

ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱԻԱԳԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՊԱՇՏՊԱՆԵԼ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ ԵՒ ԱԶԳԸ

9 (47.925)

9-6

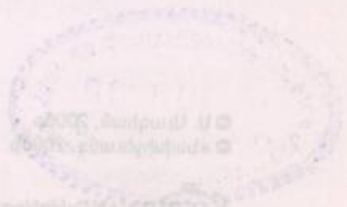
24-77

Արտաւազ Աւագեան

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆԵՒ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ ԵՒ ԱԶԳԸ

Գ հրատարակչութիւն

8884

Երեւան - 2005

Ուսումնական գրառում

Արտաւազ Աւագեան

Հայաստան. պաշտպանել հայրենիքը եւ ազգը (Բ հրատարակչութիւն)
- Երևան, «Նախիջեան» հրատ., 2005.- 140 էջ:

Արտաւազ Աւագեանը Սփիւքի այն գործիչներից է, որոնք ճշմարտութիւնն ասելու արարքը խիզախօրէն զատում են «երկրի հեղինակութիւնը պահելու» շինծու, ուստի մոլորեցնող «ժայրենասիրութիւնից»:

Երկրի հեղինակութիւնը պահելու եւ բարձրացնելու մէկ եղանակ ու ճամփայ կայ Արտաւազ Աւագեանի նմանների համար՝ Հայաստանը աշխարհի առաջադէմ երկրների շարքում տեսնելը:

Գրքոյկում ամփոփուած յօդուածները, որոնց մեծ մասը տպագրուել է Սփիւքի անգլիալեզու մամուլում, մի քանիսը նաեւ հայաստանեան թերթերում, յատկապէս երիտասարդ սերնդին զոյց են տալիս, թէ դրսի եւ ներսի ինչ ուժեր են մեզ խանգարում հասնելու մեր նպատակներին:

Միջուկային գրառում

© Ա. Աւագեան, 2005թ.
© «Նախիջեան», 2005թ.

NAKHIJEVAN Publishing House

Հայաստան - Ուսումնական

Նուիրում են խարբերողի լուսահողի ծնողներին՝
Միքայէլի ու Ազնիւի խնկելի յիշատակին:
Հեղինակ

Ա. Աւագեանը ծնողների եւ եղբոր՝ Զաւէնի հետ, 1955թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԶԳՈՒՇԱՑԻՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ՃԱՆԱԶԻՐ ՔՈ ՄԷԿ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՆԵՐԻՆ	7
ՀԱՅԱՍՏԱՆ. ԻՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	10
ՄՈՒԹ ՈՅԺԵՐ	14
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԿԱՏՈՒ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՂՔԱՏԱՑՆՈՒՄ ԵՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ	20
ՀԱՅԱՍՏԱՆ - ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ՝ ԳԼՈՐԱԼԻԶԱՑԻԱՅԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ	25
ՀԱՅԱՍՏԱՆ - ԿԱՏԱՂԻ ԳՐՈՂ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ	32
ԿԵՂԾ ՄԱՐԳԱՐԵՆԵՐ	37
ՄԱՐԴՈՒ ԻՐՎԿՈՒՆՔՆԵՐԸ	39
ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՊԱՏՈՒԹԻՒՆԸ	42
ՄԻԱՅՆ ԿԱՌՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՓՈՂԵՐՈՎ ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՆԵՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ	48
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ Ս. ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՆՔՆԱՊԱՂՊԱՆՄԱՆ ՆԱԽԱՂԻԵԱԼՆԵՐԸ	51
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱՄՏՈՒԹԻՒՆ	54
ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ ԶԷ ՀԱՅԱՍՏԱՆ - ԱՆԿԱՆՈՒԹՅԱՆ 13 ՏԱՐԻ	57 62

ՄԱՍՈՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ (ՈՐՄՆԱԴԻՐՆԵՐԻ) ԱՆՀԱՅՑ
ԳԱՐՏՆԻՔՆԵՐԸ

	69
ՀԱՅԱՍՏԱՆ. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԵՎ ՀՈԳԵՎՈՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ	74
ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԱՆՏԵՍԱՆԵԼԻ ՃԳՆԱԺԱՄԸ	79
ՕՐԵՆՔԸ	80
ԲՐԵՍ ԼԻՏՈՎՍԿԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ	92
ԱՄԵՆ ՈՔ ՊԵՏՔ Է ԻՄԱՆԱ ԱՐՏԱՔԻՆ ՀԱՐԱՔԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՄԱՍԻՆ	107
ՄԻԱՑՅԱԼ ԱԶԳԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ	118

ԶԳՈՒՇԱՑԻՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ՃԱՆԱԶԻՐ ՔՈ
ՄԵԿ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՆԵՐԻՆ

Հայերիս անհրաժեշտ է ոչ միայն հասկանանք միասնության հույժ կարևոր նշանակությունը հայոց պետականության գոյատևման համար, այլ նաև տեսնենք այն ուժերը, որոնք ստաջնորդում են աշխարհի հզորների արտաքին քաղաքականությունը, որը կարող է իր ազդեցությունն ունենալ Հայաստանի վրա:

Անցած ութսուն տարիների ընթացքում մեծ տերությունները ավելի ու ավելի են միջամտել այլ երկրների գործերին՝ աստիճանաբար վերածվելով համաշխարհային ուստիկանների: Նրանք ստեղծել են «Նոր Աշխարհակարգ», ինչպես Պարսից ծոցի պատերազմի ժամանակ հայտարարեց ԱՄՆ-ի նախագահ Ջորջ Բուշը:

«Նոր Աշխարհակարգի» իրական իմաստը բոլոր պետությունների սերտաճումն է մեկ պետության՝ համաշխարհային տնտեսական իշխանություն հաստատելու համար: Ազատ և անկախ պետությունները անեծք են Նոր Աշխարհակարգի կողմնակիցների համար: Միջազգային և տարածաշրջանային հաստատությունները միահյուսվելով մեկ ընդհանուր համաշխարհային կենտրոնի մեջ, հիմք կհանդիսանան, որպեսզի պետությունները կառավարվեն մեկ «համաշխարհային կառավարության» կողմից, որը իր վերջնական խոսքը կունենա աշխարհի գործերում՝ արտահայտելով հզորների շահերը: Թույլ երկրների կենսական շահերը կստոյ ողասվեն հզոր երկրների շահերին: Մեծ տերությունները կփորձեն վերջիններիս ուժով համոզել, որ իրենց արմատական շահերը նաև ցանկացած այլ երկրի շահերն են:

Նոր Աշխարհակարգի ժամանակ միջպետական սահմանները կդառնան անտեղի, տարածքային վեճերը կընկալվեն որպես անցյալի մնացորդ և Նոր Աշխարհի անվտանգության համար սպառնալիք: Ժողովուրդների ազգային գիտակցությունը միաշխարհական գաղափարախոսությամբ թուլացնելու նպատակով «Նոր Աշխարհակարգի» պաշտպանները կմշակեն քաղաքականություններ և կձեռնարկեն քայլեր, որոնք պիտի քողարկվեն «գլոբալիզմ» և «ինտերնացիոնալիզմ» գաղափարների անվան տակ: Կխոչընդոտվի ազգային պետությունների ստեղծումը և կխրախուսվի բազմազգ երկրների ձևավորումը: Այդպիսի երկրներում կընդունվեն այնպիսի նոր օրենքներ, որոնք կխրախուսեն և նույնիսկ կարագացնեն ժողովուրդների ծուլումը այն նպատակով, որ ոչ մի եթնիկ խումբ չհավակնի որևէ տարածքի՝ պատմական կամ ժողովր-

դագրական հիմքի վրա: Որքան քիչ լինեն պետությունները, այնքան հեշտ կլինի ղեկավարել աշխարհը: Որքան քիչ էթնիկ խմբեր և փոքրամասնություններ գոյություն ունենան, այնքան ավելի քիչ կլինեն ազգամիջյան հակամարտությունները: Ինչքան շատ լեզուներ և մշակույթներ ծուլվեն կամ անհետանան, այնքան ավելի հեշտ կլինի զբաղվել ձեռնարկատիրական գործունեությամբ և վաճառել միանման ապրանքատեսակներ ամբողջ աշխարհում:

Միջազգային հաղորդակցության համակարգերը, որոնք ղեկավարում են նույն «գլոբալ» ուժերը, նույնպես աշխատում են այդ ուղղությամբ: Ազգային ազատագրական և ինքնորոշման նպատակաուղղված ճնշված և փոքր ժողովուրդների շարժումները կրնակալվեն որպես « նոր չարիք», որի դեմ միջազգային հանրությունը պիտի պայքարի մեծ տերությունների գլխավորությամբ: Սա հաստատվել է ԱՄՆ-ի նախկին պետքարտուղար Մադլեն Օլբրայթի հայտարարություններով: Նա հայտարարեց, որ «ՆԱՏՕ-ն նոր թշնամի ունի. պետությունների՝ աղքատության, սահմանային խնդիրների և էթնո-ազգայնականության հետևանքով առաջացած անկախությունը»:

Քաղաքականություն մշակող հաստատությունների մի ամբողջ բանակ պատրաստ է ազգային ազատագրական պայքարը սահմանելու որպես «էթնիկ հակամարտություն»: Նրանք կանխամտածված հակադրվում և միջամտում են ազգային-ազատագրական պայքարներին՝ ձգտելով անկալունացնել իրադրությունը և նվազագույնի հասցնել հակամարտության հետևանքով ուժեղ և անկախ պետությունների առաջացման հնարավորությունները: Դա սպառնալիք կլինեք նրանց համաշխարհային տիրապետությանը: Դա կարող էր նշանակել աշխարհի հզորների կողմից օգնություն այն երկրներին, որոնք իրենց վիճելի սահմաններում ունեն սահմանային խնդիր և հատկապես ազգային-ազատագրական պայքար: Պետությունների տարածքային ամբողջականությունը պահպանելու պատրվակով իրականացվող այս քաղաքականությունը կարող է հրահրել նաև նոր արյունահեղություններ՝ ի վնաս իրենց ազատության համար պայքարող ժողովուրդների:

Աշխարհի այս ձևավոխությունը արագացավ առաջին համաշխարհային պատերազմի ժամանակ, երբ ստեղծվեց « ժողովուրդների ապագայով մտահոգված» հարյուր հոգիանոց ինժեներների մի խումբ, որի առաջին գործը եղավ Վերսալի հաշտության պայմանագիրը: Այս խումբը ձևավորեց «Միջազգային Հարաբերությունների ինստի

տուտի» միջուկը, որը հետագայում հիմնեց Նյու Յորքի «Արտաքին հարաբերությունների խորհուրդ» և Լոնդոնի «Միջազգային Գործերի Թագավորական ինստիտուտ» մասնաճյուղերը: Այդ ժամանակվանից ի վեր, այս համակարգը, որ ներկայացնում է հզոր տնտեսական և քաղաքական շահեր, վերածվել է այսօրվա Յոթի խմբի և ներկայումս փորձում է Ռուսաստանին եւս ներքաշել իր մեջ որպես ութերորդ անդամ: Իշխանության այս կենտրոնացումը իրագործվել է Միավորված Ազգերի Կազմակերպության միջոցով: ՄԱԿ-ը ցուցադրաբար ստեղծվեց այն պատրանքով, թե վերջ պիտի դնի պատերազմներին(այդ դեպքում ինչո՞վ բացատրել Կորեայի, Վիետնամի, Արգենտինայի, Պարսից ծոցի, Սոմալիի և Բոսնիայի պատերազմները): Դեռ ավելին՝ ՆԱՏՕ-ն, որի անդամ է Թուրքիան, վերածվել է ՄԱԿ-ի իրավապահ բևի: Սրանով կարելի է բացատրել Յոթի խմբի կողմից և՛ Թուրքիային, և՛ Ադրբեջանին ցույց տրվող օգնությունը:

Յոթի խումբը ներառում է հետևյալ երկրները՝ Մեծ Բրիտանիա, Գերմանիա, Ֆրանսիա, Իտալիա, Կանադա, Ռապոնիա և ԱՄՆ:

Այս Նոր Աշխարհակարգում հայ ժողովրդի կենսական շահերը պաշտպանելու համար Հայաստանի և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունները ավելի ու ավելի հզոր զինված ուժերի կարիք ունեն՝ աջակցված ուժեղ տնտեսությամբ, բնակչության աճով եւ ազգային գաղափարախոսությամբ:

1997թ. Սեպտեմբեր

Արտավազ Ավագյան, Անդրանիկ Պետրոսյան

Armenian Reporter, 1997, 13 september
«Նախիջևան», 2004 թ. հունվար, թիվ 26

Արդեն 11 տարի է, ինչ Հայաստանը անկախ է: Սակայն զարմանալի չէ՞ միթե, որ ավելի քան մի տասնամյակ անկախությունից հետո էլ երկիրն իր կրթված եւ աշխատունակ ժողովրդով դեռևս գտնվում է տնտեսական տագնապի մեջ:

Ճիշտ է որ Հայաստանը շրջափակված երկիր է, սակայն անկախ այդ իրողությունից՝ մի ժողովրդի տնտեսական բարվոք վիճակը կախում ունի առավելապես իր ղեկավարության խելացի եւ դրական ընթացքից, ղեկավարություն, որը ոչ միայն տոգորված լինի հայրենասիրությամբ և զոհաբերության ոգով, այլ նաև տեղյակ լինի իր քաղաքացիների տագնապների էությունը եւ խորքին:

Դեռևս 1991-ից նորաստեղծ անկախ Հայաստանի անփորձ ղեկավարները տեղյակ չէին, թե որոնք էին այն հիմնական կռվանները, որոնցով պիտի ստեղծվեր առողջ տնտեսական վիճակ: Եթե ժողովրդին տրված լիներ իր հոգսերը հոգալու կատարյալ ազատություն, ապա տնտեսությունը ծաղկած կլիներ անկասկած: Միայն ազատ ժողովուրդները կարող են ստեղծել հարատև բարգավաճություն:

Միայն ազատ ժողովուրդները կարող են ստեղծել այնպիսի պետություն, որտեղ այդ բարգավաճությունը նենգորեն չկաշկանդվի անօրեն տուրքերով և չխափանվի կառավարության կաշառառու պաշտոնյաների կողմից:

Ազգային տևական բարօրություն ստեղծելու շատ կարևոր մի ազդակ է ապահով և պարզ ելու դրամական համակարգ ունենալը՝ հիմնված 100 տոկոսով ոսկու պաշարի վրա: Եթե ժողովուրդը ոսկի ունի և կամ ապահովությունը, որ ըստ պահանջել հարկին կարող է ազատորեն իր պետական թղթադրամը փոխել ոսկու, ապա այդ ժողովուրդը ունի այն, ինչ որ կոչում են «վեթոյի ուժը» այսինքն՝ իր քաղաքական առաջնորդների կասկածելի դրամական գործառնությունների վրա արգելք դնելու վեթոյի հնարավորություն և իրավունք:

-Ո՞վ ում պիտի վերահսկի:

Թղթադրամը ոսկիի փոխարինելու կարելիության պակասի հետևանքով երկրի քաղաքական ղեկավարները կարող են ժողովրդին հեշտորեն ստրկացնել:

Հարցի բուն էությունն այն է, թե ո՞վ ում է վերահսկում. քաղաքագետները ժողովրդի՞ն, թե՞ ժողովուրդը քաղաքագետներին:

ճակատագրական սխալ էր Հայաստանի ոսկու հանքերի շահագործումը հանձնել օտարներին:

Հանրապետական վարչաձևը մարդու կողմից ստեղծված կառավարման ամենակատարյալ պետական եղանակն է: Հանրապետությունը կրթվում է իր սահմանադրության վրա, որը կառավարման երեք գլխավոր բաժանմունքներից՝ օրենսդիր, գործադիր և դատական իշխանություններից ապահովում է հավասար, բայց իրարից անկախ գործառնություն: Այլ խոսքով՝ իշխանության այս երեք թևերից որևէ մեկը ենթակա է մյուսին: Օրենսդրականը պետք է ժողովրդի կողմից ընտրվի տեղափոխելով շրջանակներում՝ առանց միջամտության: Ոչ մի անհատ իրավունք չէ կարող ունենալ ինքնակամ որոշելու ազգի ճակատագիրը:

Այսօր ինչ որ տեղի է ունենում Հայաստանի տնտեսական բնագավառում, միայն անհատական ազատության հարց չէ: Դա շատ ավելի ծանրակշիռ երևույթ է: Հայաստանը իր տնտեսությունը կարգի բերելու համար այնպիսի աղբյուրներից է ֆինանսական փոխառություններ ընդունում, որոնք միայն երևութապես են շատ հրապուրիչ և դյուրամատչելի, մինչդեռ իրականում խիստ վտանգավոր են, քանի որ նպատակառոտորեն են շահագործելու և կեղեքելու երկրի արդյունաբերությունը:

Այդ օգնությունները տրվում են ոչ միայն Միջազգային Դրամական հիմնադրամին և Համաշխարհային Բանկին որոշակի տոկոսներ վճարելու պայմանով, այլև հատուկ նախանշված բնագավառների մեջ օգտագործելու պարտավորությամբ. ազդակներ, որոնք միջոցներ են՝ քանդելու ժողովուրդների տնտեսությունները: Ֆինանսական օգնության դիմաց երկրին պարտադրված հիշատակած և չիշատակված խիստ ծանր պայմաններն այնպիսին են, որ կասեցնում են երկրի առաջընթացը: Օրինակ՝ կառավարությանը պարտադրում են, որ երկրի հասութաբեր աղբյուրների վրա այդ աղբյուրները քայքայող ու կազմալուծող տուրքեր դնի: Ճարտարագիտական ձեռնարկությունների, գյուղատնտեսության և փոքր անհատական ձեռնարկությունների վրա դրված բարձր ու խեղճ հարկերը պատճառ են դառնում, որ նրանք գոյատևել չկարողանան և զոհ դառնան միջազգային (օրինակ՝ Ջորջ Մորոսին պատկանող) հիմնարկություններին, որոնք այդ գործառնություններին տիրանում են չնչին գներով, բայց արդյունքից կորզում են առյուծի բաժինը:

Կառավարությունն իր հերթին Համաշխարհային Բանկից և Միջազգային Դրամական հիմնադրամից շարունակում է գումարներ մուրալ՝ իշխանությունն իր ձեռքին պահելու եւ երկիրը կառավարելու համար, մինչդեռ տնտեսությունը շարունակում է լճանալ:

Արտագաղթի մեկ այլ ազդակ

Արտաքին ֆինանսավորման մեկ այլ աղետաբեր հետևանք է օտար մշակույթների եւ բարքերի պատվաստումը նորաստեղծ պետության մեջ: Օտար մշակույթի և բարքերի ներթափանցումն ապահովում են երկրում կրթական եւ մարդասիրական հիմնարկներ հիմնադրելու միջոցով: Դրանք երիտասարդ մտավորականությանը մղում են ավելի ու ավելի շատ արտագաղթելու աշխարհի տարբեր երկրներ: Հայաստանում գոյություն ունեն հայկական կրթական բարձր մակարդակի բարձրագույն ուսումնական հաստատություններ եւ գիտական հիմնարկներ՝ գիտահետազոտական ինստիտուտներ: Դրանք կարիք ունեն միայն ֆինանսական օգնության և նման օժանդակություն ստանալու դեպքում ի վիճակի էին երիտասարդ սերնդին կրթելու առավելապես հայկական նկարագրով՝ միաժամանակ ապահովելով հայ գիտնականի և ուսանողի կապն ու գործակցությունը աշխարհի հետ: Կարճ ասած՝ Համաշխարհային Դրամատան և Միջազգային Դրամական հիմնադրամի արհեստականորեն առաջադրած շինծու փոխառություններն ու հատկացումները առաջացրին լճացած տնտեսություն: Դա հայ մշակույթի վրա օտար ազդեցության հետ միացած՝ հանգեցրեց այսպես կոչված «ուղեղների արտահանման», ինչը տկարացրեց նորաստեղծ անկախ Հայաստանը:

Այս ամբողջի բուն նպատակը, վերջին հաշվով, հայկական ոգու և հայ ազգի ծրագրված քայքայումն է, երկրի բնակչության պակասեցումը և Հայաստանը «Միջազգային մի հողամաս» դարձնելը:

Վիճակը ողբերգականորեն ծանր է այն իմաստով, որ եթե կառավարությունը մերժի ընդունել Միջազգային Դրամական հիմնադրամի և Համաշխարհային Դրամատան հատկացումները, ապա այդ ուժերը կարող են երկիրը կանգնեցնել այդ նույն ֆինանսական աղբյուրներից դրամական օժանդակություն ստացող դրացի որևէ երկրի կողմից պատերազմ սանձազերծելու վտանգի առաջ:

Պետք է ընդգծել, որ երբ Հայաստանի կառավարությունը անկարող է լինում ետ վերադարձնել փոխառությունը, պարտատերերը սպառնում են կասեցնել նոր հատկացումների տրամադրումը: Սակայն «սպառնալիքներից» որոշ ժամանակ անց՝ պարտատերերը հանկարծ այսպես կոչված «մարդասիրական» մոտեցում են ցուցաբերում, նորից համաձայնում են ֆինանսական ներարկումներ կատարել՝ բայց այս անգամ ուղղակի պարտադրելով նոր փոխառությունները օգտագործել վարկատու

կազմակերպությունների որոշած նպատակների համար:

Օրթափայլի համալսարանի պրոֆեսոր Միքայել Կոսիդովսկին այս կացությունը ամբողջովին լուսաբանող մի հողվածով հանգամանորեն և մանրամասնությամբ բացատրում է, թե ինչպես Միջազգային Դրամական հիմնադրամը և Համաշխարհային Դրամատունը հմտորեն ծրագրում և վարպետորեն գործադրում են այս կամ այն երկրի տնտեսական և ընկերային կառուցվածքի փլուզումը՝ այդ երկիրը հասցնելով ստրկական վիճակի:

Ցանկացողները պրոֆեսոր Միքայել Կոսիդովսկու հողվածն ամբողջությամբ կարող են կարդալ հետևյալ վեբսայդով՝ web: <http://www.emperors-clothes.com/articles/chuss/instru.htm>

Մի քանի վիճակագրական հաստատումներ

1. Միջազգային Դրամական հիմնադրամը չի քաջալերում ճարտարագիտական խոշոր ձեռնարկների հիմնումը Հայաստանում: Դրա պերճախոս օրինակը Հայաստանում «Ջեներալ Մոթորզի» և «Միցուբիշի» գործարանների մասնաճյուղեր հիմնելու ծրագիրն էր, որը ենթադրվում է, չեղեալ նկատուեց ամերիկյան արտաքին գործերի նախարարության կողմից:

2. Արդյոք՝ Հայաստանը իր ճակատագրի տնօրինումը ախտի զիջի համաշխարհային ոչ ընտրյալ մի դիվանակալության, որի նպատակն է հետևողականորեն շարունակել մեր երկրին պարտադրել այն քաղաքականությունը, որն արդեն երկրում առաջացրել է համատարած տնտեսական քառու:

Կամ՝ արդյոք՝ Հայաստանը պիտի կարողանա իրեն վերապահված իրավունքով ընտրելու մի այնպիսի կառավարություն, որը իշխանություն ունենա միջազգային ֆինանսական կապիտալիզմի անողոր շահագործումից պաշտպանելու իր ժողովուրդը և իր երկրի բնական հարստությունները:

Աշխարհիս պատմության ամբողջ տեղությունն գտնուած են ամբողջատիրական ոյժեր, որոնք խանգարած են մարդոց հանգիստը, անկալունութիւն առաջացուցած են միջազգային յարաբերութիւններուն մէջ, եւ ստեղծած՝ պատերազմներ եւ անաստուած (աթէիստական- Ծանօթ. խմբ.) ու գաղտնի ընկերակցութիւններ: Հետեւաբար, ծայր աստիճանի կարեւոր է հպանցիկ ակնարկով մը ջանք ընել աւելի յստակօրէն հասկնալու համաշխարհայնացման (գլոբալիզացիոն) շարժումը ներկայ աշխարհի մէջ:

Քննարկութիւն մը Հիւսիսային Ափրիկէի մէջ կատարուած պեղումներու արդիւնքին, պիտի յայտնաբերէ գոյութիւնը Քրիստոնէական բարգաւաճ քաղաքակրթութեան մը: Այդ շրջանի տիրապէտող դէմքն էր Մուրբ Օգոստինոս Հայրապետը: Իսլամական կրօնի ծագումէն ետք (632 թուին) իսլամական հորդաներ արշաւեցին Քարթէյն, եւ սուրի ոյժով գրաւեցին զայն 752 թ.ին, անոնք աւերեցին նաեւ Բիզանդական Քրիստոնէայ Կայսրութեան մայրաքաղաք Կոստանդնուպոլիսը (այժմ Իսթանպուլ):

Համաշխարհայնացման գորութիւնը ու «համաշխարհային մէկ կառավարութիւն»ի տեսիլքը նորութիւն չեն: Դարերու ընթացքին գտնուած են անհատներ որոնք ունեցած են մման տեսիլքներ, սակայն, ասոնք չեն իրականացած մինչեւ 1760 թուականը, երբ այն գոյութեան եկաւ Տիւր Իլլիւմինաթի (The Illuminati) անունի տակ: Իլլիւմինաթի-ն եղաւ յղացումը ծնունդով Հրեայ Ադամ Ուէյշոպի (Adam Weishaupt) որ ընդունելով կաթոլիկութիւնը՝ միանգամայն եղաւ Յիսուսական (Jesuit), ու իբր դասախօս պաշտօնավարեց Պաւլոսիոյ Ինկուլթատ համալսարանի մէջ՝ ուսուցանելով եկեղեցական կանոնագրութիւն: 1770-ին ան հրաժարեցաւ քրիստոնէութենէ ու այնուհետեւ պաշտօնի կոչուեցաւ Ռոչիլտներու (Rothchilds) դրամատան կողմէ՝ նախաձեռնելու եւ կազմակերպելու Տիւր Իլլիւմինաթի-ի (Կեղծ Լուսակիրը): Ան ամբողջացուց այս գործը 1 Մայիսի, 1776-ին: «Ծրագիրը»՝ որ ներշնչուած էր կարգ մը արմատական փիլիսոփայութիւններէն, եւ ուսուցում խորհրդաւոր ու գաղտնիմաց տանիմարքացիի մը կողմէ՝ Քոլմըր անունով, Ադամ Ուէյշոպի կատարելագործեց կազմակերպչական կառոյց մը, որ պիտի ղեկավարէր հակաքրիստոնէական եւ հակամիապետական-յարձակողական շարժումը՝ համաշխարհային տարածքով՝ այն ակնկալութիւնով որ

անոնց անկումէն ետք Իլլիւմինաթի-ն պիտի տիրէր աշխարհի: Նիւ Եօրք Թայմզ թերթին 23 Յունուարի, 2000 թուակիրին մէջ երեւցաւ երկարապատում յօդուած մը «Տիեզերքի Տէրերը» վերտառութեամբ՝ Ռոչիլտներու Տուն-ի մասին: Ըստ յօդուածագիրին, Ռոչիլտները 15 տարիներ տնտեսապէս նեցուկ կանգնեցան Ֆրանսական Յեղափոխութեան մէջ կոտոր երկու հակընդդէմ կողմերու ռազմիկներուն: 1964թուին, ան իշխեց Անգլիոյ դրամատնային դրութեան վրայ, ու պարտադրեց ինքզինք Քրիստոնէայ Եւրոպայի վրան, ու կառավարութիւնները իրարու դէմ հանեց իր տնտեսական ոյժին միջոցաւ:

Ռոչիլտներու Տունը նաւ ֆինանսաւորեց Քարլ Մարքսի սկսած շարժումը 1848 թուին, ու միջոց դարձաւ Համայնավարութեան՝ ամբողջ աշխարհի վրայ տարածուելուն: Ան ֆինանսաւորեց նաեւ մութ ոյժերը՝ եւ կեղծուպատիր միջոցներու դիմելով ատելութիւն սփռեց ժամանակակից Ռուսական իշխանութիւններու դէմ: 1917 թուին անոնք սպաննեցին Չարլ, անոր կինը, չորս դուստրերը ու մանչ զաւակը, նաեւ միլիոնաւոր քրիստոնէաներ՝ արիւնահեղութեան եւ թշուառութեան մատնելով Ռուսիան՝ յաջորդ 65 տարիներուն: 1920թուին այդ մութ ոյժերը իրենց հակակշռին տակ առնելով Ռուսիան, միացան Թուրքիոյ մութ ոյժերուն հետ ու գրաւեցին պատմական Հայաստանի պատկանող հողերը՝ մեծ պետութիւններու խլացուցիչ լուծեան մէջ:

Մութ ոյժերը, զորոնք գոյութեան բերաւ Ադամ Ուէյշոպի, ժամանակի ընթացքին հող գտաւ նաեւ Ամերիկեան նոր հանրապետութեան մէջ անոր կազմաւորման տարիներուն: 1791-ին Ռոչիլտները կարողացան մենաշնորհի տիրանալ Ամերիկայի դրամատնային ցանցին մէջ: Մենաշնորհի այս համաձայնագիրը վերջ գտաւ 1811 թուին, որուն յաջորդեց 1812 թուի Անգլիա եւ Միացեալ Նահանգներ պատերազմը, որուն նպատակն էր պարտադրել Միացեալ Նահանգներու, որ ընդունի շարունակուիլը 20 տարուայ անձնական երկրորդ դրամատան: 1828-ին, Էնտրիու Ռեքսըն Միացեալ Նահանգներու նախագահ ընտրուելով յայտարարեց՝ ըսելով, թէ «Ես չեմ հաւատար որ ազգային դրամատուն ունենալը օրհնութիւն է, այլ անէծք մը՝ հանրապետութեան մը համար»: Երբ ան ընտրուեցաւ երկրորդ շրջանի մը համար, ան բացարձակապէս մերժեց վաւերացնել 2-րդ դրամատան գործարարութիւնը 10 Յուլիս, 1832-ին: Մինչեւ 1861, գոյութիւն չունէր անձնական մենաշնորհեալ դրամատուն, որուն հետեւանքով Միացեալ Նահանգներ բարգաւաճեցաւ առանց պարտքի: 1722-էն սկսեալ, մեծ քիւով գերիներ ներածուեցան Ա. Իսթաթիքսէն Չարլըսքն, եւ Հարաւային

Քերըլայնա, որը ժամանակի ընթացքին պատճառ դարձաւ Քաղաքացիական պատերազմի՝ վայրագութիւն սփռելով Ամերիկայի տարածքին վրայ: Իսպանո-Ամերիկեան պատերազմը ճամբայ բացաւ առաջին անգամ ըլլալով՝ միջազգայնականներու մուտքին, որոնք պարտադրեցին ամերիկայի, որ մխրճուէր արտաքին պատերազմներու մէջ: Անկէ ի վեր, Ամերիկայի համար սկզբունքային դարձաւ ուրիշ ազգերու եւ երկիրներու գործերուն միջամուխ դառնալը՝ հակառակ ճօրճ Ուաշինկթընի ազդարարութիւններուն: Ուաշինկթըն ըմբռնեց թէ ուրիշ ազգերու ներքին գործերուն միջամուխ ըլլալը կրնար խիստ աղետալի ըլլալ հետագային՝ Ամերիկեան Հանրապետութեան համար:

Անցնող 100 տարիներու ընթացքին «Բարի Ամերիկա»-ն փոխուած է ու դարձած ազգ մը՝ մեծամասնութեամբ Քրիստոնեայ, սակայն, ապակրօն մարդկայնապաշտ: Անիկա կորսնցուցած է հասարակաց անգիր օրէնքի դրութիւնը՝ հիմնուած Քրիստոսի օրէնքներուն վրայ, ու որդեգրած է օրէնքի դրութիւն մը, որ կը բխի անհատական զգացումներէ եւ դատումներէ: Գոյութիւն ունէր նախապէս մաքրակրօն կեանք մը Աստուծոյ ենթակայ, ամերիկեան պատմութեան առաջին հարիւր տարիներուն ընթացքին:

Ալեքսիզ Տը Թոքվիլ (Alexis De Tocqueville) ֆրանսացի դիւանագետ մը, ճամբորդել էտք Ամերիկայի տարածքին՝ անոր պատմութեան սկզբնական շրջանին, այսպէս յայտարարեց. «Ամերիկան մեծ է, քանի որ Ամերիկան բարի (կամ՝ բարեսէր) է: Երբ Ամերիկան դադրի բարի ըլլալէ, պիտի դադրի նաեւ մեծ ըլլալէ»: (De Tocqueville, Democracy in America, in 4 volumes, 1835և40)

20-րդ դարու սկիզբը տեսաւ մութ ոյժերու տակաւ ներմուծումը «Բարի Ամերիկա»-յի մէջ: 1913-ին անոնք նենգութեան դիմելով հաստատեցին անհատական դրամատնային դրութիւն մը տոկոսային գործառնութեան հիման վրայ, գոր կոչեցին Դաշնակցային Պահեստ (Federal Reserve): Ասիկա իրաւունք տուաւ միջազգային դրամատուններու, որ դրամ տպեն եւ տոկոս պահանջեն անոր վրայ: Ասոր իբր հետեանք, անոնք յաջողեցան ձեռք անցընել (զողնալ) այն հարստութիւնը գոր զոյացուցած էր Ամերիկեան ժողովուրդը: 1965-ին կառավարական ոյժ գործածուեցաւ արգիլելու աղօթքը եւ Աստուածաշունչի ընթերցումը հանրային դպրոցներէն ներս: Միւս կողմէն, անոնք քաջալերեցին գոեհիկ հագուելակերպի կանոնագրութիւնը եւ սեռային անբարոյականութիւնը: Աւելցան կառավարական կրթական նպաստ-

ները, մինչ միւս կողմէն իջաւ դպրոցներու կրթական մակարդակը: Տակաւ աճող Կառավարական ընկերայնացումը (Increasing governmental socialism) պատճառ դարձաւ, որ ազգային մշակոյթը տակաւ ապականի: Քրիստոնեայ աստուածաբանական դպրոցներէն ներքափանցեցին ապակրօն մարդկայնապաշտութեան ուսուցումները, որոնք իրենց ազդեցութիւնը ունեցան նաեւ Հայաստանեայց Ազգային Եկեղեցիին ու անոնց առաջնորդներուն վրայ: Անգիտակ Ամերիկեան արդէն կալանատուրուած էր ու կը գործածուէր մութ ոյժերու կողմէ ոչ միայն յեղաշրջելու իր հոգիին նկարագիրը, հապա միջոց ծառայեցնելու զայն ու միջամուխ ըլլար ուրիշ ազգերու ներքին գործերուն: Հետեանքը այն եղաւ, որ Ամերիկա դարձաւ ոչ համակրելի ազգութիւն մը:

Լսուեցաւ հանրայնապաշտ եկեղեցական առաջնորդի մը հետեւեալ կարգախօսը. «անմիջական անհրաժեշտութիւնը՝ Միջին Արեւելքի Եկեղեցիներու Խորհուրդին վերակառուցման»:

Պատասխա՞ն- Անհրաժեշտ չէ որ Հայոց Եկեղեցին մասնակից դառնայ ուրիշ եկեղեցիներու եւ կրօններու վերակառուցման աշխատանքին. հերիք է որ ան պահպանէ իր ունեցած 1700 տարիներու Սուրբ Գրային ճշմարտութիւնները:

Երկրորդ առաջադրութիւնը- «Քրիստոնէութիւնը ոչ բռնութեան կան կրօնը մըն է:

Պատասխա՞ն- «Ոչ բռնութեան կան» ասոյթը հնարուած է մութ ոյժերու էղմէ: Քրիստոնէութիւնը կը ջատագովէ ճշմարտութիւնը ու կը հակառակէ չարին: Ապակրօն մարդկայնապաշտութիւնը իմացական պատերազմ է ճշմարտութեան դէմ:

Երրորդ առաջադրութիւն- «Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը մեքենական ուղիղ սարքն է, ինչպէս նաեւ հարազատ շրջանակը՝ տիեզերական ճակատամարտ շրջապագերծելու համար»:

Պատասխան- Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը գործիք է մութ ոյժերուն՝ ստեղծելու համար մէկ աշխարհի քաղաքական եւ տնտեսական գերութեան դրութիւնը, Բաբելոնի Աշտարակ մը: Մեքենական վերջնագոյն սարքը՝ պատերազմ շրջապագերծելու:

Պօղոս Առաքեալի
Կորնթացիներու Ուղղած Առաջին Նամակէն,
Գլուխ 3. 10-11

Աստուծոյ ինձի տուած շնորհքին համաձայն, ե՛ր որպէս փորձառու

Ճարտարապետ՝ հիմ մը դրի են. իսկ ուրիշ մը կը շինէ անոր վրայ: Սակայն, ամէն անձ ուշադիր պետք է ըլլայ՝ թէ ինչպէ՞ս կը շինէ:

Օրինակ մը միայն, բազմաթիւ հակա-Քրիստոնեայ մութ ոյժերէն.

Գաղտնիմաց (Occult) կազմակերպութիւններէն «Համաշխարհային Բարիկամեցողութիւն» (World Goodwill), եւ «Լիւսիզ խնամակալութիւն» (Lucis Trust), հիմնուեցան Ալիս Պէյլիի կողմէ որ աստուածիմաց (theosophist) մըն է (կրօնական վարկած մըն է, որ հիմնուած է Աստուծոյ բնութեան շուրջ խորհրդատու ինքնահայեցողութեան վրայ): Անոնք հրատարակեցին գովազդի գրքոյկ մը «Միջազգային Միասնականութեան Մարտահրաւերը» խորագիրով: Ասիկա խնամքով կը բացատրէ, թէ պետք է զօրաւիզ կանգնիլ Միացեալ Ազգերու ջանքերուն՝ միացնելու բոլոր ազգերը եւ ջնջելու ներկայիս գոյութիւն ունեցող ազգայնականութեան ձեւերը: Կը յայտնուի նաեւ, թէ «Քրիստոնեաներ անտարբեր են ու անհաղորդ, հետեւաբար, բացասական են եւ կործանարար: Համաշխարհային խաղաղութիւնը պիտի չիրականանայ մինչեւ որ անոնք հաշուեյարդարի չենթարկուին: Կամ կը փոխուին, կամ ալ կը մեռնին»:

Պատասխան- Քրիստոնեայ Հայերը պիտի չփոխուին, ու պիտի չմեռնին:

Հայաստան պիտի շահի երբ չկրկնէ այն սխալները զորս «Բարի Ամերիկան» գործեց: Հայաստան վերադառնալու է իր արմատներուն առանց անգիտանալու գոյութիւն ունեցող աշխարհը: Ան պետք է ճանչնայ մեր օրերու մութ ոյժերը, որպէսզի կարենայ յաջողութեամբ պաշտպանել ինքզինք՝ անոնց դէմ: Հայաստանի արմատներուն բարի ու ազնիւ ըլլալուն պատճառաւ է որ ցեղը տոկուն մնաց դարերու ընթացքին: Անոր հոգեկան յատկութիւնները պետք է պաշտպանուին զանոնք նօսրացնելու ձգտող ոյժերու դէմ: Ժառանգութեան պաշտպանութիւնը չարիք մը չէ. սուտ մարգարէները պաշտպանելն է չարիքը: Աստուծոյ խօսքին հաւատալն է (եւ ոչ թէ Եկեղեցական համընդհանրացումը Ecumenism) որ ուժեղ պահեց ընտանեկան կառոյցը: Հայաստանեայց Եկեղեցին պետք է պաշտպանէ (պահպանէ) իր քրիստոնէական հաւատքին մաքրութիւնը արտաքին մոլար ազդեցութիւններու դէմ: Հայաստանի դրամական շրջանառութեան դրութիւնը պետք է պարկեշտ ըլլայ եւ ո՛չ վաշխառուական: Հայաստան չքացնելու է «մուրացկան ազգ»ի գոյավիճակը որպէսզի չենթարկուի Արժանքինի վիճակին: (Միլիառաւոր տոլար պարտական՝ IMF-ի եւ Համաշ-

խարհային Դրամատան- World Bank): Ան վտարելու է տաճարէն լուծաբանութիւնները, որպէսզի վայելէ ազատութեան եւ բարգաւաճութեան պտուղները՝ որոնց արժանի է:

Յունուար, 2002

Պօզա Բաղօն, Ֆլօրիտա

«Նախիջևան», 2002 թ. օգոստոս, քիվ 23

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԿԱՏՈՒ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՂՔԱՏԱՑՆՈՒՄ ԵՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

Խորհրդային Միությունից անկախ հռչակուելուց ի վեր Հայաստանում տնտեսական ցեղասպանություն է կատարվում : Միջազգային ֆինանսական հաստատությունների կողմից իրականացվող կառուցվածքային փոփոխությունները նպատակ են հետապնդում միջազգայնացնել երկրի մակրոտնտեսական քաղաքականությունը և այն դնել Միջազգային Դրամական Հիմնադրամի և Համաշխարհային Դրամատան անմիջական ղեկավարության ներքո: Պատմության որևէ այլ շրջանում «ազատ» շուկան այնքան մեծ դեր չի խաղացել «ինքնիշխան» պետությունների ճակատագիրը տնօրինելու հարցում, ինչքան այսօր:

Անցած երկու տասնամյակների ընթացքում Միջազգային Դրամական Հիմնադրամի և Համաշխարհային Դրամատան կողմից զարգացող երկրներին պարտադրված «մակրոտնտեսական կայունացման» և «կառուցվածքային կանոնավորման» ծրագրերը (որպես արտաքին պարտքերի վերանայման պայման) հարյուր միլիոնավոր մարդկանց հասցրել են աղքատության: Հակառակ Բրեթըն Վուդի համաձայնագրի, որը նախատեսում էր «տնտեսական վերակառուցում» և հիմնական տարադրամների համաշխարհային գների կայունացում, կառուցվածքային կանոնավորման այս ծրագրերը մեծապես նպաստել են ազգային տարադրամների ապակայունացմանն ու զարգացող երկրների տնտեսության քայքայմանը: Դեռ ավելին, այդ ծրագրերի ազդեցությունը զարգացող երկրների հասարակության վրա ավերիչ է եղել:

Միջազգային Դրամական Հիմնադրամը և Համաշխարհային Դրամատունը կարողացել են դանդաղեցնել Հայաստանի տնտեսական զարգացումը՝ վարկեր տրամադրելով:

Միջազգային Դրամական Հիմնադրամը ուշադիր հետևում է Կենտրոնական դրամատան գործունեությանը և միջոցներ տրամադրում դրա վերակառուցման համար: Սա նշանակում է, որ պետության փոխարեն Միջազգային Դրամական Հիմնադրամն է տնօրինում երկրի դրամական քաղաքականությունը, որը նրան հնարավորություն է տալիս անդամակցել տնտեսական զարգացման ֆինանսավորումը: Ներքին տն-

տեսական հնարավորությունները դրամական քաղաքականությամբ խթանել չկարողանալով, երկիրը դառնում է ավելի ու ավելի կախված վարկի միջազգային աղբյուրներից, որի հետևանքներից մեկը մեծացող արտաքին պարտքն է:

Քաղաքականությամբ պայմանավորված վարկեր

Վարկի կառավարման քաղաքականությունը սերտորեն կապված է մակրոտնտեսական բարեփոխումների հետ: Վարկի կառավարումը միջազգային վարկատու հաստատությունների կողմից այնպես է կատարվում, որ տվյալ պարտապան երկիրը շարունակի ձևականորեն կատարել իր ֆինանսական պարտականությունները: Վարկ տրամադրելու նոր ձևերի և վճարումների ժամկետների վերանայման նուրբ արվեստի միջոցով վարկի հիմնագումարի վճարումը հետաձգվում է, իսկ տոկոսավճարների ժամանակին կատարումը՝ պարտադրվում: Մնանկանալու եզրին հայտնված երկրի պարտքը սովորաբար վերանայվում է՝ այն փոխանակելով բաժնետոմսերով: «Նոր» վարկ է տրամադրվում, որպեսզի տվյալ պետությունը կարողանա հին պարտքերի տոկոսները վճարել և այդպիսով խուսափել պարտազանցումից: Պարտապան երկրի հնազանդությունը առաջնակարգ նշանակություն ունի այս գործընթացում: Վարկատու կազմակերպությունը վարկի պայմանները համաձայնում է վերանայել միայն այն դեպքում, երբ պարտապան երկիրը հետևում է վարկի պայմանագրերին կցված «քաղաքականությանը»: Այսպես վարվելով, վարկատու կազմակերպությունը փորձում է ամրապնդել պարտքի վճարումների կատարումը և ավելի նեղ վիճակի մատնել պարտապան երկրին, որպեսզի վերջինս չկարողանա վարել անկախ անգլային տնտեսական քաղաքականություն:

Վերոհիշյալ վարկերի պայմանները չեն նպաստում իրական տնտեսական ակտիվության աճին, քանի որ վարկերը չեն օգտագործվում երկրի արտադրական կարողությունների մեջ ներդրումներ անելու նպատակով: Փոխարենը, նրանք խրախուսում են սպառողական ապրանքների («Մերսեդեսների») մեծաքանակ ներմուծումը: Ներմուծման մաքսերը վերացվում են՝ խթանելու ներմուծումը՝ արտահանման փոխարեն: Այս գործընթացի հետևանքով հայրենական տնտեսությունը լճացել է, վճարումների հաշվեկշռի սղաճը մեծացել, իսկ արտաքին

պարտքի բեռը՝ աճել:

Չողի սեփականաշնորհում

Համաշխարհային Դրամատան բարեփոխումները ներառում են հողի սեփականաշնորհում և սեփականության կենտրոնացում փոքրաթիվ հողատերերի ձեռքը: Հողամասերի գրավադրման հետևանքով ժամանակի ընթացքում առաջանում է հողագուրկ սեզոնային բանվորների դասակարգ:

Պետական ներդրումների անկման կազմակերպում

Համաշխարհային Դրամատան հանրային ներդրումների ծրագրի շրջանակներում հատկացվող վարկերը սովորաբար պահանջում են մրցակցային հիմունքներով միջազգային հայտեր (տեղեկեր), որի միջոցով հանրային ծրագրերի իրականացումը հանձնվում է միջազգային շինարարական և ճարտարապետական ընկերություններին: Այս ընկերություններն էլ վարկերի մի նշանակալի մասը յուրացնում են՝ ձևակերպելով որպես «խորհրդատվական» և «կառավարման» զանազան ծառայությունների վարձ: Տեղական հայկական ընկերություններին որպես կանոն չեն ներգրավում մրցույթի մեջ, չնայած շինարարական աշխատանքների մեծ մասը կատարվում է տեղական ընկերությունների կողմից (էժան տեղական աշխատուժ օգտագործելով): Այլ կերպ ասած, ինֆրաստրուկտուրայի նախագծերի համար հատկացված վարկերի մեծ մասը պարզապես ձեռքից ձեռք է անցնում՝ ի նպաստ օտարերկրյա ընկերությունների:

Պետական ձեռնարկությունների սեփականաշնորհում

Կառուցվածքային փոփոխությունների իր ծրագրերով Համաշխարհային Դրամատանը պարտապան երկրի ունեցվածքին տիրանալու նպատակ է հետապնդում պետական ձեռնարկությունների սեփականաշնորհման միջոցով: Որպես երկրի արտաքին պարտքը վերանայելու նախապայման պահանջվում է, որ պետական ձեռնարկությունները սեփականաշնորհվեն (երկրի ունեցվածքը գրոշներով վաճառվի): Երկրի ամենից շահութաբեր և հեռանկարային ձեռնարկությունները ճանկվում են օտարերկրյա ընկերությունների կողմից՝ պետական պարտքի դիմաց:

Տնտեսագիտության բնագավառում Նորելյան մրցանակի դափնեկիր Ջոու Մթիգիցը, որը մինչև 1999 թվականը Համաշխարհային Դրամատան գլխավոր տնտեսագետն էր, «Լոնդոն Օբզերվեր» թերթում հանդես է եկել այն դիտողությամբ, թե Միջազգային Դրամական Հիմնադրամն ու ԱՄՆ-ի Պետական Գանձարանը ամեն ինչ արեցին, որ ռուսական ընտրությունները Ելցինի նախագահության օրոք իրենց ուզած արդյունքը ունենան: Նա նաև դժգոհել է նախագահ Ռուզվելտից հետո բոլոր ամերիկյան նախագահների կողմից պաշտպանված գլոբալիզացիայի ծրագրից: Նա նկատել է հետևյալը. «Պետության ղեկավարները սովորաբար չեն առարկում պետական ձեռնարկությունները ցածր գներով վաճառելուն: Փոխարենը, նրանք օգտագործում են Համաշխարհային Դրամատան պահանջները՝ լռեցնելու իրենց տեղական քննադատներին: Երկրի նախարարներին տրվող տաս տոկոս միջնորդավճարը կարծես իրականացնում է հարստանալու նրանց երազները: Գնից պարզապես հանում են մի քանի միլիոն դոլար և փոխանցում շվեյցարական դրամատների իրենց հաշիվներին: Ամերիկյան կառավարությունը տեղյակ է այս ամենին»: Ավելացնենք, որ օտարերկրյա կազմակերպությունները ֆինանսավորում են երկրի ղեկավարի վերընտրությունները այնքան ժամանակ, քանի դեռ նա պաշտպանում է վարկային պայմանագրերը: Պարզ ասած, Հայաստանի ղեկավարները ստիպված են վաճառել երկրի ունեցվածքը, որպեսզի կարողանան վճարել կառավարությունը վարելու նպատակով պարտքով վերցված գումարների տոկոսները: Այսպիսի հանգամանքներում զարմանալի չէ, որ հայ ժողովուրդը չի կարողանում զարգացնել իր տնտեսությունը՝ օգտագործելով իր բնատուր արարող ձիրքերը:

Խորհրդային կարգերի ժամանակ Հայաստանը իր բախտը տնօրինելու ազատություն չուներ: Տասը տարվա այսպես կոչված ազատությունից հետո շատ բան չի փոխվել. Խորհրդային Միության փոխարեն միջազգային ֆինանսական հաստատություններն են տնօրինում երկրի ճակատագիրը: Միակ տարբերությունը այն է, որ Հայաստանի բնակչությունը ստիպված արտագաղթում է երկրից, որով հայ ազգի բնաջնջման վտանգը մեծանում է: Սա, իհարկե, միջազգայնապաշտների նպատակն է: Նրանք, ովքեր մնում են երկրում, նույնպես ենթարկվում են օտար մշակութային ազդեցություններին, որը աստիճանաբար փոխում է ազգի նկարագիրը: Միջազգայնապաշտների նպատակը «համաշխարհային կառավարություն» ստեղծելն է: Նրանց ճա-

նապարհին միակ խոչընդոտը ազգայնականությունն է: Մեր միակ մխիթարությունը այս հանգամանքներում այն է, որ Հայաստանում գործում են ազգայնական խմբեր և հայրենասեր անհատներ, որոնք հասկանում են օտար ուժերի նպատակները Հայաստանում և կգերադասեին մեռնել, քան հեռանալ հայրենիքից:

Հայաստանը պիտի դուրս գա միջազգայնապաշտների ճիրաններից: Այս գործընթացի հիմքերը հարկավոր է պատրաստել շատ զգուշորեն: Ամենից առաջ, Հայաստանի ղեկավարությունը պարտավոր է ունենալ անձնագոհ հայրենասիրական ոգի: Օտարերկրյա ներդրումները պիտի խրախուսվեն, բայց ոչ այն ստրկացնող ձևերով, որոնք պարտադրվում են միջազգային ֆինանսական հաստատությունների կողմից: Հայաստանի կառավարությունը պիտի վերանայի ոսկու հանքերի վաճառքի պայմանագրերը և դրանց տնօրինությունը փոխանցի Հայաստանի խորհրդարանին: Հայաստանը պիտի հրաժարվի միջազգային ֆինանսական հաստատությունների վարկերից և ամրացնի իր ազգային դրամական համակարգը՝ ոսկու բավականաչափ պաշար կուտակելով: Մա, անշուշտ, դուր չի գա միջազգայնապաշտներին, որոնք կցանկանան ապակալունացնել երկրի առանց այն էլ երերում տնտեսությունը: Հայաստանի հայրենամտեր կառավարությունը, սակայն, կկարողանա՞ դիմակայել այդ ուժերին, և տնտեսությունը արագ կզարգանա:

Հայաստանը այս օրերին կանգնած է երկընտրանքի առաջ. կամ շարունակել ներկա ընթացքով, որը տանում է դեպի ստրկություն և բնաջրնջում, կամ պայքարել ազգային գոյատևման համար:

Armenian Reporter, 2002, 23 february

ՀԱՅԱՍՏԱՆ - ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ՝ ՂԼՈՐԱԼԻԶԱՑԻԱՅԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ

Իր հայտնի «Տվե՛ք ինձ ազատություն կամ մահ» ճառի մեջ Պատրիկ Հենրիին 1775 թվականի մարտի 23-ին Վերջինիա նահանգի Ռիչմոնդ քաղաքի Սուրբ Հովհաննես եկեղեցում ասաց. «Ես ուզում եմ իմանալ ողջ ճշմարտությունը, որքան էլ դա հոգեկան մեծ տառապանք կպատճառի: Ուզում եմ իմանալ վատթարագույնը, որպեսզի կարողանամ դիմագրավել այն»:

Այս հանրահայտ միտքը պետք է դառնա Հայաստանի կառավարությանը ներշնչող ոգին:

Հայաստանի ներկա կառավարությունը, ըստ երեւույթին, անտեղյակ է ճշմարտությանը եւ այդ պատճառով պատրաստ չէ դիմագրավելու վատթարագույնին: Նրանք չգիտեն ինչպես ստեղծել ազատ պետություն՝ գորբալիզացիան իրականացնողների աննկատելի եւ նեղ գերխուժման պայմաններում:

Նախ եւ առաջ պետք է հաստատել, որ մարդը իր իրավունքները ստանում է կամ մարդուց, կամ իրավունքներ ստեղծող ավելի բարձր մեկից: Եթե չկա ավելի բարձր մի հեղինակություն, մարդը միշտ փորձում է ստրկացնել մարդուն: Ազատության եւ խաղաղության Ամերիկայի առաջին մեծ պաշտպան Վիլյամ Փիթը գրել է. «Եթե մարդիկ չկառավարվեն Աստծով, բռնակալները կկառավարեն նրանց»:

Երբ որոշ ուժեր փորձում են ստեղծել «համաշխարհային կառավարություն», թվում է, թե Հայաստանի կառավարությունը չպատկերացնելով պետականության ճանապարհի այդ լրջագույն խոչընդոտը, չի կարողացել նախապատրաստվել դիմագրավելու վատթարագույնին: Ընդհակառակը՝ Հայաստանի իշխանությունները իրենց խճճել են հենց այն միջազգայնապաշտ կազմակերպությունների ցանցում, որոնք իրականում դեմ են փոքր եւ անկախ ազգությունների գոյությանը:

Ներքոհիշյալ հաստատությունները մի քանիսն են բազմաթիվ այն կազմակերպություններից, որոնք կոչված են կառավարելու աշխարհը:

Միացյալ Ազգերի Կազմակերպություն

Մեզ միշտ ասվել է, թե ՄԱԿ-ը աշխարհի վերջին եւ լավագույն հույսն է խաղաղություն պահպանելու համար: Ազգամիջյան խնդիրների խա-

դադ ճանապարհով լուծումը եւ ազգերի համերաշխությունը բոլոր ազնիվ ժողովուրդների ձգտումներից են: ՄԱԿ-ը, սակայն, կատարյալ ճախողության է մատնվել խաղաղություն պաշտպանելու իր նպատակի մեջ: 1945 թվականին այս կազմակերպության հիմնադրումից ի վեր հարյուրավոր պատերազմներ են տեղի ունեցել: Միջպետական կռիվները, պարտիզանական ապստամբությունները եւ ահաբեկչությունը շարունակում են խլել բազմաթիվ կյանքեր /Նյու Ամերիքըն, հոկտեմբերի 22, 2002 թ., էջ 13/:

Մարդկային այս աղետները առիթ են հանդիսացել, որպեսզի ՄԱԿ-ի շրջանակներում ստեղծվեն նոր կազմակերպություններ, որոնց բոլորի նպատակը նույնն է՝ կառավարել աշխարհ:

Ակնհայտ է, որ ՄԱԿ-ի հիմնադիրները այդ կազմակերպությունը համաշխարհային կառավարություն դարձնելու համար, հայտարարում են, որ ՄԱԿ-ը զինվորական ուժի անհրաժեշտություն ունի: Այդ ուժը այնքան հզոր պիտի լինի, որ կարողանա պարտադրել իր կամքը: Նշված նպատակին են ծառայում, օրինակ, տարբեր պետությունների մասնակցությամբ միացյալ ռազմավորմանը: Հայաստանի պարագայում այդպիսի ռազմավորմանը թուլացում են հայ զինվորների ազգային ոգին՝ նրանց ներշնչելով համաշխարհային բանակի մաս դառնալու գիտակցությունը:

ՄԱԿ-ի նպատակը համաշխարհային կառավարությունն է եւ մեկ աշխարհը, որտեղ ազգային պետություններն ու մշակույթները տեղ չունեն:

ՄԱԿ-ը նաեւ ծրագրում է համաշխարհային տուրք: Սթիվ Բոնթան իր «Համաշխարհային տուրքահավաք» գրքում նշում է. «Համաշխարհային կառավարության ջատագովները ցանկանում են համաշխարհային տուրք մտցնել, որպես ՄԱԿ-ը քայլ առ քայլ համաշխարհային կառավարության վերածելու ծրագրի մաս»: /Նյու Ամերիքըն Միշելը Ռիփորթ, 22-ը հոկտեմբերի, 2001 թ.:

Հոռմի ակումբ

Հոռմի ակումբը խիստ ազդեցիկ համաշխարհային հետազոտական հաստատություն է, որի հիմնական նպատակը աշխարհի բնակչությունը երկու միլիարդով նվազացնելն է, եթե անգամ դա պահանջի պատերազմ, սով, համաճարակ կամ որևէ այլ միջոց:

Այս նպատակի հիմքում ընկած է շրջակա միջավայրի պաշտպանության խաբեությունը: Դ-կ. Ժաքլին Կասունը իր «Պատերազմ աշխարհի բնակչության դեմ» գրքում զգայացունց տեղեկություններ է բերում աշ-

խարհի բնակչությանը հսկողության տակ պահելու՝ բազմամիլիոն դուլար արժողությամբ ծրագրերի մասին: Թոմաս Ֆերգուսոնը՝ Միացյալ Նահանգների Պետական Դեպարտամենտի բնակչության բաժնի Լատինական Ամերիկայի գրասենյակի պատասխանատուն, հայտարարել է. «Մենք կգնանք ցանկացած երկիր եւ կասենք՝ դեն նետեք զարգացման ձեր խղճուկ ծրագիրը: Մտածեք, թե ինչ պետք է անեք բնակչության չափերը կրճատելու համար: Եթե համաձայն չեք եւ չեք ցանկանում դա անել ընտանիքի չափի փոքրացման ճանապարհով, վաղ թե ուշ կդառնաք մի երկրորդ Էլ-Սալվադոր կամ Իրան, կամ, որն ավելի վատ է, Կամբոջիա»: /Էքզեքյուրիվ Ինթելիջընս Ռիվյու, 10-ը մարտի, 1961թ.:

Եվրոխորհուրդ

Հայաստանը մեծ խանդավառությամբ Եվրոխորհրդի անդամ դառնալուց հետո, այս կազմակերպության ընդհանուր քարտուղար Վոլթեր Եվիները մեր երկիրը դասակարգեց որպես «պատերազմական վիճակի մեջ գտնվող երկիր» եւ սպառնալով Հայաստանի կառավարությանը սպառնալով պահանջեց համաձայնություն կնքել Ադրբեջանի հետ Գարաբաղի հարցի առնչությամբ: /Արմինֆո, Երեւան, հունիս, 2002 թ.:/ Հետաքրքիր է, ինչպե՞ս կարող է Հայաստանը պատերազմի մեջ լինել, երբ արդեն յոթ տարի է անցել ռազմական գործողությունների ավարտից: Մի՞թե Հայաստանի կառավարությունը չէր հասկանում, որ անդամակցելով մեկզաշխարհական այդ կազմակերպությանը, կորցնելու է իր անկախությունը:

Վոլթեր Եվիները նաեւ ասել է. «Մենք ապրում ենք գլոբալիզացիայի դարում, երբ սահմաններ փակելը բնական աղետ է բոլորի համար» /Արմինֆո, Երեւան, հուլիսի 2, 2002 թ.:/ Հարց է առաջանում՝ ինչու՞ է Եվրոխորհրդի ղեկավարը այդքան մտահոգված Հայաստանի սահմաններով: Եթե Պրն. Եվիները իսկապես մտահոգված է փակ սահմաններով, պետք չէ՞ արդյոք, որ նա նախ խոսի նրանց հետ, ովքեր փակել են Հայաստանի սահմանները: Ի դեպ, պատմությունը ցույց է տվել, որ միշտ ուրիշներն են որոշել Հայաստանի սահմանները: Եթե պրն. Եվիները մտահոգված լիներ Հայաստանի ապագայով, նա Հայաստանը չէր անվանի «ճիշտ ճանապարհով ընթացող աշակերտ»: 1976 թվականից մինչև 1999-ը լինելով ավստրիական խորհրդարանի Իսրայելի հետ բարեկամության խմբի ղեկավարը, պրն. Եվիները մի՞թե չէր կարող համոզել Իսրայելի կառավարությանը, որ վերջինս դադարեցնի մարզել Ադրբեջանի զին-

ված ուժերին: /Իսրայելը մասնակցում է ադրբեջանական բանակի ռազմական ուսուցմանը/ Ջոուզ Գիֆենս Ուիլի, դեկտեմբերի 22, 1999 թ.:

Ո՞վ է կառավարելու Հայաստանը՝ պն. Շվիմե՞րը, թե՞ Հայաստանի ժողովուրդը:

Լրագրող Գետրգ Մարգարյանը «Հայոց Աշխարհ» թերթի անցյալ տարվա հուլիսի 12-ի համարում գրում է. «Հայաստանը Եվրոպային աջակցող երկիր է»: Սա նման է հայերի 1908 թվականի ողջագուրմանը թուրքերի հետ, երբ դաշնակցականները նրանց ասում էին. «Մենք եղբայրներ ենք»:

Հայերը, ինչպես դարեր շարունակ, նաև այսօր, կարող են ել պետք է հարաբերվեն Եվրոպայի հետ՝ բայց ոչ թե հրամայվեն Եվրոխորհրդի կողմից:

Ազատ Եվրոպա ծայնակայան

Ազատ Եվրոպա ռադիոկայանը, որը ֆինանսավորվում է Միացյալ Նահանգների կառավարությունից, այսօր ազատություն չի հաղորդում: Ոմն Մաքս Լիբրերթի, 2001 թվականի դեկտեմբերին Հայաստանի համար մի հաղորդման մեջ հայ երիտասարդներին քարոզում էր կրոնական պաշտամունքներ, համասեռականություն, ազատ սեռական հարաբերություններ՝ զովաբանելով պոռոն-աստղերին /«Ազգ» օրաթերթ, 2001 թ. դեկտեմբերի 10/: Սա ազգային մշակույթը արմատախիլ անելու բազմաթիվ ձեռքից մեկն է: Մի՞թե Հայաստանի կառավարությունը չի նկատում սա: Եթե նկատում է, ինչու՞ քողոք չի ներկայացնում Միացյալ Նահանգների Պետական Գեպարտամենտին: Հայաստանի կառավարությունն ի՞նչ է անում պաշտպանելու համար մեր ազգային նկարագիրը:

Միջազգային Դատարան

Միջազգային դատարանը գտնվում է Հոլանդիայի Հեյգ/Հաագա/ քաղաքում: Դատարանի գաղափարը որդեգրվեց գլոբալիզացիայի ջատագովների կողմից 1988 թվականի հուլիսի 17-ին Հռոմում կայացած մի համագումարի ընթացքում: Այս դատարանը իրավունք ունի բեկանելու անկախ պետությունների դատարանների վճիռները: Օրինակ, այն պաշտպանում է կանանց իրավունքները եւ երեխաների իրավունքները ծնողների նկատմամբ այնպես, որ իրականում քանդում է ընտանիքի հիմքերը: Այն կարող է նաև Ղարաբաղի կառավարության անդամներին դի-

տել իբրեւ պատերազմի հանցագործներ եւ նրանց դատի տալ: Դատարանը կարող է նաև դատել Հայաստանի զինված ուժերի ցանկացած անդամի՝ անտեսելով Հայաստանի արդարադատության ատյանների վճիռները:

Անցյալի ցեղասպանությունները, որոնց թվում նաև հայ ժողովրդինը, դատաքննության չեն դրվում:

Միջազգային դատարանը ոչ այլ ինչ է, եթե ոչ մեկը միջազգային այն կազմակերպություններից, որոնք հիմնվել են իրականացնելու ՄԱԿ-ը համաշխարհային կառավարություն դարձնելու նպատակը:

Միջազգային Զարգացման Միացյալ Նահանգների գործակալություն

Սա ԱՄՆ-ի կառավարությունից ֆինանսավորվող կազմակերպություններից է: Անցյալ տարի այն ինը սեւամորթ ամերիկացի ուսանող ուղարկեց Հայաստան: Նրանք հայ պատանհիներին սովորեցրին ամերիկյան հոկիյ-փոկիյ աճպարար պարեր /Արմենիա-Ուիկ, հուլիսի 5, 2002 թ./: Այս կազմակերպության առաջին նպատակը շրջակա միջավայրի պաշտպանության բողի տակ տարբեր երկրների տնտեսական զարգացման ընթացքը փոխելն է: Նրանց համար ցանկալի փոփոխություններից մեկը Հայաստանի ատոմակայանը փակելն է: Ահա անկախ պետությունների նկատմամբ նրանց մտադրությունները արտահայտող հարցադրումներից մեկը. «Մշակվե՞լ է արդյոք երկրում շրջակա միջավայրի պաշտպանության համապարփակ մի ծրագիր, որի շրջանակներում հնարավոր լիներ փոխել տնտեսական եւ հասարակական հարաբերությունները»: Տարօրինակ չէ՞ արդյոք, որ վերոհիշյալ սեւամորթ երիտասարդները չուղարկվեցին Աֆրիկա՝ փոխելու իրենց իսկ տնտեսական եւ հասարակական հարաբերությունները...

Հայաստանի լրատվական միջոցների վերահսկումը

Հայաստանի կառավարության կողմից Ա1+ եւ Նոյան Տապան հեռուստատեսային կայանների արտոնագրերի նորացման մերժումը խոսքի ազատության կաշկանդման մի օրինակ է: Այս կայանի տեղը եթերում գրավել է «Շարմ» անունով փորձառությունից զուրկ մի ընկերություն, որի ծրագրերը կազմված են հիմնականում սպորտի, նորածեության եւ երաժշտական հաղորդումներից: Հայաստանի կառավարությունը, հայ-

կական որակյալ հեռուստատեսային եւ լրատվական միջոցները լռեցնելու փոխարեն պետք է արգելի «Սի էն էն»-ի անվճար հեռարձակումը Երևանում եւ շրջակա տարածքներում: «Սի էն էն»-ի լրատվությունը նպատակ ունի ձեռավորել նպաստավոր մտածողություն, լի է բարոյագուրկ հաղորդումներով: Այն ոչինչ չի ավելացնում Հայաստանի մտավոր եւ ազգային որակներին:

Միս յն մտքի ազատություն ունեցող ժողովուրդները կարող են դիմագրավել թշնամիների ոտնձգություններին:

Եզրափակում

Ամոթալի չէ՞ արդոք, որ երբ երկրի բարգավաճմանը նպաստելու համար սփյուռքահայ հայրենասեր շատ անհատներ ձեռնարկություններ են հիմնում Հայաստանում, կառավարությունը երկիրը ծանրաբեռնում է միջազգային հիմնադրամներից եւ դրամատներից վերցված մեծագույն արտադրությամբ: Հայաստանի կառավարությունը օտարներին է վաճառում նույնիսկ երկրի ազգապատկան այնպիսի դարավոր հարստությունները, ինչպիսիք են ոսկու հանքերը:

Ի՞նչն է, որ պատմության այս շրջանում մեզ պիտի հպարտության զգացմունք ներշնչի, որ հայ ենք: Այն, որ 17 դար քրիստոնյա լինելուց հետո անդամակցել ենք հակաքրիստոնյա Եկեղեցիների Համաշխարհային խորհրդի՞ն, թե՞ այն, որ երբ աշխարհի չորս կողմերում ցրված հայությունը երկու սերնդի դեգերումներում իր ազգային ինքնությունը կորցնելու վտանգի մեջ է, Հայաստանում մեր ազգի գոյատեւման խնդիրը հանձնված է պրագմատիզմին:

Բարեբախտաբար, Հայաստանում հայրենասերների պակաս չկա: Նրանք կոռուպցիոն մայր հողում, բայց չեն լքի այն: Հայաստանի հայրենասեր երիտասարդությունը այսօր ներշնչվում է Գարեգին Նժդեհի ազգասեր ոգով: Նժդեհը ոչ միայն զինվորական մեծ գործիչ էր, որը 1920 թվականին Չանգեզուրը փրկեց ու վերամիավորեց Հայաստանին, այլ նաեւ մի մեծ փիլիսոփա, որի սիբիրյան բանտում գրված գործերը այսօր տարածվում են Հայաստանում: Տեղին է հիշել Նժդեհի հետեւյալ խոսքերը. «Երբ դաշնագիր ստորագրեք, իմ արյունով ստորագրեք այն»: «Իմ կյանքում, խղճիցս բացի, երկու դատավոր ճանաչեցի՝ Աստված եւ ժողովուրդ: Աստծո դեմ մեղանչեցի, բայց ժողովրդի դեմ՝ երբեք»:

Այսօրվա հայրենասերները, լավ գիտակցելով Հայաստանի դժվար աշխարհաքաղաքական իրավիճակը, այնուամենայնիվ հպարտ են այն

անձնագրի հերոսներով, որոնք փրկեցին անփրկելի թվացող Ղարաբաղը: Պետք է քաջալերել եւ զորավիգ կանգնել այս հայրենասեր անհատներին եւ կազմակերպություններին, որպեսզի ազգի առողջ կորիզը մնա անձեռնմխելի: Այդ ժամանակ միայն կարելի է խելացիորեն լուծել Հայաստանին վերաբերող բոլոր ազգային ու միջազգային խնդիրները:

Բոքա Ռըքոն, Ֆլորիդա, ԱՄՆ
Հուլիս, 2002 թ

Armenian Reporter, 2002, 10 august

Մի քանի տարի է արդեն, ինչ Հայաստանում սուր պայքար է մղվում հայրենասիրության դեմ: Պայքարը այսօր հասել է գագաթնակետին և կործանիչ ազդեցություն է ունենում երկրի վրա:

Դարեր ի վեր մարդու երազանքն է եղել իշխել Աշխարհին և տիրանալ նրա հարստություններին: Հաջողվել է ստեղծել ՄԱԿ-ը, որն իբր թե կոչված է Աշխարհին բերելու խաղաղություն, սեր, միասնություն և ապահովություն: Հետաքրքիր է, այդ ո՞ր աշխարհին: ՄԱԿ-ի ապակեպատ ապարանքներից լավող խաղաղության կոչերը խլացուցիչ են եղել, մինչդեռ պատերազմների պատրաստությունը՝ շարունակական եղելություն: Ստեղծվել է այնպիսի մի քառս, որի մեջ ինքնիշխան ազգերը անհրաժեշտ են համարում կառավարվել մեկաշխարհական այս «մարդասիրական» կազմակերպության կողմից: Ազատ մարդը իր միամտությամբ ինքն իրեն շղթաների տակ է դրել:

1856 թվականի հուլիսի 14-ին Մեծ Բրիտանիայի վարչապետ Դիգրա-եյին, որն իր ժամանակի անվանի դիվանագետներից էր, ցնցող մի հայտարարություն արեց Համայնքների պալատում: Նա ասաց. «Մի ուժ կա, որին մենք հազվադեպ ենք անդրադառնում՝ գաղտնի կազմակերպությունները: Ավելորդ է ժխտել, որովհետև չի կարելի քողարկել այս իրողությունը, որ Եվրոպայի մեծ մասը՝ Իտալիան, Ֆրանսիան և Գերմանիայի մեծ մասը պատված են գաղտնի ընկերակցությունների ցանցով, ինչպես երկրագնդի մակերեսը՝ երկաթուղիներով: Ո՞րն է նրանց նպատակը: Նրանք չեն փորձում քողարկել այն: Նրանք դեմ են սահմանադրական կառավարությանը: Նրանք չեն ցանկանում բարեգլխի գոյություն ունեցող հաստատությունները: Նրանք ձգտում են փոխել հողի սեփականության ներկա հարաբերությունները, դուրս շարտել այսօրվա հողատերերին և վերջ տալ կղերական հաստատություններին»:

Այս գաղտնի միությունները, որոնք նկարագրում էր Դիգրաեյին, գերհարուստների ավելի հարստանալու նպատակով միակ դավադրությունը չէր: Հարկավ, Աստվածաշնչում ասված է, որ դրամասիրությունը ամեն չարիքի արմատն է: Այս մարդկանց՝ չափազանց մեծ հարստության և իշխանության հասնելու ցանկությունը, սակայն, նրանց դավադրության հիմնական դրդապատճառը չէ: Գլխավորը Աստծո և նրա որդու՝ Հիսուս Քրիստոսի հանդեպ նրանց ատելությունն է:

Դեպի «մեկ աշխարհ» գլոբալիզացիայի տանող ճանապարհին այս

մարդկանց համար գլխավոր խոչընդոտը հայրենասիրությունն է և ազգայնականությունը: Նրանց նպատակը ազգությունների միջև սահմանների ջնջումն է և ռասաների միախառնումը, որը պետք է դյուրացնի մարդկության ստրկացումը:

Հայաստանի նման փոքր երկրի համար շատ դժվար է դիմագրավել իր գոյությանը սպառնացող այս ուժերին: Հայաստանը թուլացնելու առաջնահերթ ձևերից մեկը ժողովրդի մեջ հայրենասիրության գիտակցությունը մեղցնելն է: Սա կատարվում է ազգի մշակույթը քայքայելով, դրամի միջոցով դեկավարների մեջ ընչաքաղցություն առաջացնելով, տնտեսության լճացմամբ ժողովրդին արտագաղթի մղելով և նրան իր քրիստոնեական կրոնից հեռացնելով՝ աղանդների, անաստվածության, միասեռականության և անբարոյականության մղելու միջոցով:

Հատկապես անբարոյականության ներմուծումը պետք է կասեցվի:

Ազգային այնպիսի հարստություններ, ինչպիսիք են ընտանեկան ամուր կապերը, բարոյական, մշակութային և կրոնական արժեքները պետք է պահպանվեն ժողովրդի կողմից, նույնիսկ եթե կառավարությունը թերանում է դրանում: Այս հաստատությունների պահպանումը ազգի պաշտպանության լավագույն զենքն է թշնամու շատ ավելի մեծ թնդանոթների դեմ, որովհետև այդ մուր ուժերը զինում ու մարզում են Հայաստանի դարավոր թշնամիներին:

Մի քանի տարի առաջ Բարոնուի Քերոլայն Քոքսը մի քանի նամակ ուղղեց հայ ժողովրդին: Այդ նամակում նա մեծ սեր և հիացմունք է հայտնում հայ ժողովրդի հանդեպ և միևնույն ժամանակ զգուշացնում. «Հիմա ձեզ սպառնում է խաղաղությունը և անկախությունը կորցնելու վտանգը: Եթե արագ չգործեք, կկորցնեք ոչ միայն Արցախի սուրբ հողը, այլ նաև Հայաստանը»: Նա շարունակում է. «Եթե ներկա դեպքերի ընթացքը չկասեցվի, ձեր դեկավարությունը Երևանում ճակատագրականորեն կտկարացնի և կդավաճանի ձեր երկրին»: Արդյոք Բարոնուի Քոքսը գիտի՞ մի բան, որը Հայաստանի ժողովուրդը և կառավարությունը չգիտեն: Եթե այդպես է, պետք չէ՞ արդյոք, որ նրան հարցնեն այդ մասին, կամ ինքը՝ Բարոնուի Քոքսը հայտնի կառավարությանը:

Անտարակույս, նույն այն մուր ուժերը, որոնք կործանեցին քրիստոնյա Սերբիան, այսօր նպատակ են դրել կործանելու քրիստոնյա Հայաստանը: Նույն այդ ուժերն էին, որ Հայաստանը դրել էին «Չարիքի առանցք» պետությունների շարքում: ԱՄՆ-ի կառավարությունը ստիպված եղավ Հայաստանը հանել այդ ցուցակից /ժամանակավորապես/, որովհետև Իրաքի դեմ պատերազմի ժամանակ չէին ցանկանում

հավելյալ ընդդիմադիրներ ունենալ:

Բարեբախտաբար, հայրենասիրությունը դեռևս ողջ է Հայաստանում: Չանգեզուրի պաշտպան Գարեգին Նժդեհի ազգասեր ոգին շարունակում է արմատներ ձգել հայ երիտասարդության մեջ:

Նժդեհի համար «Աստծո տանը մվիրվածությունը» նշանակում էր մվիրվածություն հայրենիքին, իր նախահայրերի հողին, որը նա սիրում էր ուժգնորեն: Նա խոսում էր հայ ազատագրական դարավոր պայքարի մասին, հայկական մեծ հեղափոխության, թշնամու հետ անհավասար և հերոսական կռիվների, անկախ հանրապետության հռչակման և կորստի, հայ ժողովրդի թշնամիների՝ Թուրքերի և խորհրդային իշխանությունների, կորցրած անկախության վերականգնման կարևորության և հայ ժողովրդին իր նկատմամբ հավատով և անհաղթելիության ոգով զինելու անհրաժեշտության մասին:

Նժդեհը խոսում էր հայ ժողովրդի առաքինությունների մասին, որոնք բխում են նրա ազգային ակունքներից: Նա հեռու էր ցեղի այն հիվանդագին և սխալ մեկնաբանությունից, որը նացիստներն օգտագործեցին այլազգիների հանդեպ ցեղային գերազանցության իրենց գաղափարախոսության մեջ: Նժդեհը ցեղը տեսնում էր որպես մարդկային արժանապատվության, հպարտության և ինքնավստահության մարմնավորում:

Նժդեհը երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակ կալանավորվեց Բուլղարիայում և արտոբվեց Սիբիր, մահատակի մահով վախճանվեց 1955 թվականի դեկտեմբերի 21-ին: Նրա աճյունը տեղափոխվել է Հայաստան և ամփոփվել Սպիտակավոր վանքի բակում, մի մասունք էլ՝ Խուստուփ լեռան լանջին: Սիբիրյան բանտում գրված նրա հուշերը բերվել են Հայաստան: Վերջերս Նախիջևանահայոց Ազգային խորհուրդի նախագահ Ռաֆայել Համբարձումյանը Երևանում հրատարակել է մի գիրք, որտեղ մանրամասնորեն ներկայացված է Գարեգին Նժդեհի կյանքը, գործը և փիլիսոփայությունը:

Արժե անդրադառնալ Հայաստանի անկախության կորստին հաջորդած այն քաղաքական ինտրիգներին, որոնք տեղի ունեցան 1920 թվականի վերջերին:

Հայաստանում 1920 թվականի դեկտեմբերի սկզբին խորհրդային կարգերի հռչակումից հետո, Ադրբեջանը Հայաստանի խորհրդային կառավարությանը հեռագիր ուղարկեց, որտեղ հօգուտ Հայաստանի հրաժարվում էր Արցախի, Չանգեզուրի և Նախիջևանի շրջաններից: Սահմանային խնդիրները հայտարարվեցին լուծված: 1921 թվականի

մարտի 16-ին բոլշևիկյան Ռուսաստանի և Թուրքիայի միջև կնքվեց Մոսկվայի պայմանագիրը: Այն չեղյալ հայտարարեց աշխարհի 12 պետությունների ներկայացուցիչների ստորագրած 1920 թվականի օգոստոսի 10-ի Սեւրի դաշնագիրը, որը Թուրքիայի զավթած Հայաստանի պատմական հողերից 90 հազար քառ. կմ կարածք էր տրամադրում Հայաստանին: Քարտեզը զծել էր ԱՄՆ նախագահ Վուդրո Վիլսոնը:

Ռուս-թուրքական գործարքով նրանք զավթեցին Հայաստանի պատմական տարածքները, իսկ 1921-ի հոկտեմբերի 13-ին Կարսի դաշնագրով վերջնականապես հաստատվեց Նախիջևանի ու Ղարաբաղի գաղութումը, որից հետո իր պատմական հայրենիքից հետևողականորեն արմատախիլ արեցին Նախիջևանի բնիկ հայ բնակչությանը:

Հայերը սերնդե սերունդ աշխարհից շարունակաբար պետք է պահանջեն, որ վերադարձվեն իրենց բոլոր պատմական հողերը:

Այսօր Հայաստանում գոյություն ունի քիչ ճանաչված, բայց լավ կազմակերպված մի շարժում, որը կոչվում է Նախիջևանահայության Ազգային խորհուրդ: Շարժումը հիմնված է Գարեգին Նժդեհի փիլիսոփայական սկզբունքների վրա: Նախիջևանի հայերի այս շարժումը վիճարկում է Նախիջևանի հայկական հողերի անօրինական կցումը Ադրբեջանին: Նրանք կոչ են անում ռուսական Դումային չեղյալ հայտարարել 1921 թվականի մարտի 16-ի Մոսկվայի բրբոբոլշևիկյան անօրինական դաշնագիրը, որը պաշտոնապես կոչվում է «քարեկանության և եղբայրության» դաշնագիր: Հայաստանում Նախիջևանահայոց Ազգային խորհրդի մման հայրենասիրական շարժումները պետք է արժանանան սփյուռքի առավելագույն ուշադրությանը, որովհետև դրանք ամուր պատմեշներ են պարտվողականության դեմ: Հայաստանում գործող այդ կազմակերպությունների հետևորդները կմեռնեն իրենց հողի վրա, բայց չեն լքի իրենց հայրենիքը:

Չմոռանանք, որ մեր պատմական հողերը պաշտպանելիս ավելի քան 5000 հայ երիտասարդ զոհվեց Արցախի ազատագրական կռիվների ժամանակ: Արդյոք կարո՞ղ ենք մենք՝ ողջերս, խոսել բոլորության դիրքերից և քմահաճորեն որոշել ճակատագիրը այն հողի, որը ձեռք է բերվել մեր օրերի Նժդեհների արյան գնով: Դա համագոր կլիներ դավաճանության:

Հայաստանի երիտասարդությունը պետք է գտնեպնդվի հայրենասիրության ոգով, որպեսզի ոչ մի թշնամի, ներքին կամ արտաքին, չկարողանա խորտակել երկրի ապագան:

Հայ ժողովուրդը չպիտի մոռանա արցախյան պատերազմի ժամանակ զոհված իր բոլոր Նժդեհների արյան զինը:

«Այն օրից, երբ հայը վախենա մահից, այդ օրվանից օտարը կբազավորի Հայաստանում» :

Գարեգին Նժդեհ

«Ազատությունը պաշտպանելու կոչված ծայրահեղականությունը մոլորություն չէ»:

Ծերակուտական Բերրի Գոլդուաթը

Սփյուռքի գլխավոր քաղաքական կուսակցությունները, եկեղեցիներն ու կազմակերպությունները, անկախ իրենց քաղաքական տարածայնություններից ու շահերից, պետք է անմիջապես ստեղծեն «Ազգային պաշտպանության խորհուրդ»։ Նրանք պետք է դադարեն պաշտպանել իրենց անհատական շահերը, քանի դեռ պաշտպանված չեն Հայաստանի շահերը։ Ամենաառաջնային խնդիրն այսօր Ազգային Պաշտպանության խորհուրդը կյանքի կոչելն է։ Անհատական հպարտությունը պետք է մի կողմ դրվի և փոխարինվի հավաքական ազգային հպարտությամբ։ Երկրի ինքնիշխանությունը կորցնելուց հետո կորցնելու քիչ բան կմնա։

Հայրենասիրությամբ տոգորված մի մարմին իրադրությունը պետք է իր ձեռքն առնի, քանի դեռ ուշ չէ։

Բոքա Ռաբոն, Ֆլորիդա
2003 օգոստոս

Armenian Reporter, 2003, 1 march
Hairenik Weekly, 2003, 3 may,
«Նախիջևան», 2003 թ. սեպտեմբեր, քիւ 25

Նախքան Հայ Առաքելական Եկեղեցույ խորհրդակցական ժողովը, որ պիտի կայանա Անթիլիասում, Լիբանան, 2003 թ. նոյեմբերի 17-ից 20-ը, Եկեղեցիների Համաշխարհային խորհուրդի ընդհանուր քարտուղար դոկտոր Կոնրադ Վան Ռայզըրը հետեւեալն է յայտարարել. «Մենք պետք ունենք ներշնչուելու սրբազանական այն հոգեկան կորովով, որ առաջնորդեց Եկեղեցիների Համաշխարհային խորհուրդի հիմնադրմանը՝ վերաբժնորելու եւ խորհրդածելու փոփոխուող ժամանակները»:

Քրիստոս չ'ճանաչեց «վերաբժնորում» եւ «ժամանակ», սակայն Գոկտըր Ռայզըրը հոգ չի անում այդ առնչութեամբ։

Փոփոխութիւն ինչի՞: Քրիստոսի քարոզչութեան փոխարէն աշխարհակալութեա՞ն:

Գոկտըր Ռայզըրի նպատակը «համաշխարհային համընդհանուր մի նօր կրօնի ստեղծումն է»:

Տիեզերական «համաշխարհային» մէկ եկեղեցիի գաղափարը նորութիւն չէ։ Հակաքրիստոս մութ ուժերի երազանքն է եղած այդ դարերից ի վեր։ Ինչպէս բոլոր կեղծ մարգարէները որոնք հակաքրիստոնէական «քողարկուած ճակատներ»-ը խաբէութեամբ օգտագործում են «Աստուծոյ Թագաւորութիւն» անուան տակ։ Նրանք երկնքի թագաւորութիւնը չեն պատկերացնում որպէս հոգեկան մի հասարակութիւն ուր այր եւ կին պէտք է անհատական կապով միացած լինեն Յիսուս Քրիստոսին իբր փրկչի։ Նրանց համար երկնքի թագաւորութիւնը հաւաքական մի հասարակութիւն է ուր պիտի իրագործուի «արքատութեան վերացումը», «հարստութեան վերաբաշխումը», «արդիւնաբերութեան անարդար բաշխումների շտկումը»՝ ստեղծելով «տնտեսական արդարութիւն», եւ սակայն միաժամանակ քառս եւ դասակարգային ատելութիւն։

Քրիստոսի եւ իր առաքեալների վարդապետութիւնը «այս աշխարհին» չէր։ Քրիստոս չ'եկաւ փրկելու հրեաներին Հռոմայացիների լուծից։ Քրիստոնէութիւնը քաղաքական եւ տնտեսական ազատագրում չէր, այլ մեղաւորի ազատագրումը մեղքից։

Փրկչի նպատակը հոգեկան ազատագրութիւնն էր։ Նա պէտք չ'ունէր Համաշխարհային Եկեղեցիների մի Խորհուրդի՝ փոփոխելու, բարեփոխելու կամ «վերակշռադատելու» իր կրօնը։

Անցեալից բազմաթիւ օրինակներ կան ապացուցելու, որ Համաշխարհային Եկեղեցիների խորհուրդը մասնակցել եւ օժանդակել է բռնաբարական գործունէութիւնների։ Մէկ օրինակ բերենք միայն. Համաշ-

խարհային Եկեղեցիների խորհուրդը 1970 թուին օգտագործելով մասնատր մի ֆունտից գումարներ, ֆինանսատրեց 19 «ազատագրական» շարժումներ Աֆրիկայում. սակայն հետագայ քննութիւններից պարզուեց, որ ֆինանսատրուած 19 շարժումներից 14-ը պարտիզանական եւ ահաբեկչական գործունէութեամբ էին զբաղում:

Հայաստանեայց Եկեղեցիի դարատր պատմութեան ընթացքին միշտ եղել են նրան պաշտպանողներ, որոնք թոյլ չեն տուել կայսրերի, թագաւորների, ցարերի եւ Համաշխարհային Եկեղեցիների խորհրդին, որ փոխեն կամ սրբապղծեն Ազգային Եկեղեցին: Նրանք պաշտպանել են մեր Մայր Եկեղեցին իրենց կեանքով:

Այսօր Հայ Ազգային Եկեղեցիի առաջնորդները հմայում են «փոխուող ժամանակներ» քնքկահարող ձայներից, մինչդեռ քրիստոնեայ դեկավարների արժեւորման չափանիշը պէտք է լինի՝ թէ որքան անձնուիրաբար նրանք ընդունում եւ ընկալում են Յիսուս Քրիստոսը: Հայ եկեղեցւոյ պահպանողները պէտք է առաջնորդեն Հայաստանայց Ազգային Եկեղեցին՝ քարձրացնելով համայնքի կորովը:

Ո՛վ Խրիմեան Հայրիկ, ու՞ր ես դու:

2003թ., Օգոստոս 20

Armenian Reporter, 2003, 30 august

Հայաստանի անկախացումից ի վեր այստեղ գործում են տարբեր միջազգային կազմակերպություններ, որոնք այստեղ հիմնել են իրենց կենտրոնատեղիները: Նշում իմանալով կասկածելի է դարձնում այդ կազմակերպությունների գործունէության բնույթը:

Հայաստանում մարդասիրական, մարդու իրավունքների պաշտպանության, հետազոտական տարբեր առաքելություններ իրականացնում են այնպիսի միջազգային կազմակերպությունների ֆինանսավորմամբ, ինչպիսիք են՝ Ամերիկայի Չարզացման հիմնադրամը, ԵԱՀ-ը, ՄԱԿ-ը և Էհասքանչ հնչեղութիւն ունեցող այլ կազմակերպություններ, որոնք իբր թէ գործում են մարդկային իրավունքների համար: Մարդու իրավունքների պաշտպան այս կառույցները երբեք նույն կրքոտութեամբ չեն խոսում «մարդկային պարտականություններ»-ի մասին, ինչը նրանց առաքելության մասին լուրջ կասկածներ է հարուցում:

Օրինակ՝ ՄԱԿ-ի «Չարզացման ծրագիր»-ը Հայաստանում վարձում է 100 մարդու, որոնց ֆինանսավորում է ՄԱԿ-ի՝ ազգաբնակչության մեջ գործնէություն ծաւալելու համար նախատեսված ֆոնդը: Այդ ֆոնդը, որը հիմնուել է զարգացող Հայաստանին օգնելու նպատակով, կոչւում է Միացյալ Ազգերի Կազմակերպության բնակչության գործունէության ֆոնդ: Ծրագրերից մեկը նախատեսում էր պատրաստել հոյ ությունը վաղաժամ ընդհատելու մեջ մասնագիտացած կանանց, որոնք պէտք է «ընտանիքը պլանավորելու» քողի տակ կարգավորելին ընտանիքի անդամների քանակը: Ամերիկայի առողջապահության և ծառայությունների նախարարության երեխաների և ընտանիքների հարցով բաժնի քարտուղարի տեղակալ դոկտ. Մերի Չոնը հայտարարեց. «Եթէ ուզում ենք ընտանիքներում երեխաների հավասարություն, ապա պէտք է գիտակցենք, որ այդ հավասարությունը գոյություն չունի: Դրան հասնելու համար մենք պէտք է երեխաների դաստիարակությունը ընտանիքից վերցնենք, հանձնենք հասարակության հոգածությանը, ինչը կբարձրացնի նման կազմակերպությունների դերը»: Սա մոտավորապէս նման է 1918 թվականին կոմկուսի ռուս մանկավարժի հայտարարությանը. «Մենք պէտք է հեռացնենք երեխաներին իրենց ընտանիքների խիստ ազդեցությունից և ազգայնացնենք նրանց»:

Մարդու իրավունքների գոյություն ունեցող կազմակերպությունների

գործնությունը ուղղված է միայն միջամտելու ազգի ներքին խնդիրներին: Այդպիսի ավելի քան 5000 կազմակերպություններ կան. հարց է առաջանում. ո՞վ է ֆինանսավորում այս խմբերը:

Նման մեկ այլ օրինակ է Ամերիկայի պետական դեպարտամենտի, Եւրոպայի անվտանգության և համագործակցության խորհուրդների դիտորդական առաքելությունների համատեղ հայտարարությունը, որտեղ գնահատվեցին 1999թ. մայիսի 30-ի ընտրությունները: Նրանք Հայաստանի կառավարությանն առաջարկեցին բարեփոխել ընտրական օրենքը և վերացնել ընտրական համակարգում եղած թերությունները: Հայ ժողովուրդն ունի հազարամյակների իրավական համակարգ՝ իր դատաստանագրքերով, մեկից ավելի սահմանադրություններով: Օրինակ՝ 1773 թ. Հակոբ Շահամիրյանի ստեղծած աշխարհի առաջին սահմանադրությունը՝ «Ռոզայթ փառաց»-ը, 1862 թ. սուլթանից հաստատված՝ տանկահայերի «Ազգային սահմանադրություն»-ը կամ մեր ժողովրդի սփյուռքահայ հատվածներին դարեր շարունակ ծառայած Մխիթար Գոշի «Դատաստանագիրք»-ը եւ այլն, որոնց մասին հմուտ գիրք է գրել երևանցի ազգային գործիչ եւ պատմաբան Ռ. Համբարձումյանը:

Արդյո՞ք հայ ժողովուրդն իր այս ակադեմիական ընդունակություններով և աշխատասիրությամբ չի կարող ինքն իր երկրի համար նախատեսած օրենքների հիմքում դնել իր սեփական օրենքները՝ առանց արտաքին ուժերի կոպիտ միջամտության, որի անունն իրենք դրել են «օժանդակություն»:

Մարդու իրավունքների համաշխարհային շարժման նպատակը ազգերի քայքայումն ու կազմալուծումն է: Հիանալի օրինակներ են Լեմինը, Տրոցկին, Ջինովկը. մարդիկ, որոնք ազգերին խոստանում էին ուտոպիական հասարակություն՝ իր կարգուկանոնով: Հետևանքը հետագա 65 տարիներն էին, որոնց ընթացքում մարդկությունը կրեց այնպիսի տանջանքներ, ինչպիսիք պատմությունը դեռ չէր տեսել:

Մեր բարօրության համար «անհանգստացող» համաշխարհային այդ կազմակերպությունները, որոնք ցանկանում են արհեստավարժ լավ խորհուրդներ տալ Հայաստանի կառավարությանն ու ժողովրդին, իրենց գործում կհաջողեն, եթե խորհուրդներ տալու փոխարեն իրական հարստություն և բարեկեցություն ստեղծող աշխատատեղեր գոյացնեն: Եթե

դա չեն անում, ուրեմն նրանց լավագույն օգնությունը մեզ այն կլինեք, որ փասա-փուսաները հավաքեն, հեռանային իրենց երկրները՝ իրենց սեփական խնդիրները լուծելու համար:

Armenian Reporter, 1999, 31 July

ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՊԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Եկեղեցների Համաշխարհային Խորհուրդը իր հիմնադրման ժամանակներից սկսած՝ հետևողականորեն մեկ խնդիր է իրականացնում. եկեղեցու հիմնական առաքելությունը հավասարեցնում է սոցիալական խնդիրների լուծման հարցերին: Կրոնական բազմաթիվ բարձր պաշտոնյաներ և առաջնորդներ սկսեցին ժխտել եկեղեցու ավանդական առաքելությունն ու դերը: Նրանցից շատերը Ավետարանը քարոզելու փոխարեն սկսեցին միանալ քաղաքացիական անհնազանդություն և սոցիալական ծայրահեղականություն քարոզող շարժումներին: Սոցիալական ավետարանը բազմաթիվ արտահայտություններ, ներկայացուցիչներ ու տարատեսակներ ունեւ: Դրանցից առավել երևելին ԱՄՆ Օհայո նահանգում ձևավորված «Կիրառական քրիստոնեություն» շարժումն էր:

Սոցիալական Ավետարանի կարկառուն առաքյալը բապտիստների հովանու տակ գործող Ռոչեստրի համալսարանի շրջանավարտ Ուոլտեր Ռոչեստրուշն էր, որը հիմնադրեց «Ռոչեստրյան աստվածաբանական սեմինարիան»: 1907թ. այստեղ հրատարակված՝ «Քրիստոնեությունը և սոցիալական ճգնաժամը» աշխատությունը Ռոչեստրուշին հասարակական լայն ճանաչողություն բերեց: Ուոլտեր Ռոչեստրուշը և դոկտ. Հարրի Վարդը 1908թ.-ի դեկտեմբերի 2-ին Ամերիկայի ձևավորեցին Քրիստոսի եկեղեցիների դաշնային խորհուրդը: Նրանք դարձան եկեղեցիներում սկզբնավորված սոցիալական շարժման առաջնորդները: Շարժման հիմնական նպատակ հայտարարվեց քրիստոնեական անհատականության վերացման ճանապարհով շրջադարձը դեպի կոլեկտիվիզմ՝ դրա համար որպես միջոց օգտագործելով եկեղեցին: Տվյալ դեպքում ինչպես նախկինում գործող մյուս բոլոր սուտ մարգարեները, որոնք իրենց հակաքրիստոնեությունը հարյուրամյակներ շարունակ բողոքելով էին քրիստոնեության վարդապետության և քրիստոնեական եկեղեցու շահարկումներով, սրանք էլ այդ բողոքումը դարձրին այսպես կոչված «Աստծո բազավորությունը»:

Սոցիալիզմի այս բազավորությունը չէր ենթադրում հոգեպես ազատ ու անկախ անհատների հանրույթ, որտեղ մարդիկ Հիսուս Քրիստոսի հետ իրենց անձնական հարաբերությունները կառուցում են որպես իրենց Փրկչի: Նոր ստեղծվելիք հասարակարգը պետք է լի-

ներ հավաքական հասարակություն, որի նպատակը աղքատության ու արտադրական անարդարությունների վերացումն էր, ինչպես նաև «տնտեսական արդարադատության» ապահովումը: Այս շարժմանը մասնակցում էին ոչ միայն հոգևորականներ: Դրանց ղեկավարների մեջ կային նաև աշխարհական ազդեցիկ դեմքեր: Օրինակ՝ Եկեղեցիների դաշնային խորհրդի բարձր պաշտոնյա Ջոն Ֆոստեր Դալըր նախագահ Այգենհաուսերի օրոք դարձավ ԱՄՆ պետքարտուղար: Դալըր իր համախոհների հետ այստեղ է ծրագրավորել Միացյալ Ազգերի Կազմակերպությունը, որը պետք է հաստատեր աստվածամերժ նոր համաշխարհային աշխարհակարգ:

Ամերիկայի ճշմարիտ քրիստոնյաները հետզհետե սկսեցին նկատել Եկեղեցիների Դաշնային խորհրդի վրա հակաքրիստոսի չար ազդեցությունը: Տեսնելով, որ իրենց խնամքով թաքցրած հերթական խարդախությունը բացահայտվում է, Երուսալի Ռոքշիլդ դրամատուրգ իր ամերիկյան գաղափարակից մենաշնորհ դրամատուրգի հետ միասին 1922 թվականին սկսեցին փողավորել Ամերիկայի գլխավոր աստվածաբանական համալսարաններում «Աշխարհիկ հումանիզմի» և «Ազատագրական աստվածաբանության» ուսուցման ծրագիրը: Նպատակը հետևյալն էր. Եկեղեցիների «Դաշնային» խորհրդի գործունեությունը աննկատ ու անարգել շարունակելու համար անհրաժեշտ էր կազմակերպության անունը փոխել տվյալ ժամանակաշրջանի համար ամբոխներին սրտամոտ մեկ ուրիշով: Եւ ահա 1950 թվականի մայիսի 29-ին Եկեղեցիների Դաշնային խորհուրդը վերանվանվեց Եկեղեցիների Ազգային խորհրդի: 1952 թ. սեպտեմբերի 30-ին մեծ շուրջով լույս տեսավ և ամերիկյան հասարակությանը ներկայացվեց Աստվածաշունչ մատյանի վերանայված, իրենց գաղտնի նպատակներին ծառայելու համար նախատեսված տարբերակը: Այս հրատարակության մեջ հատկապես կրճատված էին քրիստոնեական վարդապետության բազմաթիվ էական գաղափարներ:

Ժնևում հիմնված Եկեղեցիների Համաշխարհային Խորհուրդը (ԵՀԽ) վերոհիշյալ կազմակերպությունների անվանափոխ նույնությունն է: Եկեղեցիների Համաշխարհային Խորհրդին անդամակցում են աշխարհի 90 երկրներում գործող բողոքական և արևելյան ուղղափառ 263 եկեղեցիներ: ԵՀԽ անդամ եկեղեցիների հավատացյալներից շատերը մեծ տարակուսանքով են համոզվում այն իրողության մեջ, որ այս խորհուրդը փաստորեն իր ուշադրությունը շեղել է իրական հավատքի կենսական

հարցերից և ուղղակիորեն անտեսում է քրիստոնյաների հոգևոր խնդիրները : Գլուքայիստ – միաշխարհական ուժերի նպատակն է եկեղեցին դարձնել «սոցիալական ավետարան» պարտադրելու համաշխարհային հաստատության, այն օգտագործել հասնելու «հարստության վերաբաշխմանը»:

ԵՀԽ -ի սկզբունքների և նպատակների՝ նույնիսկ հպանցիկ ուսումնասիրությունը ապացուցում է մեր վերոհիշյալ դատողությունների արդարացիությունը: Այդ միտումները շարունակելու և բաղձալի ավարտին հասցնելու նպատակով հայտնի ուժերը ձգտում են քրիստոնեական բուրք եկեղեցիները միավորել մեկ համընդհանուր մարմնի՝ Եկեղեցիների Համաշխարհային Խորհրդի մեջ: Դր. Յուջին Քարսոն Բլեյքը, ԵՀԽ-ի պաշտոնաթող գլխավոր քարտուղարը, Նյու Յորքի Ռիվերսայդ եկեղեցում խոսած իր քարոզում, որն իբրև կոչ հետագայում տարածեց ամենուր, մասնավորապես ցույց էր տալիս, թե ԵՀԽ-ն տարբեր ժամանակահատվածներում ինչ վերաբերմունք է ունեցել ամերիկյան ապրելակերպի մասին: Դր. Բլեյքը միանշանակ նշում էր, որ. «Եթե ամերիկյան քրիստոնյաները ցանկանում են, որ իրենց հավատքը համապատասխանի 20-րդ դարի վերջին քառորդի իրողություններին ու խնդիրներին, պետք է հասկանան և ընդունեն եկուսեցիկ շարժման սկզբունքները ու նպատակները»: Մենք տեսանք, որ վերոհիշյալ «Համամարդկային խնդիրները» Քրիստոնեական վարդապետության հիմնաքարերը չեն ու ոչ մի առնչություն չունեն նրա Ավետարանների հետ: Եկեղեցիների Համաշխարհային Խորհրդի ընդունած սոցիալական ավետարանը ենթադրում է, որ այս կազմակերպությունը մարդկային կենսակերպի իդեալական մոդել է ընդունում տնտեսության սոցիալիստական փոխտրոֆայությունը: ԵՀԽ-ն հաճախ է խորը անհանգստություն արտահայտել դրամատիքական երկրներում առկա ընկերային անհավասարության և անարդարության վերաբերյալ: Մինչդեռ կազմակերպությունը փոքր ինչ անհանգստություն չի դրսևորել համայնավարական երկրներում գոյություն ունեցող անհատական ազատության զանգվածային խախտումների վերաբերյալ: Ծիծաղելի չէ՞ արդյոք, որ այնպիսի դրամատիքերը, ինչպիսիք են Էլլի Լիլեյը, Ռոքֆելլերը և այլն, գործուն օժանդակություն են ցուցաբերում ԱՄՆ-ում ազատական աստվածաբանություն ուսումնասիրող ավելի քան 200 ճեմարանների: Հեզնական է այն փաստը, որ որոշ եկեղեցական ճեմարաններ գործում են այնպիսի մարդկանց օժանդակությամբ, որոնց նմաններին Քրիստոսը ժամանակին վռնդեց Աստծո տաճարից:

ԵՀԽ-ն սոցիալական արդարություն հաստատելու համար փորձում է միջնորդի դեր կատարել մարդկանց և Աստծո միջև, այնինչ այդ դերը պատկանում է միայն Հիսուս Քրիստոսին: Տարածելով այնպիսի արտահայտություններ, ինչպիսիք են՝ «սոցիալական համակարգեր», «ազատականություն», «պայքար հանուն սոցիալական արդարության» և այլն, նրանք մարդկությանը փաստորեն շեղում են իրական քրիստոնեությունից: Փորձելով առաջ մղել դրամի իդեալը, որոշ ուժեր երկրորդական պլան են մղում հոգու ազատության Հիսուս Քրիստոսի վարդապետությունը: Ահա ավելի քան 2 հարյուրամյակ շարունակվում է սատանայական պայքարը քրիստոնեության դեմ, որի վերջին արտահայտությունը յուրաքանչյուր տասներորդին մահապատժի ենթարկելն էր քրիստոնյա Մերքիայում: Այստեղ անհրաժեշտ է պարզել, թե ով էր այս պատերազմի հիմնական կազմակերպիչը: Արդյո՞ք չար ուժերն Ամերիկյան օգտագործում են իրենց նպատակներին հասնելու համար: Արդյո՞ք Ամերիկյան կորցրել է իր քրիստոնեական «բարի» ժառանգությունը:

ԵՀԽ -ը Սովետական Միությունում հազարավոր քրիստոնյաների հալածանքներին վերաբերող բազմաթիվ փաստաթղթեր է ստացել, քայց դրանք ուղղակի արհամարհվել են և որևէ ընթացք չեն ստացել: Փորձենք ուսումնասիրել սոցիալ-մարքսիզմի գաղափարախոսությունը, որն այժ քան հարագատ է ՀՅ Խորհրդի ղեկավարներին: Խորհրդի արևելա-հնդկական մասի գլխավոր քարտուղար դր. Ֆիլիփ Փոթթերը Խորհրդային միություն կատարած իր վեց թե յոթ այցելություններից հետո հայտնել է, որ յուրաքանչյուր այցելությունից հետո նա այդ երկրից մեծ ներշնչանք է ստացել:

Հայաստանեայց եկեղեցին, որ հայոց պետականության բացակայության պայմաններում մեր ժողովրդի համար եղել է թե ազգային ինքնակառավարման հաստատություն, և թե հոգևոր գրահ, դարեր շարունակ պայքարել է մեր եկեղեցու ազատության ու ինքնիշխանության համար, բազում անգամներ բախվել է օտար զավթիչների հետ, քայց հակաքրիստոսի հետ երբեք չի ճակատել:

Հայ եկեղեցին հարուստ է Աստծո խոսքի համար իրենց կյանքը զոհաբերած բազում սրբերով ու նահատակներով: Հայաստանեայց եկեղեցին ու իր հոտը երբեք չպիտի մոռանան իրենց նահատակներին:

Հիսուս Քրիստոսը երբեք չպետք է ընկալվի բանակցությունների

միջոցով, քանզի նրա ճշմարտությունը երբեք փոխզիջման առարկա չի եղել և չի կարող լինել: Նրա խոսքը անվերապահորեն ճշմարիտ է ինչպես երեկ, այնպես էլ այսօր և վաղը և հավիտյանս հավիտեանից:

Հայ ժողովրդի համար միշտ էլ ազգն ու եկեղեցին մեկ միություն ու մեկ ամբողջություն են եղել: Մենք մեր ազգային եկեղեցին մշտապես պաշտպանել ենք կասկածելի գաղափարախոսական և փիլիսոփայական շեղումներից՝ ազգին տալով հոգևոր այնպիսի արժեքներ, որոնք գալիս են մեր Տեր Աստծուց: Կարևոր չէ, թե ինչ գիտական աստիճան ունեն մեր եկեղեցու առաջնորդները: Կարևորը Աստծո խոսքին ճշտությամբ հետևելն է:

Հայ եկեղեցու՝ ԵՀԽ-ի հետ համագործակցության առաջին փորձը գալիս է դեռ 20-րդ դարակեսից: 1945թ. Ջ. Ռոքֆելլերը, որպես բարեկամ, ԵՀԽ -ին է նվիրաբերում 1 մլն. ԱՄՆ դոլլար: Այդ գումարը ստանալուց հետո խորհուրդը որոշում է Ժնևում բանալ միջազգային կրոնական ուսուցման կենտրոն, որը «բոլոր ազգերի եկեղեցիներին կօժանդակի առավել եռանդուն ջանքերով լծվելու պետությունների քաղաքականության մեջ քրիստոնեական խղճմտանք ձևավորելու գործին»: Այդ պայմաններով կենտրոն հրավիրվեցին նաև Բեյրութում և Լիբանանի այլ վայրերում գործող հայկական հոգևոր դպրոցների ուսանողների, որով և սկսվեցին մեր եկեղեցու և ԵՀԽ -ի միջև համագործակցության առաջին քայլերը:

Իր արժեքային սկզբունքները համաշխարհային ընդունելության արժանացնելու համար մեր եկեղեցին ընդհանուր եզրեր է փնտրում ԵՀԽ -ի հետ: Բայց չարի հետ համագործակցելուց անհնար է, որ նրանից որևէ բան չստանաս: Հայերս պե՛տք է եւ պարտավո՛ր ենք պահպանել հազար յոթ հարյուր տարի շարունակ ազատ ու անկախ գործող մեր եկեղեցու այդ կարգավիճակը: Դա կկենտրոնացնի մեր ազգի հոգևոր և կրոնական արժեքները, ինչպես եղել է մեր բազմադարյան պատմության ընթացքում:

Հայ եկեղեցին ու ազգը անանջատ էին երեկ, անբաժան-անտրոհելի են այսօր: Պահպանելով հայաստանեայց եկեղեցու անկախությունը, մենք դրանով առաջին հերթին հզորացնում ենք ազգը: Միայն այս ճանապարհով մենք աշխարհին ցույց կտանք հայկազյան հոգու մեծությունը: Հակառակ պարագայում մենք ոչ միայն մեզ կվտանգենք, այլև թուլացնելով ինքներս մեզ, կօգնենք քրիստոնեության թշնամիներին: Հայաստանեայց Առաքելական սուրբ Եկեղեցուն օգնե՛նք, որպեսզի մեր ժողովրդին շարունակի առաջնորդել առ Աստված մեր հա-

զարամյա ճշմարիտ դավանանքով, որը ո՛չ արևելյան է, ո՛չ արևմտյան, այլ այդ երկու դավանանքների տարբերություններն իրար միացնող զուտ հայկական մի անշփոթելի երևույթ, որին մեր հներն ասում էին հայադաւանութիւն:

ՄԻԱՅՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՓՈՂԵՐՈՎ ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՆԵՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄ

Լա-Մանչուս գտնուող Գերնսի կղզին 176 տարի առաջ տնտեսական ճգնաժամի գոտի էր, ուներ պարտքեր, որոնք խորտակում էին երկիրը: Այդ երկիրը այնպիսի առեւտրի պարտքեր ուներ, որ ազգային եկամտի 80 տոկոսը վճարում էր միայն որպես պարտքի տոկոս:

Բարեբախտաբար Գերնսի կղզում կային մարդիկ, որոնք կարողանում էին մտածել տրամաբանօրէն: Նրանցից մէկն ասել է. «Մեր կառավարութիւնը դրամ փոխառելով Անգլիական Բանկից (մասնաւոր բանկ), կրճատում է մեր հասոյթները: Եկէք դրա փոխարէն ունենանք մեր սեփական գանձարանը եւ ստեղծենք մեր սեփական դրամը»:

Այս մտայնութիւնը, որ հետագայում դարձաւ որոշակի նպատակաւոր դրամ գործողութիւն, հանգեցրեց այդ երկրի կենսամակարդակի բարձրացմանը, այն է՝ գործազրկութեան բացակայութիւն, արդիական վարչահամակարգ, արտաքին պարտքի բացակայութիւն: Գերնսի կառավարութիւնը տպեց իր սեփական արժէթղթերը, որոնք երկարաժամկետ էին ու անտոկոս: Դրանք օգտագործուում էին տնտեսութեան մէջ՝ Գերնսի կարիքների համար:

Սեփական երկրի քաղաքացիներից գանձուող հարկերը կարող են փոքր լինել միայն այն դէպքում, եթէ երկիրը արտաքին պարտքի տոկոսները մարելու խնդիր չունի:

Գերնսին շարունակում է այդ քաղաքականութիւնը եւ երբեւէ չի ունենում սղան:

Մասնաւոր բանկը որեւէ յետամնաց պետութեանը փոխ տուած փողերի շնորհիւ իրեն ուժ եւ իրաւունք է վերապահում տոկոսների տեսքով յափշտակել տուեալ պետութեան քաղաքացիների արտադրած հարստութիւնները: Բացի դրանից՝ պարտքի տոկոսները կուտակուելով, ծանր բեռ են դառնում յետագայ սերունդների համար: Թոմաս Ջեֆերսոնը, ԱՄՆ-ի երրորդ նախագահը, ասել է. «Մասնաւոր կենտրոնական բանկի արտադրած հանրային արտարժոյթը աւելի մեծ վտանգ է ներկայացնում, քան յարձակման պատրաստուող բանակը»:

Մարդիկ, երբ ուզում են որեւէ բան գնել, իրենց ունեցած փողը տալիս են ուրիշի: Բնությունը փող չի ստեղծում: Մարդկանց հաշուապահներն են ստեղծում փողեր: Միայն կառավարութիւնը իրաւունք պիտի ունենա փող արտադրելու եւ տպագրելու: Պետական գանձարանի չը փոխառնուած արժէթղթերը, որոնք վերադարձուում են կարգաւորող

հարկերի տեսքով, տրամաբանօրէն համարում են տարադրամ: Այստեղ կարելի էր գանձարանն է: Կառավարութիւնը կարող է ծախսել գանձարանի պարտամուրհակները ուղղակիօրէն, առանց գանձարանի եւ առանց փոխառութեան:

Դրանով կառավարութիւնը խուսափում է նախորդ պարտքերի տոկոսները վճարելու համար նոր պարտքեր վերցնելու անհրաժեշտութեամբ պայմանաւորուած թակարդից: Եկամտների բաշխման ցուցանիշներով գանձուող հարկերը թոււմ են պարզ ու անշառ, բայց դրանցից պէտք է խուսափել, քանի որ այդ հարկերի «արդար» գանձումը պատրուակ դարձնելով, կառավարութիւնները բռնապետութիւն են դառնում:

Քաղաքացիները կարող են յետ վճարել այն գումարները, որոնք իրենց վրայ ծախսում է կառավարութիւնը, սակայն չեն կարող դրա հետ մէկտեղ վճարել նաեւ դրսից փոխառնուած գումարների տոկոսները: Սզգային տնտեսութեան վերականգնումը կլինի առաւել արագ, եթէ գումարները փոխառնուեն սեփական կառավարութիւնից եւ սեփական պետութեան գանձարանից՝ առանց տոկոսի: Բացի դրանից՝ կառավարութիւնը չպէտք է վաճառի իր ամբողջ ոսկին, այլ դրա որոշակի տոկոսը պիտի պահի պահեստում՝ իր թողարկած դրամը ետ վերադարձնելու համար:

Այսօր Հայաստանի կառավարութիւնը համաշխարհային բանկից այնպիսի հսկայական գումարներ է փոխ վերցրել, որ եթէ նոյնիսկ ամբողջ Հայաստանը վաճառի, տակից չի կարողանա դուրս գալ: Արժոյթի Միջազգային Հիմնադրամն ու Համաշխարհային Բանկը այդ փոխառութիւնները տալիս են այն պատճառով, որպէսզի Հայաստանին տնտեսական կախման մէջ զցելով, կարողանան Հայաստանի կառավարութեանը գործիք դարձնել՝ իրենց առջեւ դրամ նպատակները իրականացնելու համար: Անհրաժեշտ է, որ Հայաստանի իշխանութիւնները անյապաղ որոշում ընդունեն, որով կտրականապէս արգելի արտասահմանեան աղբիւրներից փոխ վերցրած միջոցներով արտաքին պարտքի վճարումը: Հայաստանի կառավարութեան միակ դերը պիտի լինի իր սեփական դրամի տպագրումը եւ դրա արժէթի կարգաւորումը՝ պահուստային ոսկու պաշարի հետ յարաբերութեամբ: Կառավարութիւնը պիտի ապահով պահպանի ոսկու պաշարները՝ իր կտրած փողը յետ ստանալու համար:

Հայաստանի խորհրդարանը պիտի որոշում ընդունի տպագրել երկրի սեփական արժուրային տարադրամը, որը բնակչութեան հա-

մար անտոկոս պիտի լինի: Դրան զուգահեռ՝ պիտի նուազեցնել միջազգային ֆինանսական հաստատություններից վերցրած գումարների տոկոսներից առաջացած արտաքին պարտքի ծաւալը:

Հայաստանը պետք է դառնա իր երկրի հարստութեան տէրը:

2000թ. Մարտ

Armenian Reporter, 2000, 8 april

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ Ս. ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՆՔՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԴՐՅԱԼՆԵՐԸ

Հարգարժան հայրենակիցներ ամբողջ աշխարհի,

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների հարավային մասի հայոց եկեղեցու ներկայացուցչությունը հանդես է եկել հայտարարությամբ, ուր մասնավորապես ասվում է. «Հայկական ծագումը պարտադիր պայման չէ Հայ առաքելական սուրբ եկեղեցուն անդամագրվելու համար»: Սա նշանակում է, որ բոլոր հայկական եկեղեցին պետք է բաց լինի աշխարհի բոլոր ազգություններին անդամագրելու համար: Սա հայոց եկեղեցու պատմական ուղուց էական շեղում է:

Հայոց եկեղեցին իր սկզբնավորման օրից ազգային է: Հայոց եկեղեցին սպասարկել է ոչ թե աշխարհի բոլոր քրիստոնյա ազգերին, այլ բացառապես հայ ժողովրդին: Հայկական ծագում ունեցող բոլոր հայկազույնները Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու հետևորդներ են: Հայոց եկեղեցին իր 1700-ամյա ազգային ուղին չի անցել աշխարհի բոլոր ազգությունների համար. այն գուտ հայկական բնույթ ունի և սամեր եկեղեցու հիմնարար սկզբունքներից է:

Հայոց եկեղեցու ապահայկականացման այս նեղ քայլի հիմնական պատասխանատվությունն ընկած է միաշխարհական հակազգային այնպիսի ուժի վրա, ինչպիսին է Եկեղեցիների Համաշխարհային խորհուրդը, որի հիմնական նպատակն է շեղումը քրիստոնեական սկզբունքներից՝ հօգուտ աշխարհիկ հումանիզմի և ազատ աստվածապաշտության: Այս կառույցի հայկական մասով հիմնական նպատակը հայոց եկեղեցու ազգային հիմքի բուլացումն է, որն իր հերթին կտանի հայոց ազատագրական պայքարի գործում եկեղեցու ունեցած մեծ դերի անհամեմատ բուլացմանը:

«Հայոց եկեղեցին ազգային եկեղեցի է, այս հատկանիշը յուրահատուկ է հին ավանդույթ ունեցող բոլոր եկեղեցիներին», - գրում է Մադաթիա Օրմանյանը:

Գլոբալիստ-միաշխարհական ուժերի նպատակն է՝ նախ Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի միջոցով բուլացնել, ապա լիովին վերացնել ազգային եկեղեցին:

Հայոց պատմության մեջ Հայ Առաքելական Սուրբ եկեղեցու դեմ թշնամիների դավերի օրինակները շատ են՝ սկսած Սաւ անյան Պարսկաստանից, Օսմանյան Թուրքիայից մինչև ցարական եւ Խորհրդային Ռուսաստանը: Այժմ հայոց եկեղեցին ենթարկվում է ավելի նուրբ ու թաքնված հարձակման, որի նպատակն է քանդել հայ եկեղեցին՝ վերացնելով նրա ազգային բնույթը: Այսպիսով փորձ է արվում մեզ հոգեպես զինաթափելու ճանապարհով՝ ամբողջ հայ ժողովրդից առևանգել նրա հոգևոր անկախությունը, հոգեպես նվաճել նրան: Թուլացնելով Հայաստանում հայոց եկեղեցու պահպանի ձեռքը՝ միաշխարհական գաղտնի ուժերը քայքայում են պետության, ազգի և եկեղեցու միջև առկա այն հզոր հազարամյա դաշինքը, որին պարտական ենք մեր ներկայով:

Սփյուռքում հայոց եկեղեցին այն միակ կառույցն է, որը հոգեպես համախմբում է բոլոր հայերին և նրանց օգնում պահպանելու իրենց ազգային դիմագիծն ու ինքնությունը: Հետևաբար աշխարհի բոլոր շրջաններում հայերը պետք է պատրաստ լինեն դիմակայելու այն արտաքին ճնշմանը, որն ուղղված է հայոց եկեղեցու դեմ:

Մենք արտաքին մութ ուժերին չպետք է թույլ տանք մեր ուղեղները լվանալ «աշխարհիկ հումանիզմի» և «էկոմենիզմի» կոչերով: Կոչեր, որոնք թաքուն նրբանկատությամբ ուղղված են Հայոց Առաքելական Սուրբ եկեղեցու վերջնական փլուզմանը: Քրիստոնեական աշխարհի հետ ցանկացած երկխոսության ժամանակ մեր եկեղեցին պետք է պահպանի իր ինքնուրույնությունն ու ազգային սկզբունքները: Մենք ակնկալում ենք, որ մեր եկեղեցական վերնախավը իր ուժերը կկենտրոնացնի եկեղեցու դավանաբանական հիմքերը պահպանելու և ամրացնելու համար՝ դրանով իսկ ազգը պաշտպանելով արտաքին հոգևոր-կրոնական հարձակումներից: Մեր բարձրաստիճան եկեղեցականները ընտրված են որպես մեր եկեղեցու հազարամյա ավանդույթի պահպաններ: Նրանք պետք է շարունակեն մեր հոգևոր մեծ հայրերի ազգապահպան գործը, չենթարկվեն արտաքին հոգևորս ուժերի սուտ մարզարեություններին և իդեալներին:

Մենք պետք է ամրացնենք հայոց եկեղեցու ինքնությունը, հետևելով Ս. Վարդանի և Ս. Գևորգի Երեցի օրինակին՝ 5-րդ դարում, Խրիմյան Հայրիկի օրինակին՝ 20-րդ դարում: Հակազդեցությունը պետք է լինի արագ, ամուր եւ ազդու, քանի դեռ ուշ է:

Մեր կոմիտեն կապեր է հաստատել ԱՄՆ-ում, Կանադայում, Եվրոպայում և Հայաստանում գործող ենթակոմիտեների հետ, որպեսզի միասնական ուժերով ու համաշխարհային ընդգրկումներով միասնաբար պահպանենք հայոց եկեղեցու ազգային դարավոր սկզբունքներն ու անկախությունը:

Հայոց եկեղեցու իրական տերը հայ ժողովուրդն է: Հենց ժողովուրդը պետք է պաշտպանի իր ճակատագիրը և՛ Հայաստանում, և՛ Սփյուռքում:

Աստված մեզ պահպան:

Հայոց եկեղեցու ազգային ինքնության պաշտպանության կոմիտե:
Անդրանիկ Պետրոսյան, Արտավազ Ավագյան

2001թ. մայիս

Հայաստանի ազգային պատմությունը կը յիշատակէ բազմաթիւ դէպքեր, որոնք թուլացուցած են եւ պառակտած մեր միացեալ ուժերը, եւ որոնց հետեւանքները եղած են աղէտալի ու կործանարար: Ներկայ փոքրատարածք Հայաստանի անկախուն եւ փխրուն դրութիւնը ուղղակի հետեւանք է նոյնիմբն «բաժնետեղ տիրեսցէ» հետեւողութեան:

Այսօր եւս ճշտօրէն կը կրկնուի այդ պատմական տեսարանը, ան «Թուրքահայկական հաշտութեան յանձնաժողովն» է: Պատմութիւնը ցոյց կուտայ, թէ հայ ժողովուրդին թշնամիները միշտ պինդ դիրք բռնած են, երբ մեզի հետ դէմ առ դէմ նստած «հասկացողութիւն» հետապնդած են: Յիշենք 1900-ական թուականներուն, երբ հայերը, առանց տեղեկացուած ըլլալու մութ ոյժերու մասին, երիտասարդ թուրքերուն իբր «եղբայր» համարեցին եւ այդպէս ալ ընդունեցին:

Այն հայերը, որոնք կը քաջալերեն «Թուրք-հայկական հաշտութեան յանձնաժողով»-ին, այդքան պարզամիտ են, չե՞ն տեսներ (գիտակցաբար կամ ոչ) այդ խաւարածին ուժերը, որոնք՝ կազմ ու պատրաստ՝ կուզեն բաժանեալ հայութիւն մը ստեղծել...

Հայաստանի ճակատագիրը սահմանուած է աշխարհի ներկայ կառավարողներէն, տէր-տիրականներէն, որոնք իրենց յատուկ միջոցներով իրենց գծած ճանապարհը կը քաշին: Մենք ալ հարկադրուած ենք ընդունել իրենց արժէքները եւ կենցաղը, ինչպէս «ժողովրդավար պետութիւն», «քաղաքացիական հասարակութիւն», «անհատական ազատութիւն»: Հայկական այսօրուայ պետական հաստատութիւնները համաշխարհայնացման հետեւանօք օրէցօր աւելի կախեալ են աշխարհի տնտեսական սակաւապետութիւններէն(օլիգարխ) . պէտք չէ յոյսը դնել այդպիսի ուժերու վրայ, որոնք կը ձգտին Հայաստանի մշակոյթը փոփոխութեան ենթարկել եւ ինքնակառավարման միջոցներ պարտադրել: Ասիկա չկրնար Ազատ ազգ մը կազմաւորել:

Եթէ այսպէս շարունակուի, ժամանակը հեռու չէ, երբ մեր ըմբռնումները ժամանակավրէպ պիտի նկատուին: Մայր հայրենիք, ընտանիք, հոգեկան եւ բարոյական արժէքներ յետամնաց պիտի սեպուին:

Եղած կրօնքներ եւ պաշտամունքներ, խոտոր, անիմն յղացումներ, սեռային փոքրամասնութիւններ, դասալիք փախստականներ, հաշտարարներ, կաշառուած մարդիկ պիտի ըլլան մեր ընտրանին կազմողները: Այս անբարոյական հոսանքին դէմ ոչ մէկ դիմադրու-

թիւն կայ Հայաստանի մէջ: Մենք չենք ուզեր դիմակայել թշնամին, իսկ ան սուտ բարեգործի քղամիդ զգեցած՝ կը սողոսկէ մեր մէջ: Թշնամին անգութ է եւ անողորմ, անոր անձնատուր չըլլանք: Ան որքան դուրսէն, նոյնքան ներսէն կ'աշխատի: Այս բարոյալքման եւ յուսահատութեան խելագար ընթացքը պէտք է կասեցուի:

Հայ անհատներու եւ կազմակերպութիւններու չպատկաներ հայրենիքի ճակատագրին եւ ներքին գործերուն միջամտելու գործնական քայլեր ընելու պարտաւորութիւնը: Ասիկա կառավարութեան ասպարէզն է: Բայց ան տեղեակ պէտք է ըլլար ծածուկ եւ մութ ուժերուն գոյութենէն: Կառավարութիւնը դիւանագիտական ուսումնական եւ փիլիսոփայական ուղղութիւններու ազդեցութիւնէն հեռու պէտք է մնայ եւ իմաստութեամբ աշխատի հայ ժողովուրդին բարօրութեան համար: Մեր դիւանագետները գեղեցիկ ճառերով կայցելեն Նոր աշխարհակարգ ստեղծելուն լծուած կեդրոնները՝ այդ աշխարհակարգին անդամ ըլլալու յոյսեր փայփայելով, բայց շատ շուտով պիտի հիասթափուին ճշմարտութիւնը գիտնալով: Այսօր Հայաստանը ունի բացայայտ տեսանելի ու նաեւ անտեսանելի թշնամիներ:

Անտեսանելի թշնամիին մէկ օրինակը Արժոյթի Միջազգային Հիմնադրամն է (ԱՄՀ-IMF-International Monetary Fond), ինչպէս նաեւ համաշխարհային դրամատունը (ՀԴ-WB-World Bank): Երկուքն ալ բուռն ցանկութիւն կը յայտնին փողաւորելու Հայաստանի տնտեսութիւնը վերականգնելու աշխատանքները:

Ճիշտ այդ գումարները, պարտադրեալ նախապայմաններով խեղդուած եւ նախապայմաններով կորսուած, Հայաստանի տնտեսական դրութիւնը ճահճային վիճակի մէջ կը պահին դաւադրաբար եւ նոյնիսկ անկման կենթարկեն: Հայաստանը պէտք է իր ճակատագիրը իր ձեռքը առնէ՝ ստեղծելով իր դրամը 50 տոկոս ոսկիով եւ ցած տոկոսով (3-4%) փոխ տալով ժողովուրդին օրինաւոր գործեր բանալու համար, փոխանակ՝ ՄԴԶ եւ ՀԴ անխիղճ պայմաններուն հետեւելու: Եթէ 1990-էն իսկ այս ձեւով պարկէշտ դրամական քաղաքականութիւն մը հաստատուէր, այսօր Հայաստանը կը կարողանար քալել դէպի աւելի բարգաւաճ եւ ծաղկուն իրավիճակի մը:

Հայկական համախմբումը (Armenian Assembly) պէտք է դադարեցնէ ամերիկեան ոգիի եւ բարքերու փոխադրումը Հայաստան: Այդպէս շարունակուելու պարագային՝ մեր երկիրը պիտի վերածուի մէկաշխարհական տարածութեան: Հայկական համախմբումը իր շա-

հին համար գացեր միացեր է այդ ազդեցութիւն ունեցող ուժերուն, բայց չանդրադառնար. որ նոյն այդ ուժերը զինք որպէս գործիք կը գործածեն:

Հոկտեմբեր, 2001 թ.

Armenian Reporter, 2001, 27 october

«Նախիջևան», 2001թ. նոյեմբեր, թիվ 21

1990թ. Խորհրդային Միության անկումից հետո նորաստեղծ Հայաստանի առաջնորդները չգիտեին ազատ շուկայական տնտեսություն ստեղծելու ձևերը: Առաջացած պարապոթյունը հանգեցրեց անհատ արկածախնդիրների միջև պայքարի՝ տնտեսական ապահովության հասնելու համար: Դա վերածվեց մրցավազքի՝ ուղղված վերևներ հասնելուն և այնտեղից կառավարելուն: Մի քանի տարի հետո ստեղծվեց սահմանադրությունը, որում ներառված չէր ներկառուցվածքային հսկողությունը և հավասարակշռությունը: Հսկողությունն ու հավասարակշռությունը առանձին անհատին չէին տրամադրի իշխանություն՝ որոշելու ամբողջ ազգի ճակատագիրը: Հսկողությունն ու հավասարակշռությունը ներառվեցին Ամերիկայի սահմանադրության մեջ՝ իմաստուն ու հայրենասեր մարդկանց կողմից: Ոչ ոք չուներ այլ իշխանություն, բացի կառավարությունից նրան տրվածից: Այդ փաստաթուղթը կազմվել էր այնպես, որ կառավարությունը չխանգարեր մարդկանց ազատ շունչ քաշելուն: Չարմանալի է, թե ինչու Հայաստանի կառավարությունը չկիրառեց 1778 թ. Ամերիկյան սահմանադրության մոդելը: Մեր ժողովրդի աշխատասիրությունը և ստեղծագործական ներուժը կարճ ժամանակում կժողկեցնեին Հայաստանի տնտեսությունը՝ բարօրություն պարգևելով նրա բնակչության մեծ մասին:

«Հայտնված առաջնորդները» չէին հասկանում, որ միայն ազատ մարդիկ են ստեղծում հզոր տնտեսություն, այլ ոչ թե կառավարությունը: Նրանք չգիտեին, որ ժողովրդավար երկրների օրենքները սահմանափակումներ են դնում կառավարությունների վրա: Նրանք գիտեին միայն, թե սոցիալիզմն է ստեղծում հարստություններ՝ բայց գողանալով արտադրողներից, տալով մյուսներին: Նրանք չէին հասկանում, որ կառավարության պարտականությունը ոչ թե տնտեսության կառավարումն է, այլ դրա պաշտպանությունը: Պարտականությունը իր իրավասության տակ գտնվողների կյանքի և սեփականության պաշտպանությունն է արտաքին և ներքին ագրեսորներից: Կառավարությունը նաև պարտավոր է լուծել առաջացող վեճերը, և մարդկանց թողնել ազատորեն ընթանալ դեպի իրենց օրինական նպատակները: Այդպիսի վերաբերմունքը կնպաստեր ժողովրդի կենսամակարդակի և Հայաստանի կառավարության հեղինակության բարձրացմանը, երկրի տնտեսական հաջողությանը: Դրա փոխարեն կառավարությունը գերադասեց անհատական շահը՝ երկիրը կառավարելով միջազգային դրամական հաստատություններից վնասակար

պայմաններով փոխառություններ վերցնելով: Այդպիսի կառավարման համակարգով երկիրը երկար չի դիմանա: Իհարկե դա չի վերաբերում այն փոքրաթիվ մարդկանց, որոնք, մոռանալով ազգային շահի և բարեկեցության առաջնայնությունը, հիշյալ գումարներից վիթխարի օգուտներ են քաղում:

Ստրկացնող փողերից հրաժարվելու վառ օրինակ է Գերմսի կղզին Լա Մանչի նեղուցում, որը 176 տարի առաջ տնտեսական ճգնաժամի մեջ էր: Այն ուներ պարտքեր, որոնք կործանում էին երկիրը: Բարեբախտաբար կղզում կային մարդիկ, որոնք մտածում էին տրամաբանորեն: Նրանցից մեկը ասաց. «Մեր կառավարությունը մեզնից կտրում և տալիս է Անգլիայի Բանկից փոխառած պարտքը:

Դրա փոխարեն եկեք հիմնենք մեր սեփական դրամատունը և ստեղծենք մեր սեփական դրամը»:

Դրա արդյունքը եղավ բարձր կենսամակարդակը: Ոչ մի գործազրկություն, զարգացած ենթահամակարգեր և ոչ մի կառավարական պարտք: Գերմսիի կառավարությունը ստեղծեց իր սեփական արժեթղթերը, որոնք երկարաժամկետ էին ու անտոկոս: Դրանք ուղղվում էին Գերմսիի տնտեսության կարիքներին և ետ էին գանձվում փոքր հարկերի միջոցով: Հարկերը փոքր կարող են լինել, եթե չկա կառավարական պարտք և հետևաբար պետությունը չի վճարում դրա տոկոսները: Գերմսին շարունակում է այդ անել եւ երբեւէ չի ունենում տղած: Նախկինում Գերմսին այնպիսի ահռելի պարտքեր ուներ, որ ամբողջ եկամտի 80% վճարում էր միայն որպես պարտքի տոկոս:

Գերմսին աշխարհագրական դիրքով տարբերվում է Հայաստանից, սակայն սկզբունքը նույնն է: Հայաստանի բանկերը անհարկի տոկոսներ են սահմանում՝ սեփականատերերին ու ազարակատերերին փոխառություններ տալու համար, քանի որ դա լավ միջոց է նրանց ունեցվածքը գողանալու համար:

Այսօր Հայաստանի կառավարությունը այնպիսի հսկայական գումարներ է փոխառում «միաշխարհական» բանկերից, որ երբեք ի վիճակի չի լինի վճարել դրանք: Միջազգային բանկերը Հայաստանին վարկեր են տրամադրում այն պատճառով, որ կարողանան Հայաստանին քելադրել, քե ինչպես կառուցել իր ապագան և ճակատագիրը: Հայաստանի սահմանադրությունը պետք է շատ արագ սահմանի, որ Հայաստանի կառավարությունը չպետք է պարտքերի տոկոսները վճարի արտասահմանից փոխառված դրամական միջոցներից: Հայաստանի կառավարությունը պետք է անմիջապես տպագրի իր սեփական փողերը և դրա ար-

ժեքը կարգավորի ոսկու սեփական պաշարների հարաբերակցությամբ: Հայաստանի ոսկու հանքերի կառավարման իրավունքի վաճառքը ազգային ու պետական հանցագործության դրսևորում է: Այդ սխալը պետք է ուղղվի խորհրդարանի պահանջով, որը հատուկ օրենքով պիտի արգելի ոսկու դուրս բերումը երկրից: Ոսկին պետք է պահպանվի հատուկ պահեստում՝ բանակի հսկողության ներքո:

Ֆրանսիացի պետական գործիչ և տնտեսագետ Ֆրեդերիկ Բաստիատը 1850թ. ասել է. «Աստված մարդուն տվել է այն ամենը, ինչը անհրաժեշտ է, որպեսզի նա կարողանա հասնել իր նպատակին: Նա ապահովել է մարդու ինչպես ընկերային, այնպես էլ մարդկային պահա նջումները: Մարդու սոցիալական օրգանները այնպես են ստեղծված, որ կարող են ներդաշնակորեն զարգանալ միայն ազատության մաքուր օդում: Հեռացրեք նրանցից օդակները, շղթաները, կարթերն ու փշերը, հեռացրեք արհեստական համակարգերը, հեռացրեք կառավարության ղեկավարների քմահաճությունները, նրանց հասարակական ծրագրերը, նրանց համակենտրոնացումները, նրանց հարկերը, նրանց կառավարական դպրոցները, նրանց պետական կրոնները, նրանց դրամաշնորհները, նրանց սահմանափակումները և նրանց կրոնապաշտական կեղծ քարոյականությունները: Եւ այժմ, երբ մարդկության բարեգործներն ու օրինաստեղծները այդքան համակարգեր են մոգոնել «հասարակության համար», կարո՞ղ են նրանք վերջացնել այնտեղ, որտեղից հարկավոր էր սկսել: Կարո՞ղ են նրանք չեղյալ համարեն բոլոր համակարգերը և փորձեն իրական ազատությունը»:

Որ Հայաստանի Հանրապետությունը ազատ ու անկախ չէ, շատ լավ երևում է 2003թ. Հայաստանի նոր խորհրդարանի կազմավորման առիթով լրագրողներին տված հարցազրույցից, որտեղ նորընտիր խորհրդարանականները ասում են, որ ժողովրդավարության մակարդակը Հայաստանում բարձրացնելու են՝ երկրի օրենսդրական դաշտը համապատասխանեցնելով միջազգային մակարդակին: Հայտարարության բանալին համապատասխանեցնել բառն է. եթե Հայաստանը հանրապետություն լիներ, ապա ինչ-ինչ արտասահմանյան հաստատությունների թույլ չէր տա որոշել, քե ինչը պիտի ընդունելի լինի Հայաստանի կառավարության համար, ինչը՝ ոչ:

2003թ. փետրվարի 19-ի խորհրդարանական ընտրությունների ժամանակ քեկնածուներից ոմանք սփյուռքի մեծահարուստներից և հիմնադրամներից գումարներ էին ստանում : Սփյուռքի դրամական օգնությունը Հայաստանին պետք է քաջալերվի, սակայն լավ կլինի, որ այն

ուղղված լինի մարդասիրական կամ արդյունաբերական ու արտադրական նպատակներ: Իսկ եթե այդ օգնությունը ուղղվում է կուսակցությունների կամ թեկնածուների ընտրարշավներին, ապա դա անօրինական է: Հայաստանի ընտրությունները և դրա արդյունքները միայն տեղի հայերի ներքին գործն է: Եթե Հայաստանը իրական հանրապետություն լիներ, ապա այս բոլոր չափորոշիչները պետք է խստորեն պահպանվեին, ինչպես նաև ընտրությունների արդարությունը և օրինականությունը ապահովելու համար Հայաստանը կարիք չպիտի ունենար արտասահմանյան դիտորդների: Հայաստանի համար անշուշտ կարևոր է այլ երկրների հետ առևտրական և գործընկերային հարաբերություններ հաստատել: Մակայն նույնքան կարևոր է, որ Հայաստանը զգուշանա հարաբերություններ ունենալ կասկածելի նպատակներ ունեցող կազմակերպությունների հետ, որոնք հիմնվել են անկախ պետությունների ներքին գործերին միջամտելու նպատակով: Օրինակ՝ Եվրոպայի անվտանգության և համագործակցության կազմակերպությունը (OSCE), Եվրոխորհրդարանը, Եվրոմիությունը, Եվրոպայի Խորհուրդը: Այս կազմակերպությունների մտահոգությունը այն չէ, թե Հայաստանը ինչպես է կառավարվում: Նրանց միակ մտահոգությունը և նպատակը պատմական Եվրոպայի պետություններն ու ազգությունները վերացնելն է, ինչը ուղղված է միջազգային կառավարության դիվային ծրագրերի իրականացմանը: Ներկայումս նրանց վարած քաղաքականությունը ուղղված է Հայաստանը դարձնել մի ինչ-որ անդեմ երկիր, հայկական բանակը՝ միջազգային խաղաղապահների մի մասնիկ, հայկական մշակույթը՝ ինքնությունը կորցրած անհասկանալիություն, Հայաստանեայց ազգային եկեղեցին՝ միջազգային եկեղեցի/ Եկեղեցիների Համաշխարհային խորհուրդ/: Վերջապես նրանց նպատակն է հայերիս միջից ազգային հպարտությունն ու հայրենասիրությունը քաղհանելով՝ մեզ վերածել դժգոյն ու անհայրենիք աշխարհաքաղաքացիների :

2003թ. հունիսի 27-ին Համաշխարհային Բանկի տնտեսագետ Մորին Մակ-Լաուգինը Բաքվում կայացած մի խորհրդաժողովում ասաց, որ ետխորհրդային երկրների կրթական համակարգը կարիք ունի բարեփոխումների: Բարեփոխում ասելով նա նկատի ունի ուղեղների լվացում և նոր սերնդին իրենց ուզած կերպով դաստիարակում, որով հնարավորություն կունենան Հայաստանը առավել հեշտությամբ կառավարել:

Հայաստանի խորհրդարանի նոր խոսնակ Արթուր Բաղդասարյանը հայտարարել է, թե Հայաստանի քաղաքացիական քրեական օրենսգիրքը պետք է համապատասխանեցնի Եվրոպական օրենսդրության չա-

փանիշներին: Մակայն Արթուր Բաղդասարյանը չգիտի, որ Եվրոպական օրենսդրությունը ստեղծվել է Եվրոպական ազգերին ծուլելու համաշխարհային կառավարության հեռահար նպատակներ իրականացնելու համար: Դրա վառ ապացույցը անկախ երկրի օրենսդրությունը արտաքին ուժերի կողմից վճռելու փաստն է. մի՞թե Հայաստանի մտավորականությունը չի կարող կազմել սեփական երկրի օրենսդրությունը:

Այսօր Հայաստանը ոչ թե հանրապետություն է, այլ իրականում պլուտոկրատիա է (փողի իշխանություն):

Լիվոնիա, Միշիգոն
2003թ. հունիսի 28

Armenian Reporter, 2003, 19 July

Ես նոր եմ վերադարձել Հայաստան կատարած երեքշաբաթյա այցելությունից, որի նպատակն էր ավելի խրոթյամբ տեղեկանալ ազգի քաղաքական և ընկերային վիճակի մասին: Ես մի քանի անգամ Հայաստան այցելածներին հարցրեցի, թե արդյո՞ք երկրում առաջընթաց տեսնում են: Բոլորի պատասխանն այն էր, որ իրենց նախորդ այցերից հետո բազմաթիվ փոփոխություններ են կատարվել: Ես էլ փոփոխություններ նկատեցի 1997 թվի իմ այցի համեմատ: Բավական մեծ գործունեություն էր զգացվում ներքին ենթահամակարգերի, ճանապարհների կառուցման, ստորգետնյա խողովակների անցկացման, շինությունների վերանորոգման գործընթացում՝ շնորհիվ Քրք Քրքորյանի բարեգործության (Աստված նրան օրհնի): Կառուցվել են նաև բավական շատ բարձրորակ ու ճաշակով ռեստորաններ: Հնարավոր է գնումներ կատարել փոքր անհատական խանութներից կամ բարձրակարգ մեծ խանութներից, որտեղ վաճառվում են աշխարհի տարբեր երկրներից բերված մթերքներ: Սակայն քաղաքում դեռևս կային բազմաթիվ մտրացկաններ, որոնք մեզնից անընդհատ փող էին ուզում, երբ քայլում էինք փողոցով: Մի երեկո մեր տան զանգը տվեց մի կին և խնդրեց դրամ՝ իր երեխաներին կերակրելու համար: Մենք այցելեցինք Գլուխի աղետալի երկրաշարժից հետո այստեղ տեղափոխված մի ընտանիք, որը բնակվում էր Երևանի ծայրամասում գտնվող Թափառաշրջիկների փողոցում: Հինգ հոգիանոց այդ ընտանիքը կարողացել էր ձեռք բերել միայն առաջին հարկում գտնվող մի երկու սենյականոց բնակարան: Նրանց բաղնիքը գտնվում էր դրսում, չունեին լվացարան և ցնցուղ: Իրենց Գլուխի ստան հողում այժմ կառուցվել է նոր շենք, և տեղի իշխանությունները, չնայած նրանց դիմումներին, չեն կամենում նրանց փոխհատուցում տալ իրենց հողի դիմաց: Մի խոսքերով՝ նրանց սեփականությունը հափշտակվել է:

Ճանապարհին մենք տեսանք նորակառույց տներ, որոնք կարող են մրցակցել ԱՄՆ-ում մեկ միլիոն դոլլարանոց տների հետ: Այստեղ փաստորեն գոյություն չունի միջին խավ, որը ցանկացած ազգի ուժականության հիմքն ու աղբյուրն է: Հայաստանում պաշտոնական տվյալներով աղքատ է բնակչության 45 տոկոսը:

Փաստորեն չի գործում ճանապարհային երթևեկության ոչ մի օրենք: Անցորդները չունեն անվտանգության ոչ մի երաշխիք: Ես ան-

ձամբ ականատես եղա մի պատահարի, երբ մեր տաքսին կանգնած էր խաչմերուկում և մի աղջիկ փորձեց անցնել մյուս մայրը: Արագ սլացող մի մեքենա դուրս եկավ նրա դիմաց և չհասցնելով արգելակել՝ հարվածեց աղջկան. աղջիկը կոտրեց ձեռքը: Վարորդը տուժածին իր մեքենայով տարավ հիվանդանոց:

Օրենքը առկայության միակ արտահայտությունը, որը կարելի է նկատել, իրենց մեքենաների մոտ կանգնածոստիկաններն են, որոնք իրենց ազդանշանային դրոշակներով կանգնեցնում են ճանապարհային օրենքը խախտած վարորդներին և տուգանում: Բազմաթիվ հնամաշ տաքսիները մեծ արագություններով սլանում են այլ փոխադրամիջոցների մեջտեղով և ձեր հոգին դուրս է գալիս, մինչև տեղ է հասնում:

Փոփոխություններ են նկատվում նաև հեռուստահեռարձակման բնագավառում: Կան 29 հեռուստատեսային ալիքներ, որոնցից 19-ը հեռարձակում են սերական սանձարձակություններ եւ բռնություններ պարունակող հաղորդումներ: Ամերիկյան CNN հեռուստատեսության հիմքի վրա արտոնագրվել են երկու հեռուստաալիքներ, որոնք ցուցադրում են նույն ծրագիրը: Միայն մեկ հեռուստաալիք է ցուցադրում դասական երաժշտություն, որով հարուստ է Հայաստանը: Մոտ մեկ տարի առաջ ՀՀ կառավարությունը չեղյալ համարեց հայկական որակյալ անկախ հեռուստատեսություններից մեկի՝ Ա1+ ի հեռարձակման իրավունքը և դրա փոխարեն եթերի թույլատվություն տվեց «Շարմ» հեռուստատեսությանը, որը հեռարձակում է անորակ, անիմաստ հաղորդումներ: Հայաստանի կառավարության այդ գործողությունը խոսքի ազատության սահմանափակում է: Եթե կառավարությունները խրախուսեն խոսքի ազատությունը, ապա ազգերը կծաղկեն ու կբարգավաճեն: Իսկ եթե կառավարությունը ճգնում է ազատ խոսքը, դա բռնապետություն է: Երբ կառավարությունը հանդուրժում է իր երկրի հասարակության մեջ ներմուծված անբարոյականությունը, ապա հենց ինքն էլ վարակված է դրանով:

Մի երեկո հեռուստացույց դիտելիս տեսա, թե ինչպես են հայ ծնողները կառավարությունից խնդրում չփակել իրենց երեխաների դպրոցները, որպեսզի նրանք ստիպված չլինեն երկար ճանապարհ անցնել այլ թաղամասում դպրոց գնալու համար: Նրանք չգիտեին սակայն, որ երբ Համաշխարհային Բանկը Հայաստանին փոխառություն է տրա-

մաղրում, նրա հիմնական պահանջներից մեկը դպրոցների քանակի կրճատումը եւ ուսումնական ծրագրի վերանայումն է: Ուսումնական նոր ծրագրերի նպատակն է՝ ամեն ինչ անել, որպեսզի հայ երեխան հայոց դպրոցում հայրենասիրությամբ չղաստիարակվի: Ուսումնական այդ ծրագրով նրանք կդաստիարակվեն որպես աշխարհաքաղաքացիներ, որպես աշխարհի երեխաներ: Մութ ուժերի քիրախը հայրենասիրությունն է, քանի որ նրանք գիտեն, որ հայրենասեր ժողովրդին ապակա- նելը դժվար է:

Միաժամանակ Հայաստանի կառավարությունը օտարներին թույլ է տալիս որդեգրել այն հայ երեխաներին, որոնց ծնողները, չկարողանա- լով կերակրել նրանց, հանձնել են մանկատներ: Իշխանութունները մատների արանքով են նայում նաև երեխաների անօրինական վաճառքին: Ոչ մի քայլ չի իրականացվում պաշտպանելու այն աղջիկնե- րին, որոնց արտասահմանում (այդ թվում նաև Թուրքիայում) աշխատա- տեղեր խոստանալով՝ խաբում, դարձնում են անառակներ:

Երևանի փողոցներում մենք տեսնում էինք պարապ մարդկանց փոքր խմբեր, իսկ մեծ փողոցներում, ինչպես օրինակ Տիգրան Մեծ և Հանրա- պետության փողոցներում, հարյուրավոր մարդիկ անգործ կանգնած սպասում են, թե երբ ինչ-որ մեկը նրանց գործ կառաջարկի: Ես նրանցից բազմիցս լսեցի. «Մենք ավելի լավ էինք ապրում կոմունիստների ժամա- նակ» և րոտհայտությունը: Դա ազատության օգտին չի խոսում: Որքան էլ որ կառավարության գործունեությունը միտված չէ տնտեսության զարգացմանը, այսուամենայնիվ բնակչությունը ցանկություն և հնարամ- տություն է դրսևորում իր գոյությունը պահպանել վարձու աշխատանք հայթայթելու միջոցով: Կառավարությունը հարստություն չի ստեղծում, բայց մարդիկ ստեղծում են: Կառավարությունը հայ երիտասարդներին պետք է սովորելու ուղարկի Աուրըրնի համալսարանի Ավստրիական տնտեսության Ֆոն Մայսի դպրոցը (Ալբաբանա նահանգ): Մինչդեռ կա- ռավարությունը երիտասարդներին ուղարկում է սովորելու Մասաչու- սեթս նահանգի Բոսթոնի Թաֆթս համալսարանի Յիթթչերի դիվանագի- տական դպրոցում, որտեղ ազգային փոխարեն ներարկվում է մեկաշ- խարհական (գլոբալիստական) գաղափարներ և կատարվում ուղեղների լվացում: Պետք է ջանքեր ներդրվեն, որպեսզի Երևանի պետական հա- մալսարանի դիվանագիտական բաժինը դառնա միջազգային չափանիշներին բավարարող հաստատություն: Ուսանողներն այստեղ

պետք է ուսումնասիրեն Համաշխարհային դիվանագիտություն՝ ներառ- նելով նաև հայոց ազգային գաղափարախոսությունը և Գարեգին Նժդե- հի փիլիսոփայությունը: Բացի այդ՝ կառավարության անդամները պետք է ուսումնասիրեն շոտլանդացի քաղաքական տնտեսագետ և փիլիսոփա Ադամ Սմիթին, որի մշակած սկզբունքները Ամերիկայի հիմնադիրները 1776թ. հիմք ընդունեցին Ամերիկայի Հանրապետությունը ստեղծելու համար: Հայաստանի քաղաքական կուսակցություններին օգտակար կլինի ուսումնասիրել Ադամ Սմիթի «Ազգային հարստություն» գիրքը:

Ոմանք երկրի տնտեսությունը բարելավելու հեռանկարով գոռու-գո- չում են Թուրքիայի հետ սահմանը բացելու օգտին: Սակայն նրանք չգի- տեն, որ Հայաստանի շուկան կհեղեղվի թուրքական ապրանքներով, որը նշանակում է տնտեսական կախվածություն Թուրքիայից: Ցավալի է, որ շատ հայեր չեն գիտակցում կամ մոռացել են թուրքերի և նրանց դաշնակիցների վարած հակահայկական տասնամյակների քաղաքականությունը, որը շարունակվում է այսօր:

Ես բազմիցս գրել եմ, որ Հայաստանի ապագա տնտեսական կայու- նացմանն ուղղված ամենակարևոր քայլը, որ պետք է անի կառավարու- թյունը, արտաքին ներդնողներին վաճառված ոսկու հանքերի ետ գնումն է: Կառավարությունը պետք է դրանց ներկա սեփականատերե- րի հետ սկսի ետգնման բանակցություններ, որից հետո ամբողջ հանա- ծո ոսկին պետք է պահպան նորակառույց պահեստարաններում՝ բա- նակի հսկողության ներքո: Տնտեսական ճգնաժամի դեպքում հայկա- կան դրամը կպաշտպանվի ոսկու տոկոսների միջոցով:

Ես Հայաստանի վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանի հետ տեսակ- ցություն ունեի ժամը 3-ին և ստիպված եղա սպասել մեկուկես ժամ, և երբ վերջապես նրա գրասենյակից դուրս եկան երեք կանայք, ինձ ասացին, որ դի անք մարդու իրավունքների պաշտպաններ էին: Դա փայլուն օրինակ է այն բանի, որ ՄԱԿ-ի միջոցով Հայաստան են ներթափանցում կանանց իրավունքների «պաշտպանության» այնպիսի պահանջներ, ինչպիսիք են վիժելու իրավունքի ձեռքբերմամբ «ընտանիքի պլանավորումը»: Ես հան- դիպում ունեցա նաև Ազգային ժողովի գործունյա պատգամավորներից մեկի՝ Չանգեզուրի տարածքից ընտրված պարոն Սերժ Մկրտչյանի հետ: Նա հիրավի անկեղծ հայրենասեր էր: Ցավոք սրտի, ՀՀ Ազգային Ժողովի 131 պատգամավորների մեծամասնությունը տարված են անձնական

շահերով, որը նրանց խանգարում է քվեարկելու համագրային շահեր հետապնդող օրինագծեր:

Ես նաև ավելի քան մեկ ժամ գրուցեցի Արցախի թեմի առաջնորդ Պարզև սրբազանի հետ, որը այդ ժամանակ Երևանում էր: Նա շատ տպավորիչ անհատականություն էր:

Այստեղ տարածված է այն ասելու, թե իբր պաշտպանության նախարար Սերժ Սարգսյանը հունիսի 17-ին Մոնտե Կառոյի կազինոներից մեկում տանուլ է տվել հսկայական փողեր: Ասում էին թե իբր նրան այդ գումարները ուղարկել է ՀՀ մաքսատան պետ Արմեն Ավետիսյանը, որը վարում է 100 հազար դոլարի արժողության մեքենա:

Հայաստանի կառավարությունը կարծում է, թե միանալով այնպիսի միջազգային կազմակերպությունների, ինչպիսիք են Եվրոմիությունը, Եվրոպայի Խորհուրդը, Առևտրի Միջազգային Հիմնադրամը և այլն, ձեռք կբերի գործընկերոջ կարգավիճակ: Մինչդեռ դրանով վերոհիշյալ կազմակերպությունները իրավունք են ստանում միջամտելու մեր երկրի ներքին գործերին: Նրանք են թելադրում երկրի կառավարման համակարգի սկզբունքները: Հայաստանը տարբեր միջազգային ծրագրերի և քաղաքականությունների համար վերածվել է փորձադաշտի: Սա մի քաղաքական գործելակերպ է, որից շատ պետություններ ուղղակի հրաժարվել են: Հայաստանի այժմյան ղեկավարությունը բացարձակապես չի տիրապետում կառավարման համար առաջնային նշանակություն ունեցող այնպիսի մի գործոնի, ինչպիսին պատմական փորձն է:

Գոյություն ունեն ուժեր, որոնք ձգտում են վերացնել Հայաստանը որպես պետություն: Նրանց շոշափուկներն արդեն թափանցել են ազգի մեջ՝ իրենց կաշառակեր դրամաշնորհներով և ազգային մշակույթի այլախոսմամբ: Հայաստանի արտաքին գերատեսչությունը խաղում է այս ուժերի հաստատած կանոններով՝ միամտորեն կարծելով, թե քաղցր խոսալու դեպքում է որ մեզ աշխարհը կընդունի: Իրականությունը ճիշտ հակառակն է. երբ վճռականորեն պաշտպանում ես ազգդ, հարգանք ես ձեռք բերում, անկախ նրանից, թե ինչքան փոքր է ազգդ: Երբ համբուրում ես նրանց ոտքերը, նրանք քեզ արհամարհելուց բացի որևէ ուրիշ զգացմունքի չեն կարող արժանացնել:

Արմենապրեսի 2003թ-ի հոկտեմբերի 23-ի նորություններից մեկում աս-

վում է. «Համաշխարհային բանկի ներկայացուցիչները ժամանել են Հայաստան՝ կառավարության հետ քննարկելու առաջիկա 4-6 տարում երկրում իրականացվող բարեփոխումների շարունակմանը օժանդակելու համար»: Այնինչ «բարեփոխում» ասելով պիտի հասկանալ նրանց կողմից պարտադրված պայմանները: ՀՀ ԱԺ նախագահ Արթուր Բաղդասարյանը շեշտեց, որ Հայաստանին օգնելու Համաշխարհային բանկի գործունեությունը հիմնականում ուղղված է լինելու կրթության և առողջապահության ոլորտներին: Ըստ երևույթին նա պետք է իմանա, որ Համաշխարհային բանկը ծրագրավորել է կառավարել, ապա կազմալուծել ազգությունները:

Ազգային ինքնակառավարման լավ օրինակ է Բելոռուսը: 1994 թ. նախագահ ընտրված Լուկաշենկոն մոտ 10 տարի հակազուրպալիստական պայքարի փայլուն օրինակ է ծառայում: Նա հայտնի է Համաշխարհային բանկի հետ իր կոշտ քաղաքականությամբ (ընդհուպ մինչև երկրից վտարում): 1995-ին Լուկաշենկոն երկրում սկսեց սեփականաշնորհման գործընթացը, բայց նկատելով, որ սեփականության առյուծի բաժինն ընկնում է լավ կապեր ունեցող օլիգարխներին, անմիջապես դադարեցրեց սեփականաշնորհումը և տնտեսության մեծ մասը դրեց պետության վերահսկողության տակ: Այս քաղաքականության արդյունքը դարձավ համախառն ներքին արտադրանքի նկատելի աճը: Ըստ ՄԱԿ-ի տվյալների, Բելոռուսը նախկին սովետական երկրների շարքում ունի ամենաամուր ազգային տնտեսությունը: Գործազրկությունն այստեղ մոտ 2.5 տոկոս է: Արժույթի Միջազգային Հիմնադրամի վտարումից ի վեր Բելոռուսի համախառն ներքին արտադրանքը հասել է մինչև 6 տոկոս, իսկ տարեկան հաշվով՝ մինչև 4 տոկոս: Արձանագրվել է աշխատավարձերի կայուն աճ, որով և պայմանավորվում է երկրի կենսամակարդակի աճը:

Նկատեք տարբերությունը. Հայաստանի ղեկավարությունը, փոխանակ հետևի Բելոռուսի օրինակին, միջազգային դրամաշնորհներին թույլ է տալիս քանդելու Հայաստանը:

Բելոռուսում ընդդիմությունը բավական փոքրաքանակ է: Վերջերս հակակառավարական ցույցից առաջ ընդդիմության ղեկավարները կանխագուշակում էին մոտ 20000 ցուցարարների առկայություն, այնինչ ցույցին մասնակցեց անգլիալեզու հակակառավարական պատասառներ պարզած

ընդամենը 1000 մարդ: Ինչպես Սորբոսի հիմնադրամը, այնպես էլ ՄԱԿ-ի Դեմոկրատիայի Աջակցման ծրագիրը, համարյա հաջողեցին որոշակի ընդդիմադիր խավ կազմավորել Լուկաշենկոյի դեմ: Այնինչ 2001թ. սեպտեմբերի 9-ի նախագահական ընտրությունները և ժողովրդի 75 տոկոսը իր վստահության քվեով հաստատեց նախագահ Լուկաշենկոյի կառավարման նոր ժամկետը: (*The American Free Press, October 13, 2003*)

«Հայոց Աշխարհ» օրաթերթի 2003թ. հոկտեմբերի 14-ի համարում լույս տեսած հոդվածում գրված է. «Ռուսաստանը և ԱՄՆ-ը Հայաստանում և Ադրբեջանում չեն ուզում ուժեղ ղեկավարներ»: Պատճառը մեկն է. թույլ առաջնորդներին շատ ավելի հեշտ է կառավարել: Երբ գա Արցախյան հակամարտության կարգավորման ժամանակը, նախագահ Քոչարյանը կասի. «Ես ոչինչ չէի կարող անել. հզորները ստիպեցին մեզ»: Հայաստանի կառավարությունը երկիրը ղեկավարում է ոչ թե ապագայի, այլ ներկայի համար: Հայաստանն այսօր ունի ինչպես արտաքին, այնպես էլ ներքին բազմաթիվ թշնամիներ: Բայց բարեբախտաբար գոյություն ունեն հայրենասիրական շարժումներ, որոնք շատ զգոն են վերոհիշյալ բոլոր վտանգների հանդեպ: Դրանք մարդիկ են, որոնք մարտնչել են Արցախում՝ իրենց կյանքի գնով պաշտպանելով հայրենիքը: Նրանք միանգամայն տեղյակ են Հայաստանի դարավոր թշնամի մութ ուժերի գոյության մասին: Ցավոք սրտի դրամի սղության պատճառով նրանց հնարավորությունները սահմանափակ են: Այսուամենայնիվ նրանք ձգտում են իրենց գաղափարները հասցնել բնակչությանը: Համահայկական նյութական հնարավորությունները պետք է ուղղվեն նաև հովանավորելու այս ճշմարիտ հայրենասերների գործունեությունը:

Սփյուռքը պետք է գիտակցի, որ եթե Հայաստանում վերանան ազգային կառույցները, մեր պատմական հայրենիքում այլևս քիչ բան արժեք կունենա:

Տեր Աստված, մեր ղեկավարներին հայրենասիրություն և իմաստություն տուր, որպեսզի նրանք մեր ազգին աշխարհի ուրիշ ազգությունների շարքում արժանապատիվ և հարգալից տեղ ապահովեն:

Հոկտեմբեր 27, 2003 թ., Լիվոնիա, Միսսուրի, Ա.Մ.Ն.

Armenian Reporter, 2003, 8 november

Մասոնական կազմակերպություններին հարող մարդկանց մեծամասնությունը տեղյակ չէ, թե իրականում ինչ է ուսուցանում մասոնականությունը: Նմանատիպ կազմակերպություններին անդամագրվելը հաճախ կատարվում է հասարակական նպատակներով, որոշ դեպքերում էլ անդամագրվում են անձնական շահերից ելնելով: Թափանցելով մասոնական օթյակ, մարդիկ հանդիպում են բազմաթիվ նշանների, որոնք ունեն տարատեսակ գաղտնի նշանակություններ: Նույնիսկ մասոնական առաջնորդները շատ լավ գիտակցում են, որ իրենց կազմակերպություններին անդամագրվող մարդկանց մեծամասնությունը իրականում չի գիտակցում մասոնականության ուսմունքի բուն էությունը:

Փաստորեն մասոնականությունը գիտակցաբար մոլորության մեջ է զգում մասոնական օթյակներ նոր անդամագրված անձանց՝ նրանցից բաքցնելով մասոնականության իրական ուսմունքը:

Մասոնական օթյակ ընդունված բոլոր նորեկները ծնկի իջած հավատարմության երդում են տալիս որևէ սուրբ գրքի վրա, անկախ նրանից դա Ավետարան է, Դուրա՞ն, թե Վեդա: Սկսնակ-աշակերտների համար ամերիկյան մասոնական օթյակներում որպես դասագիրք առաջարկվում է Ավետարանը: Այլ բառերով ասած՝ նույնիսկ Ավետարանը մասոնական ուսմունքի մեջ իրենից որոշակի գաղտնի խորհրդանիշ է ներկայացնում:

Գոյություն ունի՞ արդյուք որոշակի բախում քրիստոնեության և մասոնական գաղափարախոսությունների միջև: Ուսումնասիրելով մասոնական գրականությունը, միանգամայն ակնհայտ է դառնում քրիստոնեության և հատկապես ֆրանկոմասոնականության միջև խորը հակասությունը:

Մասոնականություն ընդունած անձը ի սկզբանե միանում է «կապույտ օթյակին», որը սկսնակների հավաքատեղի է: «Կապույտ օթյակի» ներկայացուցիչները կարող են ձեռք բերել առաջին մասոնական աստիճանակարգերը. 1. Սկսնակ-աշակերտ. 2. Վարպետ-խորհրդի անդամ. 3. Վարպետ մասոն: Ի դեպ այս երեք աստիճանները ենթականերին տրվում են որպես պարգև: Այս սկզբնական աստիճաններով պարգևատրվելուց հետո կարելի է հասնել մյուս աստիճաններին՝ Յորք Ռայթում կամ Սքոթի Ռայթում: Յորք Ռայթում մասոնը պարգևատրվում է ևս 10 աստիճաններով: Սքոթի Ռայթում պարգևատրության աստիճանավորումը

հասնում է մինչև 33-րդ աստիճանը:

Ո՞վ է մասոնականության աստվածը:

Մասոնական արարողություններին և միջոցառումներին մասնակցելու համար պետք է հավատալ և երկրպագել «Բարձրյալին»․ արդյո՞ք այդ բարձրյալը այն է, որին երկրպագում ենք մենք՝ քրիստոնյաներս, թե՞ մասոնները երկրպագում են մեկ այլ ուժի:

Պարզվում է այդ ուժը միակը չէ, որին երկրպագում են մասոնները, գոյություն ունեն բազմաթիվ աստվածություններ, որոնց մասոնները երկրպագում են: Դրանցից են՝ Օսիրիսը, Բաքոսը, Դիոնիսոսը, Ադոնիսը և այլն:

Օսիրիսը հին Եգիպտոսում մեռյալների աստվածն էր, որը նաև հանդիսանում էր արևի աստվածը, ինչպես նաև հայտնի էր շատ այլ անուններով: Դիոնիսոսը հին Հունաստանում հաճույքների, գինու և գինաբույրների աստվածն էր: Այն Հռոմում անվանվում էր նաև Բաքոս, հին Պարսկաստանում՝ Միտրաս, Ասորիքում՝ Ադոնիս: Այսպիսով՝ տարբեր աստվածներով և խորհրդանիշերով դիմակավորված արև աստծու երկրպագությունը մեծ տեղ և դեր ունի մասոնականության հավատամքի մեջ:

Մասոնականության և Ավետարանի միջև առկա հաջորդ բախումը աստղագիտությունն է․ մասոնական օբյակները կազմված են ըստ կենդանակերպի 12 նշանների, այնինչ Ավետարանը չի ընդունում գողիակի վերոհիշյալ նշանները: Մասոնականության հակասական խորհրդանիշներից է օձը, որին երկրպագում են, որպես փրկության խորհրդանիշ․ այնինչ Ավետարանի մեջ օձը համարվում է նեռի խորհրդանիշը:

Մասոնականության մեջ հիմնաքարային նշանակություն ունի «Առավոտյան վառ լույս» արտահայտությունը: Նոր կտակարանի մեջ ասվում է (22:16) «Ես Հիսուսն եմ՝ Դավիթի սերնդից և Առավոտյան Վառ Աստղը»: Արդյո՞ք մասոնականության պաշտամունքի առական՝ «Առավոտյան վառ լույսը» նույն Քրիստոսն է: Գոյություն ունեն մի քանի փաստարկներ, որոնք հերքում են այս միտքը: Սակայն գլխավոր փաստարկը հետևյալն է:

Իր գրքերից մեկում տպված պատկերը բացատրելիս, հայտնի մասոնական Արթուր Էդուարդ Ուայթը մասնավորապես ասում է․ «Հանճարեղ ոգու աջ ձեռքում երկրագունդն է: Այն հավասարակշռվում է ձախ ձեռքում բռնած ջահով, որը խորհրդանշում է Առավոտյան Աստղը կամ Լուցիֆերին»: Մասոնական տեսանկյունից այս խորհրդանիշի ամբողջա-

կան իմաստը հաղթանակող լույսի գալուստն է: Իսկ երբ ասվում է մասոնականության լույսի մասին, նրանք ի նկատի ունեն Լուցիֆերին, իսկ Լուցիֆեր ինքնին նշանակում է «Լույս բերող»: Նույն Ավետարանում նախազգուշացվում է Չարի գալուստը՝ լույսի, հրեշտակի տեսքով:

Մեկ այլ մասն գրող՝ Ֆոսթեր Բեիլին ասում է․ «Փուլ առ փուլ նրանք՝ Իմաստության Տիրակալները աջակցելու են հարմար թեկնածուի մասին գիտակցության ձևավորմանը, մինչև կգա ժամանակը, երբ նա կմտնի լույսի մեջ և կգա որպես լուսակիր, որը, որպես լուսաորիչ, կաջակցի լուսավորել մարդկությանը»: Իմաստության Տիրակալները (իրականում նեոերը) հոգևոր առաջնորդներ են, որոնք ենթադրաբար առաջնորդում են մարդկությանը Միասնական Աշխարհակարգը, իսկ Լուսավորիչների կազմակերպությունը հիմնադրվել է 1776թ․ մայիսի 1-ին, ճիզվիտ քահանա Ադամ Ուեիչապտի կողմից: Լուսավորիչ բառը ծագել է Լուցիֆերի անվանումից: Լուսավորչություն շարժումը կոչված է հաստատելու «Համաշխարհային նոր Կարգը» կամ «Մեկ Համաշխարհային կառավարություն»: Լուսավորչության ծննդյան օրը՝ 1776թ․ մայիսի 1-ը նշված է ցանկացած ամերիկյան ռոլլարի վրա: Դոլլարի քրթադրամի հետևի ձախ մասում նկարված է բուրգ, որի վրա աչք է, որը փոխարինել է բուրգի գագաթնային քարին: Նշված է նաև հետևյալ տառախումբը՝ “MDCCLXXVI”, որ նշանակում է 1776 և ներքևի ժապավենի վրա գրված է հետևյալ նախադասությունը՝ “NOVUS ORDO SECLORUM”, որի անգլերեն թարգմանությունն է՝ “New World Order”, իսկ հայերենը՝ «Նոր Աշխարհակարգ»: Վերոհիշյալ բուրգի վրայի Կանխատեսության աչքը կամ ամենատես աչքը մասոնականության ամենակարևոր նշաններից է: Այն խորհրդանշում է մասոնականության գլխավոր աստվածությունը՝ «Տիեզերքի մեծ ճարտարապետին»: Ըստ Ավետարանի, Քրիստոսը համարվում է որպես գլխավոր անկյունաքար «գլուխ անկյան» (ըստ Մաթեոսի 21:42; Պետրոս 2:6-7, Մարկոսի 12:10; Գուկասի 20:17 և այլն): Այնինչ դիտելով Բուրգը, միանգամայն ակնհայտ է դառնում, որ գլխավոր անկյունաքարը հեռացված է և նրա փոխարեն տեղադրված է Կանխատեսության աչքը՝ Մատանայի խորհրդանիշը, որը փոխարինված է բուրգի գլխավոր անկյունաքարով: Ավետարանը սույն երևույթի մասին նախազգուշացնում է՝ ասելով՝ «Մերը դեպի դրամը ամենայն չարեաց աղբիւրն է»:

Անգլիացի մի քահանա՝ Վինդեբս գրական մականունով, գրում է․ «Որպես մասոններ, մենք հավատում ենք խորհրդանշական երրորդու-

թյան գոյությանը և որ Հիսուս Քրիստոսը Նրա որդին է և մեր տերը»: Այս արտահայտությունը շատ լավ է հնչում և շատ մարդկանց կարող է հավատացնել, որ մասոնականությունն ու քրիստոնեությունը նույնական են: Այնուամենայնիվ, մի փոքր խորությամբ դիտարկելով այս արտահայտությունը, պարզ է դառնում, որ սա զուտ խորհրդանշային երրորդության պաշտամունք է: Դա հավատք չէ առ մեր Տեր Աստված: Այնինչ Վինդեքսը շարունակում է. «Որպես մուսուլման մասոններ, մենք հավասարապես հավատում ենք, որ Մուհամմեդը Նրա մարգարեն է»: Ապա նա ավելացնում է մի շատ պարզաբանիչ արտահայտություն. «Այս լրացուցիչ և երկրորդական հավատքների հետ մասոնականությունը ոչինչ չունի անելու և իր անդամներին տալիս է կատարյալ ազատություն՝ մեկնաբանելու Աստծո էությունն այնպես, ինչպես իրենց հարմար է»:

Ուշադրություն դարձրեք, որ նա քրիստոնեությունը համարում է «լրացուցիչ և երկրորդական» հավատք և այնուհետև պարզորոշ հայտնում է մեզ, որ «Մասոնականությունը ոչինչ չունի անելու այս ստորադաս ուսմունքի հետ»: Այսպիսով մասոնը, գիտակցաբար թե անգիտակցաբար, երկրորդական դեր է մղում իր քրիստոնեական հավատամքը և նրա փոխարեն առաջնային տեղ է հատկացնում մասոնականությանը: Մատթեոսը 6:24 հիշեցնում է մեզ. «Ոչ մի մարդ չի կարող ծառայել երկու տիրոջ, քանզի նա կատի մեկին և կսիրի մյուսին կամ կհպատակվի մեկին և կարհամարհի մյուսին: Դու չես կարող միաժամանակ ծառայել և Աստծուն, և մամոնային»:

Մասոնները իրենց անդամներին չեն հիշեցնում Հիսուսի անունը (որպեսզի չվիրավորեն հրեաներին, մուսուլմաններին և այլ կրոնների ներկայացուցիչներին): Այբերթ Մաքեյի հրատարակած գիրքը՝ «Ազատմասոնականության հանրագիտարանը», քաղկացած է մոտ 1000 էջից: Այս հանրագիտարանը պարունակում է տեղեկություն աշխարհի երեսին գոյություն ունեցած բոլոր աստվածությունների վերաբերյալ, բայց այստեղ մեկ բառ անգամ չկա Հիսուս Քրիստոսի մասին: Մա շատ էական և միևնույն ժամանակ չարագուշակ բացթողում է:

Շրմերների (կազմակերպություն, որը բաց է միայն այն մասոնների համար, որոնք ստացել են իրենց 32-րդ աստիճանը) ծեսերին մասնակցելու համար տրվող երդման տեքստը հետևյալն է. «Թող Ալլահը, արարների, մուսուլմանների և մահմեդականների աստվածը, մեր հայրերի աստվածը, պաշտպանի ինձ»: Այստեղ ոչ միայն նշվում է Ալլահի անունը, այլև նրան համարում են «մեր հայրերի աստված»: Այս երդումը կատարվում է Գուրանի վրա: Նոր կտակարանում ասվում է. «մի

երդվիր ոչ երկնքի, ոչ երկրի, ոչ այլ ուրիշ բանի վրա: Ավետարանը նաև զգուշացնում է. «Մի հիշատակիր օտար աստվածների անունը»:

Հեղինակը՝ Գոկտ. Քեթի Բյորնզը ունի Ավետարանական փիլիսոփայի աստիճան, վերջին 19 տարվա ընթացքում զբաղվել է մեր դաշառչանի շարժումներին վերաբերող նյութերի ուսումնասիրմամբ:

2003թ. դեկտեմբեր

Հայոց եկեղեցին, որ հիմնադրվել է մ.թ. 301թ., հավատարիմ է եղել Աստծո ուսմունքին և նրա որդուն՝ Հիսուս Քրիստոսին: Դարեր ի վեր քրիստոնեությունը եղել է ազգի ոգեշնչման հիմնական աղբյուրը: Հայ ժողովուրդը իր եկեղեցու գրկում գոյատևել և վերապրել է բազմաթիվ փորձություններ, ականատես եղել թշնամի ժողովուրդների ասպատակություններին:

Մարդիկ այստեղ ըմբռնել են կյանքի իրական ճշմարտությունը երկրի վրա և երկնային կյանքի հավիտենականությունը՝ համաձայն Քրիստոսի ուսմունքի: Քրիստոնյա աստվածաբանները բարձր են գնահատել Աստվածաշնչի հայերեն թարգմանությունները՝ բնագրին հոգեհարազատ մնալու համար: Նախքան մեր եկեղեցու և նրա հոգևորականության վերաբերյալ դատողություններ կատարելը՝ անհրաժեշտ է անդրադառնալ մի շարք պատմական իրադարձությունների, որոնք առնչվում են այսօրվա «Նոր քրիստոնեություն» հասկացության ձևավորմանը:

Աստծո ճշմարիտ համակարգի դեմ ամենայն հետևողականությամբ հանդես է եկել 1748թ. փետրվարի 6-ին Բավարիայի Ինգոլշտադտ քաղաքում ծնված Ադամ Վեյսհաուպոլը: Վերջինս համոզված էր, որ մարդկային հասարակությունն անդառնալիորեն կորստյան է գնում, և միակ փրկությունն արմատական վերակառուցումն է: Նա այն առաջին ուտոպիստներից էր, ովքեր ունեին աշխարհի ըմբռնման ընդգրկուն մտածողություն, և անհամբերությամբ սպասում էր այն օրվան, երբ իր խումբը կյանքի կկոչեր «Համաշխարհային նոր համակարգ» («Novus Ordo Seclorum»): Նրա կազմակերպությունը, որը կոչվում էր «Իլյումինաթի» («Illuminati»), վեց հիմնական նպատակ ուներ՝

1. միապետության և օրինական վարչակարգերի վերացում,
2. մասնավոր սեփականության և ժառանգության իրավունքի վերացում,
3. հայրենասիրության և ազգայնականության վերացում,
4. ընտանիքի և ամուսնության վերացում,
5. հանրակրթական համակարգի կազմակերպում,
6. բոլոր կրոնների վերացում:

Մինչև 1750թ. Ռոբշլիդների բանկային հաստատությունը, ինչպես նաև աշխարհի բազմաթիվ այլ բանկային կարտելներ, սկսել էին աշխարհի համալսարաններում ֆինանսավորել չաստվածության մտածողություն՝ այն

հակադրելով իսկական քրիստոնեական մտքի անադարտությանը: Խոշոր գումարներ էին օգտագործվում՝ աշխարհով մեկ ստեղծելու ճեմարաններ (սեմինարիաներ)՝ երիտասարդ սաներին ներարկելու սոցիալիստական աստվածաբանության գաղափարախոսություն, որը հետագայում անվանվեց «Սոցիալական ավետարան»:

Սքոֆիլդի «Աստվածաշունչը»:

Սայրես Սքոֆիլդը ծնվել էր 1843թ. Ամերիկայում, մահացել է 1921թ.: Նա վերլուծել է Ջեյմս թագավորի Աստվածաշնչի բնօրինակը: Նրա ջանքերը նպատակաուղղված էին պարտավորություններից ազատվելու գաղափարների տարածմանը: Սքոֆիլդի Աստվածաշնչի (ինչպես այն անվանվեց հետագայում) համար ֆինանսական օժանդակություն է հատկացրել վեց մտավորականներից բաղկացած գաղտնի խումբը՝ Բոստոնից (Մասաչուսեթս): Սքոֆիլդի Աստվածաշունչը տպագրել է Լոնդոնի Օքսֆորդի համալսարանի հրատարակչությունը 1909 թ.: Աստվածաշունչը խեղաթյուրելու նրա ջանքերը հիմք հանդիսացան «Կրեա-քրիստոնեություն» արտահայտության հիմնավորման և տարածման համար, թեև բուն Աստվածաշնչում «Կրեա-քրիստոնեությունը» ոչ մի տեղ չի հիշատակվում: Աստվածաշունչը վերափոխելու Սքոֆիլդի փորձերը, հետագա փոփոխությունների և շեղումների նպատակով, նրա մահից հետո բացահայտել են Քրիստոսին չհավատացող անձինք:

Ավետարանը քննարկման առարկա էր դարձել նաև սոցիալամետ հոգևորականության շրջանակներում:

Նրա առավել հանրահայտ ներկայացուցիչներից մեկը՝ Վաշինգտոն Գլադդենը (1836-1918), 36 տարի Կոլումբիայի (Օհայո) միաբանության հոգևոր հովիվն էր, «կիրառական քրիստոնեության» առաջնորդներից:

«Սոցիալական Ավետարանի» ճանաչված այլ «մարգարեներից» էր «Ռոչեսթր» համալսարանի և «Ռոչեսթր աստվածաբանական սեմինարիայի» (երկուսն էլ բապտիստական ինստիտուտներ էին) շրջանավարտ Վոլթեր Ռաուշենբուշը: «Քրիստոնեություն և սոցիալական ճգնաժամ» աշխատությունը, որը տպագրվել էր 1907 թ., նրան համաժողովրդական ճանաչում բերեց:

1908 թ. դեկտեմբերի 2-ին նա և դոկտոր Հարրի Վորդը հիմնադրեցին «Քրիստոսի եկեղեցիների դաշնային խորհուրդը»: Նրանք եկեղեցական սոցիալական շարժման առաջնորդներ էին, շարժում, որը որոշեց հեռանալ քրիստոնեական անհատականացումից (ինդիվիդուալիզմ) դեպի բացա-

հայտ կողեկտիվիզմ՝ իրենց համար գործիք դարձնելով եկեղեցին: Սոցիալիզմը նրանց առաջին և միակ մտահոգությունն էր:

Բոլոր կեղծ մարգարեների նման, ովքեր դարեր շարունակ ներթափանցել էին քրիստոնեության մեջ, նրանք բողոքական էին խաբեբայության դիմակներով և երկրի վրա միավորվել «Երկնքի արքայություն» ընդհանուր անվանմամբ: Նրանց «արքայությունը» ներկայանում էր ոչ իբրև հոգևոր հասարակություն, որտեղ տղամարդիկ և կանայք ձևավորվում էին իբրև անհատներ՝ Հիսուս Քրիստոսի՝ Փրկչի հետ հաղորդակցության միջոցով, այլ որպես կողեկտիվ, սոցիալիստական հասարակություն:

1950-ական թվականների վերջերին, Մեծի Տանն Կիլիկիո աթոռի երիտասարդ միաբան Գարեգին վրդ. Սարգսյանը, ենթադրյալ լավորակ բարձրագույն աստվածաբանական կրթություն ստանալու նպատակով, ուղարկվեց Լոնդոն՝ Օքսֆորդի Աստվածաբանական դպրոցում սովորելու՝ թեև այդ գիտելիքները նրան կարող էր տալ բազմադարյան Հայ եկեղեցին: Օքսֆորդում գիտական աստիճան ստանալուց հետո ժամանակի ընթացքում նա դարձավ Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս, այնուհետև՝ Ամենայն Հայոց կաթողիկոս: Նա դարձավ «Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի» (ԵՀԽ) մեծամունդ ղեմաբարձ, որը քրիստոնեության մեջ բախանցած մյուս կեղծ մարգարեների նման հորինեց Միասնական համաշխարհային եկեղեցին, որը ոչ այլ ինչ է, եթե ոչ կեղծ աստվածների դիմակ, որը քրիստոնեությունն ատողներն օգտագործում են դարեր շարունակ:

«Նոր դարաշրջանի» մեր լուսավորյալ հոգևոր գործիչները մոռացել են իրական Աստծո արքայության մասին, որովհետև «աստվածային» գիտելիքները ձեռք են բերել աշխարհի վաշխառուներից հովանավորվող և նրանց ազդեցության տակ գտնվող հաստատություններում: Այդ թունավորված հաստատությունների պատերի ներսում նրանց դասավանդվել է աշխարհիկ կարգի մարդասիրություն և (սոցիալիստական) ազատական աստվածաբանություն: Աշխարհիկ մարդասիրությունը հակասում է Աստծո խոսքին: Հիսուսի խոսքում չեն հիշատակվում մեր աշխարհի փոխհարաբերությունները: Հիսուսը խոսում է Աստծո հետ հոգևոր հաղորդակցման մասին: Քրիստոսը համաշխարհային Մարքս չէր, այլ մարդկության լուսատու:

Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի որդեգրած ուղին, դեպի Համաշխարհային կառավարություն, հայ ժողովրդի համար աղետալի է դարձել և՛ տնտեսական, և՛ մշակութային, և՛ կրոնական առումներով: Այսօր Ս. Էջմիածինը սատարում է ՀՀ կառավարությանը՝ սոցիալական ապահովության կողմնակցության և անհատական քարտերի համակարգ մտցնելու

նպատակով: Դա ողջ ազգաբնակչության վրա վերահսկողություն հաստատելու նպատակով նույնականացման (լոնդոնիֆիկացիա) համակարգի ձևավորման սկիզբն է: Դա հող է նախապատրաստում աստիճանաբար (համաշխարհային - խմբ.) բռնակալ պետությանը հարկեր վճարելու համար: Աստիճանակարգված հարկեր առաջադրել է նաև Կալո Մարքսը իր «Կոմունիստական մանիֆեստում»: Սա հրաշալի օրինակ է, որը ցույց է տալիս, թե ինչպես է Հայ առաքելական եկեղեցու բարձրագույն մկրապետությունը կիրառում սոցիալական ազատականության աստվածաբանական գաղափարը՝ ներգրավելով այդ կառավարության մեջ: Հայ ազգային և Հայ բողոքական (Հայ Առաքելական և Հայ Ավետարանական - խմբ.) եկեղեցիների ղեկավարները նույնպես թույլատրում են զաղտնի կազմակերպություններին (օրինակ՝ մասնություն - խմբ.) սողոսկել Հայ եկեղեցու մեջ:

2003թ. օգոստոսի 11-ին ԵՀԽ գլխավոր քարտուղար, ռեվիզիոնիստ, դոկտոր Քոնրադ Ռայգերը հրավիրեց մասնակցելու «էկումենիկ շարժման բարեփոխումները» («Reconfiguring the Ecumenical Movement») թեմայով համաժողովին, որը տեղի ունեցավ Անթիլիասում (Լիբանան) նոյեմբերի 17-20-ը: Այն վարում էր Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Արամ Ա-ը՝ դառնալով ԵՀԽ ջատագովներից: Քննարկման ժամանակ հաճախ էր օգտագործվում «հաղթահարվող ինստիտուցիոնալիզմ» արտահայտությունը: Այն նշանակում է Հայ եկեղեցու «հնաճ» հաստատությունների վերացում, իսկ շարժման էկումենիկ (ecumenical) անվանումը՝ համաշխարհային:

Արյո՞ք մենք՝ հայերս, ցանկանում ենք, որ Հայ եկեղեցին դառնա համաշխարհային եկեղեցու մի մասնիկը: Եթե այո, ինչո՞ւ այդ դեպքում նշեցինք հայոց հինավուրց անկախ եկեղեցու 1700-ամյակը:

Պետք է վերջապես ընդունել, որ ԵՀԽ -ն հիմնադրել են հզորագոր (անհավատ) վաշխառուները՝ ժամանակի ֆինանսական մագնատները: Արամ Ա կաթողիկոսին պետք է հայտնի լիներ, որ Քրիստոսը չէր ընդունում այլ Աստծո, բացի իսկական Աստծուց: Անհնար է, որ քրիստոնյան միանգամից ծառայի երկու կամ երեք աստվածների (տերերի): Այսօր մենք տեսնում ենք վերջին հիսուն տարիների մեր եկեղեցու ղեկավարների՝ ԵՀԽ -ի հետ ունեցած փոխհարաբերությունների արդյունքը:

Անհրաժեշտ է հիշել, որ արքեպիսկոպոս Տիրան Ներսայանը, երբ բնակվում էր Լոնդոնում, 1942թ. գրել է «Քրիստոնեական մտտեցում կոմունիզմին» աշխատությունը:

Պետրոս առաքյալը երբեք չի հաճախել թեմական դպրոցներ, երբեք աստվածաբան չի եղել, այլ հասարակ ձկնորս, բայց ականջալուր էր Աստ-

ծուն և ս. Հոգուն: Բայց ո՞վ կհամարձակվի կասկածի տակ առնել նրա քա-
րոզը: Մ. Պետրոսը և մյուս աշակերտները, ովքեր երեք տարի աշակերտել
են Քրիստոսին՝ Ուսուցչին, արհեստավորներ էին: Եթե մեր հայ աստվածա-
բանները փորձեն աշխատել Ե-ՀԽ -ի ղեկավարների նման մարդկանց
հետ՝ ձգտելով փոխել նրանց կամ փորձել նրանց հետ ընդհանուր լեզու
գտնել, հավատացած եղեք, նրանց գործելակերպը կնմանվի այն քա-
նին, որ առողջ խնձորը նետես նեխած խնձորներով լի տակառի մեջ և
հուսաս, որ երբևէ այդ նեխած խնձորները, առողջի ազդեցությամբ, կա-
պաքինվեն: Հնարավոր չէ դաշինք կնքել չարիքի հետ. դրա հետևանքով
չատ մեծ քան ես կորցնում:

Վանեցիների ժառանգորդ Ռուսա Ջ. Ռշտունին, որն Ամերիկայում մե-
ծապես հարգված քրիստոնյա առաջնորդներից է, այս խնդիրը բնորոշել է
այսպես. «Քրիստոնեության թշնամիների նպատակը համաշխարհային
նոր համակարգի ստեղծումն է՝ առանց Հիսուս Քրիստոսի: Մարդը համոզ-
ված է, որ իր ծրագրավորման և վերահսկողության շնորհիվ կարող է ստեղ-
ծել լավ աշխարհակարգ, ավելին, քան արարել է Աստվածային երրորդու-
թյունը: Իհարկե, այն, ինչ մարդն է ստեղծում, տիեզերք չէ, այլ չարին ծառա-
յող մի հզոր և դաժան համակարգ»:

Եկեղեցիների համընդհանրացման (զրքալացման) գաղափարի ըն-
դունմամբ ռևիզիոնիզմն ասպագայնացնում է միայն Հայ եկեղեցին: Այն
արագացնում է պատմականորեն ամենաազատ, յուրօրինակ և հիմնավոր
քրիստոնեական եկեղեցու խարխուլումն ու ոչնչացումը:

Հայ ժողովուրդը իր Եկեղեցուց պետք է պահանջի վերադառնալ իր
պատմական, ազատ և անկախ կարգավիճակին: Հայ եկեղեցին քրիստոնե-
ության թշնամիներին սատարելու փոխարեն իր ջանքերը պարտավոր է
նպատակաուղղել մեր ժողովրդի կրոնական և հոգևոր արժեքների զարգաց-
մանը: Այդ նպատակին հասնելու դեպքում միայն աշխարհը կճանաչի Հայ
եկեղեցու և հայ ժողովրդի մեծությունը:

Թույլ տվեք՝ Հայ եկեղեցին վերադառնա իր վաղ քրիստոնեության
ակունքներին, որը հնարավորություն կտա նրան ստանալ Աստծո օրհնու-
թյունը և դրանով իսկ կրկին դառնալու ճշմարիտ քրիստոնյաներ և ջախա-
կիր՝ աշխարհին համակած քառսի մեջ:

Բորա Ռեյթոն, Ֆլորիդա
2004թ. փետրվար

«Շրջադարձ», Երևան, 2004 թ. մայիս, քիվ 2

Վերջերս հայկական եկեղեցական մամուլում հայտնվեց հայտարա-
րություն այն մասին, թե հայկական եկեղեցուն անդամագրվելու համար
հայկական ծագում ունենալը պարտադիր չէ: Սրանով հայկական միա-
տարր եկեղեցին հրավիրում է իր հոտում անդամագրվելու բոլոր ազգու-
թյուններին ու ռասաներին պատկանող անձանց:

Սրանով պարզ է դառնում եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի
հետ հայկական եկեղեցու 50-ամյա հարբերության տված արդյունքը:
Հայկական հոգևորականությունը, որը հայտնի էր իր հզոր հռետորական
աստվածատուր վարպետությամբ, ազդվում է սուտ-քրիստոնեական
աստվածաբանական ինստիտուտներից, որոնց ճնշումների արդյունք-
ներն են եկեղեցիներում սկսված սոցիալական վերափոխումների
երևույթները: Այդ հաստատությունների նպատակն է եկեղեցիները
դարձնել գործիք՝ քրիստոնեական անհատականությունը սոցիալական
համայնականությամբ փոխարինելու համար:

ծուն և ս. Հոգուն: Բայց ո՞վ կհամարձակվի կասկածի տակ առնել նրա քարոզը: Ս. Պետրոսը և մյուս աշակերտները, ովքեր երեք տարի աշակերտել են Քրիստոսին՝ Ուսուցչին, արհեստավորներ էին: Եթե մեր հայ աստվածաբանները փորձեն աշխատել ԵՂԽ -ի ղեկավարների նման մարդկանց հետ՝ ձգտելով փոխել նրանց կամ փորձել նրանց հետ ընդհանուր լեզու գտնել, հավատացած եղեք, նրանց գործելակերպը կնմանվի այն բանին, որ առողջ խնձորը նետես նեխած խնձորներով լի տակառի մեջ և հուսաս, որ երբևէ այդ նեխած խնձորները, առողջի ազդեցությամբ, կապաքինվեն: Հնարավոր չէ դաշինք կնքել չարիքի հետ. դրա հետևանքով շատ մեծ բան ես կորցնում:

Վանեցիների ժառանգորդ Ռուսաս Ջ. Ռշտունին, որն Ամերիկայում մեծապես հարգված քրիստոնյա առաջնորդներից է, այս խնդիրը բնորոշել է այսպես. «Քրիստոնեության թշնամիների նպատակը համաշխարհային նոր համակարգի ստեղծումն է՝ առանց Հիսուս Քրիստոսի: Մարդը համոզված է, որ իր ծրագրավորման և վերահսկողության շնորհիվ կարող է ստեղծել լավ աշխարհակարգ, ավելին, քան արարել է Աստվածային երրորդությունը: Իհարկե, այն, ինչ մարդն է ստեղծում, տիեզերք չէ, այլ չարին ծառայող մի հզոր և դաժան համակարգ»:

Եկեղեցիների համընդհանրացման (գլոբալացման) գաղափարի ընդունմամբ ռևոլյուցիոնար ապագայնացնում է միայն Հայ եկեղեցին: Այն արագացնում է պատմականորեն ամենաազատ, յուրօրինակ և հինավուրց քրիստոնեական եկեղեցու խարխուլումն ու ոչնչացումը:

Հայ ժողովուրդը իր Եկեղեցուց պետք է պահանջի վերադառնալ իր պատմական, ազատ և անկախ կարգավիճակին: Հայ եկեղեցին քրիստոնեության թշնամիներին սատարելու փոխարեն իր ջանքերը պարտավոր է նպատակաուղղել մեր ժողովրդի կրոնական և հոգևոր արժեքների զարգացմանը: Այդ նպատակին հասնելու դեպքում միայն աշխարհը կճանաչի Հայ եկեղեցու և հայ ժողովրդի մեծությունը:

Թույլ տվեք՝ Հայ եկեղեցին վերադառնա իր վաղ քրիստոնեության ակունքներին, որը հնարավորություն կտա նրան ստանալ Աստծո օրհնությունը և դրանով իսկ կրկին դառնալու ճշմարիտ քրիստոնյաներ և քահալիր՝ աշխարհին համակած քառսի մեջ:

Բոքա Ռեյթոն, Ֆլորիդա
2004թ. փետրվար

«Շրջադարձ», Երևան, 2004 թ. մայիս, քիվ 2

Վերջերս հայկական եկեղեցական մամուլում հայտնվեց հայտարարություն այն մասին, թե հայկական եկեղեցուն անդամագրվելու համար հայկական ծագում ունենալը պարտադիր չէ: Մրանով հայկական միատարր եկեղեցին հրավիրում է իր հոտում անդամագրվելու բոլոր ազգություններին ու ռասաներին պատկանող անձանց:

Մրանով պարզ է դառնում եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի հետ հայկական եկեղեցու 50-ամյա հարբերության տված արդյունքը: Հայկական հոգևորականությունը, որը հայտնի էր իր հզոր հռետորական աստվածատուր վարպետությամբ, ազդվում է սուտ-քրիստոնեական աստվածաբանական ինստիտուտներից, որոնց ճնշումների արդյունքներն են եկեղեցիներում սկսված սոցիալական վերափոխումների երևույթները: Այդ հաստատությունների նպատակն է եկեղեցիները դարձնել գործիք՝ քրիստոնեական անհատականությունը սոցիալական համայնականությամբ փոխարինելու համար:

«Օրենքի» մասնագետները ըստ ֆրանսիացի պետական գործիչ և տնտեսագետ Ֆրեդերիկ Բաստիեի (1850թ.)

Կազմեց Արտավազդ Ավագյանը,
30 ապրիլի 2002թ.:

Կյանքը Աստծու պարզևն է:

Մենք Աստծուց ստացել ենք պարզև, որն իր մեջ պարունակում է մնացած ամեն ինչ: Այդ պարզևը կյանքն է՝ ֆիզիկական, գիտակցական և բարոյական կյանքը: Մակայն կյանքը չի կարող շարունակվել միայն ինքն իրենով: Այդ պատճառով արարիչը մեզ է վստահել նաև իր տված պարզևը պահպանելու, կատարելագործելու ու զարգացնելու հնարավորությունը: Այդ պայմանները իրագործելու համար մարդն օժտվել է սքանչելի ձիրքերով: Արարիչը հոգացել է նաև այն մասին, որ մարդը շրջապատված լինի բնական հարստությունների ահռելի պաշարներով: Այդ բնական պաշարների օգտագործումը կազմակերպելու նպատակով մենք դրանք փոխակերպում ենք զանազան մթերքների: Այս գործընթացը անհրաժեշտ է, որպեսզի մարդկային կյանքը ընթացաբար իր հաստատուն հունով:

Կյանք, ձիրքեր, արտադրողականություն, այլ խոսքով՝ անհատականություն, ազատություն, սեփականություն. այս համատեքստում է ամբողջական մարդ արարածը: Եւ չնայած քաղաքական առաջնորդների նրբամիտ ու ճարտար հնարքներին, այս երեք աստվածատուր պարզևներն են, որ պետք է վեր դասվեն ցանկացած մարդկային օրենսդրություններից: Կյանքը, ազատությունն ու սեփականությունը գոյություն չունեն, քանի որ մարդը ստեղծել է օրենքներ: Իրականությունն այն է, որ կյանքը, ազատությունն ու սեփականությունը գոյություն են ունեցել վաղօրոք, և հենց դա է մարդուն ստիպել ստեղծել օրենքներ:

Իսկ ի՞նչ է օրենքը: Ղա անհատական իրավունքի պաշտպանությանն ուղղված համընդհանուր կազմակերպություն է:

Մեզանից յուրաքանչյուրը Աստվածատուր իրավունք ունի պաշտպանել իր անձը, ազատությունը և սեփականությունը: Սրանք երեք հիմնական կենսական անհրաժեշտություններն են, որոնցից յուրաքանչյուրի պաշտպանությունը ամբողջապես կախված է մնացած երկուսի պաշտպանությունից: Ինչի՞ համար են մեր ընդունակությունները, եթե

ոչ մեր անհատականության կատարելագործման համար: Եւ ինչի՞ համար են մեր սեփականությունները, եթե ոչ մեր ընդունակությունները կատարելագործելու: Եթե ամեն մի անհատ իրավունք ունի պաշտպանել իր անձը, իր ազատությունն ու սեփականությունը՝ նաև ուժի միջոցով, ապա սրանից հետևում է, որ մարդկանց խումբը իրավունք ունի իր համար կազմակերպել համընդհանուր ուժ՝ իր վերը նշված իրավունքները մշտապես պաշտպանելու համար: Հետևաբար հավաքական իրավունքի սկզբունքները, գոյության պատճառներն ու օրինականությունը հիմնված են անհատական իրավունքի վրա: Եւ համընդհանուր ուժը չի կարող տրամաբանորեն ունենալ այլ նպատակ կամ առաքելություն, քան հենց այդ իրավունքների պաշտպանությունը:

Այսպիսով, քանի որ անհատը չի կարող օրինական կերպով ուժ գործադրել այլ անհատի անձի, ազատության կամ սեփականության դեմ, հենց նույն պատճառով էլ ընդհանուր ուժը չի կարող օրինականորեն գործի դրվել ոչնչացնելու մարդկանց խմբի ազատությունը, անձանց կամ սեփականությունը:

Օրենքի պատշաճ դերը:

Օրենքի համար չկա առավել մեծ պահանջ, քան հանցագործության բացակայությունը:

Այն անպայմանորեն կարիք ունի որոշակի ուժի գործադրման, սակայն արդյոք կարելի՞ է օրենքը խելամտորեն կիրառել այլ նպատակների համար, բացի մարդկանց իրաւունքների պաշտպանությունը: Ես մերժում եմ նրանց, ովքեր այդ նպատակներից այն կողմ են պարզում օրենքի ձեռքը և հետևաբար այն կիրառում են ընդդեմ մարդկանց իրավունքների:

Սա ամենաճակատագրական ու ամենաանտրամաբանական հասարակական այլասերումն է, որ կարելի է պատկերացնել: Եւ հասարակական հարաբերությունների այս ոլորտում առկա հիմնախնդիրը լուծելու համար անհրաժեշտ է ընդունել այն ճշմարտությունը, որ օրենքը պետք է լինի համակարգված արդարություն:

Արդարացի և հանդուրժողական կառավարություն:

Եթե ազգն իր ինքնակառավարման հիմքերում դրել է այս սկզբունքները, ապա կարծում եմ որ այդ դրույթները կամրագրվեն ոչ միայն մարդկանց մտքերում, այլ նաև գործողություններում: Կարծում եմ նաև, որ այդպիսի ազգը կունենա առավելագույնս ընդունելի, պարզ, ձեռն-

տու, արդարացի ու հանդուրժողական կառավարման համակարգ՝ անկախ դրա քաղաքական ձևից: Այդպիսի կառավարման համակարգի ներքո յուրաքանչյուր անհատ ամբողջովին կզիտակցի իր ունեցած արտոնությունները ինչպես նաև իր գոյության ամբողջ պատասխանատվությունը: Այդ պարագայում բնակչությանն այլևս հարկ չի լինի դիմելու կառավարությանը, որպեսզի վերջինս պաշտպանի յուրաքանչյուր անձի նկատմամբ հարգանքը, աշխատելու ազատությունը և այդ աշխատանքի պտուղները քաղելու իրավունքը:

Նման պարագայում մարդիկ, հասնելով հաջողությունների, չեն մտածի դրա համար շնորհակալություն հայտնել պետությանը, և հակառակը՝ հանդիպելով անհաջողության, չեն մեղադրի դրանում պետությանը (դա նույնը կլիներ, եթե հողագործը մեղադրեր պետությանը կարկտի կամ ցրտահարության համար): Պետությունը լցված կլիներ միայն արդար կարգերի գովաբանություններով:

Կարելի է ասել, որ իրերի այդպիսի զարգացման դեպքում բնակչության պահանջներն ու պետության բավարարվածությունը կլինեն տրամաբանական փոխհարաբերության մեջ: Այդ դեպքում մենք չենք տեսնի աղքատ ընտանիքներ, որոնք չունենալով հաց, պահանջում են գրագիտություն ու կրթություն: Չեն լինի նաև մայրաքաղաքների, աշխատուժի ու բնակչության զանգվածային տեղափոխություններ՝ սկզբնավորված օրենսդրական որոշումներից:

Կառավարության կողմից իրականացվող այդպիսի տեղափոխությունների հետևանքով անորոշ ու անհուսալի են դառնում բնակչության գոյության հիմնադրույթները: Բացի դրանից, այդպիսի քայլերը պետությանը ծանրաբեռնում են հավելյալ պարտականություններով:

Օրենքի ամբողջական այլասերումը:

Ցավոք օրենքի մեջ հստակորեն չի սահմանվում դրա պատշաճ գործառնությունները: Եւ երբ այն գերազանցում է իր գործառնությունները, ապա դրա հետևանքով հաճախ տեղի են ունենում անհետևողական ու վիճարկելի քայլեր: Սակայն դա ամբողջը չէ. օրենքը հաճախ գործում է իր առաքելությանը հակառակ՝ արդարությունը պահպանելու փոխարեն այն ոտնահարելով, իրավունքները պաշտպանելու փոխարեն սահմանափակելով ու ոչնչացնելով դրանք: Նույն այդ օրենքը անազնիվ անձանց տնօրինությանն է հանձնում հավաքական ուժը, որոնք այն օգտագործում են անվտանգ կերպով մարդկանց շահագործելու, նրանց ազա-

տությունը և սեփականությունը հափշտակելու համար: Օրենքը կողոպուտը փոխակերպել է իրավունքի, որպեսզի անարգել կերպով թույլատրի այն: Եւ վերջապես օրենքը օրինական ինքնապաշտպանությունը փոխակերպել է հանցագործության՝ նպատակ ունենալով պատժել մարդկանց ու ժողովուրդների օրինական ինքնապաշտպանության փորձերը:

Սեփականություն և կողոպուտ:

Մարդը կարող է ապրել ու բավարարել իր պետքերը միայն անդադար աշխատանքով՝ իր ձիրքերը անընդհատ փոխակերպելով բնական ռեսուրսների:

Սա է սեփականության հիմքը: Սակայն մյուս կողմից մարդ կարող է գոյատևել և իր կարիքները բավարարել նաև այլոց աշխատանքի արդյունքը զավթելով ու սպառելով: Հենց այս գործընթացն էլ կարելի է համարել կողոպուտի հիմքը:

Սակայն քանի որ մարդը ի բնե հակված է խուսափել տառապանքից, իսկ աշխատանքը ինքնին տառապանք է, ապա մարդը կարող է դիմել կողոպուտի, քանի որ այն կենսական ռեսուրսներ հայթայթելու ավելի հեշտ միջոց է: Դա հենց պատմությունն է ապացուցել: Եւ ահա այսպիսի նախադրյալների առաջ հաճախ անգոր է թե կրոնը, թե բարոյականությունը: Այդ հանգամանքում կողոպուտը կարելի է վերացնել միայն այն դեպքում, երբ կողոպուտը կդառնա ավելի տառապալից ու վտանգավոր, քան աշխատանքը:

Այժմ արդեն ակնհայտ է դառնում, որ օրենքի բուն նպատակն է հավաքական ուժի ճնշմամբ արգելակել աշխատելու փոխարեն կողոպուտ կատարելու օրեցօր ահագնացող միտումը: Օրենքի բոլոր միջոցառումներն ու գործողությունները պետք է ուղղված լինեն պաշտպանելու սեփականությունը և պատժելու կողոպուտը:

Սակայն մեծամասամբ օրենքը ստեղծում է մեկ մարդ կամ մարդկանց մի խավ: Եւ քանի որ օրենքը չի կարող գործել առանց տիրապետող ուժի համաձայնության ու օժանդակության, այդ ուժն էլ պետք է շահագրգռված լինի օրենքը ստեղծող մարդկանց շահերի պաշտպանությամբ:

Ահա այս փաստերը, ավելացրած նաև մարդու մեջ առկա այն հատկանիշը, որով մարդը ձգտում է նվազագույն ջանքերի գնով ապահովել իր կենսական պահանջների բավարարումը, թույլ են տալիս որոշակիորեն բացատրել օրենքի համընդհանուր այլասերման փաստը և այդ երևույթի զարգացման միտումները: Այսպիսով պարզ է դառնում նաև

այն պարադոքսը, որ օրենքը անարդարության դեմ պայքարելու փոխարեն անպարտելի գեներ է դառնում մույն այդ անարդարության համար: Հասկանալի է դառնում նաև այն հանգամանքը, թե ինչու են հիշյալ օրենսդիրները ձգտում մնացած մարդկության անհատական անկախությունը վերափոխել ստրկության, ազատությունը՝ ընկճվածության, նրանց աշխատանքը՝ կողոպուտի: Դա կատարվում է օրենսդիր կողմի ուժին ու հնարավորություններին համապատասխան և ի շահ հենց մույն ուժի:

Օրինականացված կողոպուտի գոհերը:

Մարդիկ սովորաբար ըմբոստանում են այն անարդարության դեմ, որի գոհեր են: Այդ պատճառով երբ կողոպուտը կատարվում է այն մարդկանց օգտին, ովքեր ստեղծում են օրենքները, ապա շահագործվող (կողոպուտ) խավերը աշխատում են մուտք գործել օրենսդիր ոլորտ խաղաղ կամ հեղափոխական ճանապարհներով: Կախված շահագործվող խավի կրթվածության մակարդակից, իշխանության հասնելու նրանց ձգտումը հետապնդում է երկու միանգամայն տարբեր մպատակներ.

ա. հասնելով իշխանության՝ վերացնել օրինականացված կողոպուտը, բ. ձեռք բերելով իշխանություն՝ մասնակցություն ունենալ այդ կողոպուտին:

Ժողովրդի համար իսկական դժբախտություն է, երբ կողոպուտի գոհ դարձած ժողովրդական զանգվածների մեջ գերակշռում է իշխանության հասնելու մպատակներից վերջինը. երբ իշխանությունը գավթվում է և նոր մարդիկ են սկսում մասնակցություն ունենալ օրենքի ստեղծմանը (կողոպտելու ակնկալիքով): Այդ պարագայում մարդիկ փորձում են հավասարակշռել իրենց հակոտնյա շահերը, որպես լուծում գտնելով համընդհանուր կողոպուտը: Արդյունքում ստացվում է, որ հասարակությունում տեղ գտած անարդարությունները արմատախիլ անելու փոխարեն, պատասխանատուները դրան տալիս են համընդհանուր բնույթ:

Հենց որ կողոպուտը խավերը ձեռք են բերում քաղաքական իշխանություն, նրանք ստեղծում են ճնշամիջոցների մեխանիզմներ՝ ուղղված այլ խավերի դեմ: Նրանք չեն փորձում վերացնել օրինականացված կողոպուտը (դա ավելի մեծ կարողություններ կպահանջեր, քան նրանց լուսավորվածության աստիճանն է ներում): Ընդհակառակը, նրանք շարունակում են իրենց խարդախ նախորդների վարած օրինա-

կանացված կողոպուտի քաղաքականությունը՝ չնայած որ վերջին հաշվով դա հակառակ է իրենց շահերին: Կարծես թե անհրաժեշտ է, որ նախքան արդարության թագավորության գալուստը ամեն որ տառապի իրեն արժանի հատուցմամբ, ոմանք իրենց չարության, ուրիշներն էլ իրենց անհասկացողության պատճառով:

Օրինականացված կողոպուտի արդյունքները:

Հասարակության համար անհնար է պատկերացնել ավելի մեծ այլասերություն ու չարիք, քան օրենքի վերածումը կողոպուտի գործիքի:

Որո՞նք են հասարակության այդ չարիքի պատճառած հետևանքները: Դրանք բոլորը ներկայացնելու համար հատորներ անհրաժեշտ կլինեին, ուստի մենք կներկայացնենք դրանցից առավել ակնառուներն ու աղետալիները:

Առաջին հերթին դա վերացնում է արդարության ու անարդարության միջև եղած տարբերությունները:

Ամեն մի հասարակություն կարող է գոյատևել միայն օրենքների նկատմամբ հարգանքի որոշակի աստիճանի առկայության դեպքում: Որպեսզի օրենքները հարգեն, անհրաժեշտ է դրանք հարգելի դարձնել:

Եթե օրենքները հակասում են բարոյականությանը, ապա քաղաքացին կանգնում է դաժան այլընտրանքի առջև. կամ գրկվել բարոյական սկզբունքներից, կամ կորցնել հարգանքը օրենքների նկատմամբ: Նըշված երկու պարագաներն էլ համագոր չարիքներ են և մարդու համար դժվար կլինի ընտրություն կատարել դրանց միջև:

Փաստորեն մարդկանց մտածողության մեջ օրենքը և արդարացիությունը ընկալվում են որպես միևնույն հասկացություններ: Մեր մեջ կա մի համոզմունք, որով ամեն մի օրինական երևույթ ընկալում ենք որպես ճշմարտացի: Այս համոզմունքը այնքան խոր արմատներ է ձգել հասարակության մեջ, որ շատերը թյուրըմբռնմամբ «արդարացի» են համարում այն ամենը, ինչը որ օրենքն է այդպես սահմանել: Այդպիսով որպեսզի կողոպուտին տրվի արդարացի ու մարդկանց խղճի համար ընդունելի բնույթ, հարկավոր է միայն օրենքով այդպես սահմանել:

Ինչպես ճանաչել օրինականացված կողոպուտը:

Իսկ ինչպե՞ս է հնարավոր ճանաչել այդ օրինականացված կողոպուտը: Բավական հեշտությամբ: Եթե օրենքը վերցնում է որևէ մեկին պատկանող ինչ որ բան և տալիս է նրան, ում դա չի պատկանում,

ապա դա հենց մեր մատնանշած երևույթն է: Նույնպես նաև եթե օրենքը ի վնաս մեկ ուրիշի օգուտ է տալիս որևէ քաղաքացու՝ անելով այն, ինչը անհնար է, որ տվյալ քաղաքացին կարողանար առանց հանցանք կատարելու իրագործել:

Այս օրենքը ոչ միայն ինքնին չարիք է, այլ նաև արգավանդ հող է այլ չարիքների բարգավաճման համար, որովհետև այն անպայման պատճառ է հանդիսանում պատասխան գործողությունների: Եթե այսպիսի օրենքը անմիջապես չեղյալ չհայտարարվի, ապա դա անպայմանորեն կթափանցի ամբողջ համակարգով մեկ, կբազմանա և կզարգանա, այդ դեպքում շատ ավելի դժվար կլինի դրա դեմը առնելը: Այն անձնավորությունը, որը շահում է այդպիսի օրենքից, անպայման կբողոքի ու կըմբոստանա իր ձեռք բերած «փրավունքների» և որսոյան դեմ: Նա կպընդի, թե պետությունը պարտավոր է օժանդակել ու պաշտպանել իր մասնավոր ձեռնարկատիրությունը, թե այդ օրենքի տված հնարավորությունները իրեն թույլ են տալիս ավելի մեծ գումարներ ծախսել և հետևաբար բարձրացնել իր աղքատ բանվորների աշխատավարձը:

Պետք չէ խաբսվել անձնական շահերից բխող այսպիսի սուփեստություններից: Այդ փաստարկների ընդունումը կարող է հանգեցնել օրինականացված կողոպուտի արմատավորմանը ամբողջ պետական համակարգում:

Փաստացի դա արդեն տեղի է ունեցել: Այսօրվա մոլորությունն այն է, որ փորձ է արվում հարստացնել բոլորին՝ ի վնաս մնացած բոլորի, կողոպուտը դարձնել համընդհանուր՝ այն կարգավորելու պատրվակով:

Սոցիալիզմը օրինականացված կողոպուտ է:

Պարոն Դ-ը Մոնտալենբերտը մեղադրվում էր այն բանում, որ ձեռքում էր սոցիալիզմի դեմ պայքարել բիրտ ուժի միջոցով: Սակայն դատելով իր արտասանած հետևյալ մտքից, կարծում ենք, որ նա պետք է զերծ մնա այդպիսի մեղադրանքներից. «Սոցիալիզմի դեմ մեր մղելիք պատերազմը պետք է ներդաշնակության մեջ լինի օրենքի, ազնվության ու արդարության հետ»: Սակայն պր-ն Դ-ը Մոնտալենբերտը սխալ կերպով է արտահայտվել, քանի որ սոցիալիզմի դավանած սկզբունքները գտնվում են բացառապես օրենքի շրջանակներում: Սոցիալիստները ձգտում են իրագործել օրինականացված և ոչ թե անօրինական կողոպուտ: Նրանք ձգտում են այլ մոնոպոլիստների նման օրենքը դարձնել իրենց սեփական զենքը: Եւ եթե օրենքը Սոցիալիզմի պաշտ-

պանն է, ինչպե՞ս կարող է այն գործածվել սոցիալիզմի դեմ: Քանի որ կողոպուտը հովանավորվում է օրենքի կողմից, բնականաբար այն չի վախենում դատարաններից, ժանդարմներից ու բանտերից: Ընդհակառակը՝ վերջիններս կարող են մույնիսկ օժանդակել կողոպուտին:

Այսպիսի իրավիճակը կանխելու համար առաջին հերթին պետք է օրենսդրական լծակներում բացառել սոցիալիզմի առկայությունը, չթույլատրել սոցիալիստների մուտքը օրենսդրական պալատ. սակայն դա չի հաջողվի այնքան ժամանակ, քանի դեռ օրինականացված կողոպուտը շարունակում է մնալ օրենսդիր մարմինների հիմնական գործունեության ասպարեզը: Հակառակ կարծիքը առնվազն անտրամաբանական է, եթե ոչ անհեթեթ:

Սոցիալիզմի գրավչությունը:

Այս հարցում մենք բախվում ենք մեր ժամանակների ամենատարածված սխալի հետ: Սոցիալիստները չեն բավարարվում օրենքի արդարացիության դրույթով. այն պետք է նաև լինի մարդասիրական: Ինչպես նաև բավարար չեն համարում այն դրույթը, թե օրենքը պետք է երաշխավորի մարդու բնատուր ձիրքերի անկաշկանդ ու անվնաս օգտագործումը ի նպաստ ֆիզիկական, մտավոր և բարոյական ինքնակատարելագործման: Նրանք գտնում են, որ օրենքը պետք է նաև ուղղվի ժողովրդի մեջ ավելացնելու բարեկեցությունը, կրթվածությունն ու բարոյականությունը:

Սա է սոցիալիզմի հիմնական գրավչությունը: Եւ մենք կրկնում ենք, որ օրենքի կիրառման այս երկու ձևերը իրար հանդեպ լիակատար հակադրության մեջ են: Մենք պետք է ընտրություն կատարենք դրանց միջև. քաղաքացին չի կարող միաժամանակ և ազատ և անազատ լինել:

Ժամանակաշրջանների խառնաշփոթը:

Սոցիալիզմը, անտիկ գաղափարների նմանությամբ, որոնցից էլ ծագում է, հասարակության և պետության տարբերությունների միջև շփոթություն է ստեղծում: Դրա պատճառով էլ կառավարության որևէ որոշման դեմ առարկություններ ծագելու դեպքում սոցիալիստները վճռում են, որ առարկողները չեն ցանկանում կառավարության տվյալ որոշումը ի կատար ածվի ընդհանրապես:

Եթե մենք մերժում ենք պետական կրթության գաղափարը, ապա սոցիալիստները վճռում են, թե մենք դեմ ենք կրթությանը ընդհանրա-

Օրենքը և բարեգթությունը միևնույնը չեն :

Օրենքի կոչումը մարդկանց հարստահարումը և նրանց ունեցվածքի կողոպուտը չէ, և այն երբեմն գործում է մարդասիրական ոգով: Օրենքի առաքելությունը մարդկանց անձի և ունեցվածքի պաշտպանությունն է:

Բացի այդ պետք է ասել, որ օրենքը կարող է մարդասիրական լինել այն դեպքում, եթե արգելում է մարդկանց հարստահարելուն ու նրանց ունեցվածքը կողոպտելուն ուղղված գործողությունները: Մակայն մյուս կողմից դրանով օրենքը չի կարող խուսափել մարդկանց ու նրանց սեփականությունների վրա ազդեցություն ունենալուց: Եւ օրենքի ցանկացած տիպի գործողությունների դեպքում այն որոշակիորեն բռնանում է մարդկանց ազատության ու սեփականության վրա՝ նույնիսկ եթե դրանց պաշտպանում է զանազան ոտնձգություններից:

Օրենքը արդարացի է, պարզ է ու հասարակ, ճշգրիտ է ու հստակ սահմանափակումներով: Ամեն մի աչք կարող է տեսնել այն և յուրաքանչյուր միտք կարող է ընկալել այն: Օրենքը որպես արդարություն սահմանափակ է, անփոփոխ և անփոխարինելի: Արդարությունը սրանից ոչ ավել է, ոչ էլ պակաս: Եթե փորձ է կատարվում անցնել օրենքի այս պատշաճ սահմաններից, օրենքը դարձնել կրոնական, եղբայրական, համահավասար, մարդասիրական, արդյունաբերական, կրթական կամ գեղարվեստական, ապա այդպիսի փորձ անողները անպայմանորեն խճճվում են չիտազոտված տարածքներում, ընկնում անորոշության ու անհստակության մեջ, ընթանում դեպի պարտադրված ուտոպիա, կամ էլ ավելի վատ՝ դեպի ուտոպիաների բազմություն: Դա անպայման հանգեցնում է իշխանության զավթմանն ու դրա պարտադրմանը ժողովրդին:

Սա ճիշտ է ու բացատրվում է նրանով, որ մարդասիրությունն ու եղբայրությունը, հակառակ արդարության, չունեն ճշգրիտ սահմանափակումներ. եւ անհայտ է, թե դա սկսվելով մինչև ու՞ր կհասնի: Եւ արդյո՞ք օրենքը կարող է ինքն իրեն արգելակել:

Եկեք այժմ պարզապես ընդունենք ազատության սկզբունքը:

Աստված մարդկանց տվել է բոլոր հնարավորությունները իրենց նպատակները իրագործելու համար: Նա ապահովել է մարդու ինչպես հասարակական, այնպես էլ մարդկային կերպարանքը: Մարդու հասարակական օրգաններն այնպես են սահմանված, որ նրանք կարող

են ներդաշնակորեն զարգանալ միայն ազատության հստակ մթնոլորտում: Ուրեմն թող հեռու գնան շառլատաններն ու կազմակերպիչները, նրանց շրջանակները, շրթաները, թակարդները և արցանները:

Կորչեն նրանց արհեստական համակարգերը: Կորչեն կառավարական աստիճանավորների քմահաճույքները, նրանց հասարակականացված ծրագրերը, նրանց կենտրոնականությունը, պետական դրայրոցները, հարկերը, նրանց պետական կրոնները, նրանց բանկային մենաշնորհները, կորչեն նրանց կանոնակարգումները, սահմանափակումները, հարկերի միջոցով համահավասարեցումները, նրանց բարեպաշտ բարոյականությունները:

Այժմ, երբ օրենսդիրները և «բարեգործները» հասարակությունների վրա արդեն բազմաթիվ անօգուտ փորձեր են կատարել, կարո՞ղ են արդյոք նրանք վերադառնալ այնտեղ, որտեղից որ սկսել են. կարո՞ղ են արդյոք մերժել բոլոր համակարգերը և փորձել ընդամենը մի բան՝ ազատությունը: Իսկ դրա համար անհրաժեշտ է ընդամենը մեկ բան ընդունել. Աստծուն և Նրա գործերը:

1918թ. մարտի 3-ին ստորագրվեց Բրեստ Լիտովսկի պայմանագիրը: Այն վճռական դեր ունեցավ հայ ժողովրդի՝ ճակատագրում, մասնավորապես հայոց պս տմական հողերի կորստյան համար: Ի տարբերություն Ռուսաստանի կողմից այդ պայմանագրով զիջած այլ տարածքների, պատմական Հայաստանի տարածքները հետագայում չվերադարձվեցին իրենց բնիկ տերերին:

Բրեստ Լիտովսկի պայմանագրի մասին կա բավական մեծաքանակ գրականություն: Սակայն ինչպես վերջին 80 տարիներում գրված պատմական նշանակության համարյա բոլոր նյութերում, դրանցում ևս չի ասվել իրական ճշմարտությունը՝ մասնավորապես Հայկական հարցի վերաբերյալ: Այդ բացը որոշակիորեն լրացվել է Հարություն Ներսիսյանի (1913-1993)՝ «Միոնիզմը Թեոդոր Հերցելից մինչև լորդ Ռոուզվելդը և Հայկական հարցը» ("Сионизм от Теодора Герция до лорда Ротшильда и Армянский вопрос") աշխատության մեջ, որը տպագրել է Կարեն Սիրաբեյլյանը Մոսկվայում լույս տեսնող "Армянский Вестник" պարբերականում: Դա «Բալֆորյան հռչակագիրը և Բրեստ Լիտովսկի գաղտնիքները» ("Бальфурская декларация и загадки Брест-Литовска") աշխատության համառոտ տարբերակն է:

1917թ.-ի ռուսաստանյան հեղափոխությունից հետո Լոնդոնում հրեական ազգային շարժման ղեկավարները իրենց առջև դրեցին հետևյալ 2 նպատակները.

Թուրքիային համոզել հրեաներին փոխանցելու Պաղեստինյան տարածքները,

Որքան հնարավոր է երկարաձգել ավերիչ պատերազմը ցարական Ռուսաստանի և Գերմանիայի միջև:

Նպատակը Ռուսաստանի հսկայական բնական ռեսուրսներին արագ տիրանալն էր:

Բրեստ Լիտովսկի պայմանագիրը այս նպատակները իրականացնելու բեմադրված ներկայացում էր: Պայմանագրի բարեհաջող կնքման պատասխանատվությունը դրված էր Տրոցկու վրա: Նրա խնդիրն էր նաև ապահովել պատերազմական վիճակը Ռուսաստանի և Գերմանիայի միջև, մինչև Թուրքիայի համար շահավետ պայմանագիր կնքելը:

Պատվիրակությունը բաղկացած էր երեք անհատներից. առաջինը Տրոցկու աշակերտ Յոֆֆեն էր, որն ուներ հատուկ պարտականություն-

ներ, երկրորդը հենց Տրոցկին էր, իսկ երրորդը Տրոցկիական Սոկոլնիկովն էր: Սովետական պատվիրակության գլխավոր խորհրդականն էր արևելյան երկրների «մասնագետ» Պավլովիչը (Weltman): Իր ինքնակենսագրականում նա գրում է, որ հոկտեմբերյան հեղափոխության երկրորդ օրը Տրոցկին իրեն հանձնարարում է ցարական արխիվներից գտնել դիվանագիտական եզակի փաստաթղթեր և ներկայացնել իրեն: Պավլովիչը այդ հանձնարարությունը կատարում է շատ կարճ ժամկետում և այդ մասին Տրոցկին ռուսական և արտասահմանյան մամուլում գրում է. «այդ փաստաթղթերի մշակման գործը ես վերջացրեցի Բրեստի բանակցություններից առաջ և այնտեղ նշանակվեցի բրայես մասնագետ» (ИГАОП СССР, ф. 5402. Оп. 1, л. 1) (ՍՍՀՄ կենտրոնական պետական արխիվ):

Այդ փաստաթղթերի մեջ առավել կարևորներից էր Սայքս-Պիկոյի համաձայնագիրը, որտեղ Անգլիան և Ֆրանսիան հաղթանակից հետո համաձայնվում են Ռուսաստանին հանձնել Կ. Պոլիսը, Բոսֆորը, Դարդանելի նեղուցը, ինչպես նաև Էրզրումի, Վանի, Բիթլիսի վիլայեթները և Քուրդիստանի մի մասը: Գաղտնի համաձայնագրի հրապարակումը ուրախացրեց Էնվերին, Թալեաթին և Ջեմալին: Գաղտնի համաձայնագիրը ներկայացնելով որպես չարիք, նրանք հնարավորություն ստացան մերժել այն: Ջեմալը ելույթ ունենալով Բեյրութում գովաբանեց փաստաթղթերը հրապարակած անձանց:

Արտաքին գործերի ժողովրդական կոմիսար Տրոցկին «Բոլորին, բոլորին, բոլորին» ուղղված իր կոչում հայտնում է, որ պետք է վերջ տալ գաղտնի պայմանագրերին և սկսել վարել ազնիվ ու բաց դիվանագիտություն:

1917թ. նոյեմբերի 20-ին Լենինը և Ստալինը կոչ ուղղեցին Ռուսաստանի և արևելքի մուսուլմաններին, որտեղ հայտնում էին. «Տապալված ցարի գաղտնի պայմանագրերը Կոնստանդնուպոլսի գրավման վերաբերյալ պետք է ոչնչացվեն: Ռուսաստանը և իր կառավարությունը՝ ժողովրդական կոմիսարների խորհուրդը, դեմ են օտար հողերի գրավմանը: Կ. Պոլիսը պետք է մնա մուսուլմանների ձեռքին: Մենք հայտարարում ենք, որ Թուրքիայի մասնատման և Հայաստանի անվտանգության ապահովման դրույթը չեղյալ է հայտարարվում»:

Գրչի մեկ հարվածով Խորհրդային ղեկավարությունը վերջ դրեց համաշխարհային օվկիանոսի «տաք ջրերին» հասնելու Ռուսաստանի երազանքներին:

Լորդ Քերզոնը թուրքերի ներկայությունը Կ.Պոլսում համարում էր Եվրոպայի կենտրոնում առաջացած չարորակ ուռուցք, որը թունավորում է նրա կյանքը և առաջարկում էր վերացնել այն:

Բոլշևիկներն ուզում էին ապահովել Օսմանյան կայսրության անվտանգությունը: Արևելյան Հայաստանը, որը ազատագրվել է ռուսական զորքերի օժանդակությամբ, պետք է ետ վերադարձվի թուրքերին: Խորհրդային պետությունը ուզում էր արաբական աշխարհը տաքանջատել Օսմանյան կայսրությունից: Հայազգի բանաստեղծ և հասարակական գործիչ Վահան Տերյանը Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդին առաջարկում էր որոշում կայացնել խորհրդային զորքերի որոշ քանակ թողնելու Արևելյան Հայաստանում: Լենինին ստորագրած «Արևմտահայաստանի մասին դեկրետում» այդ առաջարկությունը չի ներառվել: Ընդհակառակը, Լենինը կարգադրում է թուրքերին տալ «Օսմանյան սուրբ դուրանը»: Երեք օր հետո նույն առաջարկությունը հնչեցրեց լուսավորության ժողկոմ Լանուչարսկին՝ առաջարկելով անմիջապես կա տարել «Օսմանյան սուրբ դուրանի» վերաբերյալ Լենինի կարգադրությունը (В. И. Ленин. Биохроника. Т.VС. 114-120):

Այս բոլոր հայտարարությունները հիմնվում էին երիտթուրքերի «Առաջադիմական հեղափոխականության» վրա, որոնք հաղթեցին ռուսական գաղութային քաղաքականությանը: Պավլովիչը, Ռադեկը և այլոք հանդես եկան երիտթուրքերի պաշտպանությամբ: Այս բոլոր թուրքամետ անձինք միաժամանակ դարձան նաև ակտիվ հակահայեր: Այսպիսին էր իրավիճակը, երբ Յոֆֆե-ն նշանակվեց գերմանական բլոկի հետ բանակցությունների սովետական պատվիրակության նախագահ: Բանակցությունները ընթանում էին այսպես կոչված «Քաղաքական հանձնաժողովի» համագումարներում: Համագումարներին մասնակցում էին Թուրքիան, Խորհրդային պետությունը, Բուլղարիան, Գերմանիան, Ավստրո-Հունգարիան: Սակայն բանակցությունների հիմնական կողմերն էին Գերմանիան և սովետները:

1917թ. դեկտեմբերի 14-ին գերմանական կողմը ներկայացրեց հաշտության պայմանագրի իր տարբերակը, որը բաղկացած էր 16 հոդվածներից, որոնցից 14-ը արդեն ընդունվել էին սովետների կողմից նախորդ համագումարներում: Տարածքային խնդիրներին առնչվող երկու հոդվածները առաջին անգամ ներկայացվելով սովետներին՝ առաջացրեցին երկարատև բանավեճեր:

Ցանկանում ենք շեշտել հետևյալը. գերմանացիները ռուսներից չէին

պահանջում զորքերը դուրս բերել Թուրքիայից և ընդհա նրապես Մերձավոր Արևելքից: Նրանք պահանջում էին զիջել միայն Ռիգան և Ռիգայի ծոցի կղզիները: Նրանք շեշտում են նաև բալթյան երկրների և Լեհաստանի խնդիրը:

Սա էր ավստրո-գերմանական բլոկի հետ Յոֆֆեի բանակցությունների վերջակետը: Իսկ թուրքական կողմի հետ բանակցությունների արդյունքի մասին կարելի է գաղափար կազմել բանակցությունների վերջին համագումարում Իբրահիմ Հաքքի փաշայի ելույթից՝ 1917թ. դեկտեմբերի 15-ին:

«Այսօր,- ասում է Հաքքի փաշան,- կայացավ թուրք-ռուսական համագումարը և ես այն համոզմունքին եմ, որ Թուրքիայի և Ռուսաստանի միջև առկա խնդիրները կստանան երջանիկ լուծում: Դա լավ արդյունք է: Ինձ թվում է, որ վերջին 6 օրվա ընթացքում կատարված աշխատանքը գովեստի տեղ ունի: Մենք արագորեն կհոգանք այդ հարցը: Այսպիսի բարեհաջող արդյունք ստանալու գործում մեծ դեր ունեցավ ռուսական պատվիրակությունը, որը ցուցաբերեց անկեղծություն, արդարամտություն և առողջ դատողություն: Ռուսական պատվիրակության պարոնայք ցույց տվեցին, որ նրանք իրական ժողովրդավարության ջատագովներն են, ինչպես նաև արտակարգ դիվանագետներ և պետական գործիչներ:» (Мирные переговоры в Брест-Литовске. М., 1920, т. 1, 39-40):

Յոֆֆեի վերաբերյալ թուրքական պատվիրակության անդամների արտահայտած կարծիքները ինչպես հեշտությամբ կարելի է նկատել, դուրս են դիվանագիտական բարեկրթության սովորական կանոններից: Իրոք, Ֆոն Կուլմանը Հաքքի փաշային անվանում է «Եվրոպայի լավագույն դիվանագետ»: Նրա ամենաակնառու գծերից էր այն, որ նա կարողանում էր արտասովետական արցունքներով՝ որոշ կինոդերասանների պես: Ինչևէ, նա չկարողացավ չափավորել իր հիացական կարծիքը ռուսական պատվիրակության հանդեպ, քանի որ դրա համար ուներ լուրջ պատճառներ:

Իրոք որ կային բավական ազդեցիկ պատճառներ: Թուրքերը չէին կարող շնորհակալ չլինել Տրոցկուց այն բանի համար, որ նա հրապարակել էր Սալթս-Պիկոյի պայմանագիրը, որ հրաժարվել էր «Ռուսական տան բանալիներին» տիրելու գաղափարից, և որ հրաժարվել էր Արևմտյան Հայաստանից: Գերմանացիները նույնիսկ չէին բարձրացրել Թուրքիայի տարածքից ռուսական զորքերը դուրս բերելու հարցը և

Բրեստի պայմանագիրը պետք է եզրափակեր ռուսական կողմի զիջումները: Հաքքի փաշան, ըստ ամենայնի, այլ պահանջներ ևս դրել է ռուսական կողմի առաջ: Երբ Բրեստ Լիտովսկի պայմանագիրը առաջին անգամ տպագրվեց, այնտեղ չկային սղագիր արձանագրություններ, իսկ երկրորդ հատորը դեռևս չի տպագրվել: Յոֆֆեն կարող էր որոշում կայացնել միայն կուլիսների ետևում, բայց ոչ երբեք պաշտոնական բանակցություններին: Հնարավոր է վճռված լինի, որ Հաքքի փաշայի պահանջները կդառնան ապագա Սովետա-թուրքական հարաբերությունների հիմք: Կողմերը միմյանց վերաբերվում էին կատարյալ ըմբռնումով: Անկասկած Յոֆֆեն և Հաքքի փաշան հող են մախապատրաստել Թալեաթի և Տրոցկու բարձր մակարդակի հանդիպման համար:

Տրոցկի եվ Ֆոն Կուլման:

Յոֆֆեն Բրեստ Լիտովսկից վերադարձավ Ամանորից առաջ և Տրոցկում զեկուցեց գերմանական բլոկի հետ բանակցությունների արդյունքի մասին: Հունվարի 7-ին ժողովրդական կոմիսարների խորհուրդը լսեց Տրոցկու զեկույցը հաշտության բանակցությունների մասին: Տրոցկին նշանակվում է սովետական պատվիրակության ղեկավար՝ հետագա բանակցությունների համար: Նախքան հեռանալը Տրոցկին Լենինի իմացությամբ հերթական նվերն է անում թուրքերին՝ ռուսական զորքերին կարգադրելով լքել Կովկասի տարածաշրջանը՝ հակառակ հայերի ցանկության:

Գերմանացիները անհամբերություն էին ցուցաբերում հաշտության համար և ռուսական կողմի վրա ճնշում գործադրելու համար առաջին անգամ բարձրացրեցին թուրքական խնդիրը: Նախքան այդ օրը, Գերմանիան երկրորդ պլանում էր պահում Թուրքիային: Ինչպես Յոֆֆեն է ասում, «Թուրքիան և Բուլղարիան ոչ մի դեր չէին խաղում Բրեստ Լիտովսկում» («Новый мир», 1927, N 6, 143):

Քաղաքական հանձնաժողովի փետրվարի 9-ի նիստում Ֆոն Կուլմանը առաջին անգամ արտահայտեց այն տեսակետը, որ գերմանական կողմի համար անընդունելի կլինի հաշտության պայմանագիրը առանց դիվանագիտական երաշխիքների, որ Պետերբուրգի կառավարության զորքերը դուրս կբերվեն իրենց դաշնակիցների գրաված տարածքներից: Պետք է նշել, 1. որ գերմանական կողմը ռուսական զորքի դուրս բերման վերաբերյալ պահանջում էր միայն դիվանագիտական երաշխիքներ և ոչ թե դրա անհապաղ իրականացում, 2. խոսքը գնում էր միայն պատերազ-

մի ընթացքում Ռուսաստանի կողմից գրաված տարածքների մասին:

Նույն Ֆոն Կուլմանի ելույթը ցույց է տալիս, որ Տրոցկին ավելի վաղ է նրան նման հավաստիացումներ տվել, քան Արևմտյան Հայաստանում գտնվող ռուսական զորքերը կանցնեին սովետական իշխանությունների հսկողության տակ և ընդհանրապես պետության գերագույն շահը չէր պահանջում, որ Տրոցկին նման երաշխիքներ տար: Տրոցկին պատրաստվում էր ավելի հեռուն գնալ: Նա, պատասխանելով Ֆոն Կուլմանին, նշեց. «Ինչ վերաբերում է թուրքական տարածքներից զորքերի դուրս բերմանը, մենք ունենք հատուկ տեսակետ այդ կապակցությամբ (ընդգծումը Կ. Մ.-ինն է), որը մեզ թույլ չի տալիս դիտարկել հայկական տարածքներից զորքերի դուրս բերումը, որպես փոխհատուցում Ռուսական կայսրության այս կամ այն հատվածի համար: Քանի որ մենք արդեն մեր զորքերը դուրս ենք բերում Պարսկաստանից, այդ նույն կերպով մենք դա կանենք՝ սկսելով Հայաստանից: Ի հարկե, մենք այդ մասին կհայտարարենք առավել պարզ և Թուրքիայի հետ հաշտության պայմանագրի տառին համապատասխան: (Мирные переговоры ..., 185-186)»:

Թույլ տվեք հիշեցնել, որ այդ ժամանակ ռուսական զորքերը արդեն ազատագրել էին Մեծ Հայքի մեծ մասը և նրանց մնում էր մի վճռական մարշով միանալ պաղեստինյան ճակատում գտնվող անգլիական զորքերին: Սակայն Տրոցկին պատրաստվում էր ուժասպառ ու անօգնական թուրքերին հանձնել ոչ միայն Արևմտյան, այլև Արևելյան Հայաստանները: Ի՞նչ էր Տրոցկին ենթադրում «հատուկ տեսակետ» ասելով: Նույն օրը՝ փետրվարի 9-ին, կայսր Վիլհելմ 2-րդը, հաշվի առնելով խորհրդային կողմի պատրաստակամությունը, Ֆոն Կուլմանին կարգադրեց վերջնագիր ներկայացնել խորհրդային պատվիրակությանը՝ գրաված տարածքներից բացի զորքերը անհապաղ դուրս բերել նաև Լատվիայի և Էստոնիայի հարավային շրջաններից: Նույն օրը Ֆոն Կուլմանը հայտարարեց. «Մենք չենք կարող ընդունել անորոշ խաղաղության բանակցությունները, որոնք հաջող արդյունքների չեն բերում». նա ներկայացրեց որոշ հանգամանքներ, որոնք պետք է ընդունվեին որքան հնարավոր է շուտ: Չերնինը (Ավստրոհունգարիայի արտաքին գործոց մախարարը, ծ. հեղինակի) հանդես եկավ նույնատիպ պահանջով: Գրանով փետրվարի 9-ի համագումարը փակվեց: Մեկ այլ հետաքրքրաշարժ տվյալ. Չերնինի հետ հանդիպման ժամանակ Տրոցկու

հետ էր նաև Կարախանը (Խորհրդային կառավարության մեկ այլ անդամ): Տրոցկին Կարախանին ասել է, որ նա հաշտություն չի կնքի գերմանացիների հետ, թեկուզ դա հանգեցնի Ռուսաստանում ստեղծված նոր ռեժիմի տապալմանը: Փետրվարի 10-ի համազումարին գերմանական զեներալ Հոֆմանը բողոքեց Ֆինլանդիայի տարածքում խորհրդային զորքերի ավելացման դեմ: Այնուհետև Ֆոն Կուլմանը հանդես եկավ Խորհրդային կառավարության և զինվորական ղեկավարության դեմ մեղադրանքով, որ վերջիններս գերմանացի զինվորներին հրահրում են իրենց սպաների և զեներալների դեմ: Վերջապես Ֆոն Կուլմանը առաջարկեց դադարեցնել բանավեճերը և քննարկել միայն այն կետերը, որոնց շուրջ կարելի է հասնել որոշակի և կոնկրետ արդյունքների: Այս բոլորը ասվել է վճռականորեն և վերջնագրի ոճով: Այնուհետև Տրոցկին հանդես է գալիս հետևյալ հայտարարությամբ. «Ռուսաստանի Դաշնային Հանրապետության կառավարության-ժողովրդական կոմիսարների խորհրդի անուից տեղեկացնում են մեզ հետ պա տերազմի մեջ գտնվող, ինչպես նաև չեզոք և դաշնակից պետությունների ժողովուրդներին և կառավարություններին, որ մերժելով ստորագրել միացման համաձայնագիրը, Ռուսաստանը հայտարարում է իր կողմից Գերմանիայի, Ավստրո-Հունգարիայի, Թուրքիայի և Բուլղարիայի հետ պատերազմական վիճակը դադարեցված: Միաժամանակ ռուսական զորքերին կարգադրվում է ճակատի ամբողջ երկարությամբ զորացրվել: Լ. Տրոցկի, Ա. Յոֆֆե, Մ. Պոկրովսկի, Ա. Բիցենկո, Վ. Կարելին»: (Ю. - Ключников и А. Сабанин. Международная политика новейшего времени в договорах, нотах и декларациях. М. 1926, ч. II, 112-114): Պատվիրակության քարտուղար Կարախանի ստորագրությունը բացակայում է: Նա հրաժարվել է ստորագրել այդ հայտարարությունը:

Տրոցկի եվ Թալես փաշա:

Մեծ Վեզիր Թալես փաշան հատուկ գնացքով ժամանեց Բրեստ Լիտովսկի՝ Տրոցկու հետ հանդիպելու համար: 1918թ. հունվարի 8-ին Ավստրո-Հունգարիայի արտգործնախարար Չերնինը իր օրագրում գրում է. «Անցած զիշեր Թուրքիայի մեծ վեզիր Թալես փաշան ժամանեց: Նա այցելեց ինձ: Թալես փաշան ըստ երևույթին թուրք պաշտոնյաներից ամենաշնորհաշատն ու եռանդունն է» (О. Чернин. "В дни мировой войны". М-Л. 1923, 251):

Տրոցկու խոսքերով Հայկական հարցը «Մեծ դեր խաղաց թուրքա-

կան պատվիրակության հետ բանակցություններին՝ նախքան Ամանորյա ընդմիջումը» և որ այս հարցը «Նորություն չէ բանակցությունների այս փուլում» (Мирные переговоры... 63): Ակնհայտ է, որ Հայկական հարցը քննարկվել է Յոֆֆեի և Հաքքի փաշայի միջև և բանակցությունների ընթացքում մշտապես ունեցել է «մեծ դեր», բայց ոչ որոշիչ դեր: Իսկ ո՞րն էր զլխավոր հարցը:

Գուշակելու կարիք չկա. դա թուրք-հրեական հարաբերություններին վերաբերող հարցերն էին: Լոնդոնում դաշնակիցները որոշել էին, ինչպես ԱՄՆ նախագահ Վիլսոնն է ասել, «Պաղեստինում դնել հրեական ինքնավարության հիմքերը»: Այժմ անհրաժեշտ էր, որ Թուրքիան նրանց հանձնի տվյալ տարածաշրջանի կառավարումը: Եթե Թուրքիան համաձայներ, սիոնիստների հաջողությունը երաշխավորված էր:

Բանակցությունները թվում էր, թե լինելու էին բավական բարդ: Նախորդ զիջումները Թալեսի համար բավական չէին: Նա պահանջում էր նաև Հայաստանի արևելյան շրջանները՝ Կարսը, Արդահանը, վրացական Բաթումի նավահանգիստը, ինչպես նաև Հարավային Կովկասի որոշ շրջաններ: (Հետաքրքիր է, որ ըստ Յոֆֆեի Թալեսը անընդհատ հիշեցնում էր Տրոցկուն, որ ինքը ևս հեղափոխական է):

Այնուհանդերձ դեռևս բավական գործ կար անելու այնպիսի համակարգ ստեղծելու համար, որի մեջ կմտնեն այս բոլոր ի նդիրները: Սակայն գերմանացիները ակնհայտորեն արհամարում էին թուրքական շահերը և ռուսներից չէին պահանջում ազատել թուրքական տարածքները: «Համաժողովներին փաստորեն թուրքերն ու բուլղարացիները չէին խոսում. նրանց շահերն արտահայտում էր գերմանական կողմը» (История дипломатии, т. 3, 75): Դրա բացատրությունը կարելի է գտնել գերմանական զինված ուժերի ընդհանուր կայանապետ Լուդեմոլորֆի՝ 1918թ. նոյեմբերի 2-ին Բունդեսբազում ունեցած մի ելույթում, որտեղ նա նշում է. «Ձինվորական տեսակետից մենք Ավստրո-Հունգարիայի կարիքը չունենք, Բուլղարիայի օգտակարությունը չնչին է, իսկ Թուրքիան այժմ բեռ է, բայց նա արդեն մեծ գործ է կատարել» (Советско-германские отношения..., 177):

Գերմանիան ձգտում էր միայն մի բանի՝ Ռուսաստանի հետ հաշտության և այդ նպատակին հասնելու համար արհամարիում էր Թուրքիայի շահերը:

Տրոցկու և Թալեսի միջև կայացած բանակցություններից հետո

համակարգվեցին ազատագրած տարածքներից ռուսական զորքերը դուրս բերելու, ինչպես նաև Կարսը, Արդահանը և Բաթումը բուրքերին հանձնելու պայմանները:

Ահա թե ինչ է գրում Մեծ Բրիտանիայի Վարչապետ Լլոյդ Ջորջը. «1918թ. հունվարին Մեծ Վեզիր Թալեաթը ... տվեց... անորոշ խոստումներ օրենք ընդունելու, որի համաձայն հրեաների օրինական երազանքները Պաղեստինի մասին կարող են իրականանալ» (Ллойд Джордж. Указ. соч., 303):

Թալեաթը սիոնիստներին աղոտ խոստումներ է տվել նաև 1916թ. հունվարին և 1917թ. նոյեմբերի 7-ին: Նրա գլխավորած ռազմական գերատեսչությունը հաստատել է հրեական Ազգային Շարժման հետ կնքված ռազմա-քաղաքական համաձայնագիրը:

Թալեաթի և Տրոցկու միջև բանակցությունների առեղծվածային քողը փոքր-ինչ բարձրացրեց Հաքքի փաշան՝ Բրեստի խաղաղության համաձայնագրի ստորագրման վերջնական փուլում: Դրա մասին կխոսենք ավելի ուշ: Այժմ կխոսենք 1918թ. փետրվարի 10-ին Տրոցկու կատարած ներկայացման մասին, որտեղ նա բոլորին զարմացրեց իր «ոչ պատերազմ, ոչ խաղաղություն» հայտարարությունով: Հաջորդ օրը՝ փետրվարի 11-ին, Գերմանիայի ռայխկանցլերը հետևյալ հեռագիրն ուղարկեց Վիլհելմ 2-րդ կայսերը. «Ես կարծում եմ, որ Տրոցկու հայտարարությունը վիժեցրել է բանակցությունները և փաստորեն դա զինադադարի մերժում է: Այնպես որ մենք կարիք չունենք չեղյալ հայտարարել զինադադարը... հետևաբար մենք իրավունք ունենք կատարելու մեր հետագա քայլերը»: 1918թ. փետրվարի 13-ին Համբուրգում կայացած հանդիպմանը, որին ներկա էին Գերմանիայի կայսր Վիլհելմ 2-ը, կանցլեր Գերթրիցը, մարաջախտ Հինդենբուրգը, գեներալ Լյուդենդորֆը և այլք, կայսրը չափազանց վրդովված հայտարարեց. «Մենք չենք ստացել Տրոցկու ստորագրությունը և այդ պատճառով եթե մենք ուզում ենք խաղաղության համաձայնագիր, պետք է տապալենք բոլշևիկներին: Ռուս ժողովուրդը մնացել է քիմապահ հրեաների ողորմածությանը, որոնք միացած են աշխարհի բոլոր հրեաների և մասունների հետ» (Советско-германские отношения... 317-318, 327): Պարզ էր, որ գերմանական կայսրը ձգտում էր հաշտության Ռուսաստանի հետ, որպեսզի իր զորքերը արևելքից ուղղեր դեպի արևմտյան ճակատը, սակայն այժմ նա հարկադրված էր կատարել հակադարձ գործողություն՝ արևմուտքից զորքերը տեղափոխել արևելք: Ոչ միայն կայսրն ու իր գեներալներ-

ը, այլ նաև գերմանական քաղաքագետներն էին հասկանում, որ Տրոցկին պարզապես վիժեցրել է հաշտության բանակցությունները՝ հօգուտ Բալխոլայան հոչակագրի:

Գերմանացիները արևմտյան ճակատից արևելյան ճակատ տեղափոխեցին 4 զորաբաժին և 1918թ. փետրվարի 18-ին վերսկսեցին գրոհը: 14 օրվա ընթացքում նրանք գրավեցին մի շարք շրջաններ Բալխոլայան հանրապետություններից, Բելոռուսիայից, Ուկրաինայից և Ռուսաստանից: Պետրոգրադը հայտնվեց վտանգի առաջ և մայրաքաղաքը բոլշևիկները տեղափոխեցին Մոսկվա:

Փետրվարի 18-ին կայացած բոլշևիկյան կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի համագումարում Լենինը առաջարկում է անհապաղ ստորագրել հաշտության պայմանագիրը: Այդ առաջարկությունը անցնում է 8 կողմ և 5 դեմ-ով: Հեռագիր է ուղարկվում Գերմանիա: Գերմանացիների պատասխանը հասավ փետրվարի 23-ին և ուներ չափազանց կոշտ բնույթ: Կազմվում է պատվիրակություն՝ բանակցությունները վարելու համար և դրա ղեկավար է նշանակվում Գ. Յ. Մոկուլնիկովը: Լենինը նրան հանձնարարում է բանակցությունների ընթացքում փափկեցնել գերմանական չոր ուլտիմատումը: Մոկուլնիկովը համաձայնում է դրան՝ ասելով, որ մի ստորագրության համար ամբողջ պատվիրակություն չարժե ուղարկել և որ ինքը կաշխատի որոշ արդյունքների հասնել (VII экстренный съезд, 271): Դա խոսում է այն փաստի օգտին, որ Մոկուլնիկովը տեղյակ չէր Տրոցկու և Թալեաթի միջև կայացած գաղտնի բանակցություններից: Թե ինչպես վարվեց Մոկուլնիկովը Յոֆֆեի հետ անհատական խորհրդակցությունից հետո, կտեսնենք հաջորդիվ:

Վերջին արարը:

Գերմանական վերջնագրի համաձայն սովետական պատվիրակությունը պայմանագիր կնքելու համար Բրեստ Լիտովսկ ժամանելուց հետո միայն երեք օր ուներ: Մարտի 1-ին Ֆոն Ռոզենբերգի նախագահությամբ անցկացվեց միացյալ համաժողով: Նա կարդաց փետրվարի 21-ին գերմանացիների ներկայացրած վերջնագրի 10 պայմանները: Հասնելով հինգերորդ կետին՝ «Արևելյան Անատոլիայի տարածքներից զորքերի դուրս բերմանը», նա կատարում է հետևյալ հավելումը. «ճերառյալ Կարսի, Արդահանի և Բաթումի շրջանները: Սակայն մենք չենք պնդում նշված տարածքներից ռուսական զորքերի անհապաղ դուրս բերմանը՝ ձգտելով

խուսափել հավելյալ մեղադրանքներից»(Мирные переговоры... 219):

Ֆոն Ռոսենբերգից հետո ելույթ է ունենում Հաքքի փաշան: Նա խոսում է «թուրք-ռուսական հատուկ բանակցությունների» մասին, անդրադառնալով այն հարցին, որ ինքը «պատիվ է ունեցել այդ ժամանակ ռուսական պատվիրակության ղեկավար պարոն Յոֆֆեին ներկայացնել առաջին թուրք-ռուսական ծրագիրը», իսկ Յոֆֆեի մեկնումից հետո նա «պատիվ է ունեցել Տրոցկուն հանձնել նշված ծրագրի առավել ավարտուն տարբերակը, այդ պատճառով այժմ ռուսական պատվիրակության մոտ կա համաձայնագրի երկու տարբերակ»:

Հաքքի փաշայի այս բացատրությունից հետո արդեն պարզ է դառնում. առաջին, որ թուրքերը առաջնորդվում էին Տրոցկու և Յոֆֆեի հետ ունեցած գաղտնի բանակցություններով: Տրոցկուն ներկայացրած առաջարկում կարծես թե ներառված էր Արևելյան Անատոլիան մաքրելու թուրքերի պահանջը: Այնուամենայնիվ այդ պահանջը ներառված չէր փետրվարի 9-ի ռուս-գերմանական համաձայնագրում: Բայց բանակցությունների ծախսողումից հետո այդ պահանջը գերմանացիները ընդգրկեցին 1918թ. փետրվարի 21-ի վերջնագրում:

Երկրորդ, երբ փետրվարի 9-10-ի ընթացքում Տրոցկին ժամանեց Բրեստ Լիտովսկ, թուրքերը «Տրոցկուն ներկայացրին օսմանյան պատվիրակությանը ձեռնադրած առավել ավարտուն պայմանագրի տարբերակ», որտեղ ընդգրկված էր Կարսի, Արդահանի և Բաթումի նկատմամբ պահանջները: Նույնիսկ այդ ժամանակ գերմանացիները հաշվի չէին առնում այդ պահանջները: Այստեղ հարց է առաջանում. ե՞րբ է գերմանական կողմը իր վերջնագրի մեջ ընդունել թուրքական նշված պահանջները: Այս պահանջները ընդգրկվել են փետրվարի 21-ին կազմված վերջնագրում և Պետերբուրգ է հասցվել փետրվարի 23-ի առավոտյան: Այսուհանդերձ գերմանական պատվիրակությունը Կարսի, Արդահանի և Բաթումի շրջանները մաքրելու մասին հիշատակել է միայն մարտի 1-ի բանակցություններին՝ այն էլ ճիանշանակորեն հայտարարելով, որ չեն պնդում, որ այդ տարածքներից ռուսական զորքերը անհապաղ դուրս բերվեն:

Այնհայտ է, որ գերմանացիները բավարարաչափ տեղեկացված չէին ռուս-թուրքական հատուկ բանակցություններից (Հաքքի փաշա-Յոֆֆե և Տրոցկի-Թալեաթ): Այլապես Սոկոլնիկովի պահվածքը նրանց մեջ չէր առաջացնի շփոթություն, ինչը կոտեսենք քիչ հետո:

Երրորդ, հասկանալի է դառնում դեռևս զինադադարի առաջին օրե-

րից և նույնիսկ բանակցություններից առաջ Տրոցկու կողմից Հարավային Կովկասից զորքերի դուրս բերման գաղափարը ընդունելու երևույթը: 1918թ. հունվարի 28-ի իր ելույթում Տրոցկին «պարզ և հասկանալի կերպով» հայտարարեց, որ արդեն որոշված է ռուսական զորքերի դուրս բերման խնդիրը և որ ինքը «ռուսական զորքերի դուրս բերման նկատմամբ ունի լուրջ սկզբունքային հայացքներ... որոնք նրան թույլ չեն տալիս հայկական տարածքներից զորքերի դուրս բերումը համարել զորքերի դուրս բերմանը փոխարինող արարք»:

Եկեք այնուամենայնիվ անդրադառնանք Սոկոլնիկովի գործունեությանը: Հարց է առաջանում, թե նա ինչպես է արձագանքել Ֆոն Ռոզենբերգի և Հաքքի փաշայի հայտարարություններին: Յոֆֆեի հետ խորհրդակցությունից հետո նա պատրաստ էր և արտահայտեց այն միտքը, թե ինքը ցանկանում է ամենակարճ ժամկետում, թեկուզ հենց հաջորդ օրը ստորագրել հաշտության պայմանագիրը: Նա ցանկություն է արտահայտում արդեն սկսել պայմանագրի մշակման պրոցեսը (նույն տեղը, 186,221,224):

Խորհրդային պատվիրակության ղեկավարի այսպիսի դիրքորոշումը զարմացրեց նույնիսկ գերմանացիներին: Գեներալ Հոֆմանը իր նոթերում գրում է. «Այս անգամ բանակցությունները բավական անսովոր էին: Հենց առաջին հանդիպմանը գեներալ Ֆոն Ռոզենբերգը առաջարկեց քննարկել գերմանական կողմի առաջարկած պայմանագրի պայմանները՝ հատված առ հատված: Սակայն Սոկոլնիկովը առաջարկեց կարդալ պայմանագիրը ամբողջությամբ: Եվ երբ պայմանագիրը ընթերցվեց, Սոկոլնիկովը հայտարարեց, որ ինքը հրաժարվում է պայմանագիրը քննարկել հատված առ հատված և պատրաստ է այն ստորագրել անմիջապես»: (Гофман М. Записки и дневники 1914-1918 гг., Л., 1929, 136):

Միայն բանակցությունների երրորդ օրը՝ մարտի երեքին, երբ արդեն պետք է ստորագրվեր հաշտության պայմանագիրը, Սոկոլնիկովը ցանկություն հայտնեց մի հայտարարություն անելու, որը նա արտաբերեց Տրոցկու ոճով: Նա հիշեցրեց, որ «Գերմանական կայսերապաշտությունը թույլ չի տալիս հեղափոխական պրոպագանդան տարածել» ընդդեմ Գերմանիայի ու գերմանական զինվորական ղեկավարության, և որ «Կովկասի վերաբերյալ գերմանական կառավարության կազմած վերջնագիրը բացահայտ բռնության ակտ է, քանի որ Գերմանիան այս տարածաշրջանները կտրել և կցել է Թուրքիային, ինչը չի համապա-

տասխանում Կարսի, Արդահանի և Բաթումի բնկաչության իրական կամքին»: Հիմնականում նա գերմանացիներին մեղադրում էր այն բանում, որ վերջիններս ցանկանում էին ռուսական զորքերի դուրս բերումը՝ ասելով թե «չեն պնդում» դրանում:

Համագումարի նախագահ և Ավստրո-Հունգարիայի պատվիրակության նախագահ դոկտոր Գարցը ի պատասխան նկատեց, որ երեք օրը բավական էր «պայմանագիրը հատված առ հատված քննարկելու համար», և որ խորհրդային պատվիրակությունը «հնարավորություն ուներ չնդունելու այս կամ այն կետը: Ռուսական պատվիրակությունը գերադասեց չքննարկել պայմանագրի կետերը, այլ ընդունեց պայմանագիրը իր ամբողջության մեջ: Այդ պատճառով էլ նրանք լիակատար պատասխանատվություն են կրում դրա համար»:

Այնուհետև ելույթ ունեցավ Հաքքի փաշան՝ ասելով. «Ես կխնդրեի, որ ռուսական պատվիրակության անդամները իմ ելույթում որևէ անհաճոն ակնարկ չկարծեն իրենց հասցեին: Եթե նույնիսկ Ռուսաստանը ինչ-ինչ հանգամանքներում անցյալում վիրավորել է մեզ, մենք հասկանում ենք, որ այսօր ուրիշ Ռուսաստանի հետ ենք բանակցում»:

Պնդելով Կարսի, Արդահանի և Բաթումի շրջանների նկատմամբ թուրքերի «փրավունքի» մասին, նա ասաց. «Այստեղ չկան հաղթողներ և պարտվողներ. այստեղ բոլորս էլ հաղթող ենք»: (Мирные переговоры... 230, 234): Նրա ասածը կարելի է մեկնաբանել որպես «մենք հրեաներս հաղթող ենք», քանի որ և Երիտթուրքերը և Խորհրդային ղեկավարները հրեաներ էին:

Ահա այսպես Տրոցկու և Թալեաթի պլանը իր վերջնական հաստատումն ստացավ փաստաթղթի տեսքով՝ այս երեք շրջանները թուրքերին հանձնելու Սոկոլնիկովի որոշմամբ:

Բրեստ Լիտովսկի պայմանագիրը ստորագրվեց հենց նույն օրը՝ 1918թ. մարտի 3-ին: Երկու տարի անց, երբ Սոկոլնիկովը հրատարակեց «Բրեստի հաշտությունը» աշխատությունը, նա, նկարագրելով այնտեղ իր ունեցած գործունեությունը, հպարտությամբ մեջ է բերում Հաքքի փաշայի հետևյալ խոսքը, թե «Բրեստում չկային հաղթողներ և պարտվողներ. այստեղ բոլորս էլ հաղթող ենք»:

Բալֆուրի հռչակագրի հրատարակումից հետո Լոնդոնի Հրեական ազգային շարժման առաջնորդները ռուսաստանի սիոնիստներին հանձնարարեցին հաստատելու նոր մեթոդներ և ձևեր՝ Անգլիայի նոր նպաստ ակներին համապատասխան:

Սիոնիստական կազմակերպության կենտրոնական կոմիտեի անդամներից մեկի՝ Ա. Գ. Իդելսոնի գաղտնի զեկույցում, որը խուզարկության ընթացքում հայտնաբերել են Խորհրդային ղեկավարները, պարզվում է, որ սիոնիստները Անգլիային խոստանում են «Խորհրդային համակարգում ընդգրկված հրեա աշխատակիցների միջոցով ճնշում բանեցնել ի նպաստ պատերազմը շարունակելուն»: Ի՞նչ աշխատակիցների միջոցով հարցին արձանագրության մեջ ազդու կերպով գրված էր «չիրապարակել»(ЦГА, ИМЛ, ф. 445, оп. 1, д. 22, л. 35):

Ամփոփենք Գերմանիայի դեմ պատերազմում Ռուսաստանի արևելյան ճակատում ծավալված դեպքերը:

Երբ 1918թ. փետրվարի 10-ի համաժողովին Տրոցկին հրաժարվեց ստորագրել Բրեստ Լիտովսկի դաշնագիրը, նա հնարավորություն ստացավ շրջանցելու այնպիսի պայմանագիր, որում ներառված չէր Արևմտյան Հայաստանից ռուսական զորքերի դուրս բերման պահանջ:

Եթե Տրոցկին ստորագրեր փետրվարի 10-ին նրան առաջարկված պայմանագիրը, ապա Ռուսաստանը զորքերը դուրս կբերեր միայն 150 հազար քառակուսի կիլոմետր տարածքից: Մակայն կատարելով միանգամայն հակադիր քայլ՝ Ռուսաստանը կորցրեց մոտ մեկ միլիոն քառակուսի կիլոմետր տարածք՝ ահռելի մարդկային և նյութա կան գոհերով: Այդ արարքը պետք չէ մեկնաբանել Վինսթոն Չերչիլի պես, որն ասում է, թե «Ռուսաստանը իր ճակատում զբաղեցրած պահեց գերմանական զորաբաժինների համարյա կեսը՝ տալով այնպիսի մարդկային կորուստներ, ինչպիսիք չտվեցին բոլոր դաշնակիցները միասին վերցրած»: Դա միայն Արևմտյան ճակատում: Իսկ ի՞նչ եղավ հարավային ճակատում: 1917թ. վերջնամասում ռուսական զորքերը լքեցին հարավային ճակատը և միաժամանակ Խորհրդային կառավարությունը Հարավային Կովկասի բանալիները հանձնեց թուրքերին՝ ստորագրելով վերանայված Բրեստ Լիտովսկի պայմանագիրը: Դա Թուրքիային կանաչ լույս տվեց գրոհ սկսելու տարածաշրջանի դեմ: Վ. Թերչիլը գրում է, որ Բրեստ Լիտովսկի պայմանագիրը «ձառայեց որպես սկիզբ թուրքերի լայնամասշտաբ հարձակմանը դեպի արևելք»(Վ. Չերչիլ, Համաշխարհային ճգնաժամ):

Տրոցկու և Թալեաթի միջև կնքված գաղտնի համաձայնագիրը մի նոր ողբերգական էջ բացեց 20-րդ դարի հայոց պատմության մեջ: Մուստաֆա Զեմալի՝ Լենինին ուղղված նամակից և ռուս-թուրքական «Եղբայրության և բարեկամության» պայմանագրի ստորագրումից հետո Թալեաթի ու Տրոցկու միությունը առավել պաշտոնական ու դիվա-

նագիտական կարգավիճակ ձեռք բերեց:

Ռուսաստանի խորհրդայնացումը, Բրեստի պայմանագիրն ու Աթաք-Իրք-Լենինի համաձայնագիրը լրջորեն փոխեց Ռուսաստանի ավանդական դիրքորոշումը արևելքի նկատմամբ: Այն մասն մեծագույն հարված էր ռուս-հայկական դարավոր բարեկամությանը: «Բրեստի պայմանագիր» անվանված ծաղրն ու «Բարեկամության և եղբայրության պայմանագիրը» մինչև օրս ամբողջությամբ չեն հասկացված: Պատմաբանները պետք է ջանան մերկացնել «Բրեստ Լիտովսկի» պայմանագրի խարդախությունները, որպեսզի ճշմարտությունը ամբողջությամբ հայտնի դառնա:

Մեկնաբանություններով խմբագրել է Արտավազդ Ավագյանը:

Ռուսերենից թարգմանել է Կարեն Թովմասյանը, «Գոլոս Արմենիի» 2004թ. մարտի 2:

Պետք է շեշտվի, որ Բրեստ-Լիտովսկի պայմանագրում Ռուսաստանի բուլշևիկ առաջնորդների և Թուրքիայի Երիտթուրք ղեկավարների միջև գաղտնի համաձայնություն է եղել: Այս երկու կուսակցությունների առաջնորդների մեծագույն մասը հրեաներ են: Եվ դա մի հրաշալի հնարավորություն էր զավթելու Պատմական Հայաստանի հողերի մեծ մասը՝ ռուսական զորքերը դուրս բերելով տարածաշրջանից՝ Էրզրումից, Մալաթիայից, Վանից, Արդահանից, Կարսից, Իգդիրից և Արդվիհից և հաստատել դա «Բրեստ Լիտովսկի» պայմանագրով:

ԱՄԵՆ ՈՐ ՊԵՏՔ Է ԻՄԱՆԱ ԱՐՏԱՔԻՆ ԶԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՄԱՍԻՆ

Կան բազում մարդիկ, որոնք գտնում են, որ գոյություն ունի առավել կազմակերպված մի գերակա ուժ, որն ուղղորդում է Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների քաղաքական ուղղություններն ու նպատակները, ինչպես մասն Հանրապետական ու Դեմոկրատական կուսակցություններին՝ երկիրը կառավարելու նպատակով: Այս գրքույկը նպատակ ունի մատնանշել այդպիսի կազմակերպություններից մեկը: Դա մոտավորապես 3 հազար անդամներ ունեցող «Արտաքին Հարաբերությունների Խորհուրդ» հորջորջվող կազմակերպությունն է: Դա առավել քիչ հայտնի կազմակերպություններից մեկն է, ինչը պայմանավորված է ամերիկյան ժողովրդի քիչ տեղեկացվածությամբ:

Այն կազմակերպվել է 1921թ. հուլիսի 29-ին մի խումբ «Մտավորականների» կողմից, որոնք գտնում էին, որ կարիք կա ստեղծելու ազգային դիմագծից զուրկ համաշխարհային մի կառավարություն՝ չնայած որ ամերիկայի ժողովուրդը պատրաստ չէր դրան:

Մինչև առաջին համաշխարհային պատերազմը ամերիկացիները հետևում էին իրենց նախագահ Ջորջ Վաշինգթոնի 1796թ. սեպտեմբերին ժողովրդին ուղղած հրաժեշտի խոսքում արտահայտած խելամիտ խորհրդին: Նա ասել է. «Մեր ճիշտ քաղաքականությունն այն է, որ մենք գերծ մնանք արտաքին աշխարհի ցանկացած հատվածի հետ մշտական դաշինքներից: Հանուն ինչի մենք պետք է մեր նպատակները միահյուսենք Եվրոպայի այս կամ այն հատվածի հետ, մեր խաղաղությունն ու բարեկեցությունը խառնենք Եվրոպայի պատվախնդրության, մրցակցության, շահերի, ցանկությունների և քմահաճույքների թակարդին»: Վաշինգթոնը գիտակցում էր, որ այլ պետությունների ներքին գործերին միջամտելով միաժամանակ թշնամիներ ու ատելություն կստեղծի Ամերիկայի հանդեպ:

Վուդրո Վիլսոնի կառավարության անդամներից շատերը, այդ թվում պետական քարտուղար Վիլյամ Ջեննինգս Բրայնը, ուղղակիորեն մերժելով Վաշինգթոնի պատգամը, նպաստեցին ԱՄՆ-ի մասնակցությանը 1-ին համաշխարհային պատերազմին՝ այլ երկրների ներքին գործերին միջամտելու նպատակով: Առաջին համաշխարհային պատերազմը նպաստավոր հնարավորություն տվեց նորաստեղծ Արտաքին Հարաբերությունների Խորհրդին բարձրացնելու համաշխարհա-

յին կառավարություն ստեղծելու հարցը, որպես աշխարհի խնդիրների լուծման լավագույն եղանակ: Միևնույն ժամանակ ԱՀ-ի քույր կազմակերպությունն ստեղծվեց Մեծ Բրիտանիայում, որն անվանվեց «Արտաքին հարաբերությունների թագավորական ինստիտուտ»:

Պատմական դավաճանություն:

1925թ.-ին Չյանգ Կայ-Շեկը ստեղծեց առաջին Չինական սահմանադրական հանրապետությունը: 1937թ. օգոստոսին ճապոնացիները ներխուժեցին Չինաստան: Այդ նույն ժամանակ Չինաստանի կոմունիստները կազմակերպվում էին Չյանգի դեմ: Հուսահատված Չյանգը օգնության դիմեց ԱՄՆ-ին՝ իր ազգային դրամը կայունացնելու համար նրանից 250 միլիոն դոլար փոխառնելով: Այն մարդը, որին վստահված էր ամերիկյան կոնգրեսի կողմից հաստատված դրամական օգնությունը տեղ հասցնել, խախտեց օրենքը՝ չտեղափոխելով գումարը: Այդ մարդը պետական գանձատան քարտուղարի տեղակալ Հարրի Դեքստեր Ուայթն էր, որը միաժամանակ նաև խորհրդային գործակալ էր ու Արտաքին Հարաբերությունների Խորհրդի (այսուհետև՝ ԱՀ) անդամ: 1946թ. գեներալ Ջորջ Մարշալը (ԱՀ) հայտարարեց. «Իբրև շտաբի ղեկավար ես զինել եմ հակակոմունիստական 39 զորաբաժիններ. այժմ գրչի մեկ հարվածով ես նրանց կզինաթափեմ»: Արդյունքը եղավ կոմունիստներ Չուի և Մաոի կողմից մոտ 64 միլիոն չինացիների մահը՝ ըստ դատական հանձնաժողովի:

ԱՀ-ի անդամ պետքարտուղար Դեն Էյքսոնը (1945-1953) դավաճանեց հակակոմունիստ Չյանգ Կայ-Շեկ-ին՝ հոգուտ չինական կոմունիստներին:

ԱՀ-ի անդամ Դեն Ռասքը (1961-1963) կազմակերպեց Հյուսիսային Կորեայի պատերազմը (որը այդպես էլ հաղթող չունեցավ) և գեներալ Մաք Արթուրի հեռացումը, քանի որ վերջինս Հ. Կորեայի և Չինաստանի կոմունիստներին արդեն հաղթելու եզրին էր:

ԱՀ-ի անդամներ Ջոն Ֆոսթեր Դալլզը և Ալեն Դալլզը, ԱՀ-ի մեկ այլ անդամ Դուայթ Էյզենհաուերի կառավարությունում զբաղեցնելով բարձր պաշտոններ, 1956թ.-ին դավաճանեցին Հունգարիայի ազատության մարտիկներին և գիտակցաբար աջակցեցին կոմունիստ Ֆիդել Կաստրոյին 1958-1959թթ. իշխանության գալու Կուբայում:

ԱՀ-ի անդամներ էին նաև նախագահներ Նիքսոնը, Ջերալդ Ֆորդը, Դեն Ռասքը, Ռոբերտ Մաք Նամարան, Հենրի Բեքոթ Լոդջը և Հենրի

Քիսինջերը, որը կազմակերպեց Վիետնամի անօգուտ պատերազմը, ինչին գոհ գնացին մոտ 55.000 ամերիկացի զինվորներ:

ԱՀ-ի անդամներ նախագահ Ջիմի Բարթերը, Հենրի Թիսինջերը և Սոլ Լինկոլինը 1978թ.-ին ձեռնարկեցին Պանամայի ռազմավարական նշանակություն ունեցող ջրանցքի, ինչպես նաև անհատույց 400 միլիոն դոլար հանձնումը Պանամայի Մարքսիստական դիկտատուրային:

ԱՀ-ի անդամներ ազգային անվտանգության խորհրդական Ջիզեյի Բրժեզինսկին, պետական փոխքարտուղար Ուորրեն Բրիստոֆերը և Հենրի Թիսինջերը տապալեցին Ամերիկամետ Անաստոսիո Սոնոգային Նիկարագուայում և Շահին՝ Պարսկաստանում, որոնց փոխարինեցին կոմունիստամետ ղեկավարությունը Նիկարագուայում և կրոնական ֆանատիկների կառավարությունը Իրանում, որոնք ատելություն են տածում Ամերիկայի նկատմամբ:

Արտաքին Հայ արքերությունների Խորհուրդի անդամ Ջորջ Բուշը և իր կառավարությունը աներկբաորեն մասնակցել են Հարավային Աֆրիկայում պատմականորեն ձևավորված համակարգված ու տնտեսապես առաջատար հասարակության անկման գործընթացին՝ իշխանության բերելու համար ճանաչված մարքսիստ և հիշյալ հասարակության դեմ ավերիչ բռնություններ կիրառելու համար դատված մի անհատի: ԱՀ-ի անդամներ գեներալ Քոլին Փաուելը, Բրենթ Սքոուքրոֆը, Լուրենս Իզլբուրգերը և ԱՀ-ին հակված տեղեկատվական մամուլը նույնիսկ այժմ գովաբանում են Հարավային Աֆրիկայում քաոսի պատճառ հանդիսացող մարքսիստ Բիշոպ Տուտուին:

Նախագահ Բուշը, արհամարհելով ԱՄՆ կոնգրեսը, դիմեց ՄԱԿ-ին՝ Իրաքի դեմ պատերազմ սկսելու թույլատվության համար՝ Ամերիկայի սահմանների փոխարեն պաշտպանելու Քուվեյթի սահմանները: Պատերազմը արդարացնելու համար ամերիկյան ՋԼՄ-ները հիստերիկ աղմուկ բարձրացրեցին Սադամի թափած արյան կապակցությամբ, որի մասին նախկինում չէին էլ լսել: Իսկ Բուշը բացեյքաց հայտարարեց, որ իր նպատակը «համաշխարհային նոր կարգեր» ստեղծելն է:

1972թ. մայիսի 18-ին Նիքսոնի կառավարությունում կառավարման և բյուջեի ներկայացուցիչ Ռոյ Մ. Նեշը հայտարարեց համաշխարհային կառավարության կայացման ժամկետի իր կանխատեսումները, ըստ որի. «մոտ երկու տասնամյակից (ըստ երևույթին մոտավորապես 1992թ.) համաշխարհային տնտեսական համայնքի կառուցվաքային հիմքը կայացած կլինի»: Ռոյ Մ. Նեշի կանխատեսումները իրականա-

ցան: «Համաշխարհային նոր կարգերի» կողմից Ամերիկայի կապիտուլացիայի ակներև օրինակ կարելի է դիտարկել ՄԱԿ-ի թույլատրած պատերազմները, որոնցում օգտագործվում են ԱՄՆ զինված ուժերն ու ֆինանսները: Ամերիկայի սահմանադրության, Կոնգրեսի և ժողովրդի փոխարեն ՄԱԿ-ի թույլտվությունն է որոշում պատերազմ սկսելը:

Բարդագույն խնդիր է աշխարհի ժողովուրդներին համոզել հրաժարվել իրենց ինքնիշխան պետություններից և միանալ համաշխարհային կառավարության գաղափարի շուրջ: Այնուամենայնիվ դրա ծրագրողները այն համարում են իրականացելի: Այդ խնդիրը կանխատեսողներից մեկը տվել է նաև դրա լուծումը: Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության նախագահ դր. Բրոք Քիտլըն այդ առիթով հայտարարել է. «Որպեսզի իրականացվի Համաշխարհային կառավարության գաղափարը, անհրաժեշտ է մարդկանց մտքերից հանել անհատականությունը, ընտանեկան ավանդույթներին հավատարիմ մնալը, հայրենասիրությունը և կրոնական դոգմատիզմը. այն բարոյական հիմքերը, որոնց շնորհիվ Ամերիկայի հանրապետությունը իր գոյության առաջին 150 տարում այդպիսի հաջողությունների հասավ»:

Ռոքֆելլերների հիմնադրամի նախագահ Ջոն Նոուլսը իր ամենամյա զեկույցում հայտարարեց. «Քանի որ առավել բարեկեցիկ ազգերը վարժվել են խնայողաբար օգտագործել իրենց կարողությունը, ապա նրանցից կարելի է վերցնել ավելորդ հարստությունը և տալ ավելի կարիքավոր երկրներին»: Հենց այդ հարստության բաժանման մեթոդն էլ կոչվեց «Նոր համաշխարհային տնտեսական կարգեր» (այս տերմինը առաջին անգամ կիրառել է ԱՀ -ի անդամ, սենատոր Չարլզ Փերսին):

Սողոսկող բռնապետություն:

Ամերիկացիները միշտ կարծել են, թե իրենց երկրում հնարավոր չէ բռնապետություն հաստատել, քանի որ ամերիկյան սահմանադրությունը ունի վերահսկողության ու հավասարակշռության հիանալի համակարգ: Կառավարության երեք ճյուղերից յուրաքանչյուրը իրավունք ունի վերահսկելու մնացած երկուսի գործունեությունը: Սահմանադրության մեջ այս դրույթը պատահականորեն չի ներառվել: *Դաշնային քղբերում* Ջեյմս Մեդիսոնը գրում է. «Օրենսդիր, գործադիր և դատական ամբողջ իշխանության կենտրոնացումը նույն ձեռքում՝ լինի դա մեկ անհատ, մի քանի հոգի թե բազում մարդիկ, կամ լինի դա ժառանգական, ինքնանշանակ թե ընտրովի, միանշանակորեն կհան-

գեցնի բռնապետության»: Սակայն Արտաքին Հարաբերությունների Խորհուրդը իր անդամների միջոցով կենտրոնացնում է հենց այնպիսի բռնապետական ուժ, ինչից որ վախենում էր Մեդիսոնը:

Վերահսկվող ՋԼՍ-ներ:

Որն է պատճառը, որ ամերիկացիները այդքան նվազ տեղեկություններ ունեն ԱՀ -ի նման հսկայական գործունեության ոլորտ ունեցող կազմակերպության մասին: Ինչպես է հնարավոր, որ ամերիկյան համակարգը ոչնչացնել ձգտող և Ամերիկյան դեպի մարքսիստական մղձավանց առաջնորդող կազմակերպությունը ձեռք բերի այդպիսի մեծ վերահսկողական ազդեցությունը՝ առանց ժողովրդի իմացության: Եվ ինչու՞ կարծեցյալ «խիզախ» լրատվամիջոցները չեն լուսաբանել այս խնդիրը:

Պատասխանը հետևյալն է. ուղեղ լվացող ՋԼՍ-ները միայն հազվադեպ են հաղորդում որևէ նյութ՝ կապված ԱՀ -ի հետ, որովհետև լրատվամիջոցների հարյուրավոր լրագրողների անուններ գտնվում են ԱՀ -ի անդամների ցուցակներում:

Ներկայացնում ենք այդ ցուցակներից հայտնիներին:

Տպագիր մամուլ

Վաշինգթոն Փոստ.

Քեթրին Գրահամ-սեփականատեր,
Ռիչարդ Մմիթ-փոխտնօրեն,
Ռոբերտ Քեյզեր-գլխավոր խմբագիր:

Նյու Յորք Թայմզ.

Ռիչարդ Գելբ- վարչության անդամ,
Ջոզեֆ Լեյվելդ-գործադիր խմբագիր,
Ջեք Ռոզենթալ- օժանդակ խմբագիր:

Նյու Յորք Փոստ, Բոսթոն Գլոբ, Լոս Անջելես Թայմզ, Յու Էս Նյուզ և Ուորդ Ռեփորթ, Թայմ, Նյուգուիք, Ամերիքան Սիեքսթաթոր, Դոու Ջոնս և Ուոլթ Սթրիթ Ջուրնալ:

Յեռուստատեսություն

CBS, NBC, ABC, CNN, Թայմ Ուորներ, Հանրային հեռարձակման ընկերակցություն, Ուոլթ Դիսնեյ ընկ.:

Յեռուստատեսային հաղորդավարներ

Թոմ Բրոքու, Դայան Սոյեր, Բարբարա Ուոլթերս, Ջեյմս Լեիրեր, Ուիլյամ Բարլի կրտսեր, Մորթոն Քոնլորեյք, Ջերալդին Ֆերրարո, Ջես Ջեքսոն, Բեռնարդ Քալք, Բիլ Շնայդեր, Ֆրենք Սեսոն, Դեն Ռաբեր, Թոնի Սնոու, Դեյվիդ Բրինքլի:

Կառավարություն

Գործադիր.

Բիլլ Քլինթոն, Մադլեն Օլբրայթ, Սթրոք Թելբոթ, Ռոբերթ Ռուբին, գեներալ Բարրի Մաք Քեֆրի, Դոննա Շալաթա, Բրյուս Բեքքիթ, Բորիս Մայսներ, Ալան Գրինսպան, Ալիս Ռիվլին:

Օրենսդիր. ծերակույտ (սենատ)

Քրիս Դոդդ, Բոբ Գրահամ, Ջոն Բերրի, Ջո Լիքերման, Դանիել Մոյնիհան, Չարլզ Ռոբ, Ջոն Ռոբֆեյլեր, Ուիլյամ Ռոթ, Չարլզ Շումեր, Օլիմպիա Սնոու, Բոբ Տորիչելլի, Չաք Հեգլ:

Սպիտակ Տուն.

Ռիչարդ Գեֆարդ, Հուարդ Բերման, Բերնի Ֆրենք, Մեմ Գեջդեն-սոն, Ջիմ Լիչ, Սյուզան Մոլինարի, Չարլզ Ռենցել, Լուիս Սթոուքս:

Դատական իշխանություն (Գերագույն Դատարան).

Մանդրա Դեյ Օրոննոր, Ռոք Բադեր Գինսբուրգ, Սթիվեն Գ. Բրեյեր:

Ձինված Ուժեր

Ուիլյամ Քոհեն – պաշտպանության քարտուղար
գեներալ Ուեսլի Զլաք
Փոլ Սթեյն-ռազմաօդային ուժերի ակադեմիա

Յանրային ոստիկանական կազմակերպություններ

Ջորջ Շուլց, Ալեքսանդր Հեյզ, Քոլին Փաուել, Դեյվիդ Գերգեն, Դիք Չեյնի, Իրվինգ Ռ. Լեվայն, Էնդրյու Յանգ, Բիլ Բրիսթոլ, Ջեյմ Բիրք-փաթրիք, Ջրիգին Բժեգինսկի:

Գաղտնիությունը:

Արտաքին Հարաբերությունների Խորհուրդը այսօր ամերիկյան ժողովրդի համար առեղծված ու չբացահայտված գաղտնի ուժ է մնում մասնաճյուղի պատճառով, որ այդ կազմակերպության կանոնադրության մեջ (կանոնադրության երկրորդ հոդվածը) ամրագրված է գաղտնիության սկզբունքը: Այդ սկզբունքի համաձայն Արտաքին Հարաբերությունների Խորհրդի յուրաքանչյուր անդամ պարտավոր է գաղտնի պահել կազմակերպության ժողովներին վերաբերվող տվյալները: Յուրաքանչյուր ոք, ով կխախտի նշված պայմանը, ենթակա է անհապաղ վտարումի:

Արտաքին Հարաբերությունների Խորհրդի պաշտոնական տպագիր օրգանը համարվում է «Արտաքին Գործեր» ամսվանումով պարբերականը: Այն չի տպագրվում համաամերիկյան սպառման համար, այլ կազմակերպության կիսագաղտնի անդամների, ինչպես մասնակցողների ու գիտական շրջանակների համար: Այդ փաստը այնուամենայնիվ հնարավոր է դարձնում նշված պարբերականի հետ ծանոթանալը:

Գաղտնի ղեկավարությունը:

Կազմակերպության ղեկավարությունը պարբերաբար հայտարարում է, թե այն չի մասնակցում մեր երկրի (Ամերիկայի) արտաքին քաղաքականության ուղղորդման գործընթացին: Սակայն դեռ այն ժամանակ, երբ քննարկվում էր Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների արտաքին քաղաքականության փոփոխման միտումները, Արտաքին Հարաբերությունների Խորհրդի խոսնակ Փիթեր Գ. Պետերսոնը կազմակերպության 1989թ.-ի ամենամյա զեկույցում հայտարարեց. «Արտաքին

Հարաբերությունների Խորհուրդը պետք է մասնակցություն ունենա Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների նոր արտաքին քաղաքականության օրակարգային ուղեգիծը որոշելու գործընթացին»:

Հարց է ծագում, եթե Արտաքին Հարաբերությունների Խորհուրդը իրոք արտաքին քաղաքականությունը համակարգելու լծակներ չունի, ինչպես է պատրաստվում մասնակցել դրա ուղեգիծը որոշելու գործընթացին: Պատասխան՝ դա հնարավոր չէ: Արտաքին Հարաբերությունների Խորհրդի կողմից ցանկացած պնդում այն կապակցությամբ, թե իրենց կազմակերպությունը ընդամենը բաց խորհուրդ է ցանկացած գաղափարի քննարկման համար, պարզապես ցնդաբանություն է: Վաշինգթոն Փոսթի թղթակից Ռիչարդ Հարվուդը իր մի հոդվածում թվարկել է մի շարք ԱՀ -ի անդամ լրագրողների, որոնք իր ձևակերպմամբ «ոչ թե միայն մեկնաբանում ու վերլուծում են արտաքին քաղաքականությունը, այլ ուղղակի կերպով օժանդակում են դրա իրականացմանը»:

Արտաքին Հարաբերությունների Խորհրդի գործունեությանը իրենց մասնակցությունն են բերում նախագահի աշխատակազմի աշխատակիցներ, կոնգրեսականներ, բարձրաստիճան գինվորականներ և կառավարության այլ անդամներ: Մի ինչ որ մասնավոր կազմակերպության շահերի պաշտպանության համար տեղի ունեցող այդպիսի գաղտնի հավաքույթները, այն էլ այնպիսի մի կազմակերպության, որի հիմնադիրը Վուդրո Վիլսոնի գլխավոր խորհրդական Եղուարդ Մանդելլն էր (որի երազանքը «Կարլ Մարքսի փափագած սոցիալիզմի կառուցումն» էր) լիովին հակամետ է ազատ երկրի քաղաքացիներին վայել վարքագծին:

Արտաքին Հարաբերությունների Խորհրդի յուրաքանչյուր անդամի հրահանգված է ձեռքազատված լինել ցանկացած որոշակի հայացքներ կրելուց: Փոխարենը կառավարության անդամները և հանրահայտ լրագրողները կուտակում են անհրաժեշտ հեղինակություն՝ պետք եղած պահին իրենց հակառակ տեսակետի նկատմամբ ժխտողականության ու արևմտարևմտյան զանազան մակարդակներ ցուցաբերելու համար: Փառամուլ քաղաքական գործիչները, լրագրողները, իշխանական կազմակերպությունները, մտավորականները և այլք անպատասխանատու կերպով ստանձնում են իրենց համար պատրաստված դիրքերը՝ հաճախ տեղյակ չլինելով նույնիսկ, թե ո՞ւմ կեցվածքն են կրկնօրինակում: Այս կերպով է, որ օրակարգը իրոք կայացել է և քաղաքականությունները հաստատվել:

Հիմնական գաղափարների աննշան կերպով փոփոխված տարբե-

րակները որպես կանոն ողջունվում ու խրախուսվում են, սակայն գոյություն ունեն որոշակի խստորեն ամրագրված սահմաններ, որոնցից դուրս եկող գաղափարների նկատմամբ սկսվում է արհամարհանքի ու ծաղրի անմախաղեպ արշավ: Օրինակ, ԱՄՆ-ի կողմից ՄԱԿ-ին կամ այլ միջազգային օժանդակող կազմակերպություններին տրվող օգնության չափերի նվազեցման կամ ավելացման վերաբերյալ քննարկումներն ու բանավեճերը հանդուրժվում և նույնիսկ խրախուսվում են: Սակայն եթե որևէ մեկը փորձի հարց բարձրացնել աշխարհի «մարմնից» Ամերիկային ետ քաշելու, կամ այլ երկրներին տրվող նյութական օգնությունները դադարեցնելու մասին, ապա նա ժողովրդի ամենահեղինակավոր անձանց առաջ լրջորեն կվտանգի իր վարկանիշը: Դրանք այն անձինք են, որոնք զբաղվում են ուժի, իշխանության աճուրդով, կամ ավելի ճիշտ կլինի ասել՝ «բրոկերությամբ»: Ժողովրդի աչքում այս կամ այն անհատին բարձրացնելը կամ վարկաբեկելը հիմնականում այդպիսի մարդկանց ձեռքն է:

Այն մարդիկ, ովքեր կարդում են Արտաքին Հարաբերությունների Խորհրդի կողմից հրատարակված պարբերականները կամ տեղեկանում նրա կողմից վերահսկվող ինֆորմացիոն միջոցների առաջնային հաղորդումներին, հաստատապես տեղյակ են, թե որոնք են ԱՀ -ի կողմից առավել ընդունված դիրքորոշումները: Արտաքին Հարաբերությունների Խորհուրդը և դրա կարգի այլ կազմակերպություններ ըստ ամենայնի առաջ են քաշում և պաշտպանում են հետևյալ պետական-քաղաքական կեցվածքները. կնքել առավելագույն քանակությամբ դաշնագրեր, պայմանագրեր ու համաձայնագրեր, որոնք կվարկաբեկեն ԱՄՆ-ի ինքնիշխանությունը, շարունակել ՄԱԿ-ի անընդհատ գովաբանությունը և խորացնել վստահությունը նրա նկատմամբ, աստիճանաբար ՄԱԿ-ի վերահսկողության տակ տեղափոխել ԱՄՆ-ի զինված ուժերը, արդիականացնել ԱՄՆ-ի կողմից տրվող միջազգային օգնությունները և ծրագրել նորերը, ասպարեզից հեռացնել և մեկուսացնել յուրաքանչյուր ազգային մտածելակերպով քաղաքական գործչի, որը հակված չի սոցիալիզմի և «Համաշխարհային նոր կարգեր» հասկացության ներքո համաշխարհային կառավարության մեջ մտնելու գաղափարին, հնազանդվել էկոլոգիական ծայրահեղականությանը, մարդու իրավունքների առաջամարտիկներին ու բնակչության պլանավորման գործակալություններին, որոնց առաջ քաշած գաղափարները երբեք չեն բավարարվի քանի դեռ ԱՄՆ-ն չի վերականգնել իր ազատությունն ու անկախությունը:

Այս քաղաքական կուրսին հետևող մարդիկ աներկբայորեն օժանդա-

կում են Կարլ Մարքսի և Արտաքին Հարաբերությունների Խորհրդի հիմնադիրների հետապնդած նպատակների իրագործմանը: Բայց ներկա քաղաքական դաշտում առկա այն գործիչները, ովքեր ընդդիմանում են հիշյալ քաղաքական ուղեգծին, հիմնականում ինքնակոչ ածինք են, որոնց նպատակը միայն վերընտրվելն ու կարիերայում առաջխաղացումն է: Նրանք շատ էլ մտահոգված չեն Սահմանադրությունով կամ ժողովրդի ապագայով ու ընդհանրապես ազատությամբ:

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները Արտաքին Հարաբերությունների Խորհրդի հիմնադրումից առաջ դիտարկվում էր որպես «քարի» երկիր: Ամերիկայի կողմից այլ երկրների ներքին գործերին միջամտելը նրան ոչինչ չտվեց, բացի իր հանդեպ աշխարհի օրեցօր աճող ատելությունը:

1919թ. իր սկզբնավորման օրից Արտաքին Հարաբերությունների Խորհուրդը աննկատելիորեն իրականացնում է Ամերիկայի վերափոխումը դեպի մի հսկայական գործիքի՝ նրա ինքնիշխանությունը ծառայեցնելով համաշխարհային կառավարության գաղափարի իրականացման օգտին:

Փաստորեն երկրորդ համաշխարհային պատերազմից սկսած Ամերիկայի Միացյալ Նահանգն ընդունեց տեղի ունեցող նախագահական ընտրաբաշխումներում ընդգրկված նախագահները, նրանց տեղակալներն ու աշխատակազմի մեծ մասը Արտաքին Հարաբերությունների Խորհրդի անդամներ են լինում: Դա վերաբերվում է նաև 2000թ.-ի նախագահական ընտրություններին:

Ըստ էության Արտաքին Հարաբերությունների Խորհուրդը հանդիսանում է ճիշտ կրկնօրինակը 1900-ական թվականների սկզբներին ՚ի հայտ եկած մարքսիստական գաղափարները պրոպագանդող շարժումների, որոնք աշխարհի բարեփոխման լավագույն ծրագրային տարբերակ էին համարում Մարքսիզմը: Նրանք նվազ քանակությամբ էին, սակայն ի շնորհիվ լավ ծրագրված խաբեության ու համակարգվածության, 1917 շատերին համոզեցին տապալել ցարական կարգերը Ռուսաստանում: Այդ ուժերը հեղափոխության ընթացքում սպանեցին ոչ միայն ցարին ու նրա ընտանիքը, այլ նաև միլիոնավոր անմեղ մարդկանց, որոնք իրենց հայացքներով հակադրվում էին մարքսիստական գաղափարախոսությանը: «Հեղափոխականները» առաջ քաշեցին աշխարհում մինչ այդ լավամիտն տնտեսական համակարգ՝ սոցիալիզմ, որը ի վերջո տապալվեց շունդալից կերպով՝ իր հետևից թողնելով միլիոնավոր թշվառ, տառապյալ ու հուսահատ բազմություններ, որոնք դատախարակվել էին հենց այդ սխտեմի կողմից շահարկվող հավասարության ու արդարության սկզբունքներով:

Այլ խոսքերով մարքսիզմի առաջամարտիկները կարծեցյալ չարիքը փոխարինեցին իրենց սեփական չարիքով:

Գոյություն ունեն նաև այլ համանման կազմակերպություններ, որոնք նպատակաուղղված են «Համաշխարհային կառավարության» գաղափարի իրականացմանը: Դրանցից են «Եռակողմ հանձնաժողով» անվանյալ կազմակերպությունը, որը հիմնադրել են 1972թ. հուլիսի 23-ին Դեյվիդ Ռոքֆելլերը և «Բիլդերբերգներ» կազմակերպությունը (հիմնադրվել է Հոլլանդիայի արքայազն Բերնհարդի կողմից 1954թ.-ին):

Այս հոդվածի նպատակն է ամերիկյան ժողովրդի առաջ մերկացնել Արտաքին Հարաբերությունների Խորհրդի գործունեությունը, որպեսզի հնարավոր լինի կանխել Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների հանրապետության ինքնիշխանության կորուստը, հանրապետության, որի հիմնադիր հայրերը այնքան խնամքով ու խմաստությամբ են դրել նրա հիմքերը:

Համաշխարհային կառավարության գաղափարը մարդու դարավոր երազանքներից մեկն է: Եւ դրա իրականացման գործընթացը սկիզբ առավ 1889թ. մի ճմեռային առավոտ, երբ երեք հարգարժան պարոնայք Լոնդոնում՝ Անգլիայում, մի կարևորագույն գրույցի բռնվեցին: Հավաքվածների առաջնորդը Մեսիլ Ռոդեսն էր, որը կարևորագույն անճնավորություն էր Հարավային Աֆրիկայում: Երկրորդը հանրահայտ լրագրող Ուիլյամ Թ. Սթեդն էր, իսկ երրորդը Ռեջինալ Բալիոլ Բրեթն էր, որը հետագայում հայտնի դարձավ որպես Լորդ Էշեր: Վերջինս Վիկտորիա թագուհու ընկերն ու վստահելի անձն էր և հետագայում դարձավ նաև թագավորներ Էդուարդ 7-րդի և Գևորգ 5-րդի ամենաազդեցիկ խորհրդատուն: Այդ խոսակցության հետևանքները մեծ ազդեցություն էին ունենալու Բրիտանական կայսրության և ամբողջ աշխարհի ապագայի վրա:

Մեսիլ Ռոդեսը առաջադրական հարստության տեր անձնավորություն էր: Նա կառավարում էր Հարավային Աֆրիկան՝ անգործն հարստահարելով տեղացի սևամորթներին ու օգտագործելով նրանց հողերը: Սևամորթ ազգաբնակչությունը միայն տեսականորեն էր կանգնած երկրի գլուխ, իսկ փաստացիորեն այդ պետությունը կառավարվում էր երոպական ու ամերիկյան էլիտան: Դրանք երկրի կառավարումը իրականացնում էին իրենց կողմից նշանակված խամաճիկ նախագահների միջոցով: Հարավային Աֆրիկային անկախությունը փաստորեն խաբուսիկ էր:

Մեսիլ Ռոդեսը անդամագրված էր Օքսֆորդի և Քեմբրիջի համալսարանների բարձրաշխարհիկ շրջանավարտների կողմից հիմնված մի խմբակի: Նրանք հանդիսանում էին ուլտրա սոցիալիստական հայացքների տեր պրոֆեսոր Ջոն Ռոսկինի հետևորդները: Վերջինիս հետ էլ հիշյալ խմբակը կազմակերպեց այսպես կոչված «Գաղտնի հասարակությունը», որը վերջնականապես ձևավորվեց 1902թ.-ին՝ Մեսիլ Ռոդեսի մահվանից հետո: Իր՝ «Համընդհանուր Հայացքի» իրականացմանը ուղղված Ռոդեսի հիմնական քայլերից մեկը աշխարհի տարբեր մասերից հավաքագրված շնորհալի երտասարդներին Օքսֆորդի համալսարանում կրթություն ստանալու հնարավորության տրամադրումն էր: Այդ քայլի նպատակը Համաշխարհային կառավարության Ռոդեսի երազանքի սերմանումն էր նրանց մեջ: Նա ընդունում էր, որ իր ծրագի-

րը համայն աշխարհի կառավարության ստեղծելու դավադրություն էր: Ռոդեսը նախատեսում էր ստեղծել աշխարհի կառավարման մի մարմին, որն իր ձեռքում կունենար անհատթահարելի զիված ուժեր:

Ռոդեսի կտակով իր հսկայական կարողությունը խնամակալությամբ հանձնվում էր Ֆրանկմասոն Նաթան Ռոտշիլդին՝ պայմանով, որ այդ միջոցները կուղղվեն ամբողջ աշխարհով մեկ օժանդակելու Ռոդեսի հետևորդներին, որոնք կայաքարեն իր ծրագրերի իրականացման համար: Ռոդեսի ցանկությամբ Նաթան Ռոտշիլդը գաղտնի հասարակության ղեկավար է կարգում Ֆրանկմասոն Ալֆրեդ Մյուներին:

Իր նշանակումից հետո Մյուները Օքսֆորդից և Թոնիքի Հոլլից հավաքագրում է երիտասարդ կադրեր, որպես օժանդակ ուժեր նոր հասարակության կառուցման համար: Բոլոր նորակոչիկներն էլ անխտիր անգլիական Ֆրանկմասոններ էին: Դրանցից էին Արթուր Բալֆուրը, Ռուդյարդ Բիվինգը, Լորդ Ռոտշիլդը և ուրիշներ, որոնց ժամանակին անվանում էին «Մյուների մանկապարտեզ»: Հենց այդ խումբն էր, որ մի քանի այլ անգլիական մասոնների հետ 1909թ. հիմնեց «Վլոր սեղան» կազմակերպությունը, որը հանդիսացավ մի շարք այլ անգլիական մասոնական կազմակերպությունների նախահայրը: «Վլոր սեղանից» առաջացած երեք հիմնական ճյուղերն են.

ա. Արտաքին գործոց թագավորական ինստիտուտը, որը կազմավորվել է 1919թ. Լոնդոնում,

բ. Արտաքին հարաբերությունների խորհուրդը՝ կազմավորված 1921թ. Նյու Յորքում,

գ. Խաղաղօվկիանոսյան հարաբերությունների ինստիտուտ, որը կազմավորվել է 1925թ. տասներկու երկրների ներգրավմամբ, որի պատճառով կոչվեց նաև խաղաղօվկիանոսյան եզերք:

Նշված կազմակերպությունների նպատակը Անգլիայի ու Ամերիկայի արտաքին քաղաքականություններին որոշակի ուղղորդում տալն էր, որի վերջնանպատակներն էին.

ստեղծել և իրենց ղեկավարության ներքո հաստատել մեկ աշխարհական մի կառավարություն՝ մի միասնական եկեղեցով և դրամական համակարգով,

հիմնովին վերացնել ազգային ինքնագիտակցության ու ազգային հպարտության երևույթները. դա առաջնային պայման կարելի է համարել համաշխարհային կառավարության գաղափարը իրագործելու համար, նախաձեռնել առկա կրոնների՝ մասնավորապես քրիստոնեության

վերացումը՝ բացառությամբ կրոնի իրենց ներկայացրած տարբերակի:
Չանգվածային լրատվական միջոցների օգնությամբ նրբորեն իրենց ազդեցությանը ենթարկել յուրաքանչյուր անհատի:

Խրախուսել և աստիճանաբար օրինակնացնել թմրադեղերի օգտագործումը և պոռնոգրաֆիան որպես «արվեստի ձև» ընկալումը և հասարակության համար սրանք ընկալելի դարձնել որպես սովորական երևույթ:

Թուլացնել ազգերի բարոյական ջիղը, գործադուլների միջոցով բարոյալքել և իրենց աշխատանքային կարգից զրկել բանվորներին՝ դրանով իսկ նրանց դողեղով ակոհովի ու թմրանյութերի օգտագործմանը: Թմրադեղերի ու ռոք երաժշտության միջոցով խրախուսել աշխարհի երիտասարդությանը ընդվզելու հասարակության դեմ՝ դրանով իսկ քայքայելով ընտանիքը:

Թափանցել աշխարհի բոլոր կառավարությունների մեջ՝ քայքայելով ժողովուրդների ազգային ամբողջականությունը և ազատության ու անկախության ձգտումները: Ազգայնականությունը և հայրենասիրությունը համարվում են նրանց գլխավոր թշնամիները:

1796թ. սեպտեմբերի 17-ին Ջորջ Վաշինգթոնը ժողովրդին ուղղված իր հրաժեշտի ելույթում հայտարարեց. «Մեր ճիշտ քաղաքականությունը պահանջում է խուսափել արտաքին աշխարհի ցանկացած հատվածի մշտական դաշնակիցը լինելուց»: Դրանով նա ամերիկյան ժողովրդին զգուշացնում էր խուսափել Երոսպայի գործերին միջամտելուց: Նա հասկանում էր, որ Ամերիկան այլ երկրների ներքին գործերին միջամբռտելու դեպքում անպայմանորեն ձեռք կբերի բազմաթիվ թշնամիներ:

Սակայն 1914թ.-ին կատարվեց այդ խորհրդին հակառակ քայլ: Ռոդեսի հետևորդներն արդեն թափանցել էին աշխարհի տարբեր երկրների կառավարությունների մեջ և նրանց ծանոթացրել Ռոդեսի մեկ աշխարհական կառավարության գաղափարին:

Մինչև 1914թ. առաջին համաշխարհային պատերազմը Ամերիկան պահպանում էր իր չեզոքությունը համաշխարհային խոշոր սկանդալներում:

Առաջին անգամ «համընդհանուր անվտանգության» սկզբունքի շուրջ համաշխարհային մի մարմնի ստեղծման գաղափարը առաջ եկավ առաջին համաշխարհային պատերազմից հետո՝ 1919թ.-ին, երբ նախագահ Վուդրո Վիլսոնը հռչակեց «Ազգերի լիգայի» ստեղծման մասին: Սակայն այդ ժամանակ Ամերիկան դեռևս պատրաստ չէր հրա-

ժարվել իր ինքնիշխանությունից և վտանգել իր սահմանդրությունը:

Միացյալ Նահանգների ծերակույտը առաջին համաշխարհային պատերազմից հետո չհամաձայնեց վավերացնել Ազգերի Լիգայի ստեղծման մասին համաձայնագիրը: Ամերիկյան ժողովուրդը կասկածով էր վերաբերում մշտական խարդավանքների մեջ գտնվող երոսպայական ուժերի գործերին միջամտելուն և գերտերության կարգավիճակ ձեռք բերելուն: Նրանք պարզորեն տեսնում էին «խաղաղության» գայթակղիչ ու բարդ համաձայնագրերի իրական բնույթը: Ամերիկացիները հասկանում էին, որ ցանկացած լիգա, որը կունենա այնքան ուժ, որ կկարողանա «պարտադրել» խաղաղությունը, չի կարող իր առջև չունենալ համաշխարհային բռնատիրության հաստատման հեռանկար: Եւ որ այնուհետև ոչ մի ուժ չի կարող սանձել ու սահմանափակել դրա գործունեությունը:

Շարժվելով Վաշինգթոնի տված խորհրդի ուղիղ հակադիր ուղով, Վուդրո Վիլսոնի կառավարության անդամները, մասնավորապես պետական քարտուղար Ուիլյամ Յեննինգս Բրայնը, Ամերիկան ներքաշեցին Առաջին համաշխարհային պատերազմի հորձանուտները: Դա նորաստեղծ «Արտաքին Հարաբերությունների Խորհրդի» համար հրաշալի առիթ էր՝ առաջ քաշելու համաշխարհային կառավարության գաղափարը որպես աշխարհում առկա հակամարտությունների լուծման լավագույն տարբերակ: Արտաքին հարաբերությունների խորհուրդը կազմավորել են 1921թ. հուլիսի 29-ին մի խումբ «մտավորականներ», որոնք գտնում էին, որ անհրաժեշտություն է առաջացել ստեղծել ազգային բնույթ չունեցող համաշխարհային մի կառավարություն: Սակայն Ամերիկան պատրաստ չէր դրան: Քանի որ Արտաքին Հարաբերությունների Խորհուրդը կիսագաղտնի կազմակերպություն էր, ամերիկյան ժողովուրդը ի վիճակի չէր հետևել համաշխարհային կառավարության հաստատմանն ուղղված դրա նրբին ու դավադիր քայլերին:

Դժվարագույն խնդիր էր աշխարհի ժողովուրդներին համոզել հրաժարվելու իրենց ինքնիշխանությունից և ընդունել համաշխարհային կառավարության գերիշխանությունը: Այնուամենայնիվ այդ գործը ծրագրողները այն չէին համարում անիրականանալի: Այդ հարցը առաջ քաշողներից մեկը առաջարկել է նաև դրա լուծումը: Դա Առողջապահության Համաշխարհային Կազմակերպության նախագահ դոկտոր Բրոք Բիստոլմ է, որը հայտարարել է. «Որպեսզի համաշխարհային կառավարության մտահղացումը ի կատար անվի, անհրաժեշտ

է մարդկանց մոտ վերացնել նրանց անհատականությունը, հայրենասիրությունը, ընտանիքի ավանդույթներին նվիրվածությունը, կրոնական դոգմաները. մի խոսքով այն բոլոր գործոնները, որոնք իր գոյության առաջին 150 տարում Ամերիկյան դարձրեցին ծաղկող ու բարգավաճ»:

Բոլոր նրանք, ովքեր կարդում են Արտաքին Հարաբերությունների Խորհրդի եռամսյա օրգան «Արտաքին գործերը» կամ ծանոթանում են ԱՀ -ի կողմից վերահսկվող ամերիկյան ՋԼՄ-ների հաղորդումներին, անպայման կիմանան, թե որոնք են այդ կազմակերպության կողմից ընդունելի և քարոզվող քաղաքական հայացքները: Այդ հայացքները մոտավորապես հետևյալներն են.

Հնարավորինս ավելի շատ կնքել ԱՄՆ-ի ինքնիշխանությունը չեզոքացնող համաձայնագրեր ու պայմանագրեր:

Շարունակել գովաբանել ՄԱԿ-ը՝ նրա նկատմամբ վստահության ավելացման նպատակով:

ԱՄՆ զիված ուժերը հատված առ հատված հանձնել ՄԱԿ-ի հսկողությանն ու հրամանատարությանը:

Ավելացնել ԱՄՆ-ի կողմից այլ երկրներին տրվող օգնությունները (կաշառակերությունը) և հավելել նորերը:

Չեզոքացնել ու մեկուսացնել բոլոր այն ազգային առաջնորդներին, ովքեր կողմնակից չեն համաշխարհային նոր կարգերի ներքո համաշխարհային կառավարության գաղափարին:

Ենթարկվել ծայրահեղական բնապահպանների, բնակչության պլանավորման գործակալությունների, մարդու իրավունքների պաշտպանների արմատական պահանջներին, որոնց վերջնանպատակը Ամերիկայի՝ որպես ազատ ու անկախ պետության, վերացումն է:

Միացյալ ազգերի կազմակերպություն:

Միացյալ ազգերի կազմակերպությունը գոյություն ունի արդեն կես դար, սակայն նրա արմատներն ու նպատակները դեռևս շատ քիչ են հասկանալի:

Ներկայացվածը միայն թեթևակիորեն շոշափում է ՄԱԿ-ի իրական համակարգը և նպատակները:

ՄԱԿ-ի կազմակերպման սկզբնական ծրագրերը առաջ են քաշվել 1943թ.-ին Ման Ֆրանցիսկոյում ՄԱԿ-ի հիմնադիր համագումարի ժամանակ՝ ԱՄՆ նախագահ Ռուզվելտի պետքարտուղար Քորդել Հալլի

նախաձեռնած կառավարական գաղտնի մի կազմակերպության՝ ոչ պաշտոնական օրակարգային խմբի (Informal Agenda Group) կողմից:

Փաստորեն հիմնադիր համագումարի բոլոր 43 անդամները միաժամանակ Արտաքին Հարաբերությունների Խորհրդի անդամներ էին: Ավելին, գլխավոր քարտուղարի պաշտոնին ներկայացված Ալչեր Հիւսթը մալ ընդհատակյա Մարքսիստ էր և խորհրդային գործակալ: Հենց վերջինս էլ ներկայացրեց ՄԱԿ-ի կանոնադրությունը:

Ջոն Ֆոստեր Դալլզը, որը Արտաքին Հարաբերությունների Խորհրդի հիմնադիր անդամներից էր և կանգնած էր նաև ՄԱԿ-ի կազմավորման գործի ակունքներում, 1953թ. դարձավ ԱՄՆ նախագահ Այզենհաուերի պետական քարտուղարը: Նա մասնակից անդամ է եղել նաև 1919թ. ապրիլի 29-ին Փարիզում կայացած Ազգերի լիգայի համաժողովին, որտեղ նրա գաղափարների նկատմամբ համաժողովի ազգային մտածելակերպով անդամների ատելությունն էլ պատճառ դարձավ Ազգերի լիգայի նկատմամբ ժխտական վերաբերմունքի առաջացմանը: Այնտեղից ուղեվորվելով Օքսֆորդ, նա հայտնվեց միանգամայն այլ մթնոլորտում: Այստեղ նա Մեսիլ Ռոդեսի գաղափարների ազդեցությամբ եկավ այն եզրակացության, որ քրիստոնեական հավատը կարող է լուրջ խոչնդոտ հանդիսանալ համաշխարհային կառավարության գաղափարի իրականացման համար:

Քրիստոնեությունը ոչ մի իրական դեր չի ունեցել Ջոն Ֆոստեր Դալլզի կյանքում: Սակայն նա հանգում է այն մտքին, որ «Համաշխարհային խաղաղության» դիմակի տակ կարելի է քրիստոնեական եկեղեցիները օգտագործել ի նպաստ մեկ աշխարհական կառավարության վերջնանպատակի: Հենց այդ գաղափարից մղված, նա ձեռնամուխ է լինում Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի և Ազգային եկեղեցիների խորհրդի ստեղծմանը: Դալլզը երևի թե ամենանշանավոր գործակալներից է, ովքեր սկսեցին իրական քրիստոնեական հավատքի վերափոխման գործընթացը՝ այն դարձնելով գործիք՝ մեկ աշխարհական ստրկական համակարգին ուղղված հասարակական վերափոխումներ քարոզելու համար: Դալլզը ծայրահեղ ազատական հակաքրիստոնեական մի խմբի՝ Եկեղեցիների դաշնային խորհրդի առաջնորդն էր: Հենց այդ կազմակերպությունն էլ հիմք հանդիսացավ Եկեղեցիների ազգային խորհրդի (National Council of Churches) ստեղծման համար: Դալլզը, ձգտելով եկեղեցին տարանջատել Աստվածաշնչից, ձգտում էր նույն փիլիսոփայությունը ներմուծել նաև ամերիկյան դիվա-

նագիտության մեջ:

ՄԱԿ-ի այժմ գործող բոլոր գործակալությունները թվելը չափազանց դժվար գործ կլինի, այդ պատճառով եկեր միայն անդրադառնանք դրանցից մի քանիսի գործունեությանը:

Միացյալ ազգերի կազմակերպության երեխաների հիմնադրամ (UNICEF):

Միացյալ ազգերի կազմակերպության կրթության, գիտության և մշակութային կազմակերպություն (UNESCO):

UNICEF-ի՝ երեխաների հարցերով հետաքրքրության բուն պատճառը կարող է անակնկալ լինել բազմաթիվ մարդկանց համար: Եւ UNICEF-ը և UNESCO-ն, որոնք հանդիսանում են ՄԱԿ-ի ամենաազդեցիկ կազմակերպություններից, իրենց պատմության ընթացքում երեխաներին քաղաքական նպատակներով շահագործելու՝ բազմաթիվ դեպքեր ունեն: Ցուցադրական բարեգթության տակ ՄԱԿ-ը թարգմտում է իր իրական հայացքները երեխաների նկատմամբ, որոնց այդ կազմակերպությունը իրականում ընդունում է որպես պետական սեփականություն: ՄԱԿ-ի պաշտոնյաները ընտանիքները համարում են կառավարություններին մրցակից կառույցներ, որոնց մրցակցության առարկան երեխաների վստահությունն ու հավատարմությունն է: ՄԱԿ-ի հիմնական գործելաոճերից է երեխաների մեջ գլոբալիստական գործընթացներից կախվածությամբ ունենալով միաժամանակ չեզոքացնելով նրանց բնական կապվածությունը ընտանիքին, հայրենիքին և ազատության ու ավանդական բարոյականության այլ սկզբունքներին:

ՄԱԿ-ը մեծապես հովանավորում է շարունակվող «սեռական հեղափոխության» խտտոր գաղափարները դայրոցական անմեղ երեխաների հոգեբանության մեջ ներմուծելու գործընթացը: Ավելին, UNICEF-ը մաս է կազմում մանկական պոռնոգրաֆիայի այլանդակ ցանցերին, որոնք, օգտվելով ՄԱԿ-ի վավերացրած անցաթղթերից, հնազանդություն են ստանում իրենց նողկալի բիզնեսի համար նոր զոհեր ճանկել: 1987թ.-ին Բելգիայի UNICEF-ի գրասենյակի ղեկավար Ջոզեֆ Վերբեքը և UNICEF-ի կամավոր Միշել Ֆետուն ձեռքակալվեցին Բրյուսելում՝ մեղադրվելով այն բանում, որ չարաշահելով իրենց գրասենյակի հնարավորությունները, զբաղվել են մանկական պոռնոգրաֆիայի բիզնեսով: Նրանց միջազգային կազմակերպությունը կոչվում էր «Երեխաների և սեքսուալության հետազոտության և տեղեկատվության կենտրոն» և նրանք հանդես էին գալիս UNICEF-ի նշանաբանով՝ «Ամեն երեխա մեր

երեխան է»:

ՄԱԿ-ի ամենաազդեցիկ մարմինը Անվտանգության խորհուրդն է: Այն կազմված է ՄԱԿ-ի 15 անդամ երկրներից, որոնցից 5-ը՝ ԱՄՆ, Ֆրանսիա, Չինաստան, Ռուսաստան և Մեծ Բրիտանիա, հանդիսանում են Անվտանգության խորհրդի մշտական անդամներ, մինչդեռ մնացած 10 անդամները ՄԱԿ-ի անդամ երկրներից ընտրվում են երկու տարի ժամկետով: ՄԱԿ-ի կանոնադրությամբ Անվտանգության խորհուրդը օժտված է և օրենսդիր և գործադիր իշխանությամբ: Խորհուրդը իրավունք ունի նաև քննարկել ու հաստատել որոշումներ, որոնք ըստ ՄԱԿ-ի տեսակետի օրենքի ուժ ունեն և պարտադիր են ՄԱԿ-ի անդամ երկրների համար: Եթե որևէ պետություն չի ընդունում Անվտանգության խորհրդի հաստատած որոշումները և մերժում է կատարել դրանցով սահմանված պարտականությունները, Խորհուրդը, ըստ ՄԱԿ-ի կանոնադրության 41 և 42-րդ հոդվածների, իրավունք է ստանում ամեն տեսակի պատժամիջոցներ կիրառել օրենքը զանց առնողի դեմ՝ ընդհուպ մինչև պատերազմ սանձազերծելու սարսափի տակ տվյալ երկրին պարտադրել ընդունելու նշված որոշումը:

Այլ խոսքով Անվտանգության խորհուրդը, ՄԱԿ-ի կանոնադրության համաձայն, վերջնական որոշողի իրավունք ունի ամեն կարգի միջազգային հակամարտությունների, ինչպես նաև ներքին տարածայնությունների նկատմամբ, եթե այն նշված դեպքերը համարում է «սպառնալիք խաղաղության համար», «խաղաղությունը խախտելուն ուղղված քայլ», «ազդեցիկ»: Անվտանգության խորհուրդը իրավասու է իր կամքը պարտադրելու համար պատերազմ հրահրել՝ մեկ այլ պատերազմ կանխելու համար: Սա ուղղակի ծիծաղալի է հնչում մի կազմակերպության համար, որի նպատակն է խաղաղության պահպանումը:

ՆԱՏՕ-ն որպես ՄԱԿ-ի ռազմական ուժ:

ՄԱԿ-ի կանոնադրության 52-54-րդ հոդվածներում խոսվում է տարածաշրջանային կազմակերպություններ ստեղծելու մասին, հենց այնպիսիք, ինչպիսին է ՆԱՏՕ-ն (The North Atlantic Treaty Organization): Այն ամերիկյան ժողովրդին ներկայացվում էր որպես ռազմական դաշինք, որը կազմակերպվել է խորհրդային զորքերի կողմից արևմուտյան ուղղությամբ հնարավոր առաջխաղացումները արգելելու համար: ԱՄՆ ձեռակույտը անմիջապես հավանության արժանացրեց ՆԱՏՕ-ի գաղափարը: Խորհրդային միության հավանական քայքայումից հե-

տո ՆԱՏՕ-ն նույնպես պետք է կազմալուծվեր, սակայն դրա հիմն-
դիրների ծրագրերն այլ էին:

1949թ. մարտի 19-ին ԱՄՆ պետքարտուղար Գեյն Էյքսոնը (Արտա-
քին Հարաբերությունների Խորհրդի անդամ), հայտարարեց, որ
դաշնագիրը «ծրագրվել է, որպեսզի ամրացնի ՄԱԿ-ի հիմքերը», և
այն «հավելյալ միջոց է ՄԱԿ-ի հզորացման համար»:

2002թ. ՆԱՏՕ-ին անդամագրվեցին ևս 7 պետություններ, որով դա-
անդամների թիվը հասավ 26-ի: Փոքր պետությունները մտնում են
ՆԱՏՕ-ի մեջ առավել ապահով լինելու համար: Սակայն նրանք չեն
տակցում, որ ներկայումս շատ քիչ ազգեր կան, որոնք ի վիճակի են
մագրավել ՆԱՏՕ-ի հզորությանը: Իրականում այդ փոքր ազգերը
իրենց մահվան դատավճիռն են ստորագրում այնպես, ինչպես քրի-
ստոնյա Սերբիան: Այսպես շարունակվելու դեպքում ՄԱԿ-ին անհրա-
ժեշտ կլինի առավել քիչ թվով ազգությունների ներգրավմամբ ստեղծել
իր սեփական ռազմական միավորումը:

1996թ. աշնանը Գերմանիայի նախկին արտգործնախարար Հան-
րիխ Գեյնշերը Վաշինգթոն Թայմզում տված հարցազրույցում հայ-
տարարեց. «Բոսնիա գործ ուղարկելու ՆԱՏՕ-ի վճիռը, որը հիմնված է
ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի որոշման վրա, կարելի է միայն ու-
ջունել»: Այդ օրվանից ՆԱՏՕ-ն ստանձնեց ՄԱԿ-ի ռազմական միավո-
րի պարտականությունը և մինչև օրս էլ շարունակում է պահպանել
կարգավիճակը:

ՆԱՏՕ-ի իրականացրած համընդհանուր ահաբեկչության փաստը
պարզորեն երևում է Սերբական պատերազմի ընթացքում տեղ գտած
հետևյալ փաստերից:

Փիթսբուրգի համալսարանի Ռուսաստանի և Արևելյան Եվրոպայի
երկրների հետազոտությունների կենտրոնի տնօրեն Ռոբերտ Հայն-
ասում է, թե «պաշտոնական փաստաթղթերում շատ հաճախ հանդի-
պում էին թյուր տվյալներ»: Անդրադառնալով 100.000-500.000-ի հա-
նող արքանազիների կոտորելու հարցին, նա հայտարարում է, թե այդ
տվյալներն ուղղակի ծիծաղելի են: Մեկ այլ մասնագետ, Մասսաչուսեթ-
սի տեխնոլոգիական համալսարանի քաղաքագիտության պրոֆեսոր
Բարրի Փոուզենը, որը մասնագիտացել է պատերազմների ուսումնա-
սիրման մեջ, ասում է, թե «անկախ վերահսկողության պակասի պատ-
ճառով ՆԱՏՕ-ի ներկայացրած պատմություններում շատ հաճախ
կոպտորեն խեղաթյուրված է իրականությունը»: Նրա խոսքերով «ՆԱՏՕ-ն

ՏՕ-ն արդարանալու համար մեծ օգուտ է քաղում պատերազմի թատե-
րաբեմը նկարագրող լուսանկարներից, որոնցում ներկայացվում են ող-
բերգական իրավիճակներ ու մարդիկ և դրա նպատակը իրենց սանձա-
գերծած պատերազմի արդարացումն է»:

Հիշյալ պատերազմը հանգեցրեց ՆԱՏՕ-ի կողմից քրիստոնյա Սեր-
բիայի ոչնչացմանը: Այսպես կոչված Կոսովոյի ազատագրության բա-
նակը (ԿԱԲ) սերտորեն համագործակցում էր արքանական մարքսիս-
տական նարկո-մաֆիայի ահաբեկիչների հետ: Ամերիկայի Միացյալ
Նահանգների ռազմավարական հիմնահարցերի ուսումնասիրման
կենտրոնի (SIRIUS) նախագահ Բեն Ռոբբսի խոսքերով. «Կոսովոյի
ազատագրության բանակի (ԿԱԲ) իսլամական ուղղվածությունը հնա-
րավորություն է տալիս բացատրել այդ կազմակերպության կապերը
սաուդյան միլիոնատեր Օսամա բին Լադենի հետ: Կասկած չի կարող
լինել այն հարցում, որ Բին Լադենի զինակիցները եղել են Կոսովոյում
և մա սնակցել են թուրք արքանացիների կազմավորած ԿԱԲ-ի մարտիկ-
ներին զինելու, հանդերձավորելու և վարժեցնելու գործերին»:

Հարավսլավիայի դեմ ՆԱՏՕ-ի իրականացրած պատերազմը իրա-
կանում ահաբեկչական գործունեություն էր, որտեղ ՆԱՏՕ-ն բացա-
հայտեց իր ամբողջատիրական նկրտումները: ԱՄՆ նախագահ Բիլն-
քլինից սկսած ՆԱՏՕ-ի կողմից Սերբական ռադիոհեռուստատեսության
շենքի պարբերական օդային ռմբահարումների փաստը իրենից ներկա-
յացնում է ամբողջատիրության հիմնական սկզբունքներից մեկը. կա-
ռավարությունը, այս դեպքում ՆԱՏՕ-ի ղեկավար էլիտան, իրեն է վերա-
պահում մարդկանց մտածողությունը որոշելու և թույլատրելու իրավուն-
քը և պատժում է նրանց, ովքեր «Մտքի ոճիր» են կատարում՝ այսինքն
մտածում են այլ կերպ: Բելգրադում «Լոնդոն ինդրփենդենթ» թերթի թղ-
թակից Ռոբերտ Ֆիսքը անդրադառնալով այս խնդրին, ասում է. «Այո,
սերբական հեռուստատեսությունը կարող է լինել ատելի, վատ, սխալ,
այն սեփականաշնորհիվ է կառավարության կողմից: Սակայն եթե դու
մարդկանց կոտորում ես միայն այն բանի համար, որ չես հավանում
նրանց ասածները, ապա դու խախտում ես պատերազմի օրենքները»:

Պատերազմը Քրիստոնյա Սերբիայի ծրագրված ոչնչացում էր և
շատ Բեն Ռոբբսի, Կոսովոյի ազատագրության բանակը սերտորեն
կապված էր արքանական նարկոմաֆիայի հետ:

Բնապահպանություն:

1992թ. Բրազիլիայում (Ռիո դե Ժանեյրոյում) կայացած ՄԱԿ-ի բնապահպանության և զարգացման կամաժողովի (UNCED), կամ այսպես կոչված Երկրի Գազաբաժողովի ընթացքում հռչակավոր գիտնական ղր. Դիքսի Լի Ռեյը վճռականապես քննադատեց բնապահպան ծայրահեղականների անտրամաբանական պահանջներն ու վտանգավոր առաջարկները: Որպես կենդանաբանության հռչակավոր պրոֆեսոր ու մեկնաբան, Վաշինգթոն նահանգի նահանգապետ, Ատոմային էներգետիկայի հանձնաժողովի նախագահ և բազմաթիվ գիտական պարզևներ ունեցող, Դիքսի Լի Ռեյը առաջ քաշեց և բացահայտեց ՄԱԿ-ի գազաբաժողովում տեղ գտած մի քանի վտանգավոր առաջարկներ: Նա նախագուշացրեց համընդհանուր կանաչ օրակարգի վտանգների մասին: Իր *Բնապահպանական չարաշահումներ* անվանումով մի հրապարակման մեջ նա գրում է. «Նախ և առաջ մենք պետք է հասկանանք, որ բնապահպանական շարժումները համահունչ չեն փաստերին կամ տրամաբանությանը: Արդեն ավելի ու ավելի է պարզ դառնում, որ նշված շարժումները ՄԱԿ-ի գերիշխանության ներքո «Համաշխարհային նոր կարգեր» կամ համաշխարհային կառավարություն ծրագրողների կողմից որպես միջոց են ծառայում՝ կազմալուծելու ինքիշխան ազգությունները և վերադասավորելու համաշխարհային ուժի կենտրոնները»:

Ներկայացնում ենք նաև Ռիլյամ Յեսփերի «ՄԱԿ-ի վտանգը» աշխատությունից Մորիս Սթրոնգին վերաբերող հետևյալ հատվածը.

Համաշխարհային բնապահպանական շարժումների հովանավորն ու կազմակերպիչը կանադացի միլիարդատեր Մորիս Սթրոնգն է: Նա արդյունաբերող է, ծայրահեղական բնապահպան, Նոր Գարաշրջանի նվիրյալ, ՄԱԿ-ի պլուտոկրատ, ջերմեռանդ Մեկ աշխարհական սոցիալիստ, վճռականորեն տրամադրված գլոբալիստ, Իսրայելի մեծ բարեկամ ու հովանավոր, Դավիդ Ռոքֆելլերի ու Միխայել Գորբաչովի մոտ ընկեր:

1990թ. կանադացի լրագրող Դենիել Վուդը Մորիս Սթրոնգից հարցազրույց վերցրեց Կոլորադոյում գտնվող վերջինիս ընդարձակ կալվածքում: Հարցազրույցի ընթացքում Սթրոնգը լրագրողին տեղեկացրեց, թե պատրաստվում է մի ընդարձակ վեպ գրել: Դա լինելու էր այն մասին, թե ինչպես են աշխարհի մի քանի ազդեցիկ անհատներ որոշում, որ երկրագունդը բնապահպանական աղետից փրկելու միակ ուղին երկրի արդյունաբերապես հզոր պետությունների տնտեսությունները խորտակելն է: Նովելի սյուժեն նկարագրելու ընթացքում Մորիս Սթրոնգը

րի արդյունաբերապես հզոր պետությունների տնտեսությունները խորտակելն է: Նովելի սյուժեն նկարագրելու ընթացքում Մորիս Սթրոնգը անդրադառնում է Համաշխարհային տնտեսական ֆորումին, որը գումարվում է ամեն տարի շվեցարական Դավոս քաղաքում: Այստեղ ամեն տարվա փետրվար ամսին հավաքվում են բազմաթիվ երկրների ֆինանսների նախարարներ, վարչապետներ, հանրահայտ ակադեմիկոսներ, գիտնականներ՝ քննարկելու առաջիկա տարվա տնտեսական օրակարգերը: Այս կապայցությամբ Մորիսը ասում է. «Իսկ ի՞նչ կլինի, եթե այստեղ (Դավոսում) հավաքած պետությունների ղեկավարների մի փոքրիկ խումբ հանգեն այն եզրակացության, որ մեր մոլորակի համար հիմնական վտանգը գալիս է զարգացած պետությունների գործունեություններից: Եւ երկիրը փրկելու միակ ճանապարհը այն է, որ այդ պետությունները ստորագրեն համաձայնագիր՝ նվազեցնելու իրենց վնասակար ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա: Արդյո՞ք հիշյալ մեծ պետությունները կկատարեն այդ պայմանը: ումբը որոշում է, որ դա չի կատարվի, մեծ պետությունները չեն փոխի իրենց դարավոր քաղաքականությունը: Այսպիսով, խումբը որոշում է, որ երկիրը վերահաս բնապահպանական աղետից փրկելու համար միանշանակորեն անհրաժեշտ է կործանել զարգացած արդյունաբերական քաղաքակրթությունները»: «Արդյո՞ք մենք պարտավոր չենք այդպես գործել», - վերջում հավելում է Մորիս Սթրոնգը՝ այդ պահը արտահայտելով ձեռքի այնպիսի թեթև շարժումով՝ կարծես թե պատուհանից դուրս է նետում ծխախոտը, գրում է լրագրող Վուդը: Այդ ժեստը նշանակում է, թե միլիոնավոր, նույնիսկ միլիարդավոր մարդկանց ճակատագրին կարելի է վերջ տալ մատների թեթև շարժումով, վերջ դնել նրանց ապրուստին, կյանքի ապահովագրմանը, նրանց բիզնեսին, տներին ու երազանքներին՝ այս բոլորը կատարելով հանուն բարի մտադրությունների (փրկելու համար մոլորակը): Վուդը շարունակում է. «Ես նրան լսում էի հափշտակված, որովհետև այդ ամենը ասում էր ոչ թե մի ինչ-որ գրող, այլ Մորիս Սթրոնգը, որը անձնապես ճանաչում է այս աշխարհի առաջնորդներին, փաստորեն Համաշխարհային տնտեսական ֆորումի փոխնախագահն է և գտնվում է հզորության քարձրակետում: Նա ի վիճակի է դա կատարել»:

Հավանաբար կարևոր է այն հանգամանքը, որ ինչքան մենք ծանոթ ենք հարգարժան Մորիս Սթրոնգի գործունեությանը, նա լրջորեն հակված է իրականացնելու իր մտադրությունները: Մորիս Սթրոնգը գլոբալ-էլիտայի տիպիկ ներկայացուցիչ է, գերհարուստ համայնավար և, լինե-

փոխարեն իրականացնելու իրենց ուտոպիական ծրագրերը: Պետք է նկատել, որ 1917թ. Տրոցկին նույնպես կարծում էր, թե իրենց առաջ քաշած գաղափարները բարենպաստ են լինելու Ռուսաստանի համար:

Դեղատոմս բռնատիրության համար

ՄԱԿ-ի բազում կողմնակիցներ անկեղծորեն հավատում են, որ համաշխարհային կառավարության հաստատման դեպքում աշխարհում կդադարեն պատերազմները և կհարատևի խաղաղությունը: Մակայն իրականում այս ուտոպիական տեսակետները առաջ են քաշում գլոբալիզացիայի ջատագովները՝ թաքցնելու համար դաժան իրականությունը: Այսինքն եթե մի կառավարություն ի վիճակի է պարտադրել համաշխարհային խաղաղություն, ապա նույն հաջողությամբ այն ի վիճակի կլինի պարտադրել նաև իր համաշխարհային գերիշխանությունը: Այդ պարագայում, երբ գոյություն չի ունենա որևէ ուժ, որը կպայքարի իշխանության չարաշահման դեմ, ՄԱԿ-ը կվերածվի պատերազմ հրահրող մեխանիզմի, որը ուղղված կլինի մարդկանցից խլելու իրենց իրավունքները: աղաղության դիմակի տակ կհաստատվի համաշխարհային բռնատիրություն:

ՄԱԿ-ի գերակայության ներքո համաշխարհային ֆեդերացիա ստեղծելու ծրագիրը հիմնված է սխալ սկզբունքների վրա, քանի որ նախատեսվում է, որ օրենքները պետք է տրվեն կառավարության կողմից: Դրանից հետևում է, որ եթե մեր օրենքները հաստատում է կառավարությունը, ապա այն ցանկացած պահի կարող է դրանք վերափոխել, սահմանափակել կամ վերացնել:

ՄԱԿ-ը համարում է, որ կառավարությունը շնորհում է օրենքները: Մակայն կառավարությունների դերը մարդկանց բնական օրենքները նվիրելը չէ, այլ այդ օրենքների իրագործումը ապահովելը և պաշտպանելը: Ֆրանսիացի տնտեսագետ Ֆրեդերիկ Բաստիեն ներկայացնելով 1850թ. գրած իր «Օրենքի» հիմնական սկզբունքները, ասում է. «Կյանքը, ազատությունը և սեփականությունը գոյություն չունեն, որովհետև մարդը ստեղծեց օրենք»: Մակայն Բաստիեն նկատում է. «և պարադոքս է, որ դրանք գոյություն ունեն նախօրոք և հենց այդ հանգամանքն էլ մարդուն ստիպեց հնարել օրենքը»: Իր ասածները պարզաբանելու համար Բաստիեն օրինակ է բերում Ամերիկայի միացյալ նահանգները՝ ասելով. «Նայեցեք Ամերիկային. այն աշխարհի միակ պետությունն է, որտեղ օրենքը կիրառվում է իր բուն նպատակով՝ պաշտպանելու յուրաքանչյուր անհատի ազատությունը և սեփա-

կանությունը»: Բաստիեն կարող էր այս փաստը նկատի առնել, քանի որ Ամերիկայի հիմնադիր հայրերը ոչ միայն կարողացան անկախության հռչակագրի իդեալները նյութականացնել իրենց կազմած կառավարության մեջ, այլ նաև ապահովեցին դրանց շարունակելիությունը:

ՄԱԿ-ի մարդու իրավունքների հանձնաժողովները նույնպես խոստանում են հասարակական բարեկեցություն՝ սահմանելով մարդու այնպիսի «իրավունքները», ինչպիսիք են աշխատանքի իրավունք, կրթության կամ բուժվելու իրավունքներ և այլն: Մակայն խնդիրն այն է, որ այդ իրավունքները կարող են ապահովվել միայն սոցիալիստական կառավարության վերահսկողության պայմաններում: Օրենքի այսպիսի այլատեսությունը կարող է ՄԱԿ-ի միջոցով կազմակերպված համաշխարհային կառավարությունը վերածել անարդարության գործիքի: Բաստիեն նկատում է, թե օրենքը պետք է լինի արդարացի՝ որպեսզի պաշտպանի մարդկանց իրավունքները: Ցանկացած օրենք, որը խախտում է մարդու հիմնական բնական իրավունքները, միանշանակ անարդարացի է: Մատնանշելով այդպիսի օրենքները, Բաստիեն նշում է. «Այդ օրենքները կարելի է ճանաչել այսպես. եթե նրանք վերցնում են այն, ինչը պատկանում է մի անձի և տալիս են մեկ այլ անձի այն, ինչը իրեն չի պատկանում, ապա դա հենց հիշատակված անարդարացի օրենքն է»:

Հարստությունը բաշխելու սոցիալիստական անարդարացի գաղափարը գործնականում մարդու աշխատանքով ստեղծած հարստության վերահսկման ծրագիր է: Հարստությունը վերաբաշխելու համար նախ անհրաժեշտ է այն բռնագրավել: Եկեք պատկերացնենք, թե գոյություն ունի մի կառավարություն, որը այնքան հզորություն ունի, որ կարողանում է, ենթադրենք, հարկահանման խիստ համակարգով բռնագանձել հարստությունները: Ապա այդ պարագայում որտեղից պետք է հանդես գա այն ուժը, որը տվյալ կառավարությանը կպարտադրի վերաբաշխել իր բռնագանձած հարստությունը:

ՄԱԿ-ի ստեղծած համաշխարհային կառավարության կողմից անարդարացի օրենքի հարկադրման համար անհրաժեշտություն պիտի առաջանա ստեղծել նաև մի կուռ ոստիկանական համակարգ, որը պետք է ճնշի այդ բռնության դեմ ցանկացած ընդվզում: Եթե ՄԱԿ-ը հաջողության հասնի համաշխարհային կառավարության ստեղծման գործում, ապա նրան այլևս հարկավոր չի լինի ունենալ իր ընդհանուր բանակը, որպես ճնշամիջոցների իրականացման գործիք: Ազգերի զինաթափումը, որը իր մեջ ներառում է նաև մարդկանց զինաթափում, ազգե-

րին կզրկի միմյանց դեմ պատերազմելու հնարավորությունից, սակայն դրա փոխարեն կատեղծվի պատերազմի մի նոր տեսակ. ՄԱԿ-ի կողմից իրականացվող պատերազմ աշխարհի՝ այլևս անորոշ բնակչության դեմ: Իսկ ՄԱԿ-ի մշտական բանակը կծառայի որպես «խաղաղությունը պահպանող» ուժ: Այն ունենալով հսկայական մարդկային ու տեխնիկական հնարավորություն, ցանկացած ազգի կամ անհատի կզրկի իրենց նկատմամբ իրականացվող ագրեսիայից պաշտպանվելու հնարավորությունից: Համաշխարհային կառավարությունը, դադարեցնելով միջազգային պատերազմները, պատճառ կդառնա մի եզակի պատերազմի՝ համայն մարդկության վարած պատերազմի: Իսկ վերջին հաշվով աշխարհում կտիրի ՄԱԿ-ի ամբողջատիրական իշխանությունը:

Դրամական խաբեություն

(Սթիվ Բոնթայի «ՄԱԿ-ի ներսում» աշխատությունից):

1944թ. կայացած Դումբարթոն Օքսի համաժողովից մեկ ամիս առաջ փակ հավաքույթ է տեղի ունեցել Նյու Համփշիրի Բրեքթոն Վուդզ քաղաքի Մաունթ Վաշինգթոն հյուրանոցում: Հավաքույթը պաշտոնապես կոչվեց ՄԱԿ-ի դրամական և տնտեսական համաժողով: Այդ համաժողովի նպատակը համաշխարհային դրամական հսկողության սահմանումն էր, որը էլ ավելի պետք է ամրապնդեր ՄԱԿ-ի քաղաքական ու ռազմական վերահսկողությունը:

Բրեքթոն Վուդզում տեղի ունեցած դեպքերի մեծ մասը դեռևս անհայտ է մնում: Համաժողովից պահպանվել են միայն կցկտոր ձայնագրություններ ու փաստաթղթերի պատճեններ: Համաժողովում Միացյալ Նահանգները ներկայացնում էին Հարրի Դեքսթեր Ուայթը, որը ԱՄՆ նախագահ Ռուզվելտի գանձատան քարտուղարն էր (հետագայում դիմակազերծվեց որպես խորհրդային գործակալ), պատվիրակության մյուս անդամը Ռայմոնդ Մայքսելն էր, որը համառոտ հուշագրություններ գրեց կայացած համաժողովի վերաբերյալ: Դեքսթեր Ուայթը ինքն էր որոշում իր անելիքը և ԱՄՆ-ի որևէ այլ գերակա մարմնի աջակցությամբ հաշվետու չէր:

Բրեքթոն Վուդզում Ուայթը ներկայացրեց մի ընդարձակ ծրագիր, որով առաջարկում էր ստեղծել մի մարմին, որը կվերահսկի համաշխարհային տնտեսությունը, կվերացնի պետությունների ֆինանսական անկախությունը և հարուստ երկրներից գանձելով նրանց հարստությունը՝ կբաշխի աղքատ երկրների միջև: Դեքսթեր Ուայթը իր նախագիծը անվանեց Արժույթի միջազգային հիմնադրամ (International Monetary

Fund): Արժույթի միջազգային հիմնադրամը (այսուհետև ԱՄՀ) ներկայացվում էր իբրև համաշխարհային խաղաղություն հաստատելու գործիք, իսկ իրականում այն կարելի է առանց չափազանցության համարել համաշխարհային սոցիալիզմի գործիք: Բրեքթոն Վուդզը կապելով խաղաղության շարժման հետ, ԱՄՆ-ի գանձատան աշխատակազմը հնարավորություն ստացավ ամերիկյան ժողովրդին համոզելու օժանդակել Արժույթի միջազգային հիմնադրամի կազմակերպմանը:

Արժույթի միջազգային հիմնադրամը ամերիկյան կոնգրեսին ու ժողովրդին ներկայացվեց որպես միջազգային առևտուրը և տարադրամային փոխարժեքները «հավասարակշռող» կառույց և ժողովուրդն ընդունեց, որ կայունությունն ու հավասարակշռությունը այդ քառասյին օրերին չափազանց տեղին ու անհրաժեշտ են: Իսկ իրականությունն այն է, որ ԱՄՀ-ն միտված էր աշխարհում հաստատել մշտական անկայունության իրավիճակ՝ աղքատ պետություններին իրենցից կախվածության մեջ գցելով, փոխառություններ տրամադրելով, իսկ հարուստ երկրների՝ մասնավորապես ԱՄՆ-ի տնտեսությունը թուլացնելով: Այդպիսի քայքայիչ գործունեության շնորհիվ Արժույթի միջազգային հիմնադրամը համաշխարհային մասշտաբով ստեղծված անկայունությունը պիտի գործածեր թե հարուստ և թե աղքատ պետությունները մի միասնական տնտեսական համակարգի մեջ ներգրավելու համար: ԱՄՀ-ի տրամադրած փոխառությունները վարկառու երկրին անմիջական կախվածության մեջ են գցում ԱՄՀ-ից: Դրանից բացի վարկառու երկրի առաջ դրվում են ահավոր պայմաններ, ինչպիսիք են հարկերի բարձրացումը, անհատ ձեռներեցության նկատմամբ ճնշումների ավելացումը, կրթական համակարգի վերափոխումները և այլն:

Կառավարության (Ամերիկյան) կողմից այլ երկրներին տրվող օգնությունները քարոյապես դատապարտելի են, որքան էլ որ դրա կողմնակիցները փորձեն այն զովաբանել: Արտաքին օգնությունները բարեգթության ակտեր չեն՝ չնայած հենց այդ համատեքստում են ներկայացվում: Բարեգործությունը այն է, երբ կամովին օգնություն է ցույց տրվում նրան, ով իրականում կարիք ունի օգնության: Իսկ ամերիկյան կառավարության կողմից տրվող արտաքին օգնության գումարը գոյանում է ամերիկյան հարկատուներից համապատասխան բռնի գանձումներ կատարելով, և այդ օգնությունը տրվում է աղքատ պետությունների ամենաքիչ կարիքավոր զանգվածին՝ կոռումպացված իշխանություններին, որոնք այդ գումարների միջոցով շարունակում են

զավթած պահել իրենց կառավարական արժույթները: Այդ օգնությունները նպաստում են միայն այն անձանց շահերին, ովքեր ամենից շատ են պատասխանատու իրենց երկրների քայքայված վիճակի համար: Գա խրախուսում է կաշառակերությունը և հիշյալ ծրագիրը մտահոգացողների ցանկությամբ երկիրը ընկնում է կախվածության մեջ:

Չնայած այն հանգամանքին, որ Արժույթի միջազգային հիմնադրամը և Համաշխարհային բանկը ստեղծվել են որպես ՄԱԿ-ից անջատ կազմակերպություններ, սակայն դրանք երկուսն էլ հետագայում մտցվել են ՄԱԿ-ի համակարգի մեջ, որպես դրա մասնաճյուղեր: Համաշխարհային ֆինանսական միասնական համակարգի ստեղծումը, որի մեջ մտնում են նաև համաշխարհային կենտրոնական բանկը և համաշխարհային միասնական տարադրամը, Բրեքսոն Վուդզում հավաքվածների հիմնական նպատակն էր: Այդ նպատակին հասնելու համար նշված ուժերը մշակել են երկարաժամկետ ռազմավարական ծրագիր, որով նախատեսում էին աշխարհը բաժանել մի քանի տնտեսական տարածաշրջանների՝ իրենց կենտրոնական բանկերով ու տարածաշրջանային տարադրամներով, որոնք ապագայում կմիաձուլվեն մեկ ընդհանուր համաշխարհային համակարգի մեջ: Իրենց վերջնականապես կին հասնելու ճանապարհին այս ծրագրի հեղինակներն արդեն ունեն որոշակի ձեռքբերումներ: Իրենց գործունեությունը Եվրոպայում նրանք սկսեցին 1950-ական թվականներին՝ Ընդհանուր Շուկայի ձևավորման գործընթացով: Որոշ եվրոպական երկրներ մտավախություն հայտնեցին, թե այդ կազմակերպությունը կարող է բացասաբար ազդել իրենց ինքնիշխանության վրա, սակայն Ընդհանուր Շուկայի հիմնադիրները նրանց հավաստիացրեցին, թե իրենց հիմնած կառույցը ընդամենը «ազատ առևտրի կազմակերպություն» է: Սակայն մի քանի տարի անց, երբ այդ կառույցին միացան ավելի շատ երկրներ, այն սկսեց ավելի շատ նմանվել տարածաշրջանային կառավարության: Այն փոխեց իր անվանումը՝ նախ կոչվելով Եվրոպական Տնտեսական Համայնք (*European Economic Community*), ապա Եվրոպական Համայնք, իսկ վերջում՝ Եվրոպական միություն (*European Union*): Ապա այդ կառույցն սկսեց շարունակաբար հավակնություններ ցուցաբերել՝ տիրանալու իշխանության այլ լծակներին: 1998թ. Ֆրանկֆուրտում (Գերմանիա) ստեղծվեց նաև եվրոպական կենտրոնական բանկը, իսկ 2002թ-ին՝ եվրոպական միասնական տարադրամը՝ «եվրոն»:

Այժմ Եվրամիության բարձրաստիճան պաշտոնյաները ծրագրում են իրենց կողմից որպես «ներգրավում» ներկայացվող գործընթացի հաջորդ

փուլը, որը պետք է լինի նախկինում եվրոպական անկախ ազգությունների ինքնիշխանության մնացորդների վերացումը: Մշակվում է նաև եվրոպական սահմանադրությունը, որը օրենքի ուժ կտա արդեն գոյություն ունեցող եվրոպական խորհրդարանի և եվրոդատարանների վճիռներին:

Այդ ծրագրերն իրականացնող ուժերը նախագծել են Եվրոպայի օրինակով աշխարհի մնացած հատվածներում ևս ստեղծել տարածաշրջանային տնտեսական գոտիներ, որոնք հիմք կհանդիսանան ապագա տարածաշրջանային կառավարությունների համար, իսկ դրանց կազմավորումից հետո ստեղծված տարածաշրջանային միավորները պետք է համախմբվեն մեկ համակարգի մեջ:

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների 60-ամյա ներգրավվածությունը ՄԱԿ-ի համակարգում և այդ կառույցի մեջ ունեցած հասարակական, օրենսդրական ու ռազմական մասնակցությունները Ամերիկային տվել են միայն ավելորդ գլխացավանքներ և ոչ մի նկատելի օգուտ: ՄԱԿ-ը Ամերիկային անըզհատ ներգրավել է պատերազմների մեջ, վատնել է նրա դրամական ու տնտեսական միջոցները, ջանացել է փոխել ԱՄՆ-ի օրենքները և աստիճանաբար քայքայել է այդ երկրի ինքնիշխանությունը: արդարության փոխարեն մենք ստանում ենք անընդմեջ պատերազմներ, միջազգային ֆինանսական կայունության փոխարեն մենք տեսնում ենք քաոս և անկայության փոխարեն մենք ստանում ենք այն, ինչը որ միջազգայնականներն անվանում են «միջազգային կախվածություն» (*interdependence*):

Սակայն ՄԱԿ-ը նույնպես դեռևս անկախ չէ: Այն կարողանում է պահպանել իր գոյությունը, անխափանությունն ու եռանդը ի շնորհիվ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների, որը ՄԱԿ-ի գործունեությունը արդյունավետ դարձնելու համար տրամադրում է իր ֆինանսները, ռազմական ու քաղաքական հզորությունը: Կենսաբանական մակարոյժի նման ՄԱԿ-ը, իր գոյությունը ապահովելու համար ամրացել է ավելի հզոր մի օրգանիզմի և պարբերականորեն ծծում է վերջինիս կենսահյութերը: ՄԱԿ-ը, որպես մակարոյժ, իր ռազմական պոտենցիալով պարտական է ամերիկյան զինուժին, ռազմական տեխնոլոգիաներին, ԱՄՆ-ի ռազմական մտավորականությանը և անձնակազմին՝ հատկապես այնպիսի տարածաշրջաններում, ինչպիսիք են Բալկանները կամ Մերձավոր Արևելքը: ՄԱԿ-ի ֆինանսական համակարգը մեծապե մասամբ գոյանում է ամերիկյան հարկատուներից գանձվող գումարները: ՄԱԿ-ի գլխավոր գրասենյակները գտնվում են ամերիկյան հողի վրա: Բացի այդ՝ ՄԱԿ-ի կազմակերպչական ծախսերի համար անհրաժեշտ գումարներ, որոնցով վճարվում են ինչպես Իսր

Ռիվերում գտնվող ՄԱԿ-ի շքեղ շտաբ-բնակարանների, նրա բազմաթիվ տարածաշրջանային գրասենյակների վարձերը, այնպես էլ կազմակերպության հազարավոր աշխատողների աշխատավարձերը:

Քաղաքացիների զինաթափումը

ՄԱԿ-ի զինաթափման ծրագրերի նպատակը առանձին անհատներից, ինչպես նաև ազգային զինուժերի ձեռքերից զենքերը խլելն է՝ համաշխարհային կառավարությանը դարձնելով ուժի մենասեփակա-նատեր (մոնոպոլիստ): ՄԱԿ-ի հիմնած Համընդհանուր Կառավար-ման Հանձնաժողովի (Commission on Global Governance) 1995թ.-ին ներկայացրած «Մեր ընդհանուր հարևանները» զեկույցում կոչ է ար-վում միջոցներ ձեռնարկել քաղաքացիների կողմից մահացու զենքերի անվերահսկելի ձեռքբերման ու օգտագործման դեմ: Այնինչ քաղաքա-ցիները ստիպված են այդ քայլին դիմելու փողոցային խուլիգաննե-րից, քրեական խմբերից, քաղաքական ընդդիմադիրներից, ահաբե-կիչներից եկող վտանգից ապահովվելու համար: Երբ քաղաքացիների զինաթափման կապակցությամբ ՄԱԿ-ին ընդդիմանալով «ոչ» են ասում, ապա այդ «ոչ»-ը ՄԱԿ-ը ընդունում է որպես «ղեռ ոչ»: Այս ամենը պարզ է դառնում պաշտոնաթող կոնգրեսական Չարլզ Փաշա-յանի՝ Փոքր Բանակների Համաժողովում արտասանած ճառից, որ-տեղ նա ներկայացել էր որպես պատվիրակ: Փաշայանը իր խոսքում զգուշացնում է, թե այս բոլոր երևույթները «Պատերազմ սկսելու բա-ցահայտ քայլեր են: Այս ամենը պետք է հասկանալ նաև որպես դեպի մի իրավիճակ ընթացող գործընթացի մաս, որով համաշխարհային կառավարական մարմինը իրավունք ձեռք կբերի իր կամքը պարտադ-րել ազգային ու տեղական օրենքներին»:

Համաշխարհային պատմությունը ցույց է տալիս, որ ցանկացած բռնապետ ձգտում է զինաթափել իր ենթականերին: Իսկ առնվազն մի քանի տասնյակ միլիոն մարդիկ իրենց մաշկի վրա են սովորել այն ճշ-մարտությունը, որ ցեղասպանություններից առաջ անպայման զինա-թափում են ցեղասպանության ենթակա ազգությունը կամ համայնքը:

Համընդհանուր հարկահանություն

Գլոբալ կառավարության նախագծի հեղինակները ծրագրել են նաև համընդհանուր հարկահանության ծրագիրը, որը պետք է նպաստի ՄԱԿ-ը համաշխարհային կառավարության վերածելուն:

Համաշխարհային հարկահանության առաջին և ամենակոնկրետ նախագիծը 1970-ական թթ. առաջ է քաշել Յեյթի համալսարանի տըն-

տեսագետ Ջեյմս Թոբինը: Թոբինը առաջարկում էր միանման փոխար-ժեքային հարկեր սահմանել աշխարհի բոլոր տարադրամների նկատ-մամբ: Դա նպատակաուղղված է քայքայել առավել արդյունավետ ու բարգավաճ միջազգային դրամային շուկաները և ճանապարհի հարթել դեպի մի միասնական համընդհանուր տարադրամը, համընդհանուր ֆինանսական ուստիկանությունն ու տնտեսական ներգրավումը:

Իր յուրօրինակ նախագծի մեջ Թոբինը առաջարկում է համաշխար-հային հարկահավաքի դերը շնորհել կամ Արժույթի Միջազգային Հիմ-նադրամին կամ Համաշխարհային Բանկին: Սակայն Թոբինի ծրագրի արդիականացված տարբերակներում այն տեսակետն է հնչում, որ այդ գործառույթը իրականացնելու համար անհրաժեշտ է ստեղծել միանգա-մայն նոր բյուրոկրատական մարմին: Համենայն դեպս երկու դեպքում էլ հիմնական շահույթը գնալու է դեռևս համաշխարհային սաղմնային կա-ռավարության՝ ՄԱԿ-ի գանձարանը:

Ծայրահեղական բնապահպանական շարժումները վերջերս սկսել են օժանդակել զանազան համընդհանուր հարկային ծրագրերի: Ակ-նառու օրինակ է այսպես կոչված կարբոնի հարկը: Դա հարկահանու-թյան մի ծրագիր է, որը կատարվում է հետևյալ կերպ: Շահարկելով երկրագնդի համընդհանուր տաքացման միտումը, կարբոնի հարկը ուղղված է լինելու պատժել այն երկրներին, ովքեր ենթադրաբար ավե-լի մեծ ներդրում ունեն մոլորակի գլոբալ տաքացման գործընթացում: Այդ երկրների ունեցած հանածո վառելիքի մեջ կարբոնի պարունա-կությունը համապատասխան ավելացվում է նրա վճարելիք հարկի չա-փը: Այդպիսի հարկը նպատակաուղղված է գլոբալիստական ծրագրե-րի իրականացման համար եկամտի նոր աղբյուր ստեղծելուն, ինչպես նաև հզոր արդյունաբերական երկրներին ստիպելու ծնկի իջնել ծայ-րահեղական բնապահպանական կազմակերպությունների անտրա-մաբանական պահանջների առաջ: Այլ խոսքերով մարդկային գործու-նեության հարկման ոչ մի աստիճան չի կարող բավարարել նրանց, ով-քեր մարդկային ցեղը համարում են մայր երկրագնդի վրա մի անպի-տան ու արատավոր բիծ:

Եթե մենք կարծում ենք, թե օղը, որը մենք շնչում ենք, ձրի է, ավելի լավ է վերանայնք մեր տեսակետը: ՄԱԿ-ին կից Համընդհանուր Քաղաքա-կանության ֆորումի անդամ Քեվին Բաուներտը, մատնանշելով համընդ-հանուր հարկահանման կողմնակիցների կողմից կիրառվող խաբուսիկ քաղաքականությունը, պարզ է դարձնում գլոբալիստների գործելակեր-

պը՝ ուղղված մարդկային գործունեության բոլոր ոլորտներում հարկման ելուստներ գտնել՝ ասելով, թե դա պատկանում է «համընդհանուր հասարակությանը» և հետևաբար պետք է տնօրինվի հենց դրա կողմից:

Համաշխարհային նոր կարգերի ճարտարապետների նախագծած ու քայլ առ քայլ իրականացվող համընդհանուր հարկման համակարգը անպայման վերաճելու է միջազգային հարկահանության դաժան ու բռնակալական մի համակարգի: Գլոբալիստները, հմտորեն շահարկելով տեղական մակարդակներում կազմակերպվող ծայրահեղական նախաձեռնությունները, նրբորեն մշակված հայացքներով ու խաբուսիկ բառերով հասարակություններին համոզում են հանձն առնել համաշխարհային նոր կարգերի առաջարկած հարկերի ու ծախսերի համակարգերը:

Միացյալ Ազգերի Կազմակերպությունը ոչ թե խաղաղության, այլ պատերազմի կազմակերպություն է. հարատև պատերազմ՝ հարատև խաղաղության համար:

ՄԱԿ-ը բոլոր ազատասեր անհատների թշնամին է:

Կազմեց Արտավազդ Ավագյանը

Բոքա Ռեյթոն, Ֆլորիդա, ԱՄՆ:

2004թ. դեկտեմբերի 26:

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն

Գարեգին Տժղեհին ես հանդիպել եմ 1933թ.-ին ԱՄՆ Միչիգան նահանգի Դեթրոյթ քաղաքում գործող ՀՀԴ «Ազատամարտ» ակումբում: Նա խոսեց հիմնականում երիտասարդ հայերից բաղկացած մեր խմբի հետ: Ես այդ ժամանակ 15 տարեկան էի: Գարեգին Տժղեհի խոսքերը խորապես ոգեշնչող էին: Նա խոսեց հայ ցեղի ու նրա հաւերժացման կարելուրդեան մասին: Նա ոգեշնչեց մեզ պաշտպանել մեր պետութիւնը նրա թշնամիներից: Տժղեհը խոսեց հայկական արժեքներից, որոնց աղբիւրը արիական ծագում ունեցող (եւ հնդեւրոպական ընտանիքին պատկանող) մեր ժողովուրդն է: Արիականութիւնը Տժղեհը հասկանում էր ոչ նացիստական ցեղային գերազանցութեան աղավաղուած իմաստով, այլ մարդկային արժանապատվութեան եւ ինքնավստահութեան իմաստով: Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակ նա պատրաստ էր համագործակցելու ցանկացած պետութեան հետ, որը կօգնէր ազատագրելու Հայաստանը: Այդ պատճառով 1944թ.-ի հոկտեմբերի 12-ին Բուլղարիայում խորհրդային ուժերը ձերբակալեցին նրան: Ապրիլին շրթայակապ Տժղեհին տանում են Երեւանի բարձրադիր վայրերից մէկը, որպեսզի նա վերջին անգամ տեսնի իր Հայաստանը: Տժղեհին տանջեցին խորհրդային բանտերում, մինչեւ նա մահացաւ 1955թ. դեկտեմբերի 21-ին: Գարեգին Տժղեհը ամբասիր հայրենասէր էր, ով պայքարեց, տառապեց եւ նահատակուեց իր ժողովրդի համար:

1933 եւ 1934 թուականների ընթացքում Տժղեհը ստեղծեց Ամերիկայի հայ երիտասարդական կազմակերպութիւնը՝ ԱՄՆ-ում առաջին եւ ամենակատարեալ հայկական երիտասարդական հայրենասիրական կազմակերպութիւնը: Այդ օրերից ես ՀՀԴ-ի նվիրուած աջակիցներից էի ւաւելի քան 40 տարի. 1975 թ.-ին ես որոշեցի, որ պետք է հեռանամ Դաշնակցութիւնից, նկատած լինելով, որ կուսակցութեան ղեկավարութիւնը ընտրութիւններում հետեւողականօրէն աջակցում է ծախ սոցիալիստ թեկնածուներին: Հիշենք, որ Գարեգին Տժղեհը ՀՀԴ-ից դուրս եկաւ 1937թ.-ին:

Եկեք այժմ տեսնենք, թէ որոնք են եղել Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան սոցիալիստական կողմնորոշութեան արդիւնքները:

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը կազմաւորուել է 1890թ. -ին երկարատեւ բանավեճերի ու վեճերի հետեւանքով: Ակտենք մեր հետազօտութիւնը Մարտին Շատիրեանի (ՀՀԴ անդամ) 1958թ.-ին Armenian Review հանդէսում հրատարակուած յօդուածից, որը կոչւում էր «ՀՀԴ հիմնադիրները ազգային անկախութեան մասին»:

Նշուած աշխատութեան 98-րդ էջում ասոււմ է. «Այդ ժամանակ քաղա-

Որպես հիմք ծառայել է *Executive Intelligence Review* հանդեսը (մայիսի 6, 2005)

Երիտթուրքերը հետեւանք էին 19-րդ դարում սկիզբ առած բրիտանական մի ծրագրի, որը ազգային-ազատագրական շարժումներ սկսելու ճանապարհով Բրիտանական կայսրության հակառակորդ կայսրությունների հիմնքերը քայքայելու համար առաջ էր քաշել լրիղ Պալմերսթոնը (Մաձինի-ի Երիտասարդ Իտալիան, Երիտասարդ Գերմանիան, Երիտասարդ Թուրքիան եւ այլն): Բրիտանիայի ներգրաւուածութիւնը 20-րդ դարի երիտթուրքական շարժման մէջ ուղղակի էր ու զանգուածային: Բրիտանացի Սըր Ուիլյամ Դիլզը կամաւոր կերպով ծառայութեան մտաւ Օսմանեան ոստիկանութիւնում, որը ղեկավարում էին եւրոպական սպաները: 1910թ.-ին նա դարձաւ երիտթուրքերի կառավարութեան ղեկավար դեմքերից մէկը՝ աշխատելով Ներքին գործերի նախարարութեան ղեկավար դեմքերից մէկը: 1913թ.-ին երիտթուրքերը կատարեցին պետական յեղաշրջում: Էներ փաշան զբաղեցրեց ռազմական նախարարի պաշտօնը, Ջեմալ փաշան դարձաւ Կ. Պոլսի ռազմական կառավարիչը, իսկ իրական իշխանութիւնը ներքին գործոց նախարար Թալեաթին:

Միութիւն եւ Առաջադիմութիւն կոմիտէն առաջ քաշեց պանթուրքականութեան եւ պանիսլամականութեան գաղափարները: Պանթուրքականութիւնը քարոզում էր Ասիայի եւ Ռուսաստանի թուրքալեզու բնակչութեան միաւորում: Այդ գաղափարը զարգացրել է հունգարացի* թուրք սիոնիստ Արմինիուս Վեբերին, որը սուլթանի խորհրդականն էր՝ միաժամանակ հանդիսանալով Փալմերսթոնի եւ Բրիտանական Արտաքին գործոց նախարարութեան (British Foreign Office) գաղտնի գործակալը: Պանիսլամութիւնը, որը ըստ էութեան ենթադրում էր հակամարտութիւն Ռուսաստանի հետ, անգլիական գործակալ Ուիլիամ Բլանթի մտայնացումն էր, որը առաջ եկաւ 1870-ականներին: Բլանթը, որը ներկայիս Զբիգնեւ Բրժեզիսկու գաղափարական նախորդն էր, իսլամը դիտարկում էր որպէս Ռուսաստանը վերացնելու միջոց:

Բրիտանիան, սատար կանգնելով թուրք ազգայնականութեանն ու պանիսլամութեանը, միաժամանակ աջակցում էր Օսմանեան կայսրութեան

* Դեյվիդ Թոմպսոն

Գունգարացիները ծագումով թուրքական ժողովուրդ են եւ ոչ թէ եւրոպացի: Նրանք ծագել են մի քանի թուրքական ցեղերի, ամենից շատ հոնների, համակցումից: Դոների առաջնորդ Արիլան Գունգարիայի ազգային հերոս է: Գունգարացիները ջանք չեն էլ թափում սրողելու իրենց թուրքական ծագումը: Գունգարացիների թուրքական ծագումը հաստատելու համար լաւ աղբիւր է «Տասներեքերորդ ցեղը» գիրքը, որի հեղինակն է հռչակաւոր արձակագիր (այժմ կախճանուած) Արթուր Քոսթլերը:

քական դաշտում առաջնակարգ տեղ էր զբաղեցնում «Նարոդնայա Վոլեա»* [Ժողովրդի կամք] կուսակցութիւնը, որը յետագայում ծնունդ տուեց Ռուսաստանի սոցիալ-յեղափոխական կուսակցութեանը, որը քաղաքական դաշտում առաջնային դիրքեր զբաղեցրեց մինչեւ առաջին համաշխարհային պատերազմի բռնկումը՝ շնորհիւ իր ընդարձակ ճիւղաւորմանն ու ահաբեկչական մեթոդներին»:

105-րդ էջում Շատիրեանը գրում է. «ԴՅԳ առաջին քաղաքական ծրագիրը կազմվել է 1892թ.-ին: Դրա ներածական մասը ամբողջութեամբ վերցուած էր «Նարոդնայա վոլեա»-ի ծրագրից եւ աւելի շատ սոցիալիստական ու դասակարգային բնոյթի էր, քան հայրենասիրական ու ազատագրական (ի նկատի ունի Թրքահայաստանի ազատագրումը), ինչպիսին պիտի լինէր, եթէ հաշուի առնուէր ժողովրդի մեծամասնութեան տրամադրութիւնն ու ցանկութիւնը»:

Շատիրեանը շարունակում է. Քրիստափորն** ու իր կուսակից ընկերները այնքան հեռու գնացին այդ ուղղութեամբ, որ ԴՅԳ գաղափարական հիմքում դրեցին «սոցիալիստական սկզբունքներ»՝ աւելի շատ նմանուելով «Նարոդնայա վոլեային»: Դա պայմանաւորուած էր այն հանգամանքով, որ ժամանակի առաջադէմ ու արմատական մտաւորականութիւնը գիւղացիական խնդիրը լուծելու միակ ճանապարհը սկսել էր համարել կոմունիստական կառոյցների հիմնումը:

Եթէ համայնավարութիւնը հաշուարկած էր բարելաւելու Ռուսաստանի գիւղացիութեան վիճակը, ապա այն չէր մեղմելու Թուրքահայաստանի կացութիւնը, որտեղ ջարդերից ուժասպառ հայութիւնը ձգտում էր միայն մէկ բան՝ անկախութիւն: Քրիստափորը որպէս Դաշնակցութեան հիմնադրոյթ ընդունեց համայնավարութիւնը՝ նոյնութեամբ փոխառելով «Նարոդնայա վոլեա» կուսակցութեան հիմնադրոյթը՝ առանց լրջորեն մտածելու, թէ արդեօք դա կիրառելի է հայ իրականութեան պայմաններում: Միանգամայն պարզ էր, որ Դաշնակցութեան ծրագիրը չէր արտայայտում նրա անդամների մեծամասնութեան նպատակները»:

Այդ նոյն ժամանակ Ռոստոմը (Ստեփան Զորեան) Թիֆլիս էր վերադարձել ժնեից (Շուլցարիա), որտեղ նա ուսանել էր եւ տպաւորուել եւրոպայում տարածուած կոմունիստական գաղափարներից:

* «Նարոդնայա վոլեա» կուսակցութիւնը հրէա սոցիալիստների ստեղծած կազմակերպութիւն էր, որը քարոզում էր Ռուսաստանի փլուզումը, ժան. հեղինակի:

** Շատիրեանը ի նկատի ունի ԴՅԳ երեք հիմնադիրներին՝ Քրիստափոր Միքայելեանին, Ռոստոմին (Ստեփան Զորեան) եւ Միմոն Զաւարեանին, ժան. հեղինակի:

դեմ ուղղուած ազգային-ազատագրական շարժումներով: Օրինակ, արաբների ազգային ընդհանուր առաջնորդում էր բրիտանական գործակալ Լուրենսը: Նույնատիպ աջակցութիւն էին ստանում նաեւ սերբական, ալբանական, բուլղարական ու այլ էթնիկ խմբերի ապստամբութիւնները Օսմանեան կայսրութեան դէմ: Անգլիացիները աջակցում էին նաեւ որոշ հայ ազգային շարժումների, որոնց նրանք հուսադրում էին Մեծ Հայաստան ստեղծելու խոստումներով, որը պէտք է ընդգրկէր տարածքներ Թուրքիայից, Իրանից ու Ռուսաստանից: Բրիտանացիները մտաւարապէս նոյն տարածքներն էին խօստանում նաեւ քրդերին՝ խրախուսելով նրանց ազգային ապստամբութիւնները: Որոշ հայ ազգայնականներ աջակցութիւն էին ստանում նաեւ Ռուսաստանի կողմից:

Չնայած մամուլի վրա հաստատուած հսկողութեանը, հայկական ջարդերի մասին լուրերը տարածուեցին Եւրոպայով մէկ եւ Թուրքիայում Եւրոպական երկրների դեսպանութիւնները ստիպուած եղան իրենց դիրքորոշումն արտայայտել ջարդերի շուրջ: 1915թ. յունիսին Թուրքիայում Գերմանիայի դեսպան Վան Վանգեհինեմը հաղորդում է Բեռլին, որ Թալեաթը խոստովանել է, որ հայերի տեղահանումները չէին բխում «ոչ ռազմական անհրաժեշտութիւններից»: Յուլիսին միեւնոյն դիւանագետը յայտնում է, թէ «Կասկած չկայ, որ Բարձր Դուռը ձգտում է ոչնչացնել հայկական ցեղը Օսմանեան կայսրութեան տարածքում»: Գերմանացի պատուիր Յոհաննես Լեփսիուսը ապարդիւն կերպով փորձեց միջամտել, բայց գերմանական կառավարութիւնը պահպանեց դաշնակցութիւնը Թուրքիայի հետ:

Սուլթան Աբդուլ Համիդ 2-րդ-ի տապալումը

1908թ.-ին թուրք յեղափոխականները, որոնք կոչւում էին երիտթուրքեր, պետական յեղաշրջում իրականացրեցին սուլթան Աբդուլ Համիդ 2-րդի դէմ: Դրա արդիւնքը եղաւ Աբդուլ Համիդի սուլթանական տիտղոսի զուտ ձեւական պահպանումը, իսկ յաջորդ տարի՝ 1909թ.-ին, սուլթանի լիովին հեռացումը ասպարէզից: Ովքե՞ր էին երիտթուրքերը: Այդ հարցի պատասխանը տալիս է Ամնուլ Լեասեյի յօդուածը՝ գրուած 1939թ. մարտի 1-ին: Յօդուածի վերնագիրն է «Իրական հրեան Դաս Թուրքիայից»:

«Սուլթանին գահագրկած թուրքական յեղափոխութիւնը իրականում հրեական էր: Հրեաները օգտագործեցին Ֆրիաստնութիւնը որպէս գործիք, իսկ Միութիւն եւ Առաջադիմութիւն կոմիտէն սուլթանի դէմ յեղափոխութիւն իրականացնելու ակտիւ քարոզչութիւն տանող գործակալութիւն էր: Ապստամբութեան կենտրոնը Սալոնիկն էր, որտեղ բնակչութեան մեծամասնութիւնը հրեաներ էին: Սուլթանին տապալելուց յետոյ Միութիւն եւ Առաջադիմութիւն կոմիտէն թուրքական կառավարութիւնում իր ձեռքը վերցրեց ղեկավար լծակները՝ խամաճիկային սուլթան Մուհամմադ 5-րդի ձեւական իշխանութեան ներքոյ»:

«Ներքին գործոց նախարարը Թալեաթ բէյն էր: Դէ՛նդալէսը իր *Չորս տարի մահիկի* տակ աշխատութեան մէջ (Չարլզ Աքրիբներ եւ որդիներ հրատ., 1926 էջ. 26) Թալեաթ բէյին ներկայացնում է որպէս սալոնիկցի հաւատափոխ հրեա (շուռ տուած հրեա կամ *Donme*), Թուրքիա եկած եւ իսլամ ընդունած հրեա փախստականների սերունդներից: Թալեաթի հրեա լինելու այս փաստը մեծ կարեւորութիւն ունի, սակայն քչերին է յայտնի: Բրիտանական հանրագիտարանի 12-րդ հրատարակչութեան 31-րդ հատորի 1222 էջում Թալեաթի մասին ասուում է, որ նա «չարական անձնաւորութիւն էր, որը մեծապէս նպաստել է Օսմանեան կայսրութեան փլուզմանը»:

«Դէ՛նդալէսը իր վերոյիշեալ աշխատութիւնում գրում է. «Թալեաթը (քրիստոնեայ հայերի) կոտորածների ու տեղահանումների գլխաւոր կազմակերպիչն էր»: Դոկտոր Գ. Սթյուրմերը իր *Երկու պատերազմական տարիներ* 4. Պոլսում աշխատութեան (Հոդդեր & Սթոուօն հրատ., 1917թ.) 72-րդ էջում գրում է. «Հայկական կոտորածների համար պատասխանատու էին էն-վերը, եւ աւելի շատ Թալեաթը՝ որպէս Թուրքիայի փաստացի կառավարիչ»:

Ընկեր թու՞րք

Թուրքիայում իշխանութիւնը երիտթուրքերին անցնելուց յետոյ Դաշնակցութիւնը բերկրանքով ողջունեց նրանց՝ ասելով. «Այժմ մենք երբայրներ ենք»: Կուսակցութիւնը առաջարկեց գներալ Անդրանիկին, որո այդ ժամանակ ԳՅԴ անդամ էր, բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատել երիտթուրքերի հետ, սակայն Անդրանիկը այդ առաջարկը կտրականապէս մերժեց:

Ըստ պատմաբան Անդրանիկ Չալաբեանի՝

«1909թ.-ին Անդրանիկը ծպտուած եւ կեղծ անձնագրով մեկնում է Կ. Պոլիս (այդ ժամանակ նա բնակւում էր Բուլղարիայում, ծան. հեղինակի): Դաշնակցութեան ղեկավարները՝ Ե. Ակնունին, Վարդգէսը (Մերենկուլեան), Ռուբէն Զարդարեանը, Արմէն Գարօն (Գարեգին Պաստրմաճեան) եւ այլք մոտ հինգ ժամ փորձում են Անդրանիկին յամոզել, որ երիտթուրքերի օրօք այլեւս կոտորածներ չեն լինելու Թուրքիայում: Անդրանիկը, սակայն, անդրդուելի մնաց իր յամոզմունքի մէջ, որ հայերը չպէտք է թուլացնեն զգոնութիւնը: «Եթէ երիտթուրքերը անկեղծ են իրենց կարգախօսներում, ինչու՞ նրանք չեն զինաթափում 160 000 զինուած քրդերին՝ Դիարբէքիից մինչեւ Պարսկաստանի սահմանը:» Ապա իր իսկ հարցին պատասխանելով, Անդրանիկը շարունակում է. «Նրանք քրդերին զինուած են պահում մեզ կոտորելու համար, երբ հարմար առիթ ներկայանա»՝»:

Ակնունին պատասխանում է. «Անդրանիկ ջան, այսուհետեւ ոչ մի հայու քիթ չի արինտոտելու, չեն հասկանում, թէ ինչու՞ են դու այդպէս հռռետես»?»:

խորհրդարանի անդամ (Թուրքական խորհրդարանի, ծան. հեղինակի) Վարդգեսը աւելացնում է. «Եթէ դու մնաս Պոլսում, ես քեզ կժամօթացնեմ քաղաքի ոստիկանապետ Ալի փաշայի հետ եւ դու անկասկած լաւ աշխատանք կստանաս կառավարութիւնում»: Անդրանիկը կրկին մերժում է³: Աւելի ուշ Անդրանիկը ասում է. «Ես հարց ու փորձ արեցի այդ Ալի փաշայի մասին: Դենց նա է կազմակերպել Ջրոսանք թաղամասի հայերի կոտորածը եւ ապա Տալուրիկի եկեղեցում նրանց այրումը. ես երեք անգամ կոռուել եմ նրա դէմ. Դիմա նրանք ցանկանում են, որ ես նրան «եղբայր» անուանեմ ու ձեռքը սեղմեմ»⁴:

Անդրանիկը դրանից յետոյ մեկնում է Եգիպտոս. 45 օր յետոյ տեղի են ունենում Ադանայի կոտորածները: Ջարդերի գոյժը առնելով, Անդրանիկը դատապարտում է հայ-թուրքական բարեկամութեան համաձայնագիրը:

Ըստ Չալաբեանի. «հայեր չէին կարողանում հաւատալ, որ օսմանեան սահմանադրութեան հռչակման օրերին կարող են ջարդեր տեղի ունենալ՝ այն էլ այն զօրքի մասնակցութեամբ, որը քաղաք էր ժամանել հայերի անտանգութիւնը ապահովելու առաքելութեամբ: Ապրիլի 1-ի նախճիրը կրկնուեց ապրիլի 12-ին: Այդ ջարդերը մի քանի օրուայ մէջ խլեցին 30 հազար անմեղ հայերի կեանք: Թուրքական խորհրդարանի հայ պատգամաւորները, որոնց մէջ էին Գրիգոր Ջոհրապը (իրաւաբանութեան պրոֆեսոր եւ գրող), դոկտոր Տաղաւարեանը եւ Վահան Փափագեանը առաջին ջարդերից յետոյ բացատրութիւն պահանջեցին: Կառավարութիւնը արտայայտեց իր «վիշտն ու վրդովմունքը»՝ այդ «ամօթալի արարքի» համար, որը իրականացուել է երկրում առկա «պահպանողական տարրերի» կողմից: Գրիգոր Ջոհրապը պահանջեց անյապաղ հետաքննութիւն անցկացնել եւ վարչապետ Դիլմի փաշան համաձայնուեց բաւարարել այդ պահանջը»⁵:

ԴՅԴ ղեկավարներից Արմէն Գարօն, զովաբանելով Անդրանիկին, գրում է. «Ես չեմ կարող ժխտել այն փաստը, որ Անդրանիկը միակ մարդն էր, որ չխաբնուեց երիտթուրքերից եւ չտրուեց նրանց կեղծ խոստումներին»:

ԴՅԴ ականաւոր դեմքերից լրագրող-իրապարակախօս Ռուբէն Դարբինեանը (Արտաշէս Զիլինգարեան) 1917թ. սկզբներին գրում է. «Նոյնիսկ Ադանայի կոտորածները չըսթափեցրեցին հայ քաղաքական առաջանորդներին դադարեցնելու իրենց համագործակցութիւնը երիտթուրքերի հետ»:

ԴՅԴ ղեկավարութիւնը ընդունեց թուրքերի արդարացումը, որ Ադանայի կոտորածների իրականացման համար պատասխանատու են միայն թուրք յետադիմական տարրերը, եւ շարունակեց համագործակցութիւնը երիտթուրքերի հետ:

Ուղիղ վեց տարի յետոյ՝ 1915թ.-ի ապրիլին, հայ բնակչութիւնը ոչնչացուեց եւ զանգուածաբար տեղահանուեց իր բնօրրանից:

ԴՅ Դաշնակցութիւնը, որ 1890թ. իր հիմնադրումից մինչեւ 1917թ. առաջնորդում էր Ռոստոմի, Չալաբեանի ու Միքայէլեանի մարքսիստական գաղափարներով, հայ ժողովրդին ստորադասեց նաեւ Ռուսաստանի

մարքսիստ-հրեաներին, որոնք իրենց կործանարար քարոզութեամբ հասան Ռուսաստանի թուլացմանն ու իշխանութիւնը զաւթելուն. Ռուսաստանի մարքսիստական-հրեական կազմակերպութիւնները գաղտնի համագործակցում էին հրեա «Երիտթուրքերի» հետ:

Ռուսաստանը բացայայտ հակահայ գործողութիւնների դիմել է 19-րդ դարի վերջերից, երբ հայերին ռուսախօս դարձնելու նպատակով ռուսական կառավարութիւնը 1897թ.-ին փակեց հայկական դպրոցները, իսկ 1903թ. փակուեցին նաեւ որոշ հայկական եկեղեցիներ ու բռնագրաւուեց հայ եկեղեցուն պատկանող գոյքը: Մինչ այդ թերեւս ոչ մի հայ չէր կարող երազել անկախութեան մասին: 1877թ.-ի ռուս-թուրքական պատերազմի ժամանակ ռուսական զօրքերը հայ կամաւորների օգնութեամբ կարողացան Ռուսաստանի հսկողութիւնը հաստատել Արեւմտեան Դայաստանում՝ հասնելով միջեւ Էրզրում եւ դրանից էլ անդին: Ռուսների այդ յաջողութիւնները, ինչպէս նաեւ սլաւօնների ազատագրումը ցնցեցին հայերին եւ նետեցին յեղափոխութեան եւ անկախութեան արիւնոտ ճամփաների մէջ: Դայերը որպէս իրենց նպատակների իրականացնող դեռեւս դիտարկում էին Մեծ Ռուսաստանը, որը, ըստ նրանց, մի օր պէտք է օգնէր հայերին Թուրքահայաստանի ազատագրման պատերազմում: Դայերը ռուսական ոստիկանութեան անբարեյաճութեանը նայում էին հանդուրժողականութեամբ, կարծելով, թէ դա ընդամենը ժամանակաւոր բնոյթ է կրում: Այժմ իսկ Արովեան քաղաքի մօտ կայ մի հսկայական յուշարձան, որում պատկերուած են երկու զինուոր՝ մէկը հայ եւ միւսը ռուս, որոնք միասին բարձրացնում են իրենց զէնքը: Դա խորհրդանշում է հայ-ռուսական զինակցութիւնը 1877թ.-ի Թուրքիայի դէմ պատերազմում:

Բրեստ-Լիտովսկի պայմանագիրը

Այս պայմանագիրը նպատակաւորուած էր ավարտին հասցնել ցարական Ռուսաստանի ու Գերմանիայի միջեւ պատերազմը, քանի որ այդ ժամանակ արդէն Ռուսաստանում իշխանութիւնը անցել էր բոլշեւիկներին, որոնք բանակցում էին Գերմանիայի հետ՝ վերջնական հաշտութեան պայմանագիր կնքելու համար: Դաւադիր ու խարդախ քայլերով Ռուսաստանի հրեա բոլշեւիկները համաձայնութեան եկան Թուրքիայի հրեա ղեկավարներ Թալեաթի ու Էնվերի հետ՝ զաւթելու Արեւմտեան Դայաստանի պատմական տարածքները: Դայաստանի գրաւումից յետոյ նրանք իրականացրին նաեւ Նախիջեւանի, Դարաբաղի ու Բաքուի բռնագրաւումը:

«1918թ. մարտի 3-ին կնքուեց Բրեստ-Լիտովսկի պայմանագիրը: Այն վճռական դեր ունեցաւ հայ ժողովրդի ճակատագրում, մասնաւորապէս հայոց պատմական հողերի կորստեան առումով: Ի տարբերութիւն այդ պայմանագրով Ռուսաստանի զիջած այլ տարածքների, պատմական Դայաստանը

տանի տարածքները յետագայում չը վերադարձուեցին իրենց բնիկ տերերին: Բրեստ-Լիտվսկի պայմանագրի վերաբերեալ կայ բաւական մեծաքանակ գրականութիւն:

1917թ. նոյեմբերի 20-ին Լենինը եւ Ստալինը կոչ ուղղեցին Ռուսաստանի եւ արեւելքի մուսուլմաններին, որտեղ ազդարարում էին. «Տապալուած ցարի զաղտնի պայմանագրերը 4. Պոլսի գրաւման վերաբերեալ պէտք է չեղեալ յամարուեն: Ռուսաստանը եւ իր կառավարութիւնը՝ ժողովրդական կոմիսարների խորհուրդը, դէմ են օտար հողերի զաւթմանը: 4. Պոլսից պէտք է մնայ մուսուլմանների ձեռքին: Մենք թուրքիան մասնատելու եւ Գայաստանի անվտանգութիւնը ապահովելու համաձայնագիրը յայտարարում ենք չեղեալ»:

Բրեստ-Լիտվսկում թուրքիայի պատուիրակ Զաքքի փաշան իր ելոյթում յայտարարում է. «Ես խնդրում եմ, որ ռուսական պատուիրակութիւնը Ռուսաստանին ուղղուած իմ խօսքերում ոչ մի անյաճոյ ակնարկ չը դիտարկի: Չմայած Ռուսաստանը մեզ տյաճութիւններ է պատճառել անցեալում, մենք հասկանում ենք, որ դա նոյն Ռուսաստանը չէ, որի հետ մենք այժմ բանակցում ենք»: Պաշտպանելով թուրքիայի իրաւունքները Կարսի, Արդահանի ու Բաթումիի զաւառների նկատմամբ, Զաքքի փաշան յայտարարում է, թէ «Այստեղ չկան յաղթողներ ու պարտուողներ, այստեղ բոլորս էլ յաղթող ենք»: Այս խօսքերը վերաբերում էին Բուլշեւիկներին եւ Երիտթուրքերին:

Ըստ էութեան 1917թ.-ին ցարական Ռուսաստանի փլուզումը սոցիալիստ-կոմունիստ-բուլշեւիկների ձեռքով ճակատագրական աղետ էր Գայաստանի ու նրա ժողովրդի՝ ապագայի համար:

Այսօր Գայաստանի Դաշնակցութիւն կուսակցութիւնը լռելեայն մէկ կողմ է քաշուել, երբ Գայաստանի կոռումպացուած կառավարութիւնը վաճառում է ժողովրդի հարստութիւնը եւ չի կարողանում ճանաչել Գայաստանի իրական թշնամիներին: Կառավարութեան անդամները հարստացել են Գաւաշխարհային Բանկից ու Արժոյթի Միջազգային Զինմադրամից ստացած վարկերը իւրացնելով, այն վարկերը, որոնք ուղղուած են լճացնելու երկրի ազգային տնտեսութիւնը: ԳՅԴ կուսակցութիւնը միտուած է համբերատար սպասելու մինչեւ ներկայիս կառավարութեան տապալումը, որպէսզի այնուհետեւ ընտրուելով, իր ձեռքը վերցնի կառավարութիւնը: Մինչ նրանք սպասում են, ժողովուրդը հետզհետէ ընթանում է թուլացման ու քայքայման ճանապարհով. եւ դրանում Դաշնակցութիւնը մեղաւոր է ոչ պակաս, քան ներկայիս կառավարութիւնը: Այդպիսի պահուածքը թոյլ չի տալիս նրանց որակել որպէս ժողովրդի մասին մտածող կուսակցութիւն: Այլ խօսքերով, նրանք առաւել շահագրգռուած են ստանալու կառավարական լծակներ, քան թէ իրապէս ընդդիմանալ երկրի ներքին գործերին միջամտող օտար կազմակերպութիւններից Գայաստանի կառավարութեան կախուածութեանը: Որտե՞ղ է դաշնակցութեան քաջութիւնն ու հայրենասիրութիւնը:

1940-ական թուականներին դաշնակցականները կորականապէս դեմ էին արտայայտում Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի եւ Եկեղեցիների ազգային խորհրդի դէմ, իսկ այսօր նրանք լռում են այն փաստի դեմ, որ Կիլիկիոյ հայոց կաթողիկոսը հանդիսանում է նույն այդ Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի ղեկավարներից մէկը:

Գայաստանում կան անկեղծ հայրենասէրներից բաղկացած կազմակերպութիւններ, որոնք հայրենիքի իրական պաշտպաններ են եւ պատրաստ են իրենց կեանքը զոհել դրա համար: Նրանք փորձում են Գայաստանը պաշտպանել Արեւմուտքի քայքայիչ մշակութային ներխուժումներից, ինչպէս նաեւ Գայաստանի ինքնիշխանութեանը սպառնացող զանազան համաշխարհային կազմակերպութիւնների գրոհներից: Դէնց այդ ազնիւ անձինք էլ այսօր յավերժացնում ու պատում են Գարեգին Նժդեհի յիշատակը, որը 1921թ.-ին պաշտպանեց Ջանգեզուրը՝ ներկայիս Գայաստանի հարաւային կէտը, բուլշեւիկեան վտանգից:

Երբ հայրենասիրական ուժերը ընդդիմանում են արտաքին կամ ներքին թշնամիներին, նրանց անուանում են «ծայրայեղականներ»: Իրականում ծայրայեղականները նրանք են, ովքեր կողոպտում ու վաճառում են ժողովրդի հարստութիւնները՝ չկարողանալով պաշտպանել ժողովրդին արտաքին քայքայիչ ազդեցութիւններից: Արդե՞ք տարօրինակ չէ, որ աշխարհի հարուստ հայերը զուճարներ են տրամադրում թանգարանների, եկեղեցիների ու ծառատունկերի համար, սակայն հայրենիքի իրական պաշտպանների համար ծախսեր անելու պատրաստ չեն: Եթէ երբեւէ (Աստուած չանի) թշնամին յարձակուի Գայաստանի վրայ, այդ թանգարանները, եկեղեցիներն ու ծառերը չպիտի կարողանան պաշտպանել Գայաստանը: Ամէն ինչ պէտք է անել ըստ առաջնահերթութեան՝ նախ եւ առաջ պաշտպանելով հայրենիքը Ֆիզիկապէս եւ բարօրյապէս, իսկ դրանից յետոյ մնացած ամէն ինչ կը ընկնի իր տեղը եւ եթէ դու հօգոր ես, անկախ քո վիճակից անպայման յարգանքի կարժանանաս թշնամուց: Գայրենասիրութիւնը ամօթ չէ, երկիրը վաճառելն է ամօթ:

Գայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը պիտի փոխի իր անուանումը եւ կոչուի «Գայ ազատութեան դաշնակցութիւն», որը ուղղուած պիտի լինի պաշտպանելու ոչ միայն ազգի ազատութիւնը, այլ նաեւ քաղաքացու, մարդու ազատութիւնը: Մարդու հանրային (սոցիալական) շփումները կառավարութեան պարտաւորութիւնների մէջ չեն մտնում: Մարդը ինքն է ստեղծում այդ շփումները այլ մարդկանց հետ՝ առանց պետութեան հանրայնացնող հսկողութեան: Սոցիալիզմը 20-րդ դարի մեծագոյն սուտն է: օստանալով հաւասարութիւն, բռնակալութիւն ու կախուածութիւն: Եւ սոցիալիզմի մէջ հաւասարութիւնը ձեռք է բերուել միայն այն հարցում, որ բոլորը հաւասարապէս թշուառ են: Իսկ իրական ազատութիւնը կարող է հաստատուել միայն ազատ մարդկանց (ժողովրդի) կողմից հսկուող կառավարա-

կան համակարգերի առկայութեամբ: Միայն ազատ մարդը կարող է հարստութիւն ստեղծել, ոչ թէ կառավարութիւնները: Մարդու գլխաւոր կարիքներից մէկը սեփականութեան անհրաժեշտութիւնն է, որը պետք է պաշտպանի սահմանադրութիւնը եւ կառավարութիւնը:

«Այն կառավարութիւնն է ամենակատարեալը, որը առավելագոյնս քիչ է կառավարում [մարդկանց]» (Թոմաս Ջեֆերսոն, ԱՄՆ 3-րդ նախագահը):

Կարլ Մարքսի կոմունիզմի տեսութեան հիմնական դրոյթներից մէկը անհատական սեփականութեան վերացման դրոյթն է: Ռուսական բոլշեւիկները խօստանում էին, որ ամէն ոք կլինի հաւասար: Բոլշեւիկները ժողովրդի հարստութիւնը առգրաւեցին պետութեան օգտին, սակայն դրանով իսկ նրանք դարձան նոր հարուստներ: Նրանց սոցիալիզմը առաջ բերեց աւելի շատ բռնակալութիւն, աղքատութիւն ու դաժանութիւն, քանք երբեւէ եղել է ռուս ժողովրդի ամբողջ պատմութեան ընթացքում:

ՀՀ-ն անմիջապէս պետք է հրաժարուի համաշխարհային սիոնիզմից Ֆինանսաւորուող «սոցիալիստական ինտերնացիոնալի» լծից: Հնարաւոր չէ ազատութեան ջատագով լինել՝ միաժամանակ հանդիսանալով Սոցիալիստական ինտերնացիոնալի անդամ: Սոցիալիստներին անդամագրուելով ակամայ ծառայում են համաշխարհային դրամատերերի աշխարհակարգը հաստատելուն ուղղուած նպատակներին: Դրանց իրականացման ճանապարհին անկախ ազգութիւններն ու ցեղերը պետք է վերանան՝ ի շահ համաշխարհային դրամատերերի ու նրանց բանկերի: Հեն կարծում, թէ ՀՀ-ն կարող է այդպիսի ձգտում ունենա: ՀՀ-ի բարեփոխման շարժումը 1991-1996թթ. Բիւրոյին ներկայացրեց կուսակցութիւնը բարեփոխելու առաջարկներ՝ առանց ՀՀ-ի հիմնական նպատակից (Ազատ եւ Անկախ Հայաստան) շեղւելու, սակայն բիւրոն չարձագանքեց այդ առաջարկութիւններին:

Արտավազը Աւագեանը անկախ հետազոտող ու լրագրող է, բնակուում է ԱՄՆ-ում: Նա ՀՀ կուսակցութեան նախկին անդամ է եւ այդ կուսակցութեան բարեփոխման շարժման (Dashnak party reform movement) վարչութեան նախկին անդամ:

Ծանօթագրութիւններ

Անդրանիկ Չալաբեան, Գեներալ Անդրանիկը եւ Հայ Յեղափոխական Պաշտպանութիւնը, տպագրել է հեղինակը, 1988թ., Սաութֆիլդ, Միչիգան, ԱՄՆ:

էջ 193, 1-ին պարբերութիւն:

(1) տես էջ 193, 2-րդ պարբերութիւն:

(2) տես էջ 193, 3-րդ պարբերութիւն,

(3) տես էջ 193, 4-րդ պարբերութիւն,

(4) տես էջ 194, 2-րդ պարբերութիւն:

(5) տես էջ 194, 2-րդ պարբերութիւն

Արժույթի միջազգային հիմնադրամը եւ Համաշխարհային Բանկը ստեղծվել են որպէս ՄԱԿ-ից անկախ կառույցներ, բայց հետագայում ներկայացվել են ՄԱԿ-ի համակարգի մեջ: Մեկ աշխարհական Ֆինանսական համակարգի ստեղծումը՝ ներառյալ համաշխարհային կենտրոնական բանկը եւ համաշխարհային դրամական միավորը (վալյուտա), հանդիսանում է աշխարհի վերջնական նպատակը:

Նրանց տնտեսագետ մասնագետները զարգացրել են մի երկարատեւ օրագիր, որով աշխարհում ձեւավորվում են տարածաշրջանային տնտեսական գոտիներ՝ իրենց կենտրոնական բանկերով ու տարածաշրջանային դրամական համակարգերով (վալյուտա), որոնք հետագայում պետք է միավորվեն մեկ ամբողջութեան մեջ՝ կազմելով մեկ աշխարհական կառավարութիւն:

Այդ նպատակի իրականացման ուղղությամբ արդեն կատարվել են առաջնային քայլեր, իսկ դրա իրականացման գործընթացը սկսվել է Եվրոպայում 1950-ականներին՝ ընդհանուր շուկայի ստեղծումով: Թեւ Եվրոպական տարածքները անհանգստանում էին, փորձելով, թէ այդ օրագիրը կարող է անցնել նրանց ինքնիշխանութիւնը, սակայն օրագրի հեղինակները բանկերը նրանց համոզեցին, թէ դա ոչ այլ ինչ է, քան «ազատ առևտրի» կազմակերպութիւն: Սակայն մի քանի տարի անց, երբ այդ կազմակերպութիւնը միացան մի քանի այլ եվրոպական երկրներ, այն ավելի սկսեց նմանել տարածաշրջանային կառավարութեան: Փոխվեց կազմակերպութեան անունը՝ դառնալով նախ Եվրոպական տնտեսական միասնութեան (European Economic Community), ապա եվրոպական համայնք, (European Community), եւ վերջում Եվրոպական Միութիւն (European Union), եւ այդ կազմակերպութիւնը սկսեց քարոզչութիւն տանել իշխանական այլ լծակների տիրապետու ուղղությամբ: 1998թ. Գերմանիայի Ֆրանկֆուրտ քաղաքում ստեղծվեց Եվրոպական կենտրոնական բանկը, իսկ 2002թ. հունվարի 1-ից եվրոմիութեան երկրներում շրջանառութեան մեջ մտցվեց նոր տարադրամը՝ եվրոն: Ազգային տարադրամները, որոնցից ոմանք հարյուրամյակների պատմութիւն ունեին, անհետացան, այդ թվում նաև Ֆրանկը, մարկը եւ լիրան:

Եվրոմիութեան բարձրաստիճան պաշտոնյաները այժմ նախապատրաստում են այսպէս կոչված «ինտեգրացիայի» հաջորդ փուլը, որով եվրոպական նախկինում անկախ ազգերի ինքնիշխանութիւնը, որով եվրոպական տնտեսութեան միասնութեան մնացորդների վերացումն է, ու ռասաների միախառնումը: Այդ աշխատանքների արդյունքներից է նաեւ եվրոպական սահմանադրութիւնը, որը ուղղված է օրենքի միջոցով տալու արդեն իսկ գոյութիւն ունեցող եվրոպախորհրդարանին, եվրոպախորհուրդին ու եվրոմիութեան դատարաններին:

Վերջնականապէս ազգերի ու ռասաների ոչնչացումն է:

Յուրի Լինայի «Կարիճի Աշուն տակ» աշխատությունից, էջ 415

Եվրոմիությունը կազմավորվել է 1993թ. -ի նոյեմբերի 1-ին: Դժբախտաբար չափազանց շատ համապատասխան գծեր կան Եվրոմիության ու նախկին Խորհրդային Միության միջև:

Եվրոստորհրդարանը լուկ խորհրդատվական մարմին է՝ զուրկ օրենսդրական իշխանությունից:

-Նախկին խորհրդային միության նախկին իշխանական մարմինները (Գերագույն խորհուրդ) նույնպես չունեն օրենսդրական իշխանություն:

2. Եվրոստորհրդ (կառավարությունը) կախում ունի Եվրոմիության հանձնաժողովներից եւ որոշումներ ընդունելու համար պետք է ստանա նրանց համաձայնությունը:

- Խորհրդային Միության մինիստրների խորհուրդը նույնպես անկարող էր որոշումներ ընդունել, առանց ցուցումներ ստանալու Պոլիտբյուրոյից:

Եվրոմիության հանձնաժողովը կարող որոշում ընդունել իր 17 անդամներից 8-ի ներկայության դեպքում: Քննարկումները զանգվածային բնույթ չեն կրում:

- Խորհրդային միության կոմունիստական կուսակցության գլխավոր մարմինը՝ պոլիտբյուրոն (15 անդամներից բաղկացած) նույնպես իր ձեռքում էր պահում իրական իշխանությունը: Նրանց քննարկումները նմանապես զաղտնի էին պահվում:

Երբ Եվրոմիությունը կազմավորվեց 1993թ. նոյեմբերի 1-ին, Եվրոմիության նախագահ Ժակ Դելորսը (ծածուկ սոցիալիստ) առավել շատ իշխանություն ստացավ, քան Եվրոպական երկրների կառավարությունները:

- Խորհրդային Միության Քաղբյուրոյի գլխավոր քարտուղարը նույնպես ուներ ամբողջատիրական իշխանություն, ինչը մասամբ հիշեցնում է այն իշխանական լծակները, որոնք տրվեցին Եվրոմիության հանձնաժողովի նախագահին, երբ 1992թ.-ին այն կազմակերպվեց:

Ըստ Բրայն Ֆրիմանթի «Օկտուպուս. Եվրոպան կազմակերպված հանցագործության մամլիչի տակ» գրքի (Լոնդոն, 1995թ.) Եվրոմիության բազմաթիվ բարձրաստիճան պաշտոնյաներ զաղտնի կազմակերպությունների միջոցով ներգրավված են կազմակերպված հանցագործության մեջ:

- Խորհրդային Միության բարձրաստիճան իշխանավորները նույնպես հանցագործ գործունեությանը էին զբաղվում համագործակցելով քրեական կազմակերպությունների հետ:

Այսօր Հայաստանում կան ուժեր, որոնք բարձրաձայնում են Եվրոմիությանը անդամակցելու մասին: Նրանք կարծում են, թե այդպիսով ձեռք կբերեն միջազգային կարգավիճակ: Այնինչ ընդհակառակն է. Հայաստանը

կկառավարվի Եվրոմիության կողմից: Այդ ուժերը չգիտեն, որ Եվրոմիությունը նման է սարդոստայնի. եթե մեկ անգամ ընկնես այդ ցանցը, ապա չես կարող փախչել և աստիճանաբար քեզ կուտեն:

Հայաստանը նախ պետք է պայքարի երկրում առկա անբարոյականության դեմ, ապա նոր մտածի Եվրոմիությանն ու նոր աշխարհակարգին անդամակցելու մասին, որոնց իրական նպատակները ազգերի ինքնիշխանության վերացումն է: Այնինչ հայ քաղաքական առաջնորդները խուսափում են հայրենասիրությունից, երբ որ անհրաժեշտ է լինում պաշտպանել ազգի պատիվն ու մշակույթը արտաքին ապականիչ ազդեցությունից:

ԵՎՐՈՍՏՈՐԻՍ ԳՆԱԶՆԱԺՈՂՈՎ (The Trilateral Commission)

Եռակողմ հանձնաժողովը հիմնադրել են Արեվմտյան Եվրոպայի, Գյուսիսային Ամերիկայի եւ Ճապոնիայի քաղաքացի մի քանի անհատներ 1973թ.-ին: Հանձնաժողովի հիմնադիրը հանրահայտ միլիարդատեր Դավիդ Ռոքֆելլերն է, որը հանդիսանում է Չեյս Մանհեթթեն բանկի սեփականատերն ու նախագահը, ինչպես նաև տնօրինում է բազում այլ բանկերի աշխարհի տարբեր մասերում: Նրա նպատակն է այս երեք հատվածների միջև փոխադարձ համագործակցությունը զարգացնելն է: Թեև ոչ մի պետություն պաշտոնապես չի լիազորել Եռակողմ Հանձնաժողովը հիմնադրած այդ անհատ քաղաքացիներին, այնուամենայնիվ վերջիններիս նպատակները իրենց անձնական շահից շատ ավելի հեռու են գնում՝ ներառելով համաշխարհային ազդեցության ոլորտներ:

Եռակողմ Հանձնաժողովի հիմնական նպատակը քաղաքական ազդեցություն ունենալն է: Դա նրանց հնարավորություն է տալիս կառավարել աշխարհը իրենց ցանկացած ձևով՝ իրենց շահերին առավելագույնս նպաստավոր: Այդպիսի իշխանությունը հնարավորություն է տալիս վերահսկել համաշխարհային տնտեսությունը:

Եվրոպայի որոշ զգոն քաղաքական գործիչներ անմիջապես տեսան Եռակողմ Հանձնաժողովից եկող վտանգը՝ սեփական Նոր Աշխարհակարգ ստեղծելու միտումները, և իրենց բոլոր ջանքերը ներդրեցին շտապ կերպով Եվրոպական Համայնքը հաստատելու ուղղությամբ: «Եվրոն» հաստատվեց ոսկու պաշարների հիմքի վրա, որը հնարավորություն տվեց միջազգային շուկայում մեծացնել ոսկու՝ որպես փոխարժեքային միավորի գործածությունը, և դրանով իսկ պաշտպանված լինել խարդախություններից (սպեկուլյացիա) և ազատվել ամերիկյան թուղթ դոլարի գերիշխանությունից, որը իրականում չունի իրական արժեք: Դոլարի իրական արժեքը դրա թղթի ու տպագրության արժեքն է, որը կազմում է ընդամենը մի քանի ցենտ:

Տորոնտոյի (Կանադա) հեղինակավոր Սփորթս Ասսեթ Մենեջմենթ կազմակերպության ներդրումների ավագ մասնագետ Ջոն Էմբրին 2004թ. օգոստոսին հարցազրույց է տվել աշխարհում ոսկու փոխարժեքի վերաբերյալ: Նա առաջ քաշեց այն կարծիքը, թե ոսկու շուկան համակարգված կերպով ղեկավարվում է: Նրա այդ տեսակետը արդեն երկար ժամանակ է ինչ տեղի է ունենում: Նա ներկայացրել է համաշխարհային ֆինանսական շուկայի հանցագործ ոլորտները, որտեղ բանկերը ներկայացնում են լուրջ ոսկու ուրվականը և որտեղ աշխարհի խոշորագույն դրամատերերը միմյանց հետ կնքում են գաղտնի պայմանագրեր՝ ի նպաստ իրենց գործունեությանը: Ոսկու կազմակերպության գործողությունները թույլ են տալիս ենթադրել, որ ոսկու առևտուրը շուկայի իշխանության տակ է:

Ջոն Էմբրին հայտնեց նաև, որ այժմյան իրավիճակը մնան է 60-ականների վերջի կամ 70-ականների սկզբի իրավիճակին, երբ եվրոպական բանկերի միավորումը, որը հայտնի էր Լոնդոն Գոլդ Փուլ անվանումով, ուժեղ միավորեց Միացյալ Նահանգների «Ֆեդերալ Ռեզերվ» բանկի հետ, որպեսզի ոսկու գինը սահմանված մնա \$35/ունցիա-ի վրա: Անդամ բանկերը ոսկու պաշարներ ներդրեցին ընդհանուր կապիտալի մեջ, որպեսզի եթե ոսկու գինը բարձրանա, անմիջապես իրենց ոսկու պաշարները վաճառեն շուկայում և այդպիսով կանխեն ոսկու գնի բարձրացումը:

Ներկայիս կենտրոնական բանկերը գործում են մոտավորապես նույն կերպով՝ պարբերաբար շուկան ողողելով ոսկով: Անցյալի և ներկայիս գործընթացների միջև տարբերությունն այն է, որ եթե նախկինում «ոսկու գինը կառավարման գործընթացը բացահայտ էր», միջոցառ այժմ « ամեն ինչ կառավարվում է գաղտնի կերպով»:

Դրա արդյունքը կարող է լինել համաշխարհային ֆինանսական իրավիճակի հետագա վատթարացումը: Այս պարտքերի փուլիկը շարունակելու համար կարիք է առաջանում ավելի շատ թուղթ [փող] տպելու: Սա է հենց այն գլխավոր պատճառը, որով մարդիկ ոսկին կսկսեն գերադասել թուղթ փողից: Եւ եթե սա դիտարկենք ոսկու հանքերի պաշարների օրեցօր սպառվող միտումների համատեքստում, ապա առաջանում է մեծ հակադրություն նշված փաստի և ոսկու՝ ամբողջատ աճող բնական պահանջարկի հետ: Եւ եթե կենտրոնական բանկերը չկարողանան լցնել այդ բացը, ապա արդյունքերը աղետալի կլինեն:

Բացի այդ կարծում եմ, որ արևմտյան կենտրոնական բանկերից բացի կան նաև այնպիսիները, որոնք այդ հարցի վերաբերյալ ունեն սեփական միանգամայն տարբեր տեսակետներ, ինչպես օրինակ Չինաստանի, Ռուսաստանի և այլ կենտրոնական բանկեր: Ես կարծում եմ, որ դրանք գնում են այն ոսկին, որն ամեն անգամ արևմտյան բանկերը վաճառում են: Եւ երբ մի օր բոլորը բացեն իրենց խաղաքարտերը, ապա կպարզվի, որ արևմտ-

յան կենտրոնական բանկերում շատ փոքր քանակությամբ ոսկի է մնացել և ոսկու պաշարների զգալի մասը կուտակվել է արևելքի բանկերում: Այդ ժամանակ ոսկու գինը հաստատապես կբարձրանա:

Ինչ վերաբերում դրամատուղ

Ինչ վերաբերում է Հայաստանին, ապա սկսած 1991թ.-ից այն ոչ միայն չնչին գումարներով իր ժողովրդի ունեցվածքն է վաճառել արտասահմանյան ընկերություններին, այլ նաև իր ունեցած ոսկու հանքերը: Այդ ոսկու հանքերը Հայ ժողովրդի համար կենսական նշանակություն ունեին: 2005թ.-ի մարտի 5-ին Հայաստանը իր ոսկու հանքերը վաճառեց օտար ընկերություններին և «Հայաստանի կենտրոնական բանկը այլևս չի կարող ոսկի կուտակել»,- մամուլի ասուլիսում հայտարարեց ՀՀ կենտրոնական Բանկի նախագահ Տիգրան Սարգսյանը: Նա հայտարարեց նաև, որ «Հայաստանի ոսկու պաշարները՝ 1.4 տոննա, վաճառվել են, երբ ոսկու գինը հասել է 400.00 ԱՄՆ դոլարի ունցիային»: Գործարքի արդյունքում վերջնական օգուտը կազմել է 5.5 ԱՄՆ դոլար: Հարց է առաջանում, թե ինչպես է այդ 1.4 տոննա ոսկին ձեռք բերվել և թե ուր է գնացել այդ 5.5 միլիոն դոլարը: Հայկական թուղթ դրամը ոսկով հիմնավորվելու դեպքում այն ավելի հաստատուն կլիներ: Դա լրացուցիչ խթան կլիներ տնտեսության զարգացման համար, իսկ այժմ դրա փոխարեն Արժույթի Միջազգային Հիմնադրամի ու Համաշխարհային Բանկին կապված լինելով տնտեսությունը լծանում է և կոռուպացվում:

Եվրոմիության ստեղծումը և միջազգային դրամափոխների կողմից ոսկու արժեքի իջեցումը «Համաշխարհային կառավարություն» ստեղծելու դիվական ծրագրի բաղադրիչ պարագաներն են: Պատմության այս պահին պետք է որ ակնհայտ լինի, որ «Մեկ աշխարհական կառավարության» ծրագիրը հաստատվում է ներկայիս աշխարհաքաղաքական իրողություններով: Քանի որ մշտական պատերազմները հանդիսանում են դրամատերերի՝ «Մեկ աշխարհական կառավարություն» ստեղծելու երազանքի իրագործման կարևոր բաղադրամասը:

Արտավազդ Ավագյան
Բոքա Ռեյթոն, Ֆլորիդա
 2005թ. ապրիլի 29

Արտասաղ Ասագեան

**ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ԴԱՇՏԴԱՆԵԼ
ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ ԵՒ ԱԳՉԸ**

Ardavast Avakian

**ARMENIA IN DEFENCE OF
NATION AND THE RACE**

*Ձեռագրումը եւ շապիկը՝
Արթագրիչ՝*

*Արամայիս Համբարձումեանի
Ռուզան Թորոսեան*

ՆԱԽՋԵՎԱՆ Հրատարակչություն

NAKHJEVAN Publishing house
Yerevan, Republic of Armenia

E-mail. ardavast@att.net

ԱՐՏԱԽԱՉԴ
ԱՄԱԳԵԱՆ

Արտաազդ Աւագեանի հայրը Խարբերոցի Ամերիկա է գաղթել 1892թ.-ին: Մայրը ևս Խարբերոցի էր՝ Մեզիրե գիւղից: Նրանց առաջնեղջ Չաւենը, ծնուել է 1911թ.-ին, իսկ Արտաազդը՝ 1917թ-ի դեկտեմբերի 20-ին՝ Երասխայում:

Մտանալով տեխնիկական բնագավառայն կրթութիւն, արեւի քան 50 տարի գեղարվեստը է աշխատել այնպիսի հանրայայտ արտիստ Գրիգոր Բաբայանցի ղեկերութիւններում, ինչպիսիք են Ծաղկաշենքի Ջեներալ Մորթուրը, Քրայսլերը:

Նա մշտապէս գործուն մասնակցութիւն է ունեցել տեղի հայկական համայնքի գործերին եւ գելով հայկական եկեղեցու երգչախմբում, ըստ ամենայնի օժանդակելով համայնքի հասարակական գործունեութեանը: Դեռևս վաղ տարիքից նա մեծ հետաքրքրութեամբ ուսումնասիրել է Հայոց պատմութիւն, հետեւել Հայաստանի քաղաքական դէպքերի զարգացումներին: Սակայն իր քաղաքական հայացքները ազգայնացել են, երբ 1933թ-ին տեսել է Գարեգին Նժդեհին, լսել նրա հրաշունչ խօսքը եւ նրանից ստանալով հայրենասիրական անմար լիցքեր, անդամագրուել է «Ցեղակրօն ուխտերին»:

Շատ է զբաղուել ընթերցանութեամբ, յատկապէս խորութեամբ է ուսումնասիրել պատմութիւն, տնտեսագիտութիւն եւ քաղաքագիտութիւն: Ունի երեք դուստր, տիկնոջ՝ Շիրլիի հետ բնակուում է Ֆլորիդա նահանգի Բորա Ռեյքըն քաղաքում: ԱՄՆ և Հայաստանեան մամուլում պարբերաբար հանդէս է գալիս քաղաքագիտական յօդուածներով, որոնց մի մասը ներայացնում ենք ձեր ուշադրութեանը: